

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Комунальна організація «Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець»

ТРАНСФОРМАЦІЯ НОВАТОРСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО

Навчально-методичний посібник

Київ–Чернівці
«Букрек»
2023

УДК 37.011.3-051(477.62)

Т 65

Рецензенти:

Вербицький В. В. – доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України;

Калініна Л. М. – доктор педагогічних наук, професор, вчений секретар Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України;

Кіян О. І. – кандидат педагогічних наук, завідувачка сектору експериментальної педагогіки відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 14 від 28 грудня 2023 р.)*

Т 65 **Трансформація новаторського досвіду педагога закладу позашкільної освіти в інноваційні практики майбутнього:** Навчально-методичний посібник / Автор-упорядник І. Ю. Мосякова; за заг. ред. І. Ю. Мосякової, С. В. Кириленко. Київ–Чернівці: Букрек, 2023. 308 с.: іл.

ISBN 978-966-997-210-1

У навчально-методичному посібнику розглядаються інноваційні практики майбутнього, які сприяють трансформації новаторського досвіду педагога закладу позашкільної освіти, неперервному розвитку колективу, орієнтуючись на організацію, продуктивність, результативність у наданні освітніх послуг здобувачам освіти.

Заслуговує на схвалення теоретичний матеріал, який доповнено різноманітними практиками, що стануть у пригоді керівникам, педагогам закладів позашкільної освіти, студентам педагогічних коледжів, інститутів, університетів та методистам усіх рівнів, батькам.

УДК 37.011.3-051(477.62)

Упорядники навчально-методичного посібника зберігають за собою право на редагування і скорочення матеріалів. За достовірність фактів, назв та інших відомостей відповідають автори надісланих матеріалів.

ISBN 978-966-997-210-1

© Мосякова І. Ю., 2023

© Видавничий дім «Букрек», 2023

Зміст

<i>Людмила Калініна</i> Інноваційна діяльність в освітній сфері	6
<i>Мосякова Ірина</i> Педагогічний менеджмент в інноваційних практиках закладів позашкільної освіти	10
<i>Кириленко Світлана</i> Методичний супровід професійного розвитку педагога закладу позашкільної освіти	14

РОЗДІЛ І

МЕНЕДЖМЕНТ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Бакєєва Любов</i> Роль медіа в іміджменті закладу позашкільної освіти	19
<i>Борилюк Валентина</i> Центр дитячої та юнацької творчості як площина впровадження STEM-навчання	26
<i>Волощук Олеся</i> Впровадження освітніх методик в управлінській діяльності директора закладу позашкільної освіти: підтримка творчого креативного педагога	32
<i>Головко Оксана</i> Імідж менеджмент у роботі керівника комплексного закладу позашкільної освіти.....	36
<i>Грінкевич Валентина</i> Самоменджмент педагога позашкільної освіти — система управління своєю діяльністю, кар'єрою, життям	45
<i>Жуганець Евелін</i> Технології змін і трансформацій у сучасному закладі позашкільної освіти: створення умов успішної діяльності під час дистанційного навчання	49
<i>Карповець Наталія</i> Інноваційні підходи в управлінні закладу позашкільної освіти	54
<i>Киричук Валерій, Киричук Людмила</i> Особистісний розвиток дітей в системі психолого-педагогічного проектування освітнього процесу.....	59
<i>Кір'янова Вікторія</i> Педагогічна фасилітація та її вплив на розвиток співпраці «педагог – вихованець» у процесі здійснення дослідницько-експериментальної діяльності.....	65
<i>Кострець Ганна</i> Творчий потенціал керівника гуртка та способи його реалізації в закладі позашкільної освіти «Сузір'я».....	75
<i>Лихтей Галина</i> Самоменджмент педагогічних працівників багатопрофільних закладів позашкільної освіти.....	78
<i>Опара Світлана</i> Застосування технологій раціонального самоменджменту у професійному становленні новопризначеного заступника директора закладу позашкільної освіти	82
<i>Табурова Євгенія</i> Удосконалення системи управління методичною роботою – ключова тенденція професійного становлення педагогічних працівників закладу позашкільної освіти	86
<i>Чекман Марта</i> Трансформація досвіду педагогічних працівників закладів позашкільної освіти в інноваційні практики майбутнього	92
<i>Чорней Людмила</i> Професійний бренд – тренд успішного керівника багатопрофільного закладу позашкільної освіти	96
<i>Шереш Світлана</i> Вектор формування іміджу закладу позашкільної освіти	100
<i>Шевчук Тетяна</i> Імідж менеджмент та професійна компетентність керівника закладу позашкільної освіти	104

РОЗДІЛ II

НОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Андьол Олена Роль педагогічного менеджменту та самоменеджменту в організації методичної роботи з педагогічними працівниками закладу позашкільної освіти.....	109
Баняк Ірина Портфоліо як одна із форм професійної самопрезентації сучасного педагога	123
Борсук Олеся Презентація фірмового стилю освітніх послуг творчого колективу закладу позашкільної освіти.....	126
Горковець Ольга Педагог – менеджер в умовах роботи хореографічного гуртка.....	130
Зельдес Володимир Авторська методика викладання, як складова формування іміджу закладу освіти.....	134
Корсунівська Ганна Початкове технічне моделювання як площина для розвитку STEM-здібностей дитини	136
Кундас Тетяна Менеджмент організації дозвілля в позашкільному закладі освіти	140
Лебідь Леся Як самоменеджмент перетворюється в імідж менеджмент закладу позашкільної освіти.....	144
Лельчук Дмитро Творчі кластери як складова особистісного іміджу педагога закладу позашкільної освіти.....	148
Овсієнко Кіра Самоменеджмент в особистісному розвитку фахівця позашкільної освіти	154
Сасенко Тетяна Методичний супровід самоменеджменту педагогічних працівників закладу позашкільної освіти	157
Талабішка Олександр Створення позитивного іміджу Мукачівського центру позашкільної освіти	164
Тимохіна Юлія Внутрішня готовність до змін у професійній діяльності – основа успішного професійного самоменеджменту	167
Трегубова Ірина Самоменеджмент освітньої діяльності керівника гуртка гуманітарного напрямку (<i>під час військового стану</i>)	172
Чала Олена Самоменеджмент як складова професійної компетентності педагога закладу позашкільної освіти.....	178

РОЗДІЛ III

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Баник Мирослава Методи та форми виховання дітей на гурткових заняттях у закладах позашкільної освіти	182
Бєженова Світлана Використання АРТ-педагогічних технологій у закладах позашкільної освіти.....	186
Богусевич Наталія Самоменеджмент керівника гуртка – складова іміджменеджменту закладу позашкільної освіти.....	190
Валова Олена Музичний театр-студія «Дитячий квартал»: креативна діяльність у закладі позашкільної освіти	193
Давиденко Денис Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в закладі позашкільної освіти.....	198
Деревінський Юрій Створення умов для самореалізації особистості за допомогою інноваційних освітніх технологій	203

Діденко Марія Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН) як програма самоменеджменту керівника гуртка.....	206
Дриль Оксана Самоменеджмент у роботі керівника гуртка математики	211
Заворітна Яна розвиток пізнавальних компетентностей молодших учнів у ігровій діяльності, проведенні досліджень і міні-проектів	215
Карвацька Олександра Вплив учнівського менеджменту на формування соціальної активності вихованців	219
Кляч Юрина Особливості розвитку національно-патріотичного виховання засобами інтерактивних технологій у закладі позашкільної освіти	223
Костич Гафія Застосування інтерактивних технологій навчання на заняттях гуртка.....	227
Ліщук Марина Розвиток творчого потенціалу вихованців за допомогою нетрадиційних технік малювання.....	230
Маринченко Людмила Використання активних та інтерактивних форм і методів роботи на гурткових заняттях	235
Матящук Ольга Стимулювання розвитку педагогічного менеджменту в умовах самореалізації особистості вихованців комп'ютерної студії	238
Мельник Оксана Компетентнісний підхід у формуванні навичок науково-дослідницької роботи юннатів у закладах позашкільної освіти	243
Мельничук Наталія Розвиток творчої самостійності вихованців на заняттях гуртка декоративно-ужиткового напрямку	247
Онищук Ярослава Самоменеджмент в роботі керівника гуртка : ключові аспекти успіху	252
Рибінчук Ганна Самоменеджмент у роботі керівника гуртка «Психологія» закладу позашкільної роботи	254
Руденко Ірина Будинок дитячої творчості – майстерня талантів	256
Русинкович Оксана Навчання дітей з особливими потребами засобами нетрадиційних технік малювання у гуртковій роботі	262
Самрук Наталія Як самоменеджмент перетворюється в імідж менеджмент закладу освіти.....	267
Сарваді Юрій місце та роль виховника для реалізації завдань щодо цілеспрямованого самовиховання дітей засобами пластової методи (З досвіду організації та роботи гуртка «Юний пластун»)	270
Стахнюк-Усач Оксана розвиток педагогічного менеджменту в роботі керівника гуртка декоративно-прикладного мистецтва	274
Степаненко Сергій Популяризація STEM-професій на заняттях гуртка «Ракетомодельювання»	278
Тимошенко Юрій Особливості впровадження інноваційних практик у закладах позашкільної освіти	281
Трачук Юлія Актуальність нестандартних форм навчання в межах впровадження інноваційних технологій	283
Хоменко Тетяна Іміджменеджмент та самоменеджмент керівника хореографічного колективу	286
Шмиг Василь Впровадження пошуково-пізнавальних методів на заняттях гуртка дослідно-експериментального напрямку	290
Шумило Тетяна Тайм-менеджмент в діяльності керівника гуртка закладу позашкільної освіти.....	294
Якушева Людмила Іміджменеджмент та самоменеджмент у житті творчого кластеру образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та народних ремесел	299

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИКАХ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мосякова Ірина,

кандидат педагогічних наук,

директор

Комунальної організації Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва

Реформування вітчизняної системи освіти, зорієнтованої на входження України у світовий освітній простір, супроводжується значними якісними змінами у педагогічній теорії та практиці. Відбувається перебудова освітньої парадигми, впроваджуються інноваційні освітні практики, змінюються міжособистісні відносини, поведінка педагогів, здобувачів освіти, батьків, а відтак – визначення індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної дитини, її всебічного розвитку не як колективного суб'єкта, а, передусім, як рівноправної соціально-компетентної особистості, забезпечення умов для становлення якої є метою організації особистісно орієнтованого навчання.

Внаслідок завдяки прискореному обміну інформацією, творчість людини стає основою для розвитку суспільства нового типу, де цінними виступають самостійність мислення, ініціативність, автономність. Людині, яка знаходиться на шляху до самостійності, автономності, притаманна особлива форма самореалізації, у котрій фантазія, уявлення стають фундаментальними джерелами життя. Така людина виникає у суспільстві, яке всіма зусиллями намагається підтримати талановиту молодь і її підтримка не є разовою, а в своїй основі має мережеву структуру плекання творчості – багатопрофільні заклади позашкільної освіти.

Педагогічні колективи закладів позашкільної освіти докладають багато зусиль до здійснення художньо-естетичної, науково-технічної, спортивної, туристсько-краєзнавчої діяльності дитини, тому зумовленість педагогічного менеджменту в роботі багатопрофільних закладів позашкільної освіти можна розглядати як прагнення впровадження сучасних освітніх практик у педагогічний процес. У багатопрофільних закладах позашкільної освіти визначена об'єктивна необхідність впровадження педагогічного менеджменту, що реалізуються адміністрацією та педагогами, враховуючи специфіку діяльності закладу освіти.

Сучасний менеджмент в освіті, на думку У. Ембі стає наукомісткою сферою діяльності і все більшою мірою вимагає високого професіоналізму і різнобічних знань. Підвищення ефективності освітнього процесу в закладах позашкільної освіти зараз визначається формуванням сучасних управлінських відносин, зростанням керованості цього процесу. Мета освітнього менеджменту полягає в інте-

груванні невизначеності в систему прогнозування, прийняття рішень та організаційну структуру, що потребує від менеджера високого професіоналізму – здатності до конструктивних та ефективних змін, адаптації, інноваційної діяльності.

Сучасний етап модернізації системи освіти, пов'язаний з підвищенням уваги до оцінки продуктивної діяльності закладів освіти, у тому числі позашкільних, істотно змінює вимоги до рівня професійної компетентності керівників та педагогів. Право закладів освіти самим розробляти критерії та показники ефективності діяльності створює умови для більш обґрунтованої розробки програм розвитку закладу, проте ще раз показує необхідність підвищення компетентності керівників, вимагає від них якісно іншого рівня професіоналізму.

Сьогодні поняття «освітній менеджмент» можна трактувати як нове соціальне явище, як організацію виховання, розвитку, навчання і формування управлінської компетенції керівництва закладами освіти. Зіставлення понять «педагогічний менеджмент» і «управління» щодо проблем сучасних закладів освіти стало предметом аналізу у працях О. Боднар, В. Бондаря, Л. Карашук, Н. Коломінського, В. Крижка, Р. Тягур, Ф. Хміль, Н. Шапошнікової та інших.

Необхідно зазначити, воно здійснювалося з позицій наступних методологічних підходів: функціонального, проблемним аспектом якого було визначення компонентної структури і кількості функцій в управлінні закладом освіти як соціально-педагогічною системою (О. Боднар, Ю. Конаржевський, В. Пікельна, М. Приходько та інші); соціально-психологічного, який вказує на визначення ролі особистості в управлінні педагогічною системою, її мотиваційного, когнітивного і рефлексивного «Я» (О. Винничук, Н. Коломінський, В. Лунячек, В. Семиченко та ін.).

Традиційною в науці була думка про те, що основою ефективності управління є особистий і практичний досвід менеджера. Разом з тим, актуальні потреби суспільства диктують нові умови якісних характеристик управлінської діяльності, основною метою якої є реалізація високих гуманітарних стандартів життя та досягнення соціально значущих результатів. Сучасними дослідниками, одним із шляхів формування культури управління, визнана теорія педагогічного менеджменту, яка являє собою комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління педагогічними системами підготовки педагогів, спрямованих на підвищення ефективності їх професійної діяльності і розвиток особистісних якостей. Особливого значення в педагогічному менеджменті набуває мистецтво спілкування з людьми, управлінські вміння та здатність до організації.

Освітній менеджмент, на думку О. Байбакової, зможе передбачити зміни й керувати ними, бути здатними до постійного відновлення. Менеджер має обирати вірну стратегію і чіткий напрям розвитку, створювати комбінацію можливостей, оскільки успіх рідко залежить від досягнень в одному напрямі. Творчість, уміння синтезувати різноманітні знання й навички, готовність йти на ризик будуть властиві всім менеджерам. На менеджерів, які здатні і прагнуть

постійно удосконалювати свої майстерність і мистецтво управління, шукати нові грані в теорії й практиці управління, попит буде більший, ніж на їх менш честолюбних колег (Байбакова, 2011).

Закономірністю освітнього менеджменту є неухильне зростання впливу здобувачів освіти, батьків, громадськості, споживачів освітніх послуг на розвиток інноваційних форм роботи педагогів із вихованцями. Потреби сучасного соціального життя вимагають пошуку нових форм діяльності, нових напрямів роботи, таких як педагогічний менеджмент професійної діяльності, а також педагогічний менеджмент в системі управління освітньою сферою. Ця закономірність зумовлена не тільки бажанням громадськості, суспільства, але й сучасною діджиталізацією, комп'ютеризацією, інформатизацією, оскільки керівник багатoproфільного закладу позашкільної освіти має підвищувати значущість організаційної діяльності у сфері інновацій, пов'язувати в цілісну систему різні профілі, перетворюючи цю діяльність в єдиний інноваційний педагогічний процес. Звичайно, це вимагає узгодження роботи педагогів, керівників гуртків, методичної служби багатoproфільного закладу позашкільної освіти, їх націленості на реалізацію інновацій в освітній діяльності, що призводить до зростання ролі інноваційної компетентності педагогів, як необхідної умови професійної діяльності.

Професійна компетентність педагога-позашкільника визначається обсягом компетенцій, колом повноважень у сфері професійної діяльності, що окреслюють індивідуальний стиль роботи, спосіб досягнення освітньо-виховної мети, забезпечують якість і ефективність професійної діяльності. Досконале знання методологічних основ проведення дослідно-експериментальної роботи – важлива складова професійної компетентності педагога-дослідника, необхідний інструмент в його повсякденній роботі. Потрібно чітко усвідомлювати послідовність етапів, співвідношення форм та методів організації експериментальної роботи, специфічні прийоми та шляхи її реалізації.

Створення згуртованої команди однодумців – складна справа, але цілком зрозуміло, що тільки педагог, який володіє знаннями та практичним уміннями та навичками педагогічного менеджменту є життєво успішним, може виховати своїх вихованців успішними. Побічним продуктом інновацій як процесу творчої діяльності є зростання педагогічної майстерності педагога і керівника, рівня його культури, мислення, світогляду, тобто творчий пошук веде до розвитку цілісної системи особистості педагога в інноваційному закладі. В інноваційному закладі позашкільної освіти – долаються стереотипи педагогічного мислення, здійснюються глибинні системні перетворення, що стосуються всіх аспектів реформування освітнього процесу, відбувається інтенсивне переосмислення цінностей, а педагогічний колектив експериментує, апробує, впроваджує нові педагогічні ідеї, теорії, технології.

Актуальним питанням на сучасному етапі є пошук шляхів подолання суперечностей в педагогічному менеджменті. Одна з проблем сучасної освіти – це

невідповідність знань і кваліфікації педагогів сучасним вимогам в галузі змісту освіти, педагогічних технологій, а також технологій управління освітніми установами. Проблема ефективності педагогічного менеджменту в освітній сфері може бути вирішена тільки за умови забезпечення високої компетентності та відповідної професійної майстерності кожного педагога. Відтак, нами були визначені такі компоненти освітнього менеджменту, а саме:

змістовий – передбачає організацію процесу навчання і виховання в їх взаємозв'язку з принципами, методами, засобами і формами управління навчальним процесом;

мотиваційний – забезпечує постановку мети окремих учасників спільного освітнього процесу;

когнітивний – відображає інтерпретацію педагогічного знання, як методів розвитку корпоративного мислення;

діяльнісний – застосовується при використанні наукових педагогічних підходів, освітніх концепцій і людського фактора;

творчий – згідно якого педагогічна діяльність ґрунтується на творчому характері роботи, постановці цілей і розробці способів їх досягнення;

інформаційний – визначає інформацію як предмет педагогічної діяльності;

інтегративний – за допомогою якого здійснюється реалізація функцій управління навчальною діяльністю шляхом постановки мети їх досягнення.

Освітній менеджмент – галузь педагогіки, предметом якої є організація управління в сфері освіти. Підґрунтям управління і керівництва освітніми системами слугують сучасні досягнення науки про управління, законодавство, практика організації діяльності закладів освіти, досвід управління у сфері освіти, історична спадщина тощо.

Отже, стратегічне управління можна розглядати як програмний спосіб мислення й управління, що забезпечує узгодження цілей, можливостей закладу освіти й інтересів педагогічного колективу, акцентує на підвищенні мотивації, зацікавленості всіх працівників у його реалізації, оскільки освітній менеджмент – це теорія і практика управління стратегічною галуззю.

Об'єктом педагогічного менеджменту є управління педагогічними системами, що функціонують в умовах освітнього ринку, зазначала Т. Сущенко, а протиріччя, закономірності, відносини процесу управління освітніми системами, закладами освіти; дослідниця відзначала що «цілі закладів позашкільної освіти глибоко гуманні: пробудити у дитини віру в свої сили й можливості, всебічно розвивати творчу особистість, оскільки призначення позашкільної роботи – спрямування подальшого всебічного розвитку дитини на збагачення «концепції» її життєдіяльності, на більш глибоке бачення нею довколишнього світу».

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Людмила Калініна,

*доктор педагогічних наук, професор,
вчений секретар Інституту педагогіки
Національної академії педагогічних наук України*

Інноваційна діяльність в освітній сфері є принципово важливою відповіддю на виклики сучасності. Як соціальний інститут, орієнтований на майбутнє, сучасна освіта має бути інноваційною за визначенням, оскільки довгий час інновації розглядали лише в системі економічних досліджень. Межі нової галузі знань поступово розширились, охопивши згодом і сферу освіти, адже інноватика – наука про нововведення, розробку та розвиток теоретичних основ, методології та методів прогнозування і створення інновацій, а також планування та організацію інноваційної діяльності.

Нововведення, до яких відносять і педагогічні, мають певні відмінності: значна сфера застосування, залежність впровадження нововведень від групових та особистих якостей користувачів, висока активність інноваторів на всіх стадіях інноваційного процесу, їх переваги важко довести, вони не завжди очевидні тому, що об'єктами змін виступають люди, їхній стан, звички, прояв відносин.

У багатьох країнах сучасного світу розуміють стратегічне значення освіти та необхідність її розвитку, адже це – запорука конкурентоспроможності національних проєктів у сучасному, досить жорстокому, економічному, соціальному та культурному середовищі. До головних завдань педагогічної інноватики як теорії інноваційних процесів в освіті належать: аналіз структури інноваційних процесів, умов їх прискорення; розкриття можливостей управління процесами створення та застосування на практиці педагогічних нововведень; вивчення соціокультурних проблем інновацій.

Під впливом освітніх реформ, що відбуваються впродовж останнього часу в галузі освіти та мають істотний вплив на педагогічну професію, систему управління колективом педагогів, змінюється сутність позашкільної освіти, оскільки у сучасних умовах реформування системи позашкільної освіти важливу роль відіграє управлінська компетентність керівника позашкільного закладу, який нині потребує нових знань щодо управління освітнім процесом, нових підходів, що враховують вітчизняні і міжнародні тенденції розвитку управлінських практик.

Глобальні зрушення, що відбуваються нині у сфері освіти, спонукають керівників до пошуку нових напрямів управління багатопрофільними закладами позашкільної освіти, враховуючи можливості потенціалу позашкільної (неформальної) освіти й належним чином реалізуючи його, відтак інновації повинні стати тією життєвою необхідністю, поза якою не може відбуватися життя українського сус-

пільства. Під впливом освітніх реформ, що відбуваються впродовж останнього часу в галузі освіти та мають істотний вплив на педагогічну професію і на систему управління колективом педагогів, змінюється сутність позашкільної освіти.

Діяльність багатопрофільних закладів позашкільної освіти, що є невід'ємним складником системи освіти, базується на Законах України «Про освіту», «Про позашкільну освіту» та інших нормативно-правових актів, спрямованих на досягнення мети позашкільної освіти, зокрема: створення умов для розвитку здібностей та обдарувань здобувачів освіти (вихованців); саморозвитку і самореалізації особистості; формування соціально-громадського досвіду. Зважаючи на це, важлива роль у забезпеченні всебічного особистісного розвитку дітей та юнацтва, їхньої соціалізації та свідомого професійного самовизначення на основі законодавчо визначених норм для всіх громадян України належить закладам позашкільної освіти.

Керівник багатопрофільного закладу позашкільної освіти – це не просто менеджер. У своїй роботі він поєднує два види діяльності – педагогічну й управлінську. Саме тому виконання ним професійних завдань – справа не з легких, оскільки необхідно не лише знати всі тонкощі педагогічної діяльності, а й уміти керувати творчим колективом педагогів. Актуальною в цьому контексті вважаємо думку З. Ковальчук, яка вбачає призначення управлінської педагогічної діяльності у створенні такого освітнього середовища, що «...ефективно функціонує та відповідає сучасним вимогам, є привабливим для реального та потенційного споживача освітніх послуг, вчасно реагує на нові технології і методи педагогічної діяльності та їх впровадження» (Ковальчук, 2013, с. 296).

У жовтні 2023 року педагогічні працівники закладів позашкільної освіти, учасники виставки «Інноватика в сучасній освіті» взяли участь у конференції «Трансформація новаторського досвіду педагогічних працівників закладу позашкільної освіти в інноваційні практики майбутнього». До участі у заході також були запрошені провідні науковці, керівники та відповідальні виконавці науково-дослідних тем, керівники та співробітники наукових бібліотек, видавці наукових журналів та усі, хто бажав долучитися до обговорення імплементації найкращих практик та майбутніх перспектив розвитку у сфері освіти.

Натхненником, організатором зустрічі учасників експерименту «Організаційно-педагогічні умови розвитку системи освітнього менеджменту в багатопрофільних закладах позашкільної освіти» на базі закладів позашкільної освіти міста Києва, Дніпропетровської, Закарпатської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької та Черкаської областей у 2023-2028 роках (науковий керівник – І. Мосякова, кандидат педагогічних наук) став Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» Шевченківського р-ну міста Києва.

Директорка Центру творчості заслужений працівник освіти України, Відмінник столичної освіти І. Мосякова зазначила, що «основне завдання сучасного керівника – під впливом реформаторських змін в освіті розвивати здатність до реальної оцінки життєво важливих ситуацій, що складаються в закладі позашкільної освіти, враховувати власні можливості та безпосередньо використовувати

вати їх в управлінні багатопрофільним закладом позашкільної освіти». Сутність такої діяльності трактують як синтез професіоналізму, творчості, високого рівня професійної культури, адже в сучасних умовах розвитку автономії попередні моделі управління педагогічним процесом у багатопрофільних закладах позашкільної освіти, на жаль, уже застаріли. Так, у минулому керівники закладів позашкільної освіти за підтримки місцевих адміністрацій намагалися створювати творчі об'єднання дітей та учнівської молоді за вимогою представників органів місцевого самоврядування та органів управління освітою, що не завжди задовольняло інтереси широких верств населення, зокрема й самих вихованців.

Сьогодні, в період переоцінки ролі педагогічної праці, керівник закладу позашкільної освіти повинен не лише застосовувати набуті інноваційні знання, а й брати на себе відповідальність за впровадження більш ефективної структури управлінської педагогічної діяльності. Метою роботи керівника багатопрофільного закладу позашкільної освіти є забезпечення успішності роботи закладу, максимальної ефективної діяльності кожного педагога зі здобувачами позашкільної освіти, що ґрунтується на позиціях цілеспрямованості, системності, єдності, творчості, привабливості.

Модераторами конференції виступили С. Кириленко, кандидатка педагогічних наук, начальниця відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» та О. Кіян, кандидатка педагогічних наук, завідувачка сектору експериментальної педагогіки відділу інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи.

Основні завдання, які виконує керівник багатопрофільного закладу позашкільної освіти, зазначила С. Кириленко, пов'язані з визначенням організаційно-педагогічних умов розвитку системи освітнього менеджменту в багатопрофільних закладах позашкільної освіти, зі сферою ухвалення рішень і їхньою обов'язковою реалізацією, що передбачає створення умов для імплементації ухвалених рішень, підвищення ефективності управління тощо. Соціальна реальність, з якою постійно стикається керівник, змушує його діяти, зважаючи на традиційні підходи та нові перспективи у прийнятті рішень, що мають не тільки переваги, а й застереження.

Керівник багатопрофільного закладу позашкільної освіти для успішного виконання завдань повинен мати чітке розуміння сутності та змісту управлінської діяльності, яке сприяє злагодженій роботі закладу освіти, його подальшому розвитку й удосконаленню механізмів функціонування, розширенню ділових відносин із територіальними громадами, представниками батьківської спільноти, а також колегами й самими здобувачами позашкільної освіти. На наше переконання, якість отриманих вихованцями закладів позашкільної освіти різноманітних освітніх послуг передусім пов'язана із задоволенням їхніх освітніх і культурних потреб, набуттям нових знань, умінь і навичок у цікавій дозвілєвій діяльності, зі спілкуванням із педагогами і тими групами здобувачів освіти (вихованців), чий вибір занять у час, вільний від навчання в закладі загальної середньої освіти, є привабливим для них.

В ході конференції виступили С. Боровська, директорка комунального закладу «Харківський Палац дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області», м. Харків В. Борилюк, директорка комунального закладу позашкільної освіти Центр дитячої та юнацької творчості Жовтоводської міської ради, м. Жовті Води Дніпропетровська область, Відмінник освіти України, С. Шереш, в. о. директора, керівник гуртка-методист, Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Виноградівської міської ради Закарпатської області, м. Виноградів, Н. Карповець, директорка комунального закладу «Будинок дитячої та юнацької творчості» Березнівської міської ради Рівненського району Рівненської області, Л. Бакєєва, директорка Будинку дитячої та юнацької творчості Смілянської міської ради Черкаської області, м. Сміла, Відмінник освіти України.

Основні напрями роботи конференції відповідають головним завданням та заходам експерименту «Організаційно-педагогічні умови розвитку системи освітнього менеджменту в багатoproфільних закладах позашкільної освіти» на базі закладів позашкільної освіти міста Києва, Дніпропетровської, Закарпатської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької та Черкаської областей у 2023-2028 роках, була зроблена спроба проаналізувати в контексті інноваційного підходу, що є основою креативного розвитку і самореалізації людини, а саме: зародженню нової ідеї, виникненню концепції освітнього менеджменту (етап відкриття, яке є результатом досліджень або раптового «осяяння»); створення нового, що втілюється у будь-який об'єкт, матеріальний або ідеальний продукт; інновації, практичного застосування, одержання стійкого ефекту від впровадження нововведення системи освітнього менеджменту.

Основними завданнями освітнього менеджменту є: ефективне використання технологій управління; створення правових, організаційних і психологічних умов забезпечення діяльності закладів освіти; залучення різноманітних інвесторів; участь у міжнародних освітніх проєктах; розширення й поглиблення функціональних обов'язків учасників освітнього процесу, адже тільки поєднання процесу управління закладом освіти із процесом навчання забезпечить необхідний рівень освіти.

За останнє десятиліття відбувся перехід від різноманітної за змістом і якістю позашкільної освіти до логічно вибудованого на сучасних психологопедагогічних теоріях, концепціях і підходах процесу освіти та виховання підростаючого покоління.

Аналіз ефективності діяльності багатoproфільних закладів позашкільної освіти України підтверджує той факт, що саме вона була і залишається найбільш дієвим інститутом соціалізації дитини, її інтелектуального, духовного та фізичного розвитку. Однак, складність та багатоаспектність управлінських проблем потребують нового нестандартного погляду на ідеї та підходи, що формують перспективи пошуку оптимальних інновацій управлінської діяльності, адже імплементація освітніх інновацій є запорукою конкурентоспроможності національних проєктів в майбутньому. Інновація – це завжди творчість, виклик старому, це особистісна позиція!

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кириленко Світлана,

*кандидат педагогічних наук,
начальник відділу інноваційної діяльності та
дослідно-експериментальної роботи
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
м. Київ*

На сучасному етапі розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний потенціал суспільства, що потребує людей, здатних системно й конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати нові ідеї в різних галузях знання, оскільки зміни, що відбуваються в сучасному світі, потребують від сучасного педагога ґрунтовних знань, умінь і навичок, професійних компетентностей змушують шукати нові шляхи вирішення проблем, уміння миттєво реагувати на зміни та змогу витримувати морально-психологічні і соціально-культурні виклики. Нові вимоги потребують побудови системного методичного супроводу професійного розвитку педагога взагалі, педагога закладу позашкільної освіти зокрема. Одним із напрямів професійного розвитку педагога закладу позашкільної освіти є впровадження у практику роботи інновацій.

Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового досвіду окремих фахівців і цілих колективів. Цей процес не може бути стихійним, він потребує управління. Питання сутності та особливостей інновацій в освіті, інноваційного розвитку закладів освіти, організації інноваційних процесів, сутності управлінських інновацій висвітлені в дослідженнях вітчизняних науковців В. Андрущенко, І. Беха, Л. Ващенко, І. Галиці, С. Гончаренка, Л. Даниленко, О. Дубасенюк, С. Ілляшенка, Ю. Завалевського, С. Кириленко, О. Коваленка, В. Корженка, В. Кременя, В. Кулішова, С. Ніколаєнка, О. Мариновської, П. Микитюка, В. Паламарчук, І. Підласого, М. Пономарьова, Т. Суценко та багатьох зарубіжних вчених Дж. Біркіншоу, П. Друкера, М. Дж. Мола, Г. Хеймела, Б. Санто, М. Портера, К. Фрімена та інших.

Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

На думку О. Дубасенюк, сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у закладі освіти. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якістьми: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище, оскільки інновація розглядається як зміна, оновлення, що відбувається в продукті, технології, системі, методі (Дубасенюк, 2014).

Організація ефективного методичного супроводу професійного розвитку педагогів у закладах позашкільної роботи сприяє розв'язанню проблеми оптимізації виховної роботи в позашкільному освітньому просторі, розробленню і впровадженню інноваційних освітньо-виховних практик. Як складова професійно-творчої діяльності педагогів вона ґрунтується на проведенні педагогічних досліджень, узагальненні педагогічного досвіду з науково-методичної проблеми, передбачає розроблення нових науково-методичних матеріалів, методів і технологій.

Проблеми навчання і виховання, розвитку дітей та молоді можуть бути успішно вирішені тільки при постійному вдосконаленні системи освіти, на основі наукових принципів, досягнень педагогічної науки і практики, високого рівня професіоналізму педагогів, підвищення їх кваліфікації, модифікації сучасних підходів до організації педагогічного процесу. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях.

Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких науковці І. Дичківська, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремень, В. Морозов, С. Сисоєва виділяють: масовий характер освіти та її неперервність як нову якість, значущість освіти для здобувача освіти і суспільства; орієнтація на активне освоєння дитиною способів пізнавальної діяльності; адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтація навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозкриття.

Фахова майстерність педагога, його професійна самореалізація – це здатність особистості до формування своїх внутрішніх ресурсів, які надають творчий характер його діяльності та вимагають правильно організованої методичної роботи в закладі освіти. Тому зміст методичного супроводу професійного розвитку педагога закладу позашкільної освіти спрямовується на створення умов для зміни його поглядів педагога-менеджера, педагога-методиста, педагога-дослідника й експериментатора, тобто методична робота стає засобом підвищення компетенції педагога і засобом його професійного зростання.

Значення інноваційної діяльності в сучасному світі важко переоцінити. Впровадження інновацій в діяльність закладів освіти, зокрема позашкільної освіти відкривають перед ними значні перспективи, оскільки вагомим чинником, який позитивно впливає на професійне зростання педагога є створен-

ня інноваційного освітнього середовища, основними компонентами якого є: імідж колективу в соціумі; інноваційний стиль управління; високий рівень організаційної культури закладу освіти; вмотивованість педагогічного колективу до інноваційної діяльності, а головними професійними якостями сучасного педагога стає готовність до змін, мобільність, здатність до нестандартних професійних дій, відповідальність і самостійність в ухваленні рішень.

На думку вітчизняних учених Ю. Буган, В. Головінова, Г. Данілової, О. Савченко, Г. Свіних, В. Сидоренко, Т. Сорочан, виходячи з системного бачення процесу методичного супроводу професійної діяльності педагогів, автори визначають індивідуальний методичний супровід як систему, яка реалізується в різноманітних формах і технологіях, взаємозв'язаних функцій, дій, процедур, методів, техніки, заходів, що забезпечують надання кваліфікованої допомоги педагогу впродовж усієї його професійної діяльності. Особлива значущість методичного супроводу, як безперервної діяльності, обумовлена розвитком сучасної освіти як відкритої освітньої системи, що вимагає від педагогічного колективу гнучкого реагування на ситуацію, що змінюється та надання їм консультаційної допомоги і підтримки.

Серед функцій методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників визначаємо такі: навчальну, консультативну, сервісну, коучингову, адаптаційну, експертну, модераційну, коригувально-рефлексійну, компенсаторну, фасилітаційну тощо. Особливостями технології є її проєктованість, цілісність, поетапність, системність, демократичність, варіативність, адресність, синергійність, інноваційне управління тощо. Векторність і адресна спрямованість методичного супроводу професійного розвитку педагога закладу позашкільної освіти моделюється залежно від індивідуальних запитів, потреб, мотиваційних детермінант педагога, його професійних можливостей, сформованого рівня педагогічної майстерності, компетентнісного досвіду (соціального, професійного й особистісного).

Професійно-кваліфікаційний напрям методичного супроводу передбачає надання педагогу адресної диференційованої допомоги, методичних рекомендацій щодо неперервного професійного розвитку, на думку В. Сидоренко, розвитку компетентностей за спеціальністю для якісного виконання функціональних обов'язків на рівні професійних стандартів, що уможлиблює присвоєння фахівцю під час атестації певного тарифного розряду, кваліфікаційної категорії (і/або педагогічного звання) педагога, що зумовлено рівнем академічної підготовки (освітньо-кваліфікаційний рівень), сформованих компетентностей і набутих компетенцій (Сидоренко, 2016).

На нашу думку основними принципами методичного супроводу професійного розвитку педагога є: механізм реалізації стратегії розвитку закладу освіти відповідно визначених цілей, цінностей освіти і стратегії їх розвитку, що спрямовані на розвиток активно-творчих можливостей педагога, його інтелектуальних і моральних компетентностей.

Основними показниками педагогічної компетентності є: особистісні якості, усвідомлення ролі педагога у вихованні здобувачів освіти; підвищення загальної та професійної культури; пошукова діяльність педагога; володіння методами педагогічного дослідження; конструювання власного педагогічного досвіду; результативність освітньо-виховного процесу. Вміння самоорганізувати себе є також нагальною потребою компетентного фахівця, основою його успішної професійної діяльності, запорукою особистісного зростання.

Створення мотиваційних умов, сприятливих для професійного розвитку педагога визначаємо інноваційні технології науково-методичного супроводу, серед яких :

професійні тренінги, що засновані на співробітництві, стимулюванні прагнення до особистісного зростання і підвищення фахової майстерності, професіоналізму; побудовані на блочно-модульному принципі та припускають поетапне навчання і широке використання активних розвивавальних методів (тренінги часто завершуються семінаром у вигляді організаційно-навчальної гри). Успіх у реалізації професійного тренінгу визначається формуванням тренінгових груп на основі професійних, кваліфікаційних і особистісних особливостей педагогів;

модерування – це діяльність, із розкриття потенційних можливостей і здібностей педагога, спирається на управління соціально-педагогічним взаємодією в групі. Модерування засноване на використанні ряду технологічних прийомів (візуалізація, вербалізація, презентація, зворотний зв'язок), що забезпечують процес вільної комунікації, обмін ідеями, думками, без прямого керівництва і суб'єктивної оцінки характеру і результатів взаємодії, що допомагає педагогу прийняти професійно правильне рішення;

консультування – це особливим чином організована взаємодія між консультантом і педагогом, яка спрямована на пошук можливостей ефективного подолання труднощів і внесення позитивних змін у діяльність окремого педагога. Види консультування: *аудит* якості освітнього процесу та розробка рекомендацій щодо його поліпшення; *методична консультація* – допомога у вирішенні конкретної методичної проблеми; *проектне консультування* – допомога у створенні творчих проєктів, які сприяють удосконаленню освітнього процесу; *процедурно-діагностичне консультування* – це надання допомоги в оцінці професійної діяльності з використанням інноваційних практик педагогічної діагностики;

супервізія (індивідуальна або групова) – передбачає надання консультаційної допомоги педагогу в подоланні професійних труднощів, здійснює при цьому глибоку корекцію і формування його професійних установок;

коучінг (від англ. *coaching – тренерство*) – один із напрямів психологічного консультування та тренінгу, орієнтоване на результат і систематичний процес співпраці, що передбачає професійну допомогу педагогу в постановці та досягненні його особистих і професійних цілей, поліпшення виконання діяльності, збільшення життєвого досвіду та особистісного зростання, з використанням мінімального часу і витратою мінімальних зусиль (Джон Уйтмор, Ентоні Грант);

тьюторство – це організація освіти і самоосвіти педагога в процесі реалізації індивідуальної освітньої програми методичної підтримки, спрямованої на сприяння його самовизначення і самореалізації в професійному та громадському житті, виявлення напряму свого розвитку, перспектив особистісного і професійного зростання.

Отже, науково-методичний супровід професійного розвитку педагога закладу позашкільної освіти реалізується не стільки у вивченні чи дослідженні, скільки у вимірюванні освітніх потреб, створюючи важливу умову для професійного розвитку особистості – критичне осмислення результатів оцінювання як особистої потреби, формування сталої професійної позиції і педагогічної культури в основі якої – творчість, практика, аналіз і рефлексія діяльності. Це навчання засноване на співпраці й триває протягом усього професійного життя, адже досягти майстерності педагог зможе лише у постійному пошуку нових ідей та інноваційно-освітніх практик.

РОЗДІЛ I

МЕНЕДЖМЕНТ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

РОЛЬ МЕДІА В ІМІДЖМЕНТІ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бакєєва Любов,

*директор Будинку дитячої та юнацької творчості
Смілянської міської ради Черкаської області,
м. Сміла Черкаської області*

Стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) надає доступ сучасного суспільства до найрізноманітніших джерел інформації, які дають можливість споживати більшу кількість ідей, пропозицій, послань і рішень, що лунають із боку засобів масової інформації, соціальних мереж, блогерів та лідерів громадських думок. Присутність цих засобів масової інформації стає все більш очевидною в інформаційному суспільстві, і, в той же час, вони стали каналами комунікації, через які ми отримуємо цінності, стереотипи, тенденції, які не завжди обґрунтовані, адекватні та корисні для суспільства.

Розвиток інформаційних технологій забезпечує практично цілодобове використання медіапростору для маніпуляцій суспільною думкою. Такий стан речей формує сталі інформаційно-психологічні загрози і, коли вони накладаються на ґрунт широкого психічного розладу населення, то виникають серйозні наслідки, які катастрофічно впливають на інформаційно-психологічну безпеку суспільства та держави (Нерсессян, 2018).

Розглядаючи феномен медіа-інформаційної компетентності керівника закладу освіти варто зазначити, що компетентність, у першу чергу, визначається спрямованістю та змістовим наповненням його інформаційної діяльності, якісною характеристикою здатності до сприйняття, створення, опрацювання, поширення, зберігання різноманітних медіа-продуктів. Іншими словами, компетентність характеризує рівень якості здатності здійснювати інформаційну діяльність у медіа-системі, складовими якої є: суб'єкт медіа-діяльності («автор» медіа-продуктів); об'єкт медіа-діяльності (цільова аудиторія); предмет медіа-діяльності (медіа-продукти: електронні документи, презентації, відео- та аудіо- записи, блоги, сайти, віртуальні класи або аудиторії тощо); засоби

медіа-діяльності (програмно-технічні засоби ІКТ: комп'ютер, смартфон, мультимедійна дошка тощо).

Як стверджують І. Андрощук та О. Ворон, інформаційна діяльність менеджера закладу освіти включає такі складові: збір інформації, її переробку, зберігання та інформаційне обслуговування. Кожен із цих процесів передбачає виконання певних правил, норм, тобто дотримання певної культури – культури інформаційної діяльності. Для її формування і розвитку, а значить і розвитку медіа-інформаційної компетентності керівнику освітнього закладу потрібно виконати такі завдання:

створити тезаурус – цілісну систему інформаційних понять, які забезпечують загальне і спеціальне орієнтування особистості у навколишньому інформаційному середовищі;

сформувати вміння здійснювати інформаційну діяльність (здатність формувати свої інформаційні потреби та запити, володіти стратегіями і алгоритмами найбільш оптимального інформаційного пошуку, аналізу різноманітних інформаційних джерел, вступати в різноманітні інформаційні взаємодії тощо);

підготуватися до ефективного використання будь-яких, як традиційних, так і електронних джерел інформації;

розвинути здатність до розумного регулювання інформаційної поведінки у контексті вироблених суспільством моральних та правових норм;

розвинути здатність до реалізації своїх індивідуальних особливостей під час інформаційної діяльності (Андрощук, Ворон, 2016).

В сучасних умовах засоби масової інформації (ЗМІ), незважаючи на суспільну значущість, масовість і доступність, мають величезний вплив на політичні, економічні, культурні та духовні процеси, що відбуваються в суспільстві. Залучаючи громадян до інформаційних відносин, ЗМІ формують певні ціннісно-сміслові моделі для засвоєння суспільством і, таким чином, змінюють аксіологічну картину соціуму (Руденко, 2017).

В умовах ринкових відносин головним і визначальним фактором є діяльність закладу позашкільної освіти, адже заняття в творчому об'єднанні – задоволення власних інтересів, потреб, бажань, намірів дитини. На вибір дитини впливає багато чинників: імідж закладу; репутація закладу; імідж його керівника; існуюча реклама освітніх послуг; думки друзів, знайомих, колег; актуальна інформація у ЗМІ тощо. У кінцевому результаті, все різноманіття зовнішніх факторів знаходить своє концентроване вираження в позиції суспільства відносно до організації, і тому важливим моментом стає формування власного іміджу у дитини.

У науковій літературі суттєвим є визначення А. Звіринцева, який досліджує розробки комунікативних технологій. Дослідник зазначає, що «імідж – це відносно стійке уявлення про будь-який об'єкт». Соціолог В. Шепель окреслює імідж як «ореол, створений засобами масової інформації, соціальною групою або власними зусиллями особистості з метою привернення до себе уваги» (Звіринцева, Шепель).

Імідж закладу позашкільної освіти – це його унікальний, образ, сформований у свідомості людей. Він, як стверджує Н. Власик, може «формуватися стихійно, неконтрольовано або бути предметом цілеспрямованої роботи педагогічного колективу і його керівника», а ... «контрольований процес може бути представлений у циклі: місія закладу; цілі; оцінка зовнішнього середовища; визначення сильних і слабких сторін; визначення стратегічних альтернатив; вибір стратегії; її реалізація; оцінка результативності» (Власик, 2020).

Взаємовідносини або зв'язок між засобами масової інформації та освітою – це питання розуміння і пошуку шляху, практики, яка виходить за рамки епізодичних або парадоксальних причин. Педагогам та здобувачам освіти потрібні практичні орієнтири, відображені і сформульовані навколо процесів побудови освітньої діяльності. Фундаментом для сучасного вдосконалення імідж менеджменту закладу залишаються досвід та напрацювання попередніх років, доповнені актуальним змістом, інноваційними формами і методами роботи, спрямованими на адаптацію до нинішніх умов.

На думку зарубіжних учених у сучасному інформаційному суспільстві будь-який заклад позашкільної освіти вирішує важливі завдання, які допомагають в роботі зі створення системи зв'язків із громадськістю – паблік рилейшнз (PR).

Як показує досвід, вагомою та необхідною частиною роботи над створенням іміджу закладу позашкільної освіти є медіа, і дитячі особливо! Відтак, використання медіаресурсів було визначено як стратегію створення іміджу закладу освіти. Інноваційна освітня структура – дитячо-юнацький центр засобів масової інформації, до якого увійшли: дитяча газета «Сміляночка», дитяча телестудія «Я+Ти»; радіостудія «Оляпка» – була створена одразу після проголошення незалежності України, ще на початку 1990-х рр. Шкільні газети на той час вже створювалися у закладах освіти, але дитяче телебачення, радіо і центр дитячо-юнацьких засобів масової інформації (ЗМІ) стали першими в Черкаській області.

Участь Будинку дитячої та юнацької творчості в Міжнародному конкурсі шкільних медіа у форматі 41 (м. Миколаїв, 2012): друкована газета, аудіопередачі, відеосюжети та контент Інтернет-видання – спонукало журі престижного медіафоруму започаткувати нову номінацію «Краща мультимедійна редакція», оскільки вихованці стали її першими переможцями. Це був перший приклад універсальної роботи медійників у позашкільлі і поштовах до створення дитячої інформаційної агенції «Позитив».

Виконуючи інформаційно-рекламні та іміджеві функції, дитячі медіа своєчасно доносять до широкого загалу інформацію про всі аспекти життєдіяльності закладу, формують його імідж, позитивну думку в оточуючих, сприяють встановленню медіаспілкування з громадськістю. Кожен медіапродукт, розроблений вихованцями закладу позашкільної освіти і представлений на загал, має власну унікальну естетичну форму.

Імідж закладу позашкільної освіти – це емоційно забарвлений образ із цілеспрямовано заданими характеристиками і часто громадську думку про

заклад освіти формують батьки вихованців та громада. Центр дитячих засобів масової інформації трансформувалася у мультимедійну редакцію: разом з друкованим виданням та аудіовізуальними ЗМІ почав діяти Інтернет-ресурс – сайт Будинку дитячої та юнацької творчості (*URL: <http://www.bdut-smila.com.ua/>*) і, як показує практика, сайт є ефективним видом інформаційно-іміджевої діяльності, який поєднує процеси роботи з інформацією та інтерактивною комунікацією. Підтримувати позитивний імідж закладу позашкільної освіти допомагає колективна та індивідуальна медіаторчість (аудіо-, відео- і фотоматеріали, медіапрезентації проєктів), що відображають діяльність Будинку дитячої та юнацької творчості у даний час та актуальні його результати. Отже, впродовж тривалого часу сайт Будинку дитячої та юнацької творчості – електронний представник позашкільля міста в мережі Інтернет та ще один із засобів формування громадської думки про діяльність закладу освіти, завдяки цьому освітня діяльність закладу стало ще більш відкритим для громадськості.

Багаторічними партнерами Будинку дитячої та юнацької творчості у створенні іміджу закладу освіти є локальні медіа – обласна газета «Сміла», телерадіомовна студія «Тясмин», радіо-ФМ «Тясмин», Інтернет-видання «Сміла», а також міськрайонна організація Національної спілки журналістів України, місцевий осередок Асоціації кіноосвіти та медіапедагогіки України тощо, які публікують новини позашкільля, транслюють інформаційні випуски дитячого радіо «Наш формат» та дитячої інформаційної агенції «Позитив», ротують вокальні треки творчо обдарованої молоді, подають дебютні релізи юних виконавців, молодіжних гуртів, інтерв'ю тощо. КП «Медіа-центр» надає технічну базу для реалізації творчих медійних проєктів. Майстер-класи та заняття, що проводяться на базі професійної студії, можна розглядати як елемент сучасної STEM-освіти, адже це дозволяє виховати в дітях гнучкість та критичне, практично орієнтоване мислення. На перший план виходить здатність вчитись та сприймати зміни, а не самі знання, які нині стають застарілими з неймовірною швидкістю.

24 лютого 2022 р. розпочалося повномасштабне вторгнення РФ в Україну, з'явилися нові, надскладні виклики у всіх сферах нашого життя, зокрема, і в діяльності закладів освіти. У той час, як Збройні Сили України боронять нашу країну на фронті, освітяни тримають свій – гуманітарний фронт: створюють безпечні умови для реалізації творчого потенціалу дітей і молоді, всебічного гармонійного розвитку особистості. Як показує досвід Будинку дитячої та юнацької творчості, привабливий імідж закладу може працювати за умов підтримування його за будь-яких складних обставин. В умовах воєнного стану важливість висвітлення діяльності закладу позашкільної освіти та підтримання його позитивного іміджу зростає, адже педагогічний колектив постійно комунікує з громадськістю, є присутнім у соціумі та інформаційному просторі, що важливо з багатьох причин, а саме:

- показати, що заклад позашкільної освіти у нових умовах продовжує активно працювати, забезпечуючи змістовне дозвілля та психологічну підтримку дітям та молоді;
- репрезентувати себе як прихисток та острівок безпеки, де дитина може відчувати себе захищеною, відволіктися від страшного повсякдення війни;
- залучати дітей із внутрішньо переміщених родин до творчого дозвілля і освітньої діяльності;
- підтримувати зв'язок з вихованцями, які змінили місце проживання, виїхали за кордон;
- показувати приклад добродійної та волонтерської діяльності;
- потреба просувати себе та свою справу в інформаційному просторі зрозуміла всім, хто працює у сфері комунікацій.

Саме в ці складні для країни і суспільства часи у педагогічному колективі народилося багато різних ініціатив. Частина з них була спрямована на трансляцію на широкий загал (для батьків, дітей, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій), що Будинок дитячої та юнацької творчості працює, виконує своє безпосереднє призначення з урахуванням безпечних умов навчання та проведення заходів. З'явилися нові проєкти, які для одних вихованців стають своєрідною емоційною рефлексією, можливістю позбутися почуття тривоги чи болю. Для інших – мотивацією підбадьорити і додати впевненості в тому, що ми разом подолаємо цей складний період для всього українського народу. За ініціативи активних педагогів було створено і потужно працював молодіжний волонтерський центр «Дозвілля», педагогічний колектив закладу долучився до загальноміського медіапроєкту «Життя міста в сучасних реаліях».

Інноваційна діяльність закладу позашкільної освіти завжди супроводжується створенням іміджевого компонента. Управління проєктами як елемент динамічного іміджу закладу було апробовано: на сайті закладу представлено результати педагогічного проєктування «25 творчих справ до 25-річчя держави» ([URL: http://www.bdut-smila.com.ua/index.php/navchalno-metodychne-zabezpechennia/138-nashi-spravy-u-podarunok-derzhavi](http://www.bdut-smila.com.ua/index.php/navchalno-metodychne-zabezpechennia/138-nashi-spravy-u-podarunok-derzhavi)).

До 30-річчя Незалежності була створена мультимедійна презентація проєкту «Пазли пам'яті» ([URL: https://drive.google.com/file/d/1kREKnlhkd1s5MqxjAxdMmfBlyEsQuyIs/view](https://drive.google.com/file/d/1kREKnlhkd1s5MqxjAxdMmfBlyEsQuyIs/view)).

З початком широкомасштабної війни заклад освіти започаткував і створив творчий, інформаційно-просвітницький проєкт «З вірою в Перемогу!», кейс якого представлено на сайті ([URL: https://padlet.com/lonskashatan/padlet-y8w8ij7a6fv7dosp](https://padlet.com/lonskashatan/padlet-y8w8ij7a6fv7dosp)).

Будинок дитячої та юнацької творчості впродовж 15 років представляє свій досвід на міжнародних освітнянських виставках (остання отримана відзнака – Золота медаль ХІУ міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» за представлену роботу «Організація проєктної діяльності як умова і засіб реалізації акмеологічного підходу до виховання громадянина-патріота»). Творчими і медійними проєктами є щорічні

творчі звіти перед громадськістю міста «Таланти та їх шанувальники», у якій би формі – сценічній чи віртуальній – вони не були втілені.

У період воєнного стану багато друкованих видань припинило свою діяльність, зросла важливість і популярність соціальних мереж та радіомовлення. Одним із найбільш оперативних способів розповісти великій аудиторії про себе і підвищити популярність є поширення контенту в соціальних мережах. У даному випадку йдеться про канал закладу позашкільної освіти у You Tube ([URL: https://www.youtube.com/channel/UCoSFCnMcJXSgGrINzNF9wLw](https://www.youtube.com/channel/UCoSFCnMcJXSgGrINzNF9wLw)), сторінку у Facebook <https://www.facebook.com/profile.php?id=100055324131924>, де щоденно розміщується інформація про організацію роботи закладу, анонси та підсумки проведення заходів, творчі досягнення вихованців, професійної діяльності педагогів тощо. Facebook сторінку варто розглядати як модель самопрезентації та інструмент іміджевої самопрезентації у професійному середовищі й суспільстві. Медіаактивність усього колективу сприяє професійному зростанню педагогів, розвитку здібностей вихованців, налагодженню взаємодії з батьками, а створені медіатексти є своєрідними іміджевими візитівками закладу позашкільної освіти.

Зміцненню довіри до закладу сприяє спільна діяльність у сфері громадських пріоритетів: з батьківською громадськістю, закладами загальної середньої освіти, громадянськими об'єднаннями, участь у волонтерському русі педагогів і дітей. Осердям діяльності закладу позашкільної освіти, безперечно, є вмотивовані й творчі педагоги, а їхня професійна та інформаційно-методична діяльність – одним із компонентів створення і підтримки його іміджу, серед яких – комунікація з позиції поруч, здоров'язбереження, педагогічне портфоліо, книга педагогічної слави тощо.

На сайті закладу представлено переможців і призерів Усеукраїнського конкурсу «Джерело творчості» та численних лауреатів обласного етапу цього конкурсу ([URL: http://www.bdut-smila.com.ua/index.php/vseukrainskohokonkursu-maisternosti-pedahohichnykh-pratsivnykiv-pozashkilnykh-navchalnykh-zakladiv-dzherelo-tvorchosti](http://www.bdut-smila.com.ua/index.php/vseukrainskohokonkursu-maisternosti-pedahohichnykh-pratsivnykiv-pozashkilnykh-navchalnykh-zakladiv-dzherelo-tvorchosti)).

Позашкільна освіта має унікальне значення для освіти України. У закладах позашкільної освіти створено потужне середовище неформальної освіти, в якому формується особистість дитини, яка має можливість діяльнісно задовольнити власні пізнавальні інтереси, потреби, розвинути здібності, компетентності. З часом позашкілля, як і освіта в цілому, зазнає суттєвих змін. Відбувається інтеграція освітнього середовища у глобальний інформаційний простір: заклади позашкільної освіти мають адаптуватися до конкурентного середовища, розвивати і покращувати свій імідж, коригувати свою діяльність відповідно до запитів суспільства, враховувати громадську думку у вирішенні багатьох проблем.

Отже, можна стверджувати, що медіаосвіта стала невід'ємною частиною сучасної освіти. Залучення медіаресурсів сприяє активізації освітнього процесу та поглибленню спілкування між педагогами та вихованцями. Важливою

метою реформ у позашкільній освіті є високоякісна, доступна система поза-шкільної освіти, ефективним показником якої є стабільність попиту на освітні послуги, зростання кількості здобувачів освіти творчого об'єднання Будинку дитячої та юнацької творчості, розширення функцій закладу позашкільної освіти в адміністративно-територіальній одиниці як центру освітньої, соціо-культурної та громадянської діяльності.

Список використаної літератури

1. Андрощук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка. 2016. № 2(86). С. 131–16.

2. Баришполець О. Т. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. Київ : Міленіум. 2009. 440 с.

3. Биковська О. Позашкільна освіта: концептуальні засади в умовах реформування системи освіти України [Електронний ресурс] / О. Биковська, В. Громовий // Освітня політика. Портал громадських експертів. – Режим доступу: <http://educationua.org/ua/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi>.

4. Власик Н. Імідж закладу: його вплив на конкурентоспроможність та роль на сучасному освітньому рівні. URL: <http://rivneosun.com.ua/metodichn-mater-ali/statt/vlasik-n-f-m-dzh-zakladu-iogo-vpliv-na-k.html>

5. Голубев В. Ефективність. Для тих, хто працює з інформацією. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 160с.

6. Ілляшенко С. М., Колодка А. В. Імідж організації як економічна категорія: сутність, зміст, основні етапи формування. URL: <https://core.ac.uk/reader/324249870>

7. Імідж організації, його характеристика та взаємозв'язок з культурою. URL: https://pidru4niki.com/16520205/menedzhment/imidzh_organizatsiyi_yogo_harakteristika_vzayemozvyazok_kulturoyu

8. Нерсесян Г. А. Медіаграмотність молоді – запорука протидії інформаційній агресії. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 6. С. 56-60.

ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ЯК ПЛОЩИНА ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-НАВЧАННЯ

Борилюк Валентина,

*директор комунального закладу позашкільної освіти
Центр дитячої та юнацької творчості
Жовтководської міської ради,
м. Жовті Води Дніпропетровської області*

Стратегія розвитку України в умовах глобалізації ґрунтується на амбітній меті досягнення європейських стандартів життя та гідного місця нашої держави у світі. Досягти поставлених цілей можливо тільки на основі ефективної взаємодії економіки, науки, освіти, залучення інноваційних технологій до всіх сфер діяльності суспільства.

XXI століття привнесло в наше життя штучний інтелект, фантастичні досягнення у галузі енергоефективності, доступ до будь-якої інформації шляхом мережі Інтернет, зміни в освіті. Водночас, воєнний стан в Україні стає все більш непередбачуваним, непостійним, складним та неоднозначним. Чи зуміємо ми пристосовуватись до викликів часу, чи знаємо ми, як готувати дітей до викликів, які поставить перед ними доросле життя, чи зможуть здобувачі освіти мислити нестандартно і вдихнути нове життя у будь-який науковий і технологічний проєкт, показати його ще не розкриті можливості, чи готові педагоги – освітні менеджери впроваджувати інноваційні технології?

Спробуємо довести собі та новим викликам світу, що нічого не буває неможливим. А на допомогу взяли технологію, яка поєднує технічний прогрес із освітнім менеджментом. Це – STEM-освіта, через призму якої можна легко зацікавити дитину, дорослого навчитися працювати самостійно і в команді однодумців. Сучасні інноваційні технології спонукають молодих людей до пошуку нових шляхів реалізації. І важливого значення набуває створення навчального STEM-середовища, яке сприятиме формуванню компетентностей, розвитку системного мислення, самоефективності освітнього процесу, освітнього менеджменту (Ботюк, 2000).

Нині ідеї STEM-підходу в навчанні та вихованні підтримано багатьма освітніми системами в усьому світі. Теоретичні основи STEM-освіти висвітлено у працях педагогів та психологів (В. Андрієвська, С. Бабійчук, Л. Білоусова, О. Кузьменко, Н. Морзе, Т. Нанаєва, Н. Омельченко, О. Патрикеева, В. Пікалова, С. Подлесний, Н. Поліхун, І. Сліпучіна, О. Стрижак, О. Тарасов, І. Чернецький, М. Harrison, D. Langdon, В. Means, Е. Peters, Burton, N. Morel, J. Confrey, A. House та інших). Більшість науковців вважають, що STEM-освіта передбачає інтегрований та проєктний підхід, практичну спрямованість. На їх думку сьогодні STEM у закладі освіти є вагомим напрямом інноваційної освіти та розширення свідомості ди-

тини, зміни реальності у всіх ланках освітнього простору та формування позитивного іміджу закладу освіти, де використовуються три обов'язкові складові менеджменту: інтелект, психіка та спроможність людини до продуктивної праці.

У цей непростий час, коли на всій території нашої країни запроваджено воєнний стан, 25 педагогів Центру дитячої та юнацької творчості м. Жовті Води під керівництвом директора, зберігаючи психологічний спокій вихованців і їх батьків, створюють міцні відносини між усіма учасниками освітнього процесу. Ми надаємо важливі знання, розвиваємо мережу науково-технічної творчості, надихаємо дитину на успіх та продовжуємо покращувати освітнє STEM-середовище закладу.

Центр дитячої та юнацької творчості з 2017 року є респондентом обласної експериментально-дослідницької роботи з теми: «Науково-методичні засади створення інноваційної моделі STEM-освіти», що дало можливість педагогам та вихованцям відчувати себе експериментаторами та дослідниками. Складаючи програму дослідно-експериментальної роботи науково-методична рада визначила одним з головних завдань – формування професійної компетентності педагогів щодо використання STEM- технологій в освітньому процесі.

У контексті підготовки педагогів-дослідників STEM-компетентностей керівника гуртка розглядаємо як динамічну систему знань, умінь, навичок і способу мислення, цінностей і особистих якостей, які визначають його здатність до інноваційної діяльності: готовність до розв'язання комплексних завдань, креативне, аналітичне мислення, вміння працювати над проєктами в команді, інформаційну грамотність, когнітивну гнучкість, вміння домовлятися, оцінювати і приймати рішення.

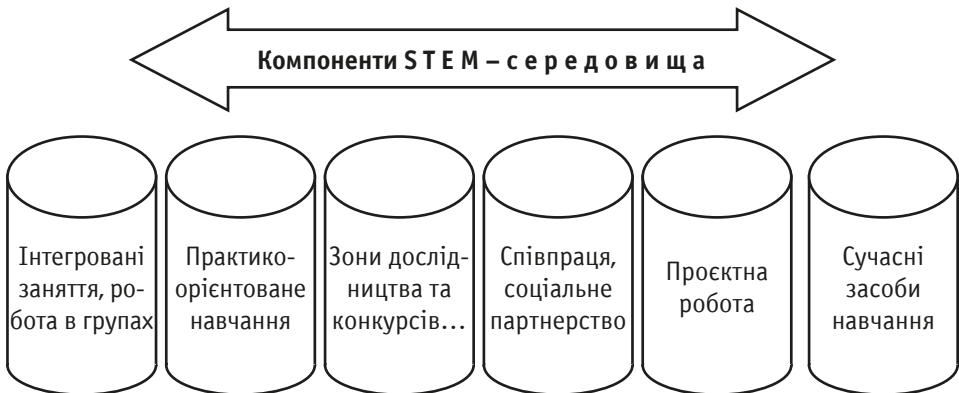
Після проведення дослідження готовності педагогів, вихованців до використання STEM-технологій організовані курси, тренінги щодо впровадження елементів STEM-освіти. Впродовж п'яти років педагоги на заняттях гуртка втілювали нові ідеї, при цьому враховували і підтримували дитячу думку. Практичні дослідження допомагали їм виводити формулу теорії. І такий спосіб «від практики до теорії» дітям до вподоби. Дитина граючись, створює новий об'єкт, не задумуючись на вивченні теоретичного матеріалу.

Дитяча методика «спробую так» бере гору і дає гарний результат, в основі якого лежать математичні розрахунки, моделювання та інтегроване використання різноманітних інструментів та засобів інших наук, що мотивує здобувачів освіти до успіху. Крок за кроком дитяча допитливість і педагогічна підтримка інтересу до навчання і пошуку знань, мотивація до самостійних досліджень, створення простих приладів, конструкцій ведуть педагогів до Всеукраїнської WEB-STEM-школи, де педагоги та вихованці діляться досвідом на стежинці STEM-освіти. На основі досліджень, навчання, обміну досвідом, урахування побажань педагогів, батьків була створена інноваційна модель, діяльність якої спрямована на формування педагога-вихованця-дослідника, здатного керувати власною діяльністю, створювати умови для розвитку, де простір для пошуку необмежений .

Розуміємо, що сьогодні ми повинні докласти вдвічі більше зусиль заради майбутнього наших дітей, їх розвитку та самореалізації. Україні найближчим часом знадобиться багато інженерів, технологів, молодих людей, фахівців у різних STEM-галузях, які можуть швидко відновити економіку та інфраструктуру. Тому STEM-освіта для нашого закладу освіти залишається пріоритетним напрямом діяльності, де 995 здобувачів позашкільної освіти в гуртках набувають ключових компетентностей за напрямками:

- *науково-технічного напрямку* – демонструють збереження, розширення та розвиток технічної творчості, і пропагують STEM – професії;
- *декоративно-житкового напрямку з вектором художньо-технічного розділу* – запрошують у світ мейкерства, де є можливість створювати перші найпростіші моделі: авто, авіа, перші рухливі іграшки та предмети побуту;
- *художньо-естетичного напрямку* презентують зі сцени надбання здобувачів освіти у векторі STEAM-освіти на художньо-естетичній площині;
- *спортивно-туристичного напрямку* створюють проекти для орієнтування шанувальників туризму і спорту задля збереження свого життя і здоров'я.

З 2023 року продовжуємо дослідження обласної дослідницько-експериментальної роботи з теми: «Розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення STEM-освіти в умовах реформування освітньої галузі». Удосконалюючи модель закладу, розробили нові стратегії та методики дистанційної форми STEM-освіти, з урахуванням перелічених умов зі збереженням принципів практико-орієнтованого та діяльнісного підходу, опановуючи нові, віртуальні освітні середовища для пошуків, вимірювань, мейкерства, винахідництва, де основними компонентами середовища STEM-освіти є:

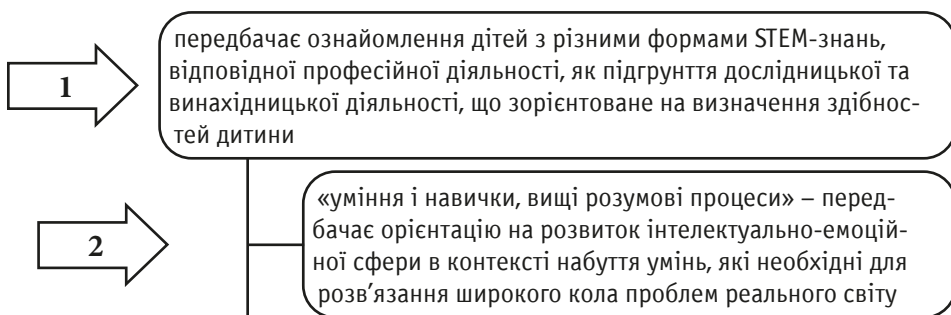
В освіті України сьогодні змінюється підхід до навчання, удосконалюється модель закладу позашкільної освіти, де має місце сучасне STEM-середовище Центра дитячої та юнацької творчості з чітко побудованою структурою, яка формується з зовнішнього блоку та припускає співпрацю, партнерство, підтримку та внутрішнього блоку, що об'єднує чотири модулі: суб'єктивний, адміністративний, програмно-апаратний і навчально-методичний, які працюють

злагоджено в одному напрямі. Ця модель спрямована на розвиток системи позашкільної STEM-освіти та відтворення інтересів педагогів і вихованців, концепцію партнерства та напрями діяльності, передбачає організацію освітнього процесу дітей, спрямовану на підтримку та розвиток здібностей, їхньої дослідницької активності на умовах суб'єктності із залученням ресурсів не тільки позашкільної освіти.

Модель досвіду повністю змінила роль педагога на менеджера і консультанта, а вихованців на дослідника. Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором, має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може коригувати їх, проводити докладну структурування досліджень освітнього процесу, створювати нові.

Сьогодні керівник гуртка пропонує необхідний інструментарій, лише спостерігаючи за ходом пошуку, стимулює вихованців до висновків, допомагає зрозуміти і усунути недоліки. Діти на заняттях гуртка, виставках, конкурсах та інших заходах, генеруючи цікаві ідеї, відразу втілюють їх у життя, планують свою діяльність, виходячи з поставленого завдання і наявних ресурсів. Ефективність освітнього процесу – це комунікація учасників і міжпредметна синергія, це імідж закладу. Взаємодія відбувається у зручних режимах та максимальній самостійності вихованця, у тому числі в рамках заняття гуртка. Теоретичний матеріал упроваджується в практичну діяльність вихованців, у процесі якої дітям стає зрозуміла сутність досліджуваного факту. Аналізуючи виконання дітьми самостійних проєктів та досліджень, педагог переконується у набутті знань, навичок, навіть, в умовах дистанційного навчання.

У структурі освітньої діяльності збагачення змісту STEM-навчання пов'язують із максимальним використанням наукових та інженерних практик, методів наукової та технічної творчості. За роки впровадження освітнього напрямку STEM, звернули увагу на теоретичні моделі трансформації змісту, які більшою мірою гарантують позитивний результат під час запровадження в освітню практику, аніж варіанти фрагментарного, випадкового впливу на зміст. Керівникам гуртків до вподоби стала модель Дж. Рензуллі «Три види збагачення навчальної програми», де:

3

«самореалізація» – призначений для задоволення специфічних пізнавальних потреб здібних дітей, які орієнтовані на проведення самостійних досліджень, створення інженерних проєктів і вирішення творчих завдань

Дана модель допускає послідовне чергування виділених видів і незалежне використання кожного. Перший і другий види, дійсно, призначені для всіх дітей, а третій – для обдарованих вихованців. STEM-модель Центру дитячої та юнацької творчості, звичайно, не досконала, але дає можливість збагачувати навчальні програми, створювати авторські навчальні програми, покращувати освітню діяльність, зміцнювати мережу партнерів, зацікавлених у розвитку здібностей дітей технічної творчості.

Викликати у дитини стійку цікавість до природничо-математичних наук, дати сукупність практично важливих знань, необхідних для подальшого життя людини у техносфері, залучити до дослідництва, винахідництва, інтегрованих занять, конкурсів можна на гуртках технічної творчості, які в закладі позашкільної освіти несуть вектори STEM-освіти, що об'єднанні за розділами: виробничо-технічний, предметно-технічний, спортивно-технічний, інформаційно-технічний, художньо-технічний.

У технічних гуртках дітям надається можливість самостійного вирішення численних композиційних, конструктивних і технологічних завдань. Знання, отримані гуртківцями на заняттях, допомагають їм зорієнтуватись у світі сучасної техніки, а головне – діти мають можливість розвивати власну творчу активність, самостійність і цілеспрямованість. Особлива увага приділяється розвитку основ конструкторських умінь і здібностей дітей, елементів технічного мислення, формування загальнона трудових умінь, навичок роботи з найпростішими знаряддями праці. Успіх передбачуваної суб'єктивної новизни викликає потужний емоційний підйом. Він «окрилює», викликаючи радість пізнання, відтак у формуванні майбутніх техніків, конструкторів вагоме значення мають гуртки науково-технічного напрямку, які в Центрі дитячої та юнацької творчості несуть вектори інженерії, моделювання, конструювання і об'єднані пріоритетними напрямками роботи:

гуртки початково-технічного моделювання

гуртки інженерного спрямування

гуртки автodelювання

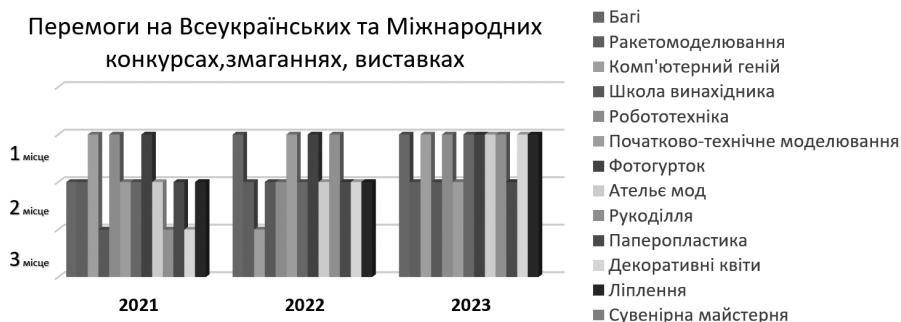
гуртки ракетodelювання

гуртки ІТ-технологій, робототехніки

Вірити в дитину, її можливості, це зірковий шлях кожного батька, матері, кожної людини на землі, а педагога-позашкільника – це поклик, з яким він

омріяно йде до закладу освіти і радісно зустрічає сяючі очі дитини, бо вона з відкритою душею і бажанням прийшла отримувати нові пізнання у просторі творчості і таланту. Розвиток пізнавальної активності дітей, починаючи ще з основного рівня навчання, переходить у процеси вищої сходинки – пошуково-дослідницької, експериментальної та конкурсної діяльності.

У тісній співпраці педагог та вихованець упродовж певного періоду готуються презентувати винаходи своєї діяльності. Не дивлячись на обставини, які склалися сьогодні в країні, у 2022-2023 н. р. 80% вихованців представляли Центр дитячої та юнацької творчості на обласних змаганнях, конкурсах та виставках. З них 10% дітей свої досягнення презентували на всеукраїнському та міжнародному рівні. В цьому навчальному році, в порівнянні з минулим, збільшилася кількість переможців і призерів міжнародного рівня. Досягнення дитини – гордість педагога!

П'ять років поспіль педагоги закладу освіти, узагальнений досвід щодо впровадження STEM-навчання в освітній процес, презентують матеріали на Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти», де напрацювання закладу відзначено трьома «Золотими медалями», двома «Срібними». В 2022 році Центр дитячої та юнацької творчості отримав Почесну відзнаку «Лідер позашкільної освіти».

Отже, освітній менеджер XXI століття має вміння вільно висловлювати інноваційні та творчі ідеї, співпрацювати з представниками різних галузей діяльності, розуміти механізми взаємодії природничих наук і мистецтва, математики та гуманітарних наук і технології, усвідомлювати галузі їх застосування, бути здатним до творчості та винахідництва, що виходить за межі STEM-навичок. Переживання успіху вихованців викликає позитивне ставлення педагога, мотивує до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення визначеної цілі. Внаслідок цього у кожного педагога, вихованця з'являється свідоме бажання до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних умінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем в реальному світі.

Список використаної літератури

1. Берека В. Роль позашкільних закладів у формуванні творчої особистості. Педагогічний вісник. 1997. №2. С. 6-7.
2. Ботюк О. Ф. Конструювання з паперу методом орігамі: Навч. – метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2000. 64 с.
3. Демянюк Т., Первушевська І. Нові технології позашкільної освіти і виховання К., 2000. 350 с.
4. Закон України «Про позашкільну освіту». Позашкільна освіта в Україні (нормативно-правові акти). К.: НЕНЦ, 2002. С. 3-32.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність»: [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/shon/140-150>.
6. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник /За ред. І. Єрмакова Запоріжжя: Центріон, 2005. 640 с.
7. Ковбасенко Л.І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу. Шкільний світ. 2003. № 22-24. С. 2-6.
8. Поліхун Н. І. Дистанційна підтримка дослідницької діяльності учнів : метод. рекомендації. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9930>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ МЕТОДИК В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПІДТРИМКА ТВОРЧОГО КРЕАТИВНОГО ПЕДАГОГА

Волощук Олеся,

*директор Центру науково-технічної,
дитячої та юнацької творчості
Рахівської міської ради
м. Рахів, Закарпатської області*

Перехід на нові стандарти освітньої діяльності, інтеграція у європейський і світовий освітній простір актуалізували проблему управління інноваційними процесами в закладах освіти. Зміни у змісті й структурі закладу позашкільної освіти мають глибинний характер і потребують розв'язання проблеми підготовки педагога-інноватора, який володіє проєктивним мисленням, перспективними освітніми технологіями, є суб'єктом особистісного й професійного зростання, вміє досягати нової педагогічної мети.

Реформування та модернізація освіти в Україні у контексті входження до європейського та світового освітнього простору передбачає відкритість освітньої системи, розвиток педагогіки партнерства і співробітництва, реформу-

вання змісту середньої освіти, формування ключових компетентностей учнів, зміну структури закладів позашкільної освіти в умовах децентралізації влади, автономію в їх діяльності. Децентралізація управління та створення опорних шкіл потребують змін і нових підходів до управління, нових управлінських технологій, до яких належать сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні та інші технології, що створюють умови оперативного й ефективного ухвалення керівником управлінських рішень.

У сукупності управлінських інноваційних технологій можна виділити: модернізований зміст і функції, форми й методи управлінської діяльності керівника, стиль керівництва, громадсько-державні, регіональні, модульні, проєктні моделі управління тощо. Інноваційні технології в управлінській діяльності керівника закладу позашкільної освіти відіграють важливу роль у забезпеченні якості освіти та забезпечують позитивні зрушення в освіті.

Управління закладом освіти, на думку О. Онаць, потребує від керівника та його команди зміни парадигми управління, застосування поруч із традиційними інноваційними підходами, управлінських інноваційних технологій. Це володіння вміннями й здатностями, а саме:

- вміти комплексно вирішувати проблеми (бачити сутність проблеми й розбиратися з причиною, а не наслідком її виникнення);
- володіти критичним мисленням (спосіб мислення, вміння аналізувати, за якого ставлять під сумнів будь-яку інформацію і, навіть, власні переконання);
- креативно мислити та діяти (тобто керівник повинен сам уміти й навчити свою команду творчості, вміння передбачати те, чого ще немає);
- вміти керувати персоналом (людьми) й ухвалювати управлінські рішення (не щодо підлеглих, а щодо Людей);
- змінювати систему та способи взаємодії з людьми (педагогами, учнями, батьками, представниками влади, громади, керівництвом територіальної громади тощо) (Онаць, 2012).

Опрацювання теоретичних джерел дало можливість стверджувати, що управління інноваційними закладами освіти, різновекторність інноваційності, умови забезпечення успішної практичної реалізації новацій, формування готовності педагогів до інноваційної діяльності представлені сучасними науковими здобутками вітчизняних учених (І. Дичківська, Г. Дмитренко, О. Козлова, В. Олійник, І. Підласий, Т. Сорочан та ін.).

Управління освітою та закладами освіти завжди перебували в центрі уваги науки та практики. Сутність інноваційних підходів, принципів, управлінських функцій та технологій управління закладами освіти розкрито Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Єльніковою, Л. Калініною, Ю. Конаржевським, В. Масловим, О. Мармазою, О. Онаць, І. Осадчим, Н. Островерховою, Л. Паращенко, О. Пастовенським, О. Пехотою, Н. Побірченко та іншими.

Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого і, водночас,

на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. Характерною особливістю цього періоду розвитку педагогічної освіти є пошук нових змісту, форм, методів і засобів навчання, виховання й управління; розгортання широкої експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій на засадах сучасної філософії освіти, яка суттєво відрізняється від попередньої.

Водночас у практичній площині виникає протиріччя між необхідністю впровадження інновацій в освітній процес та низьким рівнем обізнаності педагогів у науково-методичних засадах освітньої інноватики; між необхідністю формувати готовність педагога до інноваційної діяльності та відсутністю системи управління цим процесом. Використання освітніх практик дозволяє директору закладу позашкільної освіти ефективно керувати закладом освіти та сприяє впровадженню інновацій в освітній процес. Це дозволяє забезпечити якісну підготовку фахівців, максимізувати їхній потенціал та впливати на соціально-економічний розвиток регіону. Дослідження «Сучасні тенденції у сфері освіти» визначили необхідність адаптації педагогічного колективу Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради до сучасних вимог і використання сучасних підходів у освітньому процесі. «Ресурси та інфраструктура» – окреслюють наявність необхідних технічних та фінансових ресурсів для впровадження та підтримки освітніх новацій, усвідомлення підтримки керівництва закладу позашкільної освіти та здатність педагогів до інноваційного мислення.

Зміна соціально-економічної ситуації в країні посилює необхідність пошуку надійних, оригінальних і ефективних способів навчально-виховної діяльності, запровадження таких освітніх технологій, які забезпечили б ефективну підготовку обдарованої та здібної учнівської молоді до входження в соціум, формування еліти суспільства, здатної вивести державу із кризового стану. Новітні методи допомагають установити партнерські взаємовідносини між педагогом та вихованцями, що позитивно впливає на процес засвоєння матеріалу та формування соціокультурної компетентності. Використання інтерактивних методів у запропонованому курсі «Цифрові інструменти Google для освіти», спецкурсів для педагогів «Системи контролю версій», «Риторична майстерність педагога», впровадженні освітньої програми «Компетентний педагог в умовах освітніх трансформацій», проведення круглого столу «Перспективні освітні моделі спеціалізованої освіти наукового спрямування», участь у всеукраїнському конкурсі педагогічної майстерності «Джерело творчості» є необхідним елементом освітнього процесу, що сприяє формуванню в учнів глибоких теоретичних знань, практичних навичок, стимулює конструктивно-критичне мислення, пробуджує інтерес та мотивацію.

Впровадження в освітній процес закладів освіти інноваційних педагогічних технологій і методів дає змогу модернізувати освітню систему. Під інноваціями розуміють нові форми організації діяльності і управління, нові види

технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства. Також однією з інноваційних форм діяльності Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради є стимулювання творчості педагогів, що передбачає підтримку педагогічних проєктів та експериментів, які допомагають розвивати творчу думку педагогів, можливість проводити дослідження та розвивати власні проєкти, створюють простір для творчості (забезпечення доступу до ресурсів та інфраструктури, сприяє реалізації творчих ініціатив педагогів), розкриттю творчого потенціалу. Це знаходить своє відображення у навчальних воркшопах – організації майстер-класів та практичних занять з педагогами для розвитку креативних навичок, проведенні щоденних творчих практик – наданні керівникам гуртків можливості щодня застосовувати новітні практики у своїй роботі, створенні творчих груп для співпраці керівників гуртків, обміну ідеями та здійснення спільних проєктів. За таких умов ми можемо вирішити завдання щодо створення та організації умов і можливостей для ефективного розвитку і саморозвитку особистості педагога закладу позашкільної освіти.

Отже, використання інноваційних технологій сприяє створенню сприятливого освітнього середовища, надає можливості до саморозвитку педагога, його оволодіння комплексом умінь, навичок та якостей, з яких складається професійна компетентність. Впровадження інноваційних технологій – це не самоціль, основне завдання якого є формування творчої особистості, здатної до освіти та навчання впродовж життя, гнучкої у вирішенні проблем, мобільної, здатної комунікувати і приймати рішення, працювати в команді, вміння взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу; критично мислити, шукати і опрацьовувати необхідну інформацію, оцінювати, порівнювати, доповнювати і засвоювати її; створювати умови для творчості, давати необхідні повноваження, оцінювати наслідки своїх рішень, вчитися на власних помилках.

Список використаної літератури:

1. Григораш В., Касьянова О., Мармаза О. Управління навчальним закладом : навчально-методичний посібник. Харків : Ранок, 2003. 160 с.
2. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти : навч. посібник / Київ : МАУП, 1999. 176 с.
3. Калініна Л. М., Онаць О. М. Синкретизм державного та громадського компонентів у системі управління освітою в умовах розвитку демократії. Механізми управління розвитком організаційної культури загальноосвітнього навчального закладу: матеріали Всеукраїнської конференції 4–5 квіт. 2013 р. К.: АртЕкономі, 2013. С. 33–43.
4. Онаць О. М. Взаємозв'язок стилю поведінки керівника і ефективності управління на громадсько-державних засадах. Рідна школа. 2012. № 8–9. С. 46–51.
5. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посібник. Київ : Знання, 2006. 365 с.

ІМІДЖ МЕНЕДЖМЕНТ У РОБОТІ КЕРІВНИКА КОМПЛЕКСНОГО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Головка Оксана,

*директор Комунального закладу позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»
Хустської міської ради Закарпатської області*

Реалії сьогодення вимагають творчих нестандартних підходів, генерування ідей, гнучких самостійних рішень у всіх сферах життя. Модернізація освіти України зумовлює організацію навчання у закладах позашкільної освіти на засадах новітніх підходів і здобутків у галузі педагогіки та інформаційних технологій, які б враховували можливості й потреби здобувачів освіти та давали змогу організовувати взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу, що передбачає створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів вихованців закладу освіти.

Імідж закладу позашкільної освіти – це складне явище, яке містить чимало чинників, а саме: формування позитивного іміджу позашкільного навчального закладу; підвищення якості освітніх послуг, установлення та розширення партнерських зв'язків тощо.

Запорукою впровадження імідж менеджменту у роботі керівника комплексного закладу позашкільної освіти, інноваційних педагогічних технологій є наукові доробки вчених, які розробили загальну методологію удосконалення освітнього процесу закладу освіти. Висвітлення цієї проблем знайшло відображення у наукових працях В. Бороздіна, Л. Браун, Л. Галіціна, Л. Грень, Л. Даниленко, Л. Карамушки, В. Михайліченко, А. Панасюк, О. Романовського, В. Шепель, В. Шпалінського та інших.

Із другої половини ХХ – початку ХХІ століття почали з'являтися наукові праці з безпосереднім уживанням і тлумаченням поняття «імідж». Важливі дослідження в розробці цього поняття належать зарубіжним науковцям (Б. Андерсон, К. Боулдінг, С. Вільямс, Дж. Груніг, Ф. Джефкінс, М. Моффіт та ін.), а також вітчизняним ученим (Н. Барні, Л. Данильчук, Г. Дідух, О. Змановська, А. Калюжний, О. Панасюк, Г. Почепцов, В. Шепель, С. Яндарова та ін.).

Питанням формування іміджу різних професійних груп займаються науковці Н. Волкова, Т. Довга, В. Ісаченко, Р. Кравець, І. Лебідь, Л. Мітіна, О. Панасюк, Г. Почепцов, О. Резван, Д. Фельдштейн та інші. Основні теоретичні засади менеджменту та педагогічного менеджменту розглядають у своїх працях І. Волков, Н. Коломінський, І. Мосякова, Г. Серіков, В. Симонов, Ф. Хміль.

Із зарубіжних досліджень широкому загалу відомі праці фундаторів менеджменту Ф. Тейлора та А. Файоля, а також дослідження М. Альберт, П. Дракер, В. Кінг, Д. Кліланд, М. Мескон та інші.

Поняття «імідж» сьогодні викликає активне обговорення серед науковців у всьому світі, а саме:

Учені / науковий напрям	Трактування поняття
М. Кондратьєв, В. Ільїн (соціологія)	Емоційно забарвлений схематизований образ соціального об'єкта, представлений у свідомості його оточення. Імідж формується з урахуванням особистісних характеристик кожної людини, а також переконань, що визначають провідні вчинки носія іміджу
В. Маценко (психологія)	Це людина очима інших, або те, якими її бачать інші
П. Берд (менеджмент)	Це повне зображення людини, якими її бачать інші люди. Поняття «імідж» охоплює те, як людина розмовляє, як виглядає, яку зачіску робить, як поводить себе серед інших людей тощо
Г. Андрєєва (педагогіка)	Це специфічний «образ» предмета, що сприймається, коли ракурс сприймання навмисне зміщений і акцентує лише на певних сторонах об'єкта
А. Панасюк (психологія)	Думка про об'єкт (людину, предмет), що виникла в психіці групи людей на основі образу, який був сформований цілеспрямовано
С. Наумова (політичні науки)	Результат складної боротьби визначень та оцінок, що виникають у аудиторії іміджу
О. Лисікова, Н. Лисікова (соціологія)	Образ, який особистість презентує перед іншими та в якому підкреслюються сильні сторони особистості й приховуються вади
А. Калюжний (педагогічна психологія)	Емоційно забарвлений образ, що формується суб'єктами спільної практики для досягнення політичних, економічних, соціальних та інших результатів пізнання
А. Панфілова (менеджмент)	Засіб емоційно-психологічного впливу на оточення з метою формування репутації
В. Шепель (соціологія)	Різновид образу, прообразом якого може бути не будь-яке явище, а суб'єкт – носій іміджу
І. Ладанов (менеджмент)	Образ авторитетної людини, яка має високий соціальний статус

О. Лаврентьєва, А. Арбузова у своїх дослідженнях охарактеризували функції іміджу та виокремили їх у пізнавальні (інформаційні), номінативні, естетичні, адресні. Також вчені дослідили як імідж впливає на попит освітніх послуг конкретного закладу позашкільної освіти.

Шляхи формування позитивного іміджу закладу позашкільної освіти були визначені Н. Власик, яка розробила правила створення позитивного іміджу керівника у спілкуванні з людьми.

Зовнішній імідж закладу – це наявність зв'язків з громадськістю; закладами вищої освіти, державними науковими установами; сучасний естетичний вигляд приміщення закладу; участь та висока результативність гуртківців і педагогів в обласних, усеукраїнських та міжнародних конкурсах; організація та проведення обласних та всеукраїнських заходів на високому науково-методичному рівні.

Внутрішній імідж закладу – це позитивний мікроклімат у колективі; об'єднання навколо ідеї; прогресивна команда адміністрації; оптимальний добір кадрів; високий рівень професіоналізму педагогів; сучасна матеріально-технічна база; висока ефективність освітнього процесу; висока самооцінка; постійний пошук нового, прогресивного; високий рівень вихованості учасників освітнього процесу; кожного педагога.

Позитивний імідж закладу позашкільної освіти, на думку науковців С. Немченко, О. Голік, О. Кривильової, О. Лебідь, насамперед, залежить від його керівника і він має постійно забезпечувати нову якість закладу освіти, усвідомлюючи, що в основі інноваційного розвитку є зміна характеру діяльності і відносин усередині колективу. Керівникові закладу, як і кожній людині в активний період його життя, небагато, як він виглядає, адже це фактично його «живий» портрет, який він постійно «демонструє всім, хто на нього дивиться» (Немченко, Голік, Кривильова, Лебідь, 2019).

Поняття «менеджмент» трактується досить широко.

О. Мармаза вважає, що менеджмент – це сукупність стратегії, філософії, тренінгів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності та зростання прибутку, ...це соціальний і технічний процес, за допомогою якого використовуються ресурси, відбувається вплив на людські дії та здійснюється сприяння змінам для досягнення цілей організації (Мармаза, 2015).

Застосування понять «управління» і «менеджмент» в системі освіти, як зазначає В. Луговий, це «цілеспрямована зміна її стану». Зазвичай, управлінські дії спрямовані на досягнення стратегічних пріоритетних цілей функціонування та розвитку освіти. Сучасними освітніми пріоритетами визнано: збільшення охоплення населення освітою; забезпечення освіти протягом життя; рівний доступ до якісної освіти; посилення ролі держави в гарантуванні справедливості в здобутті освіти; гуманізація та демократизація освіти; підвищення професійної компетентності викладачів; становлення державно-громадського управління освітою; поширення інформації про якість освітніх послуг; ефективне та результативне використання видатків на освіту (Луговий, 2017).

В. Симонов висловлює думку, що педагогічний менеджмент – це «комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності, оскільки освітній процес – є сукупністю трьох складових: навчально-пізнавального, освітнього, самоосвітнього **процесів**. Дослідник відзначає, що будь-який педа-

гог, по суті, є менеджером навчально-пізнавального процесу, а керівник закладу освіти – менеджером навчального процесу в цілому (як суб'єкт управління цими процесами).

Поняття «імідж менеджмент в освіті» означає створення освітнього середовища, яке ефективно працює та відповідає сучасним вимогам суспільства, є привабливим для реального та потенційного споживача, адже освітній менеджмент має свою специфіку та притаманні тільки йому закономірності. Ця специфіка полягає в особливостях предмету, засобів та результатів праці менеджера освіти. Предметом праці менеджера освітнього процесу є діяльність суб'єкта управління, інформація про освітній процес; засобами праці – слово, мова; результатом – рівень грамотності, вихованості та розвитку об'єкта менеджменту – здобувачів освіти, вихованців (Байбакова, 2019).

На думку А. Черниш основні функції менеджменту в освіті полягають у прийнятті логічного рішення; організації виконання прийнятих рішень, а саме: доведенні рішення до учасників; створенні умов для ефективної роботи закладу освіти; належних умов діяльності для кожного учасника освітнього процесу; мотивації та стимулювання діяльності учасників навчального процесу; контроль виконання рішень.

Хустський міський науково-технічний центр учнівської молоді у 2016 році було перейменовано на Хустський міський центр позашкільної освіти «Сузір'я» Хустської міської ради Закарпатської області, а 2021 року до закладу приєднано Центр науково-технічної творчості учнівської молоді, Центр позашкільної роботи, Еколого-туристичний центр учнівської молоді. У цьому ж році заклад було перейменовано у Комунальний заклад позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради.

Центр дитячої та юнацької творчості – це комплексний заклад позашкільної освіти, який організовує роботу з вихованцями, учнями і слухачами за різними напрямками позашкільної освіти (художньо-естетичним, туристсько-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, фізкультурно-спортивним, військово-патріотичним, пластовим, соціально-реабілітаційним, гуманітарним).

Педагогічний колектив складається із 33 працівників, 13 педагогів працюють за сумісництвом. На даний момент у закладі функціонують 59 гуртків, у яких займаються 860 вихованців. У своїй діяльності директор позашкільного закладу, педагогічний колектив керуються Конституцією і законами України, указами Президента України, рішеннями Уряду України, органів управління освіти всіх рівнів з питань освіти і виховання, правилами і нормами охорони праці, техніки безпеки і протипожежної охорони, а також власним Статутом і локальними правовими актами закладу освіти (в тому числі Посадовими інструкціями), трудовим договором, контрактом, дотримується Конвенції про права дитини. Виконання і дотримання перерахованого вище – потужна база для створення іміджу керівника і закладу позашкільної освіти.

Отже, директор як імідж-менеджер, орієнтований у своїй діяльності на професійний підхід до управління, працює над створенням колективу з високим творчим потенціалом. Він має чітко визначити перспективу розвитку закладу позашкільної освіти; забезпечити високу якість освітніх послуг, які надає заклад; здійснювати якісне управління персоналом; аналізувати інформацію і приймати правильні управлінські рішення стосовно покращення діяльності закладу.

Створення сприятливого психологічного клімату в колективі є особливо важливим ще і тому, що тільки на початку 2021 року злилися воедино чотири колективи позашкільних заходів. Педагоги пройшли період адаптації, звалили один до одного, вивчали риси характеру, поведінку в різних ситуаціях, рівень комунікабельності, виявляли «родзинки» в професійній діяльності тощо. Не всі захотіли у новому навчальному році продовжувати працювати у новоствореному Центрі, але більшість педагогів із розумінням сприйняла нові життєві обставини і виявила бажання працювати у складі творчого колективу, в пріоритеті якого взаємодопомога, толерантність, креативність. У період формування нового колективу з педагогами активно працював практичний психолог: були проведені психологічні тести; тренінги з профілактики емоційного вигорання «Я і мої асертивні права», збереження та зміцнення психологічного здоров'я «Будь собою», групові вправи для розслаблення та зняття емоційної напруги тощо.

Формуємо позитивний соціально-психологічний мікроклімат у якому панують: довіра, доброзичливість, чуйність, висока взаємовимогливість і ділова критика; вільне висловлювання власної думки під час обговорення питань, що стосуються колективу; відсутність тиску керівника на підлеглих і визнання за ними права приймати важливі для колективу рішення; поінформованість усіх про завдання колективу і стан їх виконання, можливість займати активну позицію у процесі ділового спілкування в колективі; наявність умов для активної професійної та творчої діяльності, самореалізації, самоствердження, саморозвитку кожного працівника; задоволення роботою (змістом, оплатою, організацією праці) та належністю саме до цього колективу; взаємодопомога членів колективу в критичних ситуаціях; прийняття індивідами на себе відповідальності за справи у колективі; вболівання за честь колективу, сприяння його розвитку.

Педагогічний колектив, де панує сприятливий мікроклімат, не просто дотримуються моральних норм, а прагнуть до того, щоб у кожного працівника вони ставали внутрішніми переконаннями; де розумно поєднано свободу діяльності з дисципліною, творчу активність з підпорядкуванням, можливе свідоме підпорядкування волі більшості, вільне прийняття її вимог. Тільки в атмосфері взаєморозуміння педагог почувається впевнено, максимально використовує свій потенціал.

Під впливом доброзичливої колективної взаємодії відбуваються глибокі якісні зміни в духовному світі педагога, формуються правильне розуміння громадського обов'язку, об'єктивна самооцінка вчинків з позицій суспільно зна-

чущих інтересів. Були проведені заходи, які направлені на формування мікроклімату в колективі, а саме: організували екскурсії вихідного дня: у с. Верхня Грабівниця Мукачівського району з відвідуванням «Бункеру» – однієї з найкраще збережених пам'яток Другої світової війни на «Лінії Арпада»; с. Колочава Хустського району з відвідуванням скансену «Старе село»; м. Мукачево з відвідуванням замку «Паланок»; с. Вучкове Хустського району з відвідуванням унікального гейзера України. Традиційними стали: сплави на катамаранах по річці Тиса; велопробіги за маршрутом м. Хуст – с. Кіреші з відвідуванням унікальної «Долини нарцисів». Здійснюємо походи вихідного дня до Городилівського та Нірешського водоспадів тощо. Цікаво проходять інтелектуальні ігри з участю членів педагогічного колективу.

Практикуємо колективне відвідування виставок картин, які експонуються у виставковій залі Комунального закладу «Хустська міська картинна галерея». Ці заходи супроводжуються неформальним спілкуванням, незабутніми враженнями, яскравими емоціями, що дає можливість пізнати краще своїх колег.

Кожен керівник прагне отримати сприятливе враження й одержувати схвалення від оточуючих. Імідж формується не тільки зовнішніми рисами людини, але й особистісними: заповзятливістю, сміливістю, творчим типом характеру, цілеспрямованістю.

О. Лаврентьєвою, А. Арбузовою були схарактеризовані якості особистості, володіння якими робить реальним вирішення проблеми іміджу: комунікативність – здатність легко сходитися з людьми, емпативність – схильність до співпереживання, рефлексивність – здібність розуміти іншу людину, красномовність – талант впливати словом. Ці якості складають набір природних обдарувань, а володіння ними, вправи в їхньому розвитку – запорука успішного створення особистого іміджу.

Моральні цінності, психічне здоров'я і здатність до міжособистісного спілкування – це якості особистості, як наслідок її освіти і виховання. Якості, що пов'язані з життєвим і професійним досвідом особистості, особливо важливо, коли цей досвід допомагає їй загострити інтуїцію.

Усі якості, що визначають образ керівника в його сприйнятті, можна розділити на п'ять характерних груп від: природи (здатність легко сходитися з людьми, здатність до співпереживання й розуміння іншої людини); виховання (ввічливість, поважність, скромність і чесність, чуйність і чутливість, такт і терпимість); освіти (логічність, переконливість і грамотність мови з відповідним словниковим запасом і здатністю викладати думки); життєвого досвіду (витриманість, проникливість та інтуїція, що дозволяють вловлювати настання передконфліктних ситуацій і вгадувати подальший хід думок співрозмовника); професійної діяльності (специфічна спостережливість й особливе бачення суті справи з відповідним розумінням і професійною оцінкою).

Були визначені суб'єкти взаємодії, які формують імідж керівника закладу позашкільної освіти на основі власних очікувань у професійному середовищі:

Суб'єкти взаємодії	Очікування
Державні органи, органи місцевого самоврядування	Дотримання норм законодавства у сфері позашкільної освіти, забезпечення функціонування закладу відповідно до встановлених норм, ефективний контроль і керівництво, формування спектру освітніх пропозицій, вчасне подання звітної документації, участь у розробці змісту освіти
Батьки вихованців закладу позашкільної освіти	Отримання якісних освітніх послуг для своїх дітей, створення належного виховного середовища
Керівники гуртків та інші працівники закладу позашкільної освіти	Забезпечення зайнятості, створення комфортного середовища для здійснення педагогічної діяльності, належне управління персоналом та розвитком педагогічного колективу, соціальний захист, підвищення кваліфікації
Здобувачі освіти	Отримання якісних освітніх послуг, комфортного середовища перебування, створення позитивного мікроклімату в гуртках, здобуття вихованцями первинних професійних навичок і вмінь, необхідних для їхньої соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності

Освітній імідж-менеджер завжди має прагнути сприяти реалізації нових освітніх платформ, брати участь у провідних конференціях, тренінгах, лекціях, займатись самоосвітою, в ході яких виробиться індивідуальний підхід до систематизації та налагоджені робочого процесу в закладі позашкільної освіти, а стиль управління керівника відображає і поєднує професійні, організаційні, ідейно-політичні, моральні та інші якості. Для отримання практичного досвіду були проведені: методологічні семінари з позашкільної освіти, відкриті лекції в режимі онлайн «Науково-технічний напрям позашкільної освіти: теорія і практика»; «Військово-патріотичний напрям позашкільної освіти: теорія і практика»; «Гуманітарний напрям позашкільної освіти: теорія і практика»; «Концептуальні основи позашкільної освіти»; «Заклади позашкільної освіти у територіальній громаді: створення, функціонування, розвиток»; «Ігрова практика як ефективний спосіб охоплення учнів закладами позашкільної освіти»; «Особливості освітньої програми закладу позашкільної освіти»; «Профориєнтація як складова кадрового забезпечення закладу позашкільної освіти»; «Забезпечення і реалізація прав дітей на позашкільну освіту в умовах воєнного стану»; конференція «Позашкільна освіта – 2022: десять звершень»; усеукраїнська нарада «Позашкільна освіта у воєнний та повоєнний час»; усеукраїнські форуми «Діти і освітянський фронт позашкільної освіти»; «Позашкільна освіта 2023: сучасні виклики та рішення»; вебінари «Позашкільна освіта в громаді: як зберегти мережу і забезпечити розвиток»; засідання Громадянського об'єднання «Центр освітніх ініціатив «Толока».

Позашкільна освіта допомагає розвинути здібності та таланти дитини, які можуть бути корисними для дитини у її житті зараз, визначитися в майбутній

професії. Обмінюючись досвідом, ідеями, новинками позашкільля, підтримуємо творчі зв'язки з керівниками позашкільних установ таких, як: Центр позашкільної роботи з дітьми Виноградівської міської ради Закарпатської області; КЗО «Центр позашкільної роботи Тячівської міської ради» Закарпатської області; Центр науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради Рахівського району Закарпатської області; Свалявський будинок школярів Свалявської міської ради Мукачівський Центр дитячої та юнацької творчості Мукачівської міської ради Закарпатської області; Закарпатський обласний палац дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН»; Комунальний заклад «Міський Центр дитячої творчості» м. Білгорода-Дністровського Одеської області; Комунальний заклад «Роменська міська Мала академія наук учнівської молоді» Роменської міської ради Сумської області; Полтавський обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді Полтавської обласної ради; Вінницький обласний центр технічної творчості учнівської молоді; Комунальна організація «Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» м. Києва; Комунальний заклад «Хустська дитячо-юнацька спортивна школа «ХУСТ-НАРЦИС»; Танцювальний клуб «Еліт» (м. Хуст). Впроваджуємо спільні освітні проекти із Комунальною організацією «Іршавський міський центр позашкільної освіти» Іршавської міської ради Закарпатської області.

Щороку реалізуємо спільний проєкт управління освіти, релігій та у справах національностей, управління культури молоді та спорту, Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» – проведення чемпіонату з інтелектуальних ігор серед команд закладів освіти Хустської міської територіальної громади, учнів професійних ліцеїв, студентів фахових коледжів, які функціонують на території м. Хуст (у цьому навчальному році заявлено 99 команд).

Проводимо анкетування серед батьків, оскільки значна частина батьків цікавиться, які досягнення і успіхи у дітей на заняттях гуртків, тому практикуємо запрошувати їх на відкриті заняття. Знаючи проблеми матеріально-технічного забезпечення закладу позашкільної освіти, багато батьків надають певну допомогу керівникам гуртків у придбанні матеріалів, обладнання, спорядження, сценічних костюмів, беруть на себе оплату транспорту, витрати на харчування дітей при проведенні турпоходів, екскурсій з виїздом за межі населеного пункту тощо.

Застосовуючи мобільний зв'язок, електронну пошту, застосунок Вайбер, обмінюємося інформацією з закладами освіти Хустської міської територіальної громади, виступаючи на нарадах директорів, заступників директорів з освітньої роботи, педагогів-організаторів, практичних психологів з питань діяльності Центру, а також організації і проведення конкурсів, фестивалів, змагань, чемпіонатів, виставок, організатором яких виступає Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я». Друкуємо важливу інформацію про діяльність Центру на сайтах закладу, управління освіти, релігій та у справах національностей, в соціальній мережі Facebook, приділяючи значну увагу розробці і поширенню реклами гуртків, щорічних презентаційних звітів про роботу гуртків за навчальний рік. Найважли-

віші масові заходи висвітлюються на шпальтах газети «Вісник Хустщини», телеканалами «М-Студіо», «Перший кабельний», а «Радіо Хуст 89,1 FM» запрошує до участі у прямому ефірі вихованців гуртків та їх наставників.

На імідж закладу позашкільної освіти впливає волонтерська діяльність членів колективу та вихованців Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я». Педагоги, батьки вихованців брали участь у плетінні маскувальних сіток для воїнів Збройних сил України, зібрали і відправили нашим захисникам необхідні речі, продукти харчування, засоби гігієни тощо. Вихованці разом з педагогами виготовляють окопні свічки, патріотичні обереги, беруть участь у благодійних ярмарках, пишуть листи вдячності і моральної підтримки на адресу захисників України, учасники традиційної всеукраїнської акції «Серце до серця». Не забуваємо і про людей поважного віку, які проживають у територіальній громаді Хустської міської ради. Вони завжди є почесними гостями на всіх заходах Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я».

Отже, позитивний імідж закладу позашкільної освіти за рівних умов стає привабливішим для педагогів, адже може забезпечити їм стабільність і соціальний захист, задоволеність працею і професійний розвиток; дає ефект придбання певної сили, створює запас довіри до всього, що відбувається; полегшує доступ до фінансових, інформаційних, людських ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Байбакова О. О. Сучасні погляди на педагогічний іміджмент. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 23. С. 13-16. [Електронний ресурс] URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_23_6

2. Власик Н.Ф. Імідж закладу: його вплив на конкурентоспроможність та роль на сучасному освітньому ринку [Електронний ресурс] URL: <http://rivneosun.com.ua/metodichn-mater-ali/statt/vlasik-n-f-m-dzh-zakladu-iogo-vpliv-na-k.html>

3. Лаврентьєва О.О., Арбузова А.А. Імідж керівника закладу освіти: ретроспективний аналіз змісту поняття [Електронний ресурс] URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/>

4. Мармаза О.І. Основи теорії менеджменту Х.: ТОВ «Планета-принт», 2015. 139 с.

5. Менеджмент освіти: Навчальний посібник / за ред. А.П. Черниш [Електронний ресурс] URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/A>

6. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник [Електронний ресурс] URL: <http://pidruchniki.ws/15950210/pedagogika/pedagogichniy>

7. Управління навчальним закладом : Підручник для магістрантів педагогічних університетів / С. Г. Немченко, О. Б. Голік, О. А. Кривильова, О.В. Лебідь. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 516 с.

САМОМЕНДЖМЕНТ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ — СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СВОЄЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, КАР'ЄРОЮ, ЖИТТЯМ

Грінкевич Валентина,

*керівник гуртка «Образотворче мистецтво»,
Комунальної організації Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» м. Києва*

Тенденції змін, які відбуваються в сучасному світі, потребують від сучасного фахівця ґрунтовних знань, умінь і навичок, які б давали можливість людині реагувати на зміни середовища, витримувати морально-психологічний і соціально-культурний тиск соціуму. Вміння самоорганізувати себе є нагальною потребою компетентного фахівця, основою його успішної професійної діяльності, запорукою особистісного зростання. Саме для цього покликаний самоменеджмент як цілеспрямоване, послідовне застосування наукових методів і практичних прийомів менеджменту для свідомого управління власною кар'єрою та особистим життям.

Самоменеджмент – основа формування професійної майстерності педагога, який властивий кожному з учасників освітнього процесу як сфери їхньої спільної праці. У сфері професійної діяльності педагога він є набором управлінських упливів, спрямованих на себе як діяльним суб'єктом, з метою приведення своєї особистості у відповідний стан, необхідний для успішного здійснення педагогічної діяльності. Педагог, як реальний учасник і організатор навчально-пізнавального процесу, має постійно здійснювати функції гностичної, проєктувальної, організаторської і комунікативної діяльності.

Сутність самоменеджменту на рівні гностичної діяльності педагога у ставленні до себе визначається як процес самопізнання і самосприймання ним своєї особистості як фахівця шляхом «бачення», розуміння і прийняття свого професійного «Я» на індивідуальному, особистісному рівнях.

На рівні проєктувальної діяльності педагога стосовно нього самого самоменеджмент здійснюється як єдність процесів самопрогнозування і самопрограмування. При цьому, означений феномен виявляється у процесі планування стратегій і тактики своєї поведінки.

Сутність самоменеджменту на рівні організаторської діяльності педагога в освітньому процесі стосовно себе визначається як процес самоорганізації його зусиль, спрямований на практичну реалізацію окреслених перед собою цілей і завдань.

Питання самоменеджменту вивчали вітчизняні науковці О. Бречко, Л. Грень, О. Єрмоленко, А. Жуковська, Й. Завадський, С. Калашнікова, В. Колпаков, В. Лугова, Н. Лукашевич, В. Михайличенко, Г. Надьон, Г. Осовська, Л. Панчен-

ко, В. Пересунько, О. Романовський, Л. Сасіна та інші й зарубіжні дослідники І. Аленсон, Е. Берн, Т. Брайант, Т. Бьюзен, М. Вудкок, Д. Гоулман, Р. Дафт, Р. Ділтс, П. Друкер, Дж. Лоера, Дж. Маккензі, М. Медовз, М. Смолл, М. Уілсон, Д. Френсіс, Б. Швальбе і Х. Швальбе Р. та інші.

Образотворче мистецтво має важливе естетичне, виховне значення для дітей. Воно постає перед нами у вигляді творів живопису, графіки, скульптури, архітектури і сприяє пізнанню навколишнього світу через художні образи. Оточуючий нас світ дивовижний і різноманітний, і що може бути цікавіше, ніж день за днем відкривати для себе його нові грані. Пізнавати світ дитина починає із самого народження, отриманого виховання, здобутого життєвого досвіду, але саме в дитячому віці цей процес найбільш ефективний, оскільки сприйняття дитини ще не обмежене ніякими рамками, цінностями, які часом так заважають дорослим бачити і сприймати найочевидніше.

Вихованці початкового рівня безпосередні у своєму сприйнятті світу. Їм цікаво все, практично всі вони великі «чомучки», адже спочатку дитина прагне відповісти на питання «що» перед нею, потім намагається дати цьому визначення «яке воно» і далі прагне проникнути всередину «як влаштоване?» Маленька дитина, коли малює, пізнає чудовий яскравий світ, світ краси, добра, щастя. Завдання педагога - допомогти їй у цьому.

Дитині потрібні не тільки правильні визначення, але і фарби, за допомогою яких вона відображає свій світ, емоції, відчуття й взаємозв'язок між усім цим. Тому завдання педагогів образотворчого мистецтва, зробити ці пізнання багатостороннім, направити їх допитливість на правильний шлях, навчати їх безпомилкового розрізняти прекрасне, художнє від низького, спотвореного, антихудожнього.

Наше життя не стоїть на місці. Третє тисячоліття, яке характеризується глобалізацією суспільного розвитку; людство переходить від індустріальних до науково-інформаційних технологій. У багатьох країнах світу на перше місце виходять адресні та програмно-цільові інвестиції в людину, її творчий та інтелектуальний потенціал, тому що без створення інноваційних педагогічних технологій неможливе поліпшення якості освіти.

Під час епідемії Covid-19 навчання у всіх закладах освіти відбувалося онлайн і це стало справжнім випробуванням, навіть для досвідчених освітян. 2022 рік показав, що для освітян немає нічого неможливого. Педагоги опанували технології дистанційного навчання, а діти почали здобувати знання за допомогою онлайн-платформ ZOOM та Google Meet. Особливо такі онлайн-заняття сподобалися дітям молодшого віку, тому, що вони виконували завдання з образотворчого мистецтва разом з батьками. Батьки, в свою чергу також задоволені можливістю контролювати процес навчання дитини, по-можливості допомагати. Навчати кожне нове покоління, як навчали попереднє, неефективно та не цікаво, тому на сучасних дітей значний вплив мають новітні інформаційні технології, які активно не використовували ще кілька років тому.

На думку багатьох батьків навчання онлайн має деякі переваги над очним (більш економне витрачання часу на дорогу до закладу освіти, на збори та підготовку дитини) оскільки залишившись вдома – діти будуть у безпеці та отримують знання. Перехід на дистанційне навчання спонукало педагогів до пошуку нових прийомів і методів роботи, але цей досвід зробив українських педагогів ще більш стійкими та професіональними і став у нагоді під час дистанційного навчання у воєнний час.

Самоменеджмент – важливий інструмент для педагогів та вихованців закладів освіти, який включає самопланування, самоорганізацію, самомотивацію та самоконтроль. У свою чергу вони поділяються на наступні напрями:

- когнітивний менеджмент – розвиток мислення, пам'яті, робота з інформацією;
- тайм-менеджмент – час, організованість, цілепокладання, мотивація, відповідальність;
- керування стресом – екологічність проживання емоцій, реакція на стрес, відновлюваність, IQ, саморефлексія;
- комунікація – інтегративність, робота в команді, спілкування;
- м'які навички – гнучкість, лідерство, адаптивність, фінансова грамотність;

Самоменеджмент – це мистецтво керувати собою, своїм часом, життям, професійною діяльністю, вміння створювати кар'єру шляхом самооцінки, самовизначення, саморозвитку, адже менеджмент – це не фіксація існуючого положення, а створення необхідних умов для ефективної роботи; комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на його ефективність.

На керівника гуртка позашкільної освіти покладається чимало різноманітних завдань, тому що позашкільна освіта – це педагогічна робота з вихованцями, організація співпраці з батьками, що вимагає чимало зусиль, тому що спілкування з батьками має будуватися на засадах діалогу, взаєморозуміння, терпимості. Самоменеджмент є складовою культури педагога позашкільної освіти тому, що в результаті постійної роботи над собою у педагогів формується професійність, творчий підхід до освітнього процесу.

Робота педагога позашкільної освіти має бути спрямована не тільки на роботу з вихованцями, а й на управління власної діяльності, тобто самоуправління, яке пов'язане з самореалізацією, самовихованням, саморозвитком і постійним самовдосконаленням. Самоменеджмент педагога закладу позашкільної освіти є процесом і результатом постійної роботи над собою з метою вдосконалення професійних педагогічних, організаційних знань і вмінь; його можна було розглядати як систему самостійного управління своєю діяльністю, своїм життям.

Самоменеджмент педагога закладу позашкільної освіти є результатом постійної роботи над собою, вміння керувати своєю педагогічною майстерністю, долати перешкоди, які виникають в педагогічній роботі, під час проведення занять, спілкування з вихованцями та батьками. Практичний досвід переко-

нує нас у недостатній ефективності традиційного заняття для розв'язання проблем, а щоб зацікавити дітей, педагог має знаходити неординарні, креативні, цікаві засоби і методи проведення занять, нестандартних форм їх проведення.

Наприклад, на заняттях з образотворчого мистецтва впровадження нестандартних методів (можуть проходити в формі вікторин, конкурсів, заняття-картинна галерея, заняття –екскурсовод) допоможуть виховати нове покоління, яке буде креативним, всебічно розвиненим і естетично обізнаним. Сповнені яскравих вражень, невимушеного спілкування, демократичні за своєю суттю, такі заняття допоможуть зацікавити гуртківців, внести позитивні емоції в міжособистісні відносини у гуртку. Необхідно, щоб методи навчання, ритм на заняттях з образотворчого мистецтва, етика спілкування, дизайн середовища – усе працювало на дитячі потреби, вікові можливості, сприяло розвитку вихованців, та не шкодило фізичному та психічному розвитку дітей.

Педагог у своїй професійній діяльності має використовувати прийоми і методи постановки самоменеджмента для досягнення позитивних результатів, уміти організовувати комфортне робоче місце і створити оптимальні умови праці та навчання, ефективно організовувати свій робочий час, отримувати і аналізувати, систематизувати інформацію, здобуту із педагогічної літератури, Інтернету, використовувати відео-заняття, онлайн-конференції, вебінари, семінари в ютубі.

Отже, самоменеджмент педагога позашкільної освіти – це система управління своєю діяльністю, кар'єрою, життям, досягнення особистого ділового успіху (ділової кар'єри) шляхом самопізнання і самовдосконалення своїх ділових якостей, якщо педагоги закладів позашкільної освіти навчатися використовувати власні можливості, свідомо керувати своїм життям, можливостями, самовизначатися і виборювати обставини життя.

Список використаної літератури:

1. Байбакова О. Сучасні погляди на педагогічний менеджмент. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 23. С. 13-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_23_6.
2. Лугова В. М., Голубев С. М.. Основи самоменеджменту та лідерства [Електронний ресурс] : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.
3. Лукашевич Н.П. Терпіння і практика самоменеджмента: Навчальний довідник, 2-видання. К.: МАУП, 2002. 360 с.
4. Професійний саморозвиток учителя: 5 запитань, які варто поставити собі: онлайн-курс Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/profesiyniy-samorozvitok-uchitelya-5-zapitan-yaki-var-to-postaviti-sobi>
5. Самоменеджмент: інструменти для учнів і вчителя /освітній проєкт «На урок» URL: <https://naurok.com.ua/post/samomenedzhment-instrumenti-dlya-uchnya-i-vchitelya>

6. Яцинік А. Самоменеджмент керівників дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти / Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 16. С. 313-319. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2015_16_44.

7. Bailey C. Hyperfocus: How to Be More Productive in a World of Distraction. London : Penguin, 2018. 256 p.

8. Duhigg Ch. Smarter Faster Better: The Secrets of Being Productive in Life and Business. New York : Random House, 2016. 304 p.

ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІН І ТРАНСФОРМАЦІЙ У СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СТВОРЕННЯ УМОВ УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Жуганець Евеліна,

*директор комунального закладу
«Палац дитячої та юнацької творчості «ІСТОК»
Харківської міської ради,
м. Харків*

Сьогодні громадяни України стали як ніколи мобільними. Цьому сприяло відкриття кордонів та інтеграція нашої держави у європейський простір. З появою комп'ютерних мереж виникла дистанційна форма освіти, адже у таких умовах дистанційна форма навчання набуває особливої цінності для реалізації можливості здобути освіту, або підвищити свій освітній рівень.

У стрімкому сьогоденні заклади позашкільної освіти здійснюють свою діяльність у великому конкурентному середовищі. Одним з головних показників, що впливає на вибір батьками та дітьми закладу позашкільної освіти, є формування позитивного іміджу закладу. За останні чотири роки (COVID-2019 та воєнний стан) особливим елементом створення іміджу – є організація дистанційної роботи з вихованцями.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію педагогів та учнів на різних етапах навчання й самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі. В закладах позашкільної освіти дистанційну форму навчання не впроваджували, адже для цього необхідно створити матеріальну базу; підготувати фахівців, які зможуть реалізувати методику; наповнити освітню базу даних навчально-методичним матеріалом та організувати методику контролю і перевірки знань. Важливі завдання були сформульовані педагогам Палацу ди-

тячої та юнацької творчості «ІСТОК» Харківської міської ради м. Харкова у процесі дистанційного навчання наприкінці останнього навчального року.

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу. Під час реформування освіти у навчальних закладах прогресивно впроваджувалась концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій, у тому числі технології змішаного навчання. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання (Удовиченко, 2021).

Дослідження аспектів упровадження в освітню галузь України хмарних технологій, платформ різного типу пов'язані з іменами таких учених, як В. Биков., В. Гриценко, М. Глушков, І. Дуніна, М. Жалдак, В. Михалевич, В. Кухаренко, А. Манако, Н. Морзе, В. Олійник, С. Петренко, Н. Руденко, С. Семеріков, О. Співаковський та ін.;

Проблеми застосування сучасних педагогічних програмних засобів навчання представлено у роботах Ю. Жука, О. Соколюк, С. Величко та інших; проблеми та розвиток дистанційної освіти розглянуто у працях Ю. Богачкова, Л. Власенко, Т. Гарбуза, М. Згуровського, В. Лапінського та ін.; питання оцінювання та критеріїв якості електронних освітніх ресурсів та освітніх платформ досліджували В. Вембер, В. Кухаренко, С. Литвинова та ін.

Проблематику впровадження дистанційного та е-навчання досліджено у роботах закордонних учених, серед яких Р. Бергер, Х. Беккер, Кс. Гао, Д. Додж, Р. Деллінг, Ф. Дербі, Д. Каган, А. Кларк, Г. Рамбле, Дж. Хассон, А. Шванігер, Д. Шпренгер та інші.

Кращі педагоги та методисти розробили основні методичні прийоми та організаційні форми дистанційного навчання, які найкраще підходять для закладу позашкільної освіти, адже діти відвідують гуртки не лише для заповнення дозвілля, або займатися мистецькою, спортивною, технічною творчістю, справами, які їм подобаються та можуть бути визначальними у професійному майбутньому. Насамперед, для здобувачів освіти найголовнішим є безпосереднє спілкування, контакт дитини з педагогом, оскільки власний показ педагога, його настанови, можливість дитини отримати коригування по ходу заняття, керування виконанням роботи з боку педагога відіграють особливу роль у організації освітнього процесу.

Важливого значення для дитини має психологічний аспект: В. Гете зазначав, що «навчаються у тих, кого люблять». Педагог також має постійно відчувати зворотний зв'язок, рефлексію дитини, бачити розуміння в очах, відчувати душу вихованця, але життя поставило перед педагогічним колективом складне завдання: що робити педагогам і гуртківцям? Як підтримувати відповідну фізичну форму вихованцям, які відвідують танцювальні, спортивні гуртки тощо. Адже від регулярного тренування та фізичної форми залежить рівень виконав-

ської майстерності кожної дитини та цілого колективу. Чи не загубиться під час карантину те, що напрацьовувалось протягом року або декількох років? Як вплинуть на вокальні здібності співаків довгі перерви у репетиціях, неможливість працювати над вивченими вокальними творами у групах? і чи всі діти будуть без контролю з боку керівника самостійно займатися справою, навіть якщо вона і улюблена, тому що вихованцям і педагогічним працівникам заборонили відвідувати заняття гуртків у закладі позашкільної освіти. Ще один важливий аспект постав перед педагогами Палацу дитячої та юнацької творчості «ІСТОК» – збереження контингенту вихованців у гуртках.

Адміністрація закладу освіти мала розв'язувати питання не лише організації навчальних занять. Наказом Палацу встановлювалось, крім забезпечення виконання освітніх програм, запровадження гнучкого (дистанційного) режиму роботи працівників; проведення робіт щодо підтримки функціонування будівлі закладу, мереж, комунікацій, а також необхідного температурного режиму у закладі тощо.

Рішенням педагогічної ради була створена робоча група з питань роботи закладу з особистою відповідальністю кожного її члена за свою ділянку під керівництвом директора закладу. До робочої групи увійшли заступники директора з навчально-виховної та адміністративно-господарчої роботи, завідувачі відділами (комунікація з іншими закладами освіти, продовження організації заявок щодо онлайн участі дітей у конкурсах, фестивалях, змаганнях різних рівнів), методисти (надання методичної допомоги зі складання планів роботи на віддаленому доступі, консультативна робота онлайн за потребою). Робоча група розробила план заходів з підготовки функціонування закладу під час дистанційної роботи.

Для зв'язку з вихованцями та батьками були обрані соціальна мережа «Facebook» і мобільний додаток «Viber» – на початку занять це був найпростіший спосіб зв'язку. Майже всі сім'ї через гаджети мали можливість користуватись ними. З часом керівники гуртків стали використовувати навчальні платформи «Skype», «ZOOM», «Classroom» тощо.

Для педагогічних працівників створили два групових чати у мобільних додатках «Viber» та «Telegram»: адміністративний (для офіційних повідомлень, зв'язку працівників з адміністрацією, онлайн нарад) і чат для неформального спілкування педагогів. У соціальній мережі «Facebook» була створена відкрита група «Ми вдома, але не припиняємо навчатися», де розміщувались матеріали дистанційного навчання. Відтак, підготовчий етап до переходу закладу на дистанційну роботу був завершений протягом тижня: об'єктивна оцінка ситуації, зовнішніх викликів і ризиків, розроблення плану дій з підготовки функціонування закладу у карантинний період; створення групових чатів у соціальних мережах.

Дистанційне навчання у гуртках почалося зі звернення до вихованців та їхніх батьків через «Viber» про початок дистанційного навчання, нагадування правил роботи за комп'ютером. Дітям був представлений розроблений для дистанційно-

го навчання розклад занять і алгоритм навчання: заняття-постановка завдання (керівник гуртка визначає завдання, пояснює, як його виконувати, демонструє його виконання); заняття-консультація (вихованець отримує консультативну допомогу з виконання завдання за потребою); заняття-ознайомлення з виконаним завданням (за надісланими відео- або фото- матеріалами), його аналіз; заняття – віртуальна екскурсія; заняття – конкурс. Вербальне оцінювання виконання завдань та критичні зауваження здійснювалися особисто кожному вихованцеві у чатах «Viber». Кращі роботи за погодженням з керівником гуртка, дитиною та батьками розміщувалися у групі «Ми вдома, але не припиняємо навчатися» у Фейсбуці та у Телеграм каналі «Палац дитячої та юнацької творчості «ІСТОК».

Після першого тижня дистанційних занять адміністрація закладу онлайн обговорила з керівниками гуртків перші враження від них та труднощі. Які виникали під час їх проведення. Керівники гуртків відмітили позитивні й негативні відгуки, основні з яких такі: недостатня матеріально-технічна база закладу і сімей вихованців (керівник гуртка користується лише особистими комп'ютерами та телефонами; частина дітей також не має вдома персональних комп'ютерів та гаджетів; частина батьків, (більшість вихованців гуртків молодшого та середнього віку) не має змоги, (а дехто й бажання взагалі) займатися вдома з дітьми, мотивуючи це обмеженням вільного часу; шляхом обмеженої площі приміщень у домашніх умовах було важко відпрацьовувати хореографічні та спортивні елементи; був відсутній контроль педагога під час виконання акробатичних вправ; для хореографічних колективів – неможливість використання ансамблевої форми занять.

Під час онлайн-обговорення цих питань колегіально дійшли висновку, що всі ці складності неможливо розв'язати швидко, а деякі не вирішуються взагалі, тому керівники намагатимуться з набутого вже досвіду підбирати такі завдання, які б були ефективними під час дистанційного навчання. Так, під час дистанційних занять використовуються такі види завдань: ігрові вправи, дистанційні конкурси малюнків, творчих робіт, відеоуроки, фото- і відео- зразки, самостійна робота з покроковим порядком виконання роботи без вказівок педагога, фото- і відео- комбінації з шахів і шашок з коментарем до них, проводяться міні-турніри, онлайн турніри та конкурси, демонстрація танцювальних рухів у режимі реального часу, батли, флешмоби, дистанційні конкурси різних рівнів, створення вихованцями відеороликів; демонструються відеоролики з майстер-класами відомих виконавців; проводяться онлайн квести.

А під час воєнного стану до цієї роботи додалося виготовлення вдома сувенірів, окопних свічок, листівок та зйомка відеопривітань для наших військових. Проведення майстер-класів в укриттях керівниками гуртків та досвідченими вихованцями для дітей з деокупованих територій та дітей, які не відвідують позашкільний заклад.

Контроль за роботою гуртків адміністрація здійснює через роботу групових чатів (керівники закладу були включені у групи гуртків у «Viber» та

«Telegram»), через групу «Ми вдома, але не припиняємо навчатися» у соціальній мережі «Facebook», через «Skype», через платформу «ZOOM», до якої отримали доступ. Аналіз занять проводиться в особистому чаті керівника гуртка.

Освітня онлайн діяльність закладу у перший період карантину була проаналізована, обговорена на засіданні педагогічної ради (протокол № 4 від 16.06.2020 р.). Матеріали набутого досвіду з проведення навчальних онлайн занять узагальнені у методичній збірці «Струмок» з додатком записаних відеозанять на допомогу керівникам гуртків.

Важливу роль у створенні психологічного клімату під час дистанційної роботи відіграє підтримка керівником закладу кожного педагога, позитивна оцінка його діяльності зі спрямуванням її на успіх: «У нас все вийде!»

Отже, всі форми та методи дистанційної роботи з усіма учасниками освітнього процесу успішно використовуються і зараз – під час воєнного стану, коли, нажаль, у освітніх закладах Харкова продовжується дистанційне навчання. Слід зазначити, що в умовах стресу на перший план сьогодні виходить психологічна підтримка дітей, педагогів, батьків та організація безпечного освітнього середовища Палацу дитячої та юнацької творчості «ІСТОК». Саме над цим зараз працює адміністрація закладу разом з практичним психологом і педагогічним колективом.

Завдяки досвіду організації дистанційних занять, психологічній підтримці дітей педагогами, вихованці Палацу дитячої та юнацької творчості «ІСТОК» Харківської міської ради м. Харкова під час воєнного стану, не зважаючи на онлайн навчання, здобули: **2** перемоги на чемпіонатах Світу (офлайн); **4** перемоги на чемпіонатах Європи (офлайн); **16** перемог у міжнародних конкурсах та змаганнях (офлайн і онлайн); **38** перемог – на всеукраїнських заходах (офлайн і онлайн).

Таким чином, адміністрація закладу позашкільної освіти в умовах дистанційної роботи відіграє основну організаційну роль, адже завдяки професійним управлінським рішенням заклад швидко адаптувався до нових викликів: дистанційна робота не знизила результатів навчання, а успішність заняття онлайн залежить від креативності керівника гуртка, підтримки адміністрацією закладу всіх учасників освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Методика дистанційного навчання: збірник статей /За редакцією В. А. Ребрини. Хмельницький: ХОІППО. 2021. 99 с.
2. Биков В.Ю. Інноваційні інструменти та перспективні напрями інформатизації освіти. *ІКТ в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*: третя міжнар. наук.-практ. конф. Львів : ЛДУ БЖД, 2012. Ч 1. С. 14–26.
3. Організація дистанційного навчання у сучасному закладі позашкільної освіти науково-технічного напрямку. *Грані науково-технічної творчості Запорізької області*. Запоріжжя: КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» Запорізької обласної ради. 2021. №1. 105 с.

4. Сиягівська І. С. Особливості дистанційної роботи керівника гуртка закладу позашкільної освіти під час карантинного періоду. (Полтавський ОЦЕВУМ) URL: <https://vseosvita.ua/library/metodicna-statta-osoblivosti-distancijnoi-roboti-kerivnika-gurtka-zakladu-pozaskilnoi-osviti-pid-cas-karantinnogo-periodu-poltavskij-occevum-229469.html>

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Карповець Наталія,

*директор комунального закладу
«Будинок дитячої та юнацької творчості»
Березнівської міської ради
м. Березне, Рівненської області*

Сьогодення обумовлює розбудову та функціонування гарантованої якості позашкільної освіти, яка б послідовно формувала довіру суспільства, віддзеркалювала його запити на вільний доступ до неї, сприяла свідомому обранню напряму освітньої діяльності. Забезпечення якості позашкільної освіти, безумовно, залежить від якісного управлінського впливу на процес її становлення й розвитку. Ця проблема надзвичайно актуалізується фахівцями в межах якісних змін у всіх сферах людського буття і особливо у закладах позашкільної освіти.

Сучасна позашкільна освіта – складна система, яка має власну структуру, свій контингент педагогів та вихованців і потребує якісної системи управління. Забезпечення якості позашкільної освіти залежить від якісного управління, що має вирішувати завдання зростання значення менеджерської функції управління, використання інноваційних моделей управління, елементи освітнього процесу, які дозволяють у непростих сучасних умовах ефективно досягати поставленої мети. Керівник сучасного закладу позашкільної освіти – центральна фігура освітнього процесу, він є лідером та експертом, підприємцем та дипломатом. Місія директора полягає в створенні сприятливого середовища в педагогічному колективі для більш продуктивної діяльності з метою досягнення поставленої мети.

Управління закладом позашкільної освіти має вирішувати наступні завдання: підвищувати значимість менеджерської функції управління; використовувати варіативні моделі управління; оновлювати його форми і методи; використовувати комплекс елементів чи окремі елементи освітнього процесу, які несуть у собі прогресивний початок, що дозволяє у змінених умовах і ситуаціях достатньо ефективно досягати поставленої мети.

Які ж вимоги стоять перед директором – менеджером?

Сучасний директор має вміло працювати з громадою, батьками, педагогами та громадськими організаціями. Важливо, щоб керівник закладу освіти був готовий до впровадження інновацій, вміло реалізовувати освітній процес на рівні вимог державного стандарту, розв'язувати питання, що належать до його компетенції відповідно законодавства України. Важливим є вміння директора закладу позашкільної освіти створити дійсно гармонійні відносини в колективі, щоб діяльність колективу була легкою та продуктивною.

Якщо раніше значна увага приділялася авторитарному стилю управління, то сьогодні потребує докорінних змін, тобто вимагає від менеджера бути не тільки адміністратором, але й інноватором, не лише доручати підлеглим завдання, а й надихати їх на творчу працю. Менеджер має покладатися на однодумців, які працюють з ним в одній команді, адже директор виконує не тільки контролюючу функцію, він має користуватися довірою та довіряти своїй команді. Це шлях становлення лідера в своєму колективі.

Вважаємо, що результатом інноваційного управління директора закладу позашкільної освіти є оригінальні управлінські ідеї, технології, які з часом трансформуються у творчий розвиток вихованців, їх досягнення, креативність та високий професіоналізм педагогів, задоволення запитів громади, зростання власної професійної майстерності, управлінської культури, адже інноваційне управління потребує саме від директора закладу освіти створення у колективі належних умов праці, впровадження інновацій.

Якщо бажання змін в колективі буде справою тільки директора вони не будуть ефективними або взагалі не відбудуться, тому до інноваційної діяльності залучаються всі члени педагогічного колективу. Що знаходить своє відображення у проведенні нарад, семінарів, консультацій.

Інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення закладів позашкільної освіти, чинником розвитку освітніх систем. Її результат визначають структурні та змістові зміни в роботі закладу, оскільки прагнемо залучати педагогів, батьків, жителів Березнівської громади до обговорення впровадження нових ідей, інноваційних практик, що покращують освітній процес та впливають на розвиток закладу позашкільної освіти. Прикладом може слугувати створення комп'ютерного кабінету, ткацтва, відкриття нових гуртків «Основи медичних знань і допомоги», «Англійська мова», реалізація проєкту UNICEF «eKids».

Зміни політичної ситуації змусили приймати нові і достатньо складні рішення. Зважаючи на це, роль закладів позашкільної освіти набуває нового сенсу, адже в них, відповідно до декларованого державою призначення, можуть забезпечуватися варіативні аспекти виховання: від засвоєння молоддю моральної культури як особистісної ціннісної орієнтації, до визначення життєвої позиції стосовно реалізації власного інтересу і вибору в різних видах творчої й освітньої діяльності.

Створення безпечного освітнього простору – одне з головних завдань, яке постало перед Березнівською громадою після 22 лютого 2022 року. Як за-

хистити дітей та педагогів? Як навчити вихованців і батьків не підпадати під вплив та наслідки страху, а бути відповідальними? Як забезпечити реалізацію навчального плану в умовах повітряних тривог та відсутності світла?

У педагогічному колективі був вироблений алгоритм поведінки учасників освітньо-виховного процесу під час повітряних тривог. У тимчасовому укритті педагоги навчилися проводити заняття, свята, репетиції; з вихованцями проводились бесіди, пояснення, були організовані заняття з практичним психологом. Функціонування закладу в умовах невизначеності, на думку І. Адізеса, процес управління організацією в умовах постійних і турбулентних змін можна назвати мандрівкою через хаос і безпорядок, що викликані невизначеністю, шляхом порівняння реалій із доступними управлінськими елементами, замислами, людьми та їх зв'язками (Адізес, 2020).

Педагогічний колектив комунального закладу «Будинок дитячої та юнацької творчості» Березнівської міської ради – комплексний багатопрофільний заклад позашкільної освіти цілеспрямовано працює над створенням інноваційного середовища в системі позашкільної освіти, що є шляхом до креативного розвитку особистості. Саме це є основою для формування в освітньому просторі закладу творчого середовища для обдарованих дітей. Освітній процес забезпечують **18** педагогічних працівників; організовано роботу **46** гуртків, які відвідують заняття за інтересами **750** вихованців віком від 4 до 18 років. Напрямами діяльності закладу є: художньо-естетичний, декоративно-ужитковий, культурно-дозвіллевий, гуманітарний, патріотичний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий.

Заклад позашкільної освіти впродовж шести десятиріч перебуває на шляху невинного розвитку, має достатні ресурси для реалізації поставлених державою завдань, забезпечує умови для здобуття вихованцями освіти; працює за розкладом, зручним для дітей та батьків. Освітній процес здійснюється відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів та здібностей здобувачів освіти, за трирівневою системою. До послуг гуртківців 11 кабінетів, актовна зала, постійно діюча виставка дитячих робіт, зал краси, значна колекція одягу для виступів на сцені, аудіо, відео, комп'ютерна та офісна техніка.

Спільними зусиллями педагогічного колективу була розроблена цілісна соціально-педагогічна система роботи з обдарованими дітьми, в основу якої покладено програма «Обдарована дитина», яка визначила перспективну мережу гуртків, творчих об'єднань закладу, зміст, форми та методи роботи, психолого-педагогічний супровід роботи з обдарованими дітьми, створення умов для навчання, виховання та розвитку дітей, які виявили інтерес і здібності до певного виду діяльності. Педагогами застосовувалися такі форми роботи: заняття в групі, індивідуальні заняття, робота в парах, два – чотири – всі разом, практичні роботи в творчих студіях, тренування, репетиції, ділові та рольові ігри, творчі вечори, шоу, здійснення творчих проєктів тощо.

Впродовж останніх років спільно з Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти проведено низку обласних та всеукраїнських

семінарів-практикумів, майстер-класів, у ході яких педагоги діляться своїми напрацюваннями, реалізовано чимало освітніх проєктів.

Важливим напрямом у роботі закладу позашкільної освіти, творчому вихованні дітей є активна участь батьків, головних союзників і помічників педагогів. Вони можуть відвідувати заняття і працювати разом з дітьми, брати участь у проведенні відкритих занять і концертів, вечорів відпочинку, змагань і конкурсів, адже проведення звітних концертів – це свято для вихованців, їхніх батьків, а також реклама і презентація колективу. Кожен маленький артист мріє запалити вогник подиву в очах глядача, отримати задоволення від власного виступу, виставки власних робіт. Для цього кожного місяця проводяться тематичні виставки досягнень гуртківців і всі присутні мають змогу долучитися до прояву дитячого таланту.

Будинок дитячої та юнацької творчості – неодноразовий переможець обласного конкурсу «Кращий заклад позашкільної освіти року», переможець усеукраїнського конкурсу-огляду соціально-педагогічних виховних систем з теми «Співпраця педколективу, вихованців, батьків у творчому розвитку дитини». Заклад увійшов до переліку найбільших закладів позашкільної освіти державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України.

Педагогічний колектив пріоритетним завданням вважає модернізацію освітньої діяльності на основі сучасних підходів; збереження мережі гуртків та контингенту вихованців; реалізацію освітньої програми, навчального плану, навчальних програм з усіх напрямів гурткової роботи; урізноманітнення напрямів гурткової роботи з урахуванням інтересів жителів Березнівської громади; активізацію індивідуальної роботи з обдарованими дітьми, підготовки вихованців до участі у конкурсах, змаганнях, виставках; реалізацію важливої методичної проблеми «Освітня діяльність педагогічного колективу в контексті інноваційних та традиційних технологій». Засідання методичного об'єднання, семінари та тренінгові заняття підпорядковані ідеї підвищення професійної майстерності педагогів, упровадженню інновацій в систему роботи керівників гуртків.

Головне завдання керівника закладу позашкільної освіти полягає у збільшенні значної кількості однодумців, прихильників змін. Тому обов'язковою умовою для того, щоб педагоги були зацікавлені в реалізації змін, мають бути зацікавлені у широкому залученні щодо вивчення проблем, що існують в колективі. Наші педагоги – учасники і переможці професійних конкурсів «Моє найкраще заняття гуртка», «Перші сходи до творчості», «Джерело творчості», конкурсу-ярмарку педагогічної творчості. В студії «Семицвіт» юні художники розвивають свій талант, творчо спілкуються. Вихованці музичної студії – переможці обласних, усеукраїнських вокальних конкурсів. У комп'ютерній студії діти пізнають секрети інформаційних технологій, опановують комп'ютерну техніку. Це цікаво, корисно, сучасно! Зразковий художній хореографічний колектив «Шанс» – неодноразовий переможець хореографічних конкурсів, володар Гран-прі Міжнародного конкурсу фестивалю «Зоряні мости». Педагоги Зраз-

кової студії декоративно-прикладного мистецтва «Клубок» навчають хлопчиків і дівчаток самостійно створювати композиції, розвивати творчу ініціативу, уяву, плекають любов до народного та сучасного мистецтва.

Районна газета «Надслучанський вісник», обласне та місцеве радіомовлення, телебачення інформують про наші досягнення, формують позитивну думку про діяльність закладу позашкільної освіти, перемоги вихованців і педагогів.

Отже, характерною ознакою сучасного управління закладами позашкільної освіти є спрямованість на створення інноваційного освітньо-виховного простору для дітей та громади, удосконаленню їх творчих здібностей;

задля цього застосовуються сучасні методи управління, які сприяють здійсненню змін у закладі освіти.

Список використаної літератури:

1. Адізес І. Управління змінами для досягнення найліпшого результату в бізнесі й повсякденному житті. /пер. з англ. Т. Семігіної. Київ, Форс Україна, 2018. 400с.

2. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. Луганськ, 2004. 84 с.

3. Інновації в управлінні закладами освіти: теорія та практика. Матеріали студентської науково-практичної конференції (11 листопада 2020 року). Харків : ХНПУ; «Мітра», 2020. 93с.

4. Кондратюк В.Л., Волос М.М., Бабин І.І. Основні тенденції розвитку систем освіти та освітніх технологій у світовій педагогічній практиці. Відкритий урок. 2002. №5-6. С. 3-15.

5. Совенко Л. Впровадження в систему роботи керівників гуртків позашкільних навчальних закладів методичних інновацій. [WWW документ]. URL http://osvita.ua/school/out_edu.

6. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в креативному позашкільному навчально-виховному мікросоціумі. З досвіду роботи Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю / Бондар Л.М., Перепелиця Н.В., Сидоренко Н.Ю. [за ред. Л.В. Тихенко] Суми : Нота-бене. 2008 р. 68 с.

7. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проекти: посібник / за науковою редакцією, упорядкуванням О. Просіної, Я. Швень. Біла Церква, ТОВ «Білоцеркдрук». 2020. 252 с.

ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ В СИСТЕМІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Киричук Валерій,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології управління
Центрального інституту післядипломної освіти
Державного закладу вищої освіти «Університет
менеджменту освіти» НАПН України,
м. Київ*

Киричук Людмила,

*практичний психолог,
приватного закладу освіти Inventor-school,
гештальт терапевт,
м. Київ*

Проблема становлення та розвитку українського суспільства та особливості її демократизації потребують підвищення професійної компетентності та готовності педагогічних працівників до впровадження психолого-педагогічних інновацій засобами цифрових технологій. Адже на зміну безсистемних методик, засобів приходять цілісні інноваційні освітні системи з широким використанням цифрових Інтернет-технологій.

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «сама освіта є основою фізичного, психічного, духовного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями та культурою». Наразі освіта все більше орієнтується на створення таких інноваційних комп'ютерних технологій і засобів впливу на особистість, в яких забезпечується баланс між соціальними та індивідуальними потребами, і, які, запускаючи механізм саморозвитку (самовдосконалення, самоосвіти), забезпечують готовність особистості до реалізації власної індивідуальності та творчої активності.

Аналіз досліджень в системі моніторингу за методами емпіричного тестування учнів, опитування керівників груп, батьків дітей дозволяє відстежувати в динаміці особистісний розвиток дітей шкільного віку в закладах позашкільної освіти використовуючи різні діагностичні психосоціальні методики, а саме:

«Соціально-комунікативний розвиток» (автор доктор педагогічних наук, академік О. Киричук). Адаптація під електронну версію в програмах «Універсал-3.44» і хмарний сервіс «Універсал-онлайн» В. Киричук. Опитування учнів класу та класних керівників, або вихованців та педагогів на предмет інтеграції, згуртування, структури учнів у класі, колективі.

Коефіцієнт інтеграції класних керівників, педагогів з учнями вираховувався у сервісі за результатами офіційної експертної оцінки класного керівника «життєва активність» учнів та неофіційною оцінкою активності учнів у класі в системі їх взаємовідносин із однокласниками. Шкала оцінок: **+1** (максимальна оцінка), **-1** (мінімальна оцінка).

Коефіцієнт згуртування учнів вираховується у сервісі за формулою кількість позитивних взаємо-виборів учнів у класі, мінус негативні взаємо-вибори в класі, розділено на кількість учнів в класі. Шкала оцінок: **+1** (максимальна оцінка) **-1** (мінімальна оцінка).

За експертною офіційною оцінкою керівників груп середній показник активних учнів по закладах загальної середньої освіти в Україні: **60,5%**, та пасивних **39,5 %**. За неофіційною оцінкою дітей в групах, які визначені у системі їх взаємовідносин, мають негативний статус **33,8 %**. З них ізольовані: **23,5%** та відторгнутих **8,5%**. Це практично кожна третя дитина шкільного віку відчуває себе небезпечно серед однолітків.

Психосоціальний розвиток. Діагностична методика: «Вади особистісного розвитку учнів» (автор доктор психологічних наук, професор З. Карпенко). Адаптація методики під електронну версію в програмах «Універсал-3.44» і хмарному сервісі «Універсал-онлайн» В. Киричук.

Опитування дітей проводилося за дев'ятьма критеріями: Тривожність; Імпульсивність; Агресивність; Нечесна поведінка; Асоціальність; Замкнутість; Невпевненість; Екстернальність; Естетична нечутливість. Найбільшими психосоціальними проблемами виявленими під час опитування дітей шкільного віку в Україні під час воєнного стану є тривожність, імпульсивність, естетична нечутливість.

Серед виявлених основних потенційних можливостей в учнів це: чесність, соціальність, відкритість. Показники вираження вад психосоціального розвитку дітей закладів позашкільної освіти у порівнянні з закладами загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти значних відхилень не спостерігається. Але є багато дітей шкільного віку, які мають середньо/сильно виражені психосоціальні відхилення в особистісному розвитку і з якими необхідно проводити цілеспрямовану корекційно-розвивальну роботу учасникам освітнього середовища всіх закладів освіти, в тому числі позашкільним.

Духовний розвиток. Діагностична методика «Ціннісні пріоритети» особистісного розвитку учнів (автор діагностичної методики доктор психологічних наук С. Тищенко. Модифікація методики В. Киричука).

Дана методика має дев'ять діагностичних критеріїв: «Я» і рідна домівка; «Я» і здоров'я; «Я» і мистецтво; «Я» і праця; «Я» і навчання; «Я» і друзі; «Я» і громадськість; «Я» і Україна; «Я» і моральні цінності.

Шкали оцінки: від **-5** до **+5** бали. **-1** до **-5** (негативна оцінка), від **+1** до **+5** (позитивна оцінка). Результати сформованих ціннісних пріоритетів дітей шкільного віку в Україні, які пройшли опитування в системі моніторингу особистісного розвитку показують, що в середньому добре сформовані цінності

до: «Я» і Україна, «Я» і рідна домівка, «Я» і здоров'я; задовільно сформовані: «Я» і друзі, «Я» і громадянські обов'язки, «Я» і моральні цінності; слабо сформовані цінності: «Я» і мистецтва; не сформовані цінності: «Я» і праця; сформовано негативно у **47,3 %** дітей шкільного віку: «Я» і навчання.

Всього комплексних діагностичних методик автоматизованих у хмарному сервісі вісім, це 116 критеріїв фізичного, психічного, соціального і духовного особистісного розвитку дітей шкільного віку. Комплексну діагностику особистісного розвитку можна провести, використовуючи комп'ютерний комплекс «Універсал 3.44» за два тижні, у хмарному сервісі «Універсал-онлайн» за декілька робочих днів. Результати дослідник отримує у вигляді таблиць, діаграм, соціометричних матриць, характеристик, психолого-педагогічних рекомендацій, задач особистісного розвитку, візитних карток тощо (біля 500 різних діагностичних-аналітичних вибірок в сервісі «Універсал-онлайн»). Щоб виконати дану роботу, що здійснюється в хмарному сервісі традиційними методами, необхідно декілька десятків працівників психологічної служби.

Управління закладами освіти різних типів (заклади дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної освіти) мають свої специфічні риси, характерні тільки для конкретних закладів освіти, але є в їх діяльності і багато спільного. Існують різні підходи до управління навчальним процесом, але найчастіше у вітчизняній системі освіти застосовується структурно-функціональна модель. Суб'єктами управління освітнім процесом в закладах освіти виступають керівники (директор та заступники), педагоги, здобувачі освіти та їх батьки.

Враховуючи вище перераховані та інші виявлені проблеми особистісного розвитку дітей шкільного віку та вимоги сучасності у співпраці з групою вчених Національної академії педагогічних наук України, педагогів-практиків, практичних психологів та медиків Національної академії медичних наук України, з метою їх вирішення створено дев'ять психолого-педагогічних технологій, які апробовані в трьох експериментах всеукраїнського рівня.

Всі інноваційні психолого-педагогічні технології автоматизовані в спеціально створеній комп'ютерній програмі «Універсал 3.44» (локальна версія) та хмарному сервісі проєктного управління освітнім процесом «Універсал-онлайн». Сервіс складається з дев'яти авторських психолого-педагогічних технологічних модулів, які в цілісній системі утворюють три взаємозалежні блоки: «Цілепокладання», «Проєктування», «Розвитку».

У першому блоці сервісу «Цілепокладання» в технологічних модулях «Діагностика», «Аналіз», «Конструювання» за результатами опитування учасників освітнього середовища закладу освіти, що проводиться в онлайн-режимі здійснюється системний аналіз результатів комплексної соціально-психолого-педагогічної діагностики та формуються проблемні завдання педагогічного колективу та тактичні задачі особистісного розвитку дітей.

У другому блоці сервісу «Проєктування» в технологічних модулях «Програмування», «Моделювання», «Планування» на виконання проблемних за-

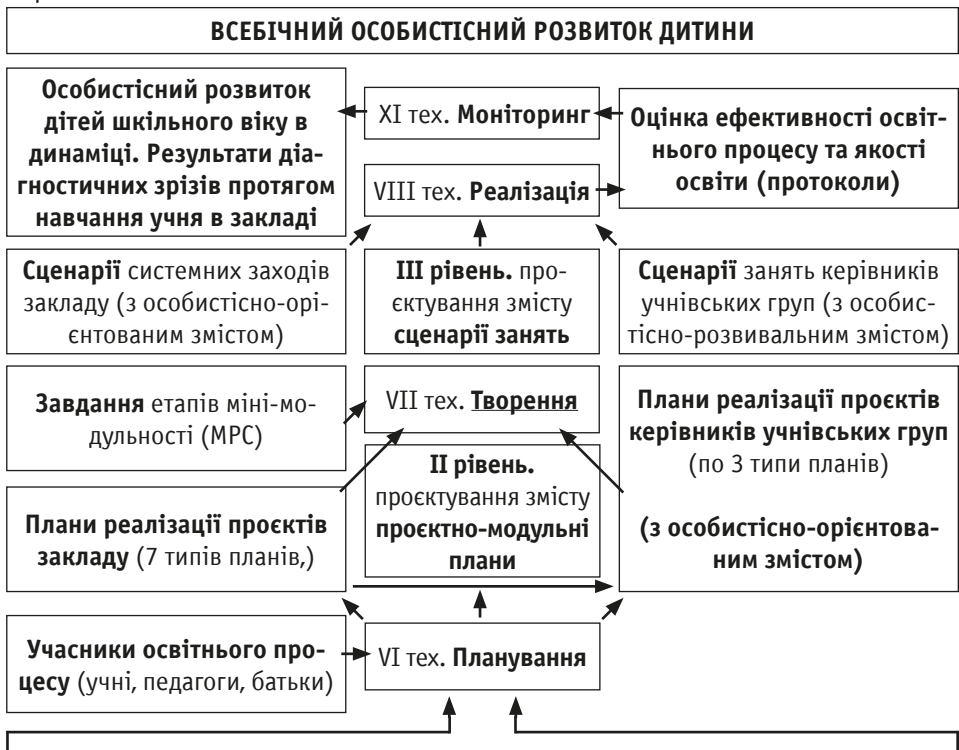
вдань закладу освіти та задач особистісного розвитку дітей здійснюється проектування проблемно-цільового змісту в освітніх проєктах та проводиться проєктно-модульне планування закладу позашкільної освіти та всього педагогічного колективу з особистісно-орієнтовним змістом.

У третьому блоці сервісу «Розвитку» в технологічних модулях «Творення», «Реалізація», «Моніторинг» на виконання проєктно-модульних планів закладу освіти та педагогічних працівників створюються сценарії занять і системні виховні заходи з особистісно-розвивальним змістом, визначається ефективність роботи педагогів при реалізації освітніх проєктів, а також проводиться аналіз результатів роботи закладу освіти в системі моніторингу особистісного розвитку вихованців.

Функціями хмарного сервісу «Універсал-онлайн» також передбачено:

- створення зведених статистичних таблиць, списки учнів за обдарованістю, медичними діагнозами та соціальними станами по закладу освіти;
- прогнозування за ознаками булінгу у прихованій та початковій фазах реалізації, конкретних діагнозів захворювання, створення списків дітей за різними формами девіантної поведінки (суїцидів тощо) за визначеними індикаторами результатів комплексної діагностики дітей;
- системний аналіз впливу фізичного стану (включаючи медичні аспекти) на психосоціальний особистісний розвиток кожної дитини.

Модель хмарного сервісу проєктного управління освітнім процесом «Універсал-онлайн».

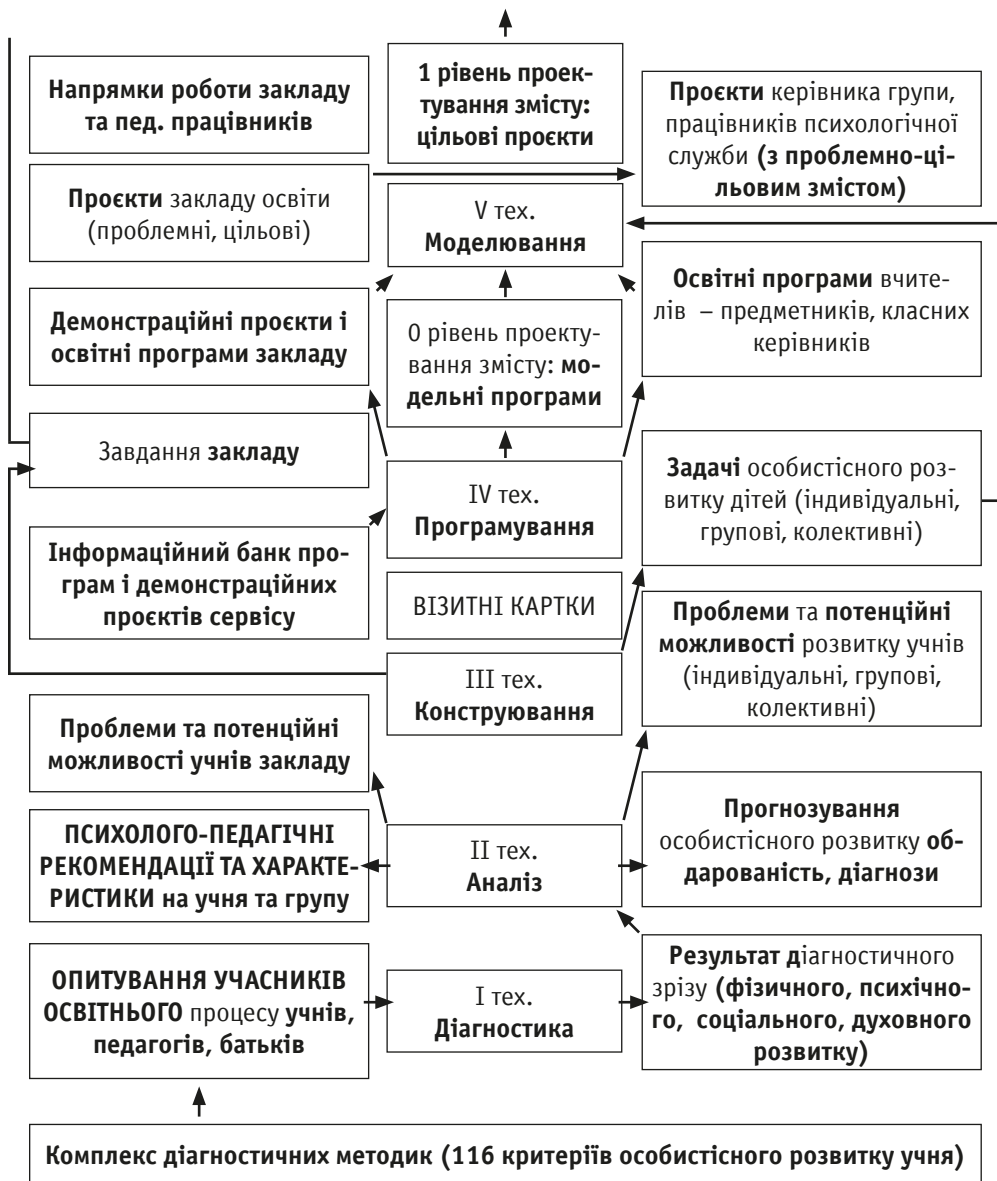

Рис. 1. Модель хмарного сервісу проєктного управління освітнім процесом

Аналіз моніторингу особистісного та соціального розвитку учнів, що проводиться понад двадцять років підтверджує достатньо високу ефективність інноваційної особистісно-розвивальної системи, що автоматизована в хмарному сервісі «Універсал-онлайн», а саме:

- в соціальному розвитку учнів: підвищується інтеграція класних керівників в учнівських колективах в середньому на **43%**, здійснюється стимулювання життєвої активності вихованців за основними групами видів діяльності, особли-

во: в соціально-комунікативній – на **74%**, в навчально-пізнавальній – на **43%**, в громадсько-корисній – на **41%**, в національно-громадянській – на **20%** тощо; – в особистісному розвитку: значно зменшується кількість наступних категорій учнів у класних колективах: ізольованих – на **56%**, відторгнених – на **68%**. Підвищується соціальний статус учнів в класних колективах на **32%**;- в психосоціальному розвитку: знижується тривожність на **34%**, імпульсивність – на **27%**, схильність до нечесної поведінки – на **43%**, агресивність – на **27%**, невпевненість – на **26%**, замкненість – на **13%**, асоціальність – на **23%**;- в духовному розвитку відмічаються позитивні зміни, особливо з питань формування ціннісних пріоритетів учнів: «Я і здоров'я» – на **34%**, «Я і навчання» – на **29%**, «Я і праця» – на **16%**, «Я і громадські доручення» – на **12%**, «Я і Україна» – на **24%**, «Я і моральні цінності» – на **41%**.

Приклади, презентації, інструкції, відео, характеристики, рекомендації, візитні картки тощо, можна розглянути в меню на сайті хмарного сервісу за посиланням: <http://www.universal-online.org>

Отже, інноваційні психолого-педагогічні технології, які автоматизовані в хмарному сервісі «Універсал-онлайн» є дієвим інтегрованим інструментом для реалізації прийнятого Закону України «Про освіту» та досягнення стратегічних цілей, визначених Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Основною підставою до використання в практиці роботи позашкільних закладів освіти особистісно-розвивальної системи, яка автоматизована в хмарному сервісі проєктного управління освітнім процесом «Універсал-онлайн» є успішна апробація, що проводилася у трьох експериментах (2001-2007р.), (2007-2013р.), (2018-2023р.) на всеукраїнському рівні згідно відповідних наказів Міністерства освіти і науки України.

Впровадження хмарного сервісу «Універсал-онлайн» у закладах позашкільної освіти України у взаємодії всіх учасників освітнього середовища суттєво підвищить ефективність освітнього процесу та дозволить значно зекономити робочий час педагогічних працівників, фінансові та людські ресурси під час і післявоєнного стану в нашій країні.

Список використаної літератури:

1. Киричук В. О. Управління проєктами особистісного розвитку учнів в хмарному сервісі «Універсал-онлайн». Азербайджанська школа. 2018. №3 (648). С. 87–10.
2. Киричук В. О., Руденко С.А. Вплив медико-психологічних факторів на здоров'я дітей закладів середньої освіти. Освіта і розвиток обдарованості, Інститут обдарованої дитини НАПН України. Серія: Педагогіка та психологія. Вип. 4. 2018. С. 5-10.
3. Киричук В. О. Проєктне управління особистісним розвитком учнів в освітньому середовищі об'єднаних територіальних громад. Освіта і розвиток

обдарованості. Інститут обдарованої дитини НАПН України. Серія: Педагогіка та психологія. Вип.1. 2018. С 5-10.

4. Киричук В. О., Руденко С.А. Вплив на здоров'я учнів закладів середньої освіти медико-психолого-педагогічних факторів освітнього простору. Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору: спец. тематичний випуск. 2019. С. 433-443.

ПЕДАГОГІЧНА ФАСИЛІТАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ «ПЕДАГОГ – ВИХОВАНЕЦЬ» У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кір'янова Вікторія,

*заступник директора з навчально-виховної роботи,
Комунального закладу позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»
Хустської міської ради Закарпатської області*

Посилена увага сучасного суспільства до проблеми гуманізації навчання і виховання тісно зумовлена з процесами реформування позашкільної освіти. Заклад освіти стає найважливішим засобом активізації саморозвитку, самовдосконалення кожної дитини. Виникає потреба в переосмисленні педагогами своєї позиції щодо методів, прийомів навчання, ставлення до дітей, взаємодії з ними. Розвиток позашкільної освіти в умовах сьогодення, свідчить про якісно нові зміни в освітньому процесі. Від педагога вимагають бути не тільки наставником, а і тьютором, коучем, фасилітатором. Тому вважаємо, що в теперішніх умовах особливу увагу необхідно приділити поступовому розкриттю ролі сучасного педагога.

У традиційній педагогіці ролі викладача порівняно з роллю тих, хто навчається, надається велике значення. На думку К. Роджерса, основним завданням викладача є полегшення і водночас стимулювання (фасилітація) процесу навчання для того, хто навчається, тобто вміння створювати відповідну атмосферу, інтелектуальну й емоційну обстановку в групі, атмосферу психологічної підтримки. Необхідність переходу на нові концептуальні основи освітнього процесу, заміна авторитарної моделі педагогічної взаємодії іншою моделлю, заснованою на гуманістичних принципах, передбачають розкриття методологічних основ явища фасилітації, осмислення теоретичних основ, сутності фасилітуючої взаємодії. Сучасному педагогу притаманна не тільки професійна мобільність, комунікативна креативність, емпатія, але й педагогічна фасилітація.

Отже, фасилітація навчання – допомагати, полегшувати, сприяти, створювати умови для самостійної роботи. Педагог уже не інформатор, а організатор самостійної роботи дітей, тобто фасилітатор.

Педагогічна фасилітація в системі професійної діяльності сучасного педагога має виконувати провідну роль, адже саме фасилітація педагога забезпечує педагогічну підтримку особистісного розвитку дитини та педагогічний супровід його навчальних досягнень. Реалізація взаємодії між учасниками освітнього процесу «педагог-вихованець», у якій педагог виступає як фасилітатор особистісного зростання вихованця.

Підґрунтям для вивчення особливостей професійної діяльності педагога є концепції гуманістичної освіти (Дж. Дьюї, Ж.-Ж. Руссо); концепції унікальності особистості (Ю. Орлов, К. Роджерс); ідеї вільного виховання (Я. Корчак, С. Френе).

Фасилітацію як психолого-педагогічний феномен взаємодії суб'єктів освіти досліджували вітчизняні вчені І. Авдєєва, С. Борисюк, Н. Волкова, О. Галіцян, А. Гельбак, Н. Дідур, М. Квас, О. Кондрашихіна, І. Кубарева, О. Левченко, В. Нестеренко, С. Омельченко, О. Фісун, С. Хілько, К. Шевченко, Т. Шулик та зарубіжні науковці Б. Блум, Д. Дьюї, А. Комбс, Я. Коменський, К. Роджерс, Л. Шульман та інші).

Варто зауважити, що поняття «педагогічна фасилітація» є відносно новим, й не належить до традиційних категорій педагогіки та психології. Вперше цей термін був введений К. Роджерсом в книзі «Свобода вчитися». На думку автора, «первинне завдання вчителя полягає в тому, щоб дозволяти учневі вчитися, жити його власну допитливість». Поняття «фасилітація» походить від англ. *facilitate*-полегшувати, сприяти, створювати сприятливі умови.

У сучасній педагогіці поняття «фасилітація» широко використовується в аспекті міжособистісної взаємодії в освітньому процесі. В цьому зв'язку простежується особливий вид педагогічної взаємодії між педагогом та учнем (у нашому випадку між педагогом і вихованцем); відповідної взаємодії на заняттях народжується атмосфера, що спонукає до творчого відношення спільної навчальної діяльності, що породжує суб'єкт-суб'єктні відносини. У педагогічній фасилітації суб'єктами є учень і педагог.

Заслуговує на увагу наукова позиція І. Жижині, яка в своєму дисертаційному дослідженні обґрунтувала педагогічну фасилітацію як необхідну якість сучасного педагога. Фасилітація трактується як підвищення ефективності діяльності індивіда у присутності інших людей.

К. Шевченко обґрунтовує, що педагогічна фасилітація – це процеси взаємодії між учителем та учнем, що ґрунтуються на засадах гуманізму, полісуб'єктності та толерантності, а здатність педагога до створення такого освітнього простору стає мірилом його професіоналізму. О. Фісун підкреслює, що мета фасилітації – «організація ефективної роботи учнів на засадах гуманізму, особистісного саморозвитку, конструктивної взаємодії». Сутність педагогічної фасилітації полягає в тому, щоб подолати традиційне закріплення за дітьми виконавської функції.

Пріоритетне завдання фасилітатора – донести до вихованця думку, що основний результат навчання – здатність до пошуку знань. Серед найпопулярніших є наступні ресурсні техніки: сфокусована бесіда, метод графічної та динамічної фасилітації, методи аналізу (порівняльний, хронологічний та типологічний) тощо. Важлива функція педагога-фасилітатора підтримати вихованця в його освітній діяльності: сприяти його успішному просуванню в потоці навчальної інформації, допомогти у вирішенні проблем, усвідомити власні здібності, особистісні якості, забезпечити підтримку потреби вихованця в саморозвитку, самовдосконаленні.

Саме так і працюють керівники гуртків Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради Закарпатської області. Цей підхід дає змогу змістити центр уваги гуртківців з традиційного навчання на самостійне ознайомлення та засвоєння інформації; оволодіння вміннями та навичками, різноманітними способами діяльності; навчання стосунків з іншими людьми. Це і рецензування відповідей своїх друзів; творчі роботи; підготовка проблемних повідомлень; розв'язання диференційованих завдань; написання та захист рефератів, науково-дослідницьких робіт Малої академії наук або проведення індивідуальних досліджень тощо. Основним результатом навчання дітей у гуртках дослідницько-експериментального напрямку Центру є написання під керівництвом педагога-фасилітатора науково-дослідницької роботи, з якою здобувачі позашкільної освіти виступають на наукових конференціях, колоквіумах, під час захисту своїх робіт на конкурсах різного рівня.

Фасилітацію навчання К. Роджерс розумів як тип навчання, під час якого педагог-фасилітатор, обираючи партнерську позицію сприяє розвиткові учня, який сам має долати труднощі, досягати реалізації поставленої мети, навчального завдання, врешті-решт, має навчитися жити. Тому освітній процес ґрунтується на педагогічній техніці педагогічної фасилітації та спрямовується на надання дітям і підліткам якісних освітніх послуг шляхом залучення їх до дослідно-експериментальної діяльності. Цінність його полягає в тому, що це дає педагогу-фасилітатору можливість організувати діяльність вихованців за інтересами, створити сприятливі умови для розвитку індивідуальних здібностей, ініціативи й пізнавальної самостійності. Керівник гуртка, як фасилітатор, виходячи з конкретних умов та інтересів дітей, може використовувати різноманітні форми роботи, диференційовано, більш широко пов'язувати навчальний матеріал із сучасністю, життям свого регіону. Використання елементів дослідницької діяльності в гуртковій роботі відкриває широкі можливості для формування інтелектуальних і практичних умінь вихованців.

Педагогічна фасилітація дає можливість керівнику гуртка закладу позашкільної освіти використовувати не догматичні методи і прийоми, а ті, що сприяють творчому засвоєнню інформації, формують вміння міркувати, розвивають критичне та дивергентне мислення, дозволяють педагогу зайняти

позицію не «над», а «разом», націлені на співробітництво з вихованцями та заохочують до вільного вираження думок, почуттів, емоцій, оскільки позиція педагога у взаємодії з дітьми перебудовується з авторитарної на партнерську. Саме педагогічна фасилітація, завдяки креативному мисленню, дає змогу вихованцям знаходити творчі, інноваційні шляхи вирішення завдань, а також є мотиваційним інструментом залучення особистості до процесу самостійного прийняття рішень.

Ключовими прийомами та техніками фасилітації спілкування на думку С. Дячук, є: повага та позитивне сприйняття вихованця як особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення; проявлення педагогічного такту, заснованого на довірі без потурання; простоті спілкування без фамільярності; впливі без придушення самостійності; гуморі без глузування; авансування похвали; поважне звернення до учня; створення «ситуації успіху». Організація діяльності педагогами Центру спрямована на конструктивне вирішення проблемних завдань, де за кожним учасником визнається право на власну думку та позицію.

Наприклад, дослідницьку роботу за темою «Історія солевидобування на Закарпатті», яку виконала І. Зайченко, було присвячено історії становлення та розвитку соляного промислу на території Закарпаття. Вихованка гуртка «Археологічне краєзнавство» (керівник Н. Прокопів) обрала її після ознайомлення із матеріалами конференції проєкту «Відновлення туристичної привабливості історичного «Соляного Шляху». Цей проєкт є дуже важливим у контексті збереження культурної спадщини краю, адже маршрут «Соляного шляху» в епоху Середньовіччя використовувався для транспортування солі із Солотвина в Європу. Він був надзвичайно важливим для центрально-європейського регіону, адже сіль на той час була дуже цінним продуктом.

Варто зауважити, що за твердженням істориків, перша згадка про цей маршрут датується ще 1199 роком. Він пролягав через населені пункти, які розташовані вздовж річки Тиси, по якій і транспортувалась сіль в Європу.

Разом з науковим керівником вихованка гуртка визначила мету та завдання дослідження, а саме: прослідкувати історію та значення солевидобувної галузі на Закарпатті, здійснити пошук, аналіз, систематизацію наявних джерел та історіографію літератури; зібрати та систематизувати матеріали, а також документи про розвиток солевидобувної галузі. Було складено план та програму роботи.

Під час виконання науково-дослідницької роботи було проведено добір фактичного наукового матеріалу з теми дослідження, опрацьовано наукову літературу про історію зародження солевидобувної галузі на території Закарпаття від найдавніших часів до сьогодення., зроблено короткий історіографічний огляд формування солевидобувної галузі, її значення для економічного розвитку краю протягом багатьох століть, покликаний виявити ступінь розроблення досліджуваної проблеми та дати стисло оцінку. Акцентовано увагу на створенні «Соляного шляху» та будівництві Вишківського, Хустського, Квасівського, Виноградівського та Середнянського замків, які і були головними охоронцями

шляху, який проходив територією Закарпаття та області Сабольч – Сатмар – Берег (Угорщина) і використовувався для транспортування солі з Солотвина Європи у XI – XII ст., необхідності її відновлення для роботи унікальної алергологічної лікарні, а особливо її підземних відділень

Важливим кроком на шляху успішної самореалізації вихованки у науково-дослідницькій діяльності є позитивний досвід публічного виступу з науковою доповіддю. Було підготовлено виступ, постер та презентацію, яка доповнилася ілюстративним матеріалом. Проведене дослідження дало можливість привернути увагу до замків, розпочати роботу з розробки проєктно-кошторисної документації, що дозволить у майбутньому консервувати чи, навіть, реставрувати замки; з розчищення територій навколо замкових руїн; створення туристичного маршруту замками, що збудовані на «Соляному шляху»; встановлення фігурок солекопів на цих об'єктах; облаштування пішохідно-паркувальної зони під Хустським замком та багато іншого. В основі такої діяльності лежить найважливіша потреба в новій інформації, неочікуваних враженнях і знаннях, отриманих результатах. Ця потреба є невід'ємною складовою особистості.

За таким алгоритмом працюють й інші педагогічні працівники Центру дослідницько-експериментального напрямку, які досліджують разом із вихованцями наступні теми: «Народні жіночі прикраси волинян Хустщини»; «Штучне запліднення-один з ефективних методів розведення кісткових риб в умовах рибоводної станції с. Рокосово»; «Вирощування стевії на Закарпатті»; «Історія солевидобування на Закарпатті»; «Скарби епохи бронзи на Закарпатті»; «Симон Петлюра. Неоднозначна постать чи національний герой?»; «Симулятор персонального комп'ютера»; «Безпека комп'ютерної мережі»; «Місце книги і читання в житті учнівської молоді»; «Адаптація та дезадаптація дітей шкільного віку»; «Інтродукція лаванди в Закарпатській області та перспективи її використання»; «Підлітковий сколіоз та ефективні методи його лікування»; «Старовинні дерева України»; «Веселки життя вишивальниці Марії Гаврило»; «Сири екологічно чистих зон – від особистих селянських господарств Хустщини. Крафтова сироварня «Бараново»; «Мозок та його патології. Хвороба Паркінсона та Альцгеймера»; «Харчування людини для покращення стресостійкості та імунітету в умовах воєнного стану»; «Генетично модифіковані організми: загроза людству чи вирішення багатьох проблем?»; «Традиції сімейного виховання на Закарпатті» тощо.

Незважаючи на обставини, які привнесла війна у наше життя, на ті випробування, усім педагогам довелося перебудувати принципи взаємодії, спілкування з вихованцями. Наші юні науковці не втратили інтересу до конструктивної роботи та спромоглися вибороти призові місця. Інтелектуальні змагання надали можливість кожному конкурсанту заявити про себе, почути поради науковців, отримати мотивацію на подальші проведення досліджень та участь у проєктах.

Отже, впровадження в освітній процес різних фасилітаційних форм та методів на заняттях гуртків забезпечує стійку позитивну динаміку формування

творчої особистості. Фасилітація, як педагогічне явище, процес взаємодії педагога та здобувача освіти, сприяє не лише формуванню командної роботи, але й розвитку інтелектуального та творчого потенціалу кожної особистості, а також відповідає вимогам гуманізації освітнього процесу.

Здатність педагога забезпечити процес фасилітації дає змогу досягти такої взаємодії з вихованцями, що сприятиме підтримці у дитини прагненню до самовдосконалення, самореалізації, саморозвитку, усвідомленню нею себе як самоцінності, її налаштуванню на особистісне зростання, розвиток здібностей та компетентностей, співпраця «педагог-вихованець» стає більш насиченою, цікавою та продуктивною. Вона сприяє не тільки збагаченню знань, але й розвитку навичок співпраці, толерантності та взаєморозуміння.

Важливо пам'ятати, що педагогічна фасилітація – це не лише метод навчання, але й філософія, яка покликана створювати освітнє середовище, де кожен може вільно виражати свої думки та долучатися до процесу, що підхід покращує якість освіти та розвиває ключові навички, необхідні у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Авдєєва І.М., Мельникова І.М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академ-групи : навчальний посібник. Київ : Професіонал, 2002. 320 с.
2. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ / Київ. держ. лінгв. ун-т. К.: Форум, 2000. 270 с.
3. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура*. 2009. №1-2 (17-18). С.5-7.
4. Галіцан, О., Койчева, Т., Курлянд, З. Фасилітаційна компетентність викладача вищої школи як суб'єкта педагогічної діяльності. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2019. Вип. 4 (129), С. 84-89. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6200>
5. Дячук С.М. Сутність і структура фасилітації у педагогіці: методичні матеріали. Київ, 2014. 16с.
6. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: збірник наук. праць Харківського нац. пед. Ун-ту імені Г. С. Сковороди. 2010. Вип. 34. С. 133–139.
7. Шевченко К. О. Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя.: збірник наук. праць. Серія *Психологічні науки*. 2014. Вип. 2.13 (109). С. 258–263.

«Скарби епохи бронзи на Закарпатті»

Автор – Н. Гук, вихованець гуртка «Археологічне краєзнавство» (керівник Н. Прокопів) Дослідницьку роботу присвячено історії дослідження скарбів епохи бронзи на Закарпатті.

Використано методи дослідження: аналізу, порівняльно-історичний, хронологічний та типологічний.

Поставлено завдання: здійснити пошук, аналіз та систематизацію наявних джерел та історіографію літератури; проаналізувати етапи періоду бронзи на території Закарпаття; виявити, простежити і з'ясувати на основі сучасних наукових досліджень розвиток нашого краю в період бронзи.

Результати дослідження можуть бути використані при вивченні історії рідного краю на уроках історії та факультативних заняттях, при формуванні музейних експозицій.

Отже, заключний етап первіснообщинної формації, поява класових суспільств у Європі (мінойська й мікенська цивілізації). Завершується перший великий суспільний поділ праці, що почався в енеоліті. Різке посилення нерівномірності економічного й соціального розвитку, що обумовлено виділенням центрів кольорової металургії (Піреней, Альпи, Апенінський півострів, Балкани, Карпати). Усе більшого значення набуває видобуток мідних і олов'яних руд, розробка золотоносних родовищ, плавка міді, бронзи, золота. Кольорова металургія, що пройшла ряд етапів (холодне і гаряче кування міді та її лиття) завершується литтям бронзи.

До кола старожитностей пізнього бронзового віку включено артефактистанивської культури групи Беркес-Демечер та культури Гава. В останній виділяють два етапи: ранній (XII–VIII ст. до н.е.), що належить до епохи бронзи, та пізній (VIII – перша половина VI ст. до н.е.), що належав ранньому періоду залізного віку. Для першого притаманний високий рівень розвитку бронзолivarної справи, про що свідчать десятки бронзових скарбів: Негрово, Клячаново, Мала Бийгань, Невелетленфолу, Олешник тощо. Другий етап гавської культури отримав назву передкуштановицького, характерною ознакою якого була поява укріплених поселень – городищ: Ужгород, Невицьке, Шелестово, Арданово, Іршава, Біла Церква.

«Ліхеноіндикація як один із методів визначення ступеня забруднення навколишнього середовища околиць села Рокосово»

Автор – І. Вовк, керівник гуртка «Юні екологи» М. Поган.

Мета – виявлення перспективи дослідження лишайників на прикладі околиць с. Рокосово Хустської міської ТГ для використання їх у ліхеноіндикації, як одного з методів дослідження стану навколишнього середовища.

Для досягнення цієї мети були поставлені завдання: визначити видовий склад лишайників, екологічні групи та ступінь покриття стовбурів дерев лишайниками; дослідити особливості лишайників урбанізованих територій та вплив господарської діяльності на їх стан за допомогою ліхеноіндикації, оцінити рівень забруднення атмосферного повітря околиць с. Рокосово; здійснити таксономічний, біоморфологічний аналізи досліджуваної ліхенофлори, дати оцінку флористичному багатству; розробити практичні рекомендації з використання основ ліхеноіндикації.

На основі досліджень А. Окснера, 1974 р. і Ю. Солдатинкової, 1977р. та збору зразків (у польових умовах маршрутним методом усіх типів субстратів) були визначені характерні для даної місцевості види лишайників. Дослідження зразків здійснювалось за допомогою мікроскопу, хімічного аналізу, моніторингу парків, скверів а також методом оцінки чистоти атмосферного повітря за кількістю автотранспортного забруднення.

Актуальність екологічного проєкту полягає в тому, що уперше було виявлено видовий склад лишайників у населеному пункті. У склад іліхенофлори околиць с. Рокосово визначили 19 видів, 12 родів та 4 порядки, що відносяться до найчисленнішого класу лишайників – класу Сумчасті (*Ascomycetes*). За час роботи було складено: узагальнюючі таблиці забруднення навколишнього середовища околиць с. Рокосова; відмічено відсутність епігейних лишайників на території досліджуваного району та представників відділу лишайники на хвойних породах. Меланелія незабарвлена (*Melanelia incolorata*) занесена до Червоної Книги України.

Встановлено, що розташування лишайників на стовбурах дерев залежить від вологості, сторони світу, освітленості; з усієї різноманітності дендрофлор околиць с. Рокосова для модельного дерева підходить липа серце листа (*Tiliacordata* Mill.), вона займає приблизно 52% усіх вулиць села. Порівнявши ступінь забрудненості досліджуваного району по двох параметрах (ліхеноіндикація та викиди автотранспорту), визначено, що вони збігаються. Індекс палеотолерантності дорівнює трьом, що характеризує ландшафти околиць с. Рокосово як помірно-змінену, досліджувана територія знаходиться у змішаній зоні з низькою концентрацією діоксиду сірки у повітрі (0,01–0,03 мг/м³). Ліхеноіндикаційне картування досліджуваного району дозволило визначити основні ізотоксичні зони села.

Таким чином, отримані дані по видовій різноманітності і чутливості окремих видів лишайників дозволяють оцінити розповсюдження забруднених зон від стаціонарних джерел і автотранспорту.

«Харчування людини для зміцнення здоров'я в період пандемії SARS-CoV-2»

Автор – О. Гарастей, керівник гуртка – В. Станкович.

Основною метою дослідження проблеми здорового харчування у період пандемії було завдання виокремити ті складові харчового раціону людини, які допоможуть організму максимально протидіяти атакам збудників інфекційних хвороб. Актуальність проблеми дослідження підтверджується найголовнішим – зміцненням здоров'я, підірваного пандемією і збереження життя. Збалансоване харчування і живання екологічно чистих продуктів набувають особливого значення в умовах пандемії.

Завданнями дослідницької роботи стали: визначити критерії здорового харчування людини в період пандемії; з'ясувати, яким повинно бути збалансоване харчування для зміцнення імунітету і посилення опірних сил організму; скласти перелік продуктів харчування, які були б доступними для придбання та допомагали захиститися від вірусів за час епідемій чи пандемій.

У результаті проведеної роботи були зроблені висновки, а саме: сучасне здоров'я поєднує у собі чотири складові: соматичне, фізичне, психічне і моральне; визначено основні елементи здорового способу життя, серед яких раціональне харчування посідає перше місце, основні закони та виділено головні принципи раціонального харчування; дієтологи визначили основні складові антивірусної їжі: овочі, фрукти, риба, насіння, печінка, бобові, гриби, оливкову олію і навіть червоне сухе вино, здорова дієта є важливою для підтримки імунної системи в період пандемії SARS-CoV-2.

Отримані результати дослідження дозволили створити збірку порад і пропозицій, що акумулюють корисні приклади ведення здорового способу життя, раціонального збалансованого харчування – потужного арсеналу протидій пандемії SARS-CoV-2.

«Подолання кризових явищ у шкільному середовищі»

Автор – М. Сугай, керівник гуртка – Л. Ньорба.

Створення й запровадження працюючої системи профілактики і корекції соціально-психологічної та шкільної дезадаптації дітей в педагогічну практику, труднощі адаптації учнів до умов шкільного навчання – одна з найгостріших проблем, з якою все частіше стикаються соціальні педагоги та практичні психологи.

Мета дослідження – охарактеризувати проблеми життєдіяльності дітей шкільного віку. Для досягнення мети дослідження були визначені наступні завдання: дати загальну характеристику поняття «життєва криза»; розкрити типологію і характеристику основних криз дитинства і їх специфіку; охарактеризувати проблеми адаптації дітей молодшого шкільного віку: причини, форми прояву та методи психолого-педагогічного консультування.

На основі аналізу опрацьованого матеріалу дослідження був зроблений висновок, що проблема подолання кризових явищ у шкільному середовищі потребує детального вивчення.

«Геронтологічні вікові дослідження населення с. Сокирниця

Хустської міської Територіальної громади»

Автор – Я. Чепканич, керівник гуртка – Н. Бабич.

Науково-дослідницька робота має на меті відшукати можливі шляхи запобігання передчасному старінню, на основі досвіду старожилів с. Сокирниця. Актуальність роботи полягає у дослідженні процесу старіння, можливості подовження людського життя. Розв'язанню поставленої мети сприяє вирішення таких завдань: визначення мети та завдань геронтології як науки; причини передчасного старіння організму людини; формування уявлення про види старіння; дослідження теорії старіння, секретів довголіття; вікової структури населення с. Сокирниця;

У ході дослідження вдалося з'ясувати, що довгожителі – завжди оптимісти, їм не знайомі такі поняття як депресія і тривожний стан; відмінною рисою є працьовитість та фізичні навантаження.; робота на своїй землі дають людині невичерпну енергію для життя.

Аналізуючи вікову структуру населення с. Сокирниця впродовж трьох останніх років, найбільша частка припадає на другий період зрілості (**34-39%**), високий показник мають літні люди (**12-15%**), довгожителів – (**0,3-0,4%**), а секрет довголіття визначається: наявністю здорового харчування, особливостями життєвого укладу, фізичної активності та душевними якостями.

Отже, старіння – процес суперечливого розвитку живих клітин від моменту зародження життя до його закінчення. Припущення, що потенційно безсмертні мікроорганізми, позбавлені наукової цінності життя планети як ціле – безмежне, можливостям її розвитку немає меж, але життя в рамках індивідуального існування, обмеженого в часі, не володіє цими властивостями. Основні поняття геронтології – вік, старіння, старість, довголіття, безсмертя – відображають людські уявлення про життєві процеси, об'єктивні закони життя, а також сильне бажання жити довго.

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ КЕРІВНИКА ГУРТКА ТА СПОСОБИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ «СУЗІР'Я»

Кострець Ганна,

*заступник директора з навчально-виховної роботи,
Комунальний заклад позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»
Хустської міської ради Закарпатської області*

Творчий потенціал керівника гуртка в закладі позашкільної освіти відіграє важливу роль у розвитку та навчанні вихованців. Творчість керівника має виявлятися в розробці цікавих та педагогічно ефективних програм, організації заходів, створенні сприятливого середовища для розвитку талантів та умінь дітей, вимагає формування у здобувачів освіти мотивів пошукової діяльності шляхом усвідомлення власної та єдиної науково-методичної проблеми закладу позашкільної освіти, стимулювання розвитку тих потреб, які сприяють його самореалізації шляхом інноваційної та самоосвітньої діяльності. Адже, творче ставлення до педагогічної діяльності – це один з найважливіших якостей фахівця.

Творчість педагога – це діяльність, яка породжує щось нове, раніше невідоме на основі осмислення вже накопиченого досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь, продуктів. Найголовнішою проблемою під час вивчення творчості є проблема носія творчого розвитку, особистості, яка творить. У психологічному словнику визначено, що творча особистість виникає лише внаслідок наявності в неї «...здібностей, мотивів, знань і вмінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю».

Серед характерних особливостей творчої особистості науковці виокремлюють: відхилення від шаблону; наполегливість; оригінальність; високу самоорганізацію; ініціативність; працездатність. Особливості мотивації діяльності творчої особистості полягають у тому, що творча особистість знаходить задоволення не стільки в досягненні мети творчості, скільки в самому процесі. Найбільш специфічною рисою творця вбачається несамовитий потяг до творчої діяльності.

Наповнити життя вихованців натхненням, заразити жагою пізнання і творчості можливо лише за допомогою створення сприятливого середовища, тому педагоги, керівники гуртків докладають максимум зусиль, щоб таким середовищем був саме гурток, оскільки гурток – це дружня сім'я, своєрідна школа емоцій, дружби та доброти, де розвивається образне мислення – вміння дітей бачити в звичайному незвичайне.

Однією з ефективних форм розповсюдження власного педагогічного досвіду педагогів нашого Центру є організація та проведення майстер-класів. Слід звернути увагу на те, що при підготовці майстер-класу, в технології про-

ведення – головним є не бажання повідомити дитині інформацію, а допомогти засвоїти способи діяльності, будь то прийом, метод, методика чи технологія. Вміння їх передати – одне з найважливіших завдань для керівника.

Позитивним у проведенні майстер-класу можна вважати отримання результату, що виражається в оволодінні вихованцями нових творчих способів вирішення проблеми, у формуванні мотивації до самонавчання, самовдосконалення, саморозвитку. У технології проведення майстер-класу пропонуємо використовувати певний алгоритм пошуку рішення педагогічної проблеми, відтак все завжди починається з актуалізації знань кожного учасника, що дозволить розширити його уявлення та обмін знаннями.

У ході проведення майстер-класу керівники представляють власну систему роботи, що передбачає комплекс методичних прийомів, які притаманні саме цьому педагогу, дії керівників взаємопов'язані між собою, оригінальні і забезпечують ефективне вирішення поставлених завдань. Ознаками системи роботи керівника є цілісність, оптимальність у визначенні місця і часу застосування кожного методичного прийому, методики.

Керівниками Центру були проведені оригінальні майстер-класи «День позашкілля» для вихованців гуртків та дітей-переселенців-2022, а саме: «Виготовлення іграшок-сувенірів на тему «Ангел»; «Виготовлення квітів з покидькового матеріалу (капрону)»; «Декоративний розпис тарілки»; «Голуб миру» у техніці «паперопластика»; «Вивчення рухів сучасної хореографії»; «Виготовлення вітальної листівки до Дня миру».

«Зимові свята»: «Виготовлення новорічних прикрас із покидькового матеріалу»; «Виготовлення ялинкових прикрас із фоамірану»; «Цікаві поробки із джгута/шпагату»; «Виготовлення новорічної іграшки»; «Виготовлення новорічних сніжинок з паперу»; «Рідвяні голуби» у техніці «паперопластика»; «Мир над Україною».

«Великодні писанки для воїнів Збройних сил України»: «Писанки у техніці «канзаші»; «Декупаж»; «Квілінг»; «Витинанки з фоамірану»; «Малюнки та листівки у формі писанки».

«Великодня мозаїка»: «Декупаж з елементами «канзаші»; «Мотанка»; «Декупаж»; «Мальованка».

«День позашкілля»-2023 : «Боді-арт»; «Виготовлення іграшок-сувенірів»; «Виготовлення флористичної картини-сувеніру»; «Хореографічна мініатюра «Незламна»; «Виготовлення бісерних сувенірів на тему «Ангел»; «Виготовлення листівки з техніці оригамі»; «Виготовлення пальчикових іграшок з паперу».

Найбільш популярними є майстер-класи з декорування, малювання, боді-арт, виготовлення сувенірів тощо. Тому, майстер-класи для дітей є популярними і для дорослих. Проводячи майстер-класи, керівник ніколи не прагне просто передати знання. Він намагається задіяти учасників у процес, зробити їх активними, розбудити в них те, що приховано, зрозуміти й усунути те, що йому заважає в саморозвитку. Всі завдання керівника і його дії спрямовані на те,

щоб підключити уяву учасників, створити таку атмосферу, щоб всі вихованці проявили себе як творці.

Керівник створює атмосферу відкритості, доброзичливості, співтворчості у спілкуванні. Завдяки художньо-естетичному вихованню гуртківці мають можливість проявити себе у різних видах діяльності. Творчі здібності притаманні кожній дитині і вони розкриваються тільки, коли дитина може проявити себе як особистість, реалізувати своє «Я». Тому на заняттях, коли пропонується однакова практична робота, кожен вихованець може виконати її на свій смак, пофантазувати, це допомагає гуртківцям стати більш упевненими, адже творчість формує талант дитини.

Реалізації творчого потенціалу керівника гуртка Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» сприяє розробка цікавих та інноваційних програм. Керівниками гуртків створюються програми з мистецтва, рукоділля, які сприяють розвитку навичок вихованців. Однією з них є авторська програма М. Теслевич «Світ рукоділля», яка передбачає вирішення багатьох завдань, а саме: розширення кругозору дітей; формування вмінь і навичок роботи з різноманітними матеріалами та інструментами; розвиток конструкторських здібностей, винахідливості, уяви, фантазії, націлена на те, щоб задовольнити потребу дитини займатися улюбленим видом діяльності, випробувати різні прийоми і способи зображення оточуючого світу, відкрити для себе чарівний світ декоративно-прикладного мистецтва, проявляти і реалізовувати свої творчі здібності.

Особливістю навчальної програми художньо-естетичного напрямку М. Теслевич є можливість поглиблено вивчати традиційні і нові види декоративно-прикладного мистецтва та способи обробки матеріалів, спрямована на розвиток технік, які на даний момент є цікавими для дітей. Інноваційним підходом є розвиток творчих здібностей дитини, можливість визначити для себе декоративно-прикладне мистецтво не як хобі, а тривалий креативний життєвий процес.

Розробка цікавих та інноваційних програм для гуртків в освітньому закладі є важливим завданням для керівника. Вона допомагає створити сприятливе середовище для розвитку творчих здібностей дітей та молоді. Важливо поєднувати розуміння потреб учасників з інноваційними методами навчання та сприяти розвитку їх творчого потенціалу, вміння працювати над розвитком кожного учасника і допомагати їм знайти свою власну творчу стежку.

Отже, творчий потенціал керівників гуртків Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» сприяє впровадженню сучасних технологій, які відкривають безліч можливостей для навчання та розвитку вихованців, співпрацю з гуртками інших напрямів роботи, закладами позашкільної освіти, музеями, бібліотеками та іншими установами для організації спільних заходів, конкурсів та проєктів.

Список використаної літератури:

1. Вашкевич С. Педагогічна майстерність вчителя. Освіта. 2000. №3 .С.3-5.
2. Методичний путівник керівника гуртка сучасної школи та позашкілья» Частина 1. / Укладач С. Б. Пітко. Львів : ЛОІППО, 2019. 35 с.
3. Пахомова О.М. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду. Методист. 2005. №2. С.17-22.
4. Сліпчишин Л.В. Методичні засади впровадження сучасних підходів у роботу гуртків: посібник. Львів: СПОЛОМ. 2015. 116с.
5. Шрагіна Л.І. Технологія розвитку креативності. К: Шкільний Світ, 2010. 160 с. (Серія «Психологічна скарбничка»).

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ БАГАТОПРОФІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лихтей Галина,

керівник гуртків

Мукачівського центру позашкільної освіти

м. Мукачево, Закарпатської області

У сучасних умовах реформування системи позашкільної освіти важливу роль відіграє управлінська компетентність керівника позашкільного закладу, який нині потребує нових знань з управління освітнім процесом, нових підходів, що враховують вітчизняні і міжнародні тенденції розвитку управлінських практик. Позашкільна освіта, як і вся освітня галузь, наразі зазнає перетворень. Спільно з дошкільною, загальною середньою, професійною, вищою позашкільна освіта формує цілісний освітній простір і є невід'ємною складовою системи освіти України.

На підставі аналізу основних документів, що визначають стратегію розвитку освітнього менеджменту в закладах позашкільної освіти України (Закони України «Про позашкільну освіту» (2000), «Про освіту» (2017), «Про основні засади молодіжної політики» (2021); Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» (2021); Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2021- 2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України» (2021); Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні; Стратегія розвитку позашкільної освіти (2018) тощо) доведено необхідність послідовного і цілеспрямованого використання новітніх інноваційних методів роботи в повсякденній практиці.

Основними принципами державної політики у сфері позашкільної освіти є її доступність для всіх громадян України, добровільність вибору типів закладів позашкільної освіти, форм навчання й видів діяльності, науковості, світського характеру освіти, правового й соціального захисту учасників освітнього процесу в їх прагненні до вільного, різнобічного розвитку особистості.

Аналіз досліджень, перспективи розвитку позашкільної освіти розглянуто у працях вітчизняних науковців – Т. Атаманюк, І. Беха, В. Вербицького, Л. Вознюк, О. Литовченко, З. Рудакової, Л. Тихенко та ін. Проблеми розвитку позашкільної освіти досліджено в дисертаційних роботах В. Береки, О. Биковської, К. Зайцевої, Г. Пустовіта, Т. Сущенко, Т. Цвірова та ін.

Зростанню рівня професійної компетентності менеджерів усіх ланок і підвищенню управлінської культури присвячено багато досліджень вітчизняних учених А. Алексюка, В. Галузинського, В. Григори, Л. Даниленко, В. Демчука, М. Євтуха, Г. Єльнікової, І. Зязюна, О. Касьянової, О. Мармази, Н. Ничкало, В. Паламарчук та ін., та зарубіжних науковців Ф. Герцберга, Е. Дірінга, Г. Емерсона, П. Лейна, Д. Мак-Грегора, Дж. Максвелла, А. Маслоу, Дж. Рассела, Ф. Тейлора, А. Файоля та ін.

Досліджували питання самоменеджменту М. Вудкок, Л. Зайверт, Дж. Креймс, М. Смолл, Д. Френсіс, Б. Фьюсел та інші як цілеспрямоване й послідовне використання практичних методів управління в повсякденній діяльності задля оптимізації використання своїх персональних ресурсів: інтелекту, волі, здібностей тощо.

Аналіз зазначених наукових досліджень доводить, що використання знань самоменеджменту як дієвого засобу здійснення ефективної професійно-педагогічної діяльності є знання функцій і технологій самоменеджменту, які могли б значно підвищити ефективність педагогічної діяльності та професійної майстерності педагога. Організуючи освітній процес здобувачів освіти, педагог має передовсім, уміти правильно організувати власну діяльність. Для цього, потрібно вміти управляти собою та виявляти свої сильні та слабкі сторони, раціонально використовувати час, мати чіткі цінності та цілі, вміти обробляти та використовувати інформацію, прагнути до саморозвитку, мати навички самостійного розв'язання нагальних питань та впливу на людей, уміти формувати колектив та запобігати конфліктам. Комплекс зазначених професійно-особистісних якостей характеризує рівень професійної компетентності педагога. Підвищити рівень власного професіоналізму кожна людина може самостійно, завдяки самоменеджменту – складній роботі над собою, що потребує поступовості, систематичності, послідовності, самокритичності та самоконтролю.

Висока ефективність професійної діяльності педагога зумовлена передовсім адекватністю використаних ним у процесі вирішення конкретних професійних завдань засобів із самоорганізації і саморегуляції власної особистості як фахівця, оскільки педагогічний самоменеджмент виступає як спосіб систематичної самоорганізації з метою приведення власної особистості у необхідний для творчої професійної діяльності стан, що дозволяє ефективно вдо-

сконалювати професійні якості, створювати системи ціннісних орієнтацій та творчо-педагогічної активності особистості.

Педагогічний самоменеджмент є багаторівневим процесом творчої самодіяльності педагога, інтегральною складовою його професійної «Я- концепції», що зазначена як безперервна зміна його внутрішньо-особистісних станів та професійно-важливих якостей, формування умінь нестандартно розв'язувати педагогічні проблеми, що забезпечить досягнення цілей розвитку особистості дитини, здатної до життя у нових соціальних умовах.

О. Бабчинська, І. Гайдай, І. Шевченко вважають, що «базовим рівнем системи самоменеджменту є особиста ефективність, на основі якої здійснюється ефективне управління власними ресурсами: час, простір, комунікації. Особиста ефективність або ефективна діяльність особистості неможлива без досягнення певного рівня розвитку шляхом саморозвитку. Саморозвиток (індивідуальний розвиток) – процес, у рамках якого людина набуває здатність захищати себе, управляти подіями, що відбуваються, формувати позитивні стосунки з навколишнім світом і радіти життю, будучи відкритим їй» (Бабчинська, Гайдай, Шевченко, 2012). Процес саморозвитку здійснюється шляхом подолання перешкод і розвитку особистих якостей, сприяючих досягненню поставлених цілей і завдань (воля, наполегливість, стресостійкість, уміння впливати на людей тощо). У цьому процесі поєднуються наступні складові: особистий розвиток (особисте зростання); інтелектуальний розвиток; професійний (кваліфікаційний) розвиток; підтримка фізичного стану (оздоровлення).

Функціями самоменеджменту, як і будь-якого управлінського процесу, є планування (постановка особистих і професійних цілей, розробка планів своєї діяльності), організація (складання розпорядку дня й організація особистого трудового процесу з метою реалізації поставлених цілей), мотивація (спонування до діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей), контроль (самоконтроль і контроль підсумків).

Кожен педагогічний працівник, який працює у закладі позашкільної освіти, у своїй гуртковій роботі має вміти так зорганізувати свою професійну діяльність, щоб отримувати щодня максимальну результативність, бути задоволеним своєю діяльністю, сформувати свій індивідуальний стиль. Відтак, розпочинаючи працювати з гуртківцями вивчаємо індивідуальні особливості кожного. Нас цікавить не лише питання навчання та ставлення до нього, а рівень вихованості дитини, її ставлення до людей різних професій, батьків, друзів, самого себе. І тому у перші тижні роботи з набраною групою, намагаємось провести якомога більше різноманітних справ: екскурсії, прогулянки, розваги, диспути. Це допомагає сформувати дитячий колектив і спланувати навчальну та виховну роботу гуртків, ураховуючи потреби вихованців.

Заняття, які проводять педагоги Мукачівського центру позашкільної освіти плануються так, щоб дітям було цікаво отримувати знання (в ігровій формі, проводяться фізкультхвилинки, спортивні розминки, вікторини, конкурси, діти

слухають цікаві історії, екскурсії на виставки тощо). Процес навчання дітей в гуртках відбувається на позитивному емоційному тлі, в психологічно комфортних, ситуативно адекватних для дітей умовах. Гурткова робота базується на заохоченні і стимулюванні дітей до обраного виду діяльності, а також формуванню в них стійкого інтересу до творчості й потреби у творчій самореалізації. Значна увага надається розвитку творчих здібностей дітей.

Важливим результатом оволодіння дитиною творчою діяльністю є усвідомлення себе активним суб'єктом творчості, у них формується емоційно-ціннісне ставлення до рукотворного світу, визначається рівень розвитку естетичного сприймання об'єктів та явищ, уміння працювати з різними матеріалами, використовувати різні техніки, добирати відповідні засоби реалізації задуму, виявляти творчу уяву, естетичну чутливість, емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього.

Творчість, індивідуальність, фантазія проявляються у, навіть мінімальному відході від зразка, адже це – процес створення вихованцями оригінальних виробів, у ході роботи над якими діти самостійно застосовують засвоєні знання, вміння, навички, здійснюється їх перенесення, комбінування відомих способів діяльності або створення нового підходу до виконання завдання. Тому творча діяльність емоційна, приваблива для дітей; впливає на всі сторони життя особистості; допомагає задовольнити потреби у діяльності, самопізнанні; спонукає до пошуку. Слід зазначити, що якості творчої особистості розвиваються завдяки системі педагогічних дій, спрямованих на формування у дітей прагнення до засвоєння нових знань, нових способів діяльності, адже саме у творчій діяльності розвиваються якості творчої особистості.

Необхідно зазначити, що зацікавленість дитини творчою роботою, темою заняття, як і увага гуртківця до запитань керівника гуртка, до його завдань, лише створює сприятливі умови для активізації пізнавальної діяльності в процесі навчання. Фактором, який здійснює розвивальний вплив на формування інтересів дитини, є його особиста творча пізнавальна активність і самостійність.

Приступаючи до вивчення нового матеріалу, намагаємося створювати пошукові ситуації, навчаємо дітей доводити правильність виконання всіх робіт, вести їх у світ знань, поступово привчаючи до абстрактних міркувань і практичних дій. Щороку вихованці гуртків беруть участь у Всеукраїнських, обласних та міських виставках-конкурсах з технічної творчості, де завжди займають призові місця.

Отже, шляхи удосконалення гурткової роботи з дітьми безмежні. Можливі досягнення і на добре знаних дорогах, але найцікавіші – власні. Особливо, коли вони торуються разом з дітьми і задля них.

Список використаної літератури:

1. Бабчинська О. І., Гайдай І. С., Шевченко І. О. Перспективи розвитку са-моменеджменту в Україні. *Achievement of high school*. 17 – 25 November, 2012. Том 3. Ікономики. Софія : Бял ГРАД-БГ ООД. С. 72–74.

2. Дороніна М. С., Пересунько В. І. Самоменеджмент: сутність, умови виникнення і розвитку *Економіка і управління*. 2016. № 4. С. 7–12.
3. Поляк, О. Самоменеджмент педагога: практичні аспекти застосування в умовах НУШ. *Scientific Collection «InterConf»*, (158), 2023. 98–103. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3840>
4. Романовский А. Г. Михайличенко В. Е, Грень Л. Н.. Педагогика лидерства : монография., Харьков : НТУ «ХПИ», 2018. 496 с
5. Черниш А.П. Менеджмент освіти: Навчальний посібник. К.: Вид-во «Університет» КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. 49с.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РАЦІОНАЛЬНОГО САМОМЕНЕДЖМЕНТУ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ НОВОПРИЗНАЧЕНОГО ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Опара Світлана,

*заступник директора з навчально-виховної роботи
Будинку дитячої та юнацької творчості
Смілянської міської ради Черкаської області,*

У сучасних умовах модернізації позашкільної освіти, збільшення її конкурентноспроможності (в тому числі й серед приватних закладів) виникає необхідність переведення управління на такий рівень, який би забезпечував високу якість освітньої діяльності закладу на ринку освітніх послуг і дозволив би досягти ефективності управління діяльністю закладу позашкільної освіти у довготривалій перспективі.

Досягти бажаного результату можна шляхом реалізації актуальних професійних якостей управлінця-дослідника, новатора, лідера, адже успішність вирішення ним професійних завдань залежить не стільки від накопичених ним знань, умінь і навичок, як від особливостей професійної позиції, гнучкості й оригінальності його мислення, вміння моделювати освітній процес і управляти ним, формувати ефективні стратегії вирішення професійних завдань. Використання технологій раціонального самоменеджменту в повсякденній діяльності заступника директора позашкільного закладу є одним із дієвих шляхів досягнення поставлених цілей найкоротшим шляхом.

У науковій літературі питання самоменеджменту досліджували чимало вітчизняних і зарубіжних учених. Цілеспрямоване і раціональне використання суб'єктом власного часу розкривається у концепції німецького вченого Л. За-

йверта, представника школи раціонального менеджменту. Принципи наукової організації педагогічної праці як умови найкращого використання часу, сил і засобів усіх учасників трудового процесу розкрито у дослідженнях І. Радченка (Радченко, 2006).

Новопризначений заступник директора закладу позашкільної освіти, починаючи працювати, стикається з певними труднощами: брак часу та знань, незліченна кількість поточних справ і паперів, цейтноти тощо. Тому для молодого управлінця вкрай важливо працювати продуктивно, із задоволенням, опановуючи технології раціонального менеджменту і самоменеджменту, що забезпечуватимуть системний підхід до роботи та чітку організацію праці.

На думку Л. Майбороди, першим етапом у цьому напрямі є самовизначення, коли потрібно чітко визначити мету й пріоритети, грамотно спланувати роботу, виховуючи самодисципліну, віру в себе. Самоорганізація, вміння керувати собою, процесом управління в широкому сенсі цього слова – в часі, просторі, спілкуванні, діловому світі – сприятимуть тому, щоб ефективність праці була максимальною. Оволодіти цією наукою не так просто, і менеджер, який починає свою діяльність, починати має із самоосвіти, не тільки здобуваючи знання, а й вміло їх використовувати на практиці.

Самовдосконалення й підвищення свого освітнього рівня стає другим кроком у професійному становленні заступника директора закладу позашкільної освіти. Підґрунтям для формування інноваційного типу мислення менеджера освіти стає його участь у різноманітних формах підвищення професійної майстерності, адже конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг неможлива без інноваційних змін.

Участь у системі навчально-методичних заходів «Педагогіка добротворення», «4 К педагога-позашкільника», «Навчальне онлайн-середовище: дружньо, цікаво, дієво, корисно», «Технології дистанційного навчання в позашкільній освіті», «Педагогічні практики збереження ментального здоров'я», «Майстерня веб-проектів», «Через почуття – до переконань: створення емоційно насиченого виховуючого середовища», «Як не бути переможеним у війні за наші емоції та вибір: застосування в освітньому процесі технологій критичного мислення» та різноманітних курсах підвищення кваліфікації (наприклад, «Розбудова системи забезпечення якості освіти у закладах позашкільної освіти») забезпечила підвищення рівня, а саме: готовності до змін, навички самоменеджменту; базуванні діяльності на аксіологічній (ціннісній основі); формуванні позиції дослідника, критичне мислення, креативність; педагогічної культури (ознайомлення з педагогічними ідеями видатних педагогів-гуманістів, вміння вести дискусію); психологічної компетентності і культури (розуміння актуальних потреб колективу, здатність використовувати психологічні засоби впливу в організації управлінської діяльності; оптимальний рівень комунікабельності, навички відкритого, партнерського стилю спілкування, толерантність); методичної компетентності (вміння грамотно й адекватно часу використовувати

професійні механізми і методики, напрацьовані в культурно-цивілізаційному розвитку (активні й інтерактивні методи, інноваційні технології); інформаційної компетентності (володіння інформаційними технологіями, уміння опрацювати різні види інформації); пізнавальної компетентності; продуктивної компетентності: розроблення педагогічних (творчих, дослідницьких, соціаль-но-спрямованих) проєктів (Майборода, 2009).

У системі позашкільної освіти, як зоні вільного розвитку інтересів дитини, її становлення як суб'єкта навчання впродовж життя, творця і проєктувальника власного життя, її вміння критично мислити, визначати цілі й досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в мультикультурному середовищі забезпечується педагогічним супроводом її особистісного та творчого розвитку. Ці завдання спроможний вирішувати лише той педагог, який сам займає суб'єктну позицію, здатен до постійного самонавчання на основі рефлексування власного професійного досвіду та пошуково-творчої діяльності (дослідницький підхід на основі рефлексування власних результатів і способів діяльності).

Таким досвідом стала участь в обласному етапі всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти «Джерело творчості -2018» у номінації «Методист художньо-естетичного напрямку» (<https://drive.google.com/drive/folders/1J9P2GJg1svJTyRhupa0JjLaWNhuVyttf?usp=sharing>)

Важливий також досвід участі у розробленні:

- методичного посібника «Від цінностей педагога – до цінностей виховання» (у співавторстві);
- методичного посібника «Застосування технології контекстного навчання у допрофесійній підготовці юного журналіста. Інтерактивні вправи і творчі завдання» у співавторстві);
- ЕОР «Проєктування та управління виховною взаємодією в умовах воєнного стану. Проєкт Будинку дитячої та юнацької творчості «З вірою у пере-могу!» (в складі творчої групи).

Використання технології тайм-менеджменту, на думку В. Нетепчук, допомагає підвищити особисту ефективність роботи, сприяє досягненню високих результатів і значних цілей при менших витратах часу та енергії, умінню навчитися раціонально використовувати свій робочий час, необхідно визначити причини, що призводять до його втрати. Серед них можуть бути: невміння відокремити важливі справи від другорядних; відсутня звичка кожен наступний день планувати в кінці робочого дня; виконання різних справ одночасно та не доведення ні однієї до логічного завершення; довге «розгойдування» на початку кожної справи; витрачання багато часу на дрібну та рутинну роботу (до важливих справ тоді «руки не доходять») (Нетепчук, 2013).

Можливість управляти часом, як зазначають Л. Даниленко, Л. Карамушка, досягається при правильному плануванні, заснованому на аналізі й системному підході, визначенні стратегічних та операційних цілей розвитку закладу освіти та етапів і технологій управлінської діяльності: аналіз ситуації, струк-

тування управлінських завдань, визначення варіантів досягнення мети, розроблення плану дій (визначення видів управлінських дій, термінів виконання), делегування повноважень (Даниленко, Карамушка, 2003).

Самопрезентація результатів власної пошуково-творчої діяльності не менш важлива, оскільки управління своїм розвитком є інструментом покращення управління діяльності в межах закладу (менеджерування процесів, спільнот, результатів діяльності). Це створення власного сайту, представлення методичних розробок на «Методичному порталі», форми професійного навчання педагогів:

- проблемно-пошуковий семінар «Виховання в інтересах дитини», семінар-практикум «Здоров'язбережні технології в системі гурткової роботи»;
- методичний веб-квест «Дослідницька позиція педагога та креативність вихованця: технології формування»;
- засідання методичного об'єднання керівників гуртків художньо-естетичного напрямку «Формування ціннісного ставлення до мистецтва як універсальний засіб особистісного розвитку вихованців».

Отже, застосування заступником директора закладу позашкільної освіти технологій раціонального самоменеджменту створює умови для: більш ефективної організації управлінської діяльності; розвитку навичок ефективного управління; спрямування своєї професійної діяльності на покращення менеджменту закладу освіти; розвитку особистісних цілей; використання часу як ресурсу.

Список використаної літератури:

1. Майборода Л. Наукова організація праці заступника директора з навчально-виховної роботи. *Менеджмент у роботі заступника директора* / упоряд. М. К. Голубенко. Київ : Шкільний світ, 2009. С. 55–126. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2020/03/9_%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%93.%D0%9C.80..2020.pdf (дата звернення: 11.10.2023).
2. Нетепчук В. Самоменеджмент: навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2013. 354 с. URL: <http://kk.nau.edu.ua/article/960> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Освітній менеджмент / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. Київ : Шкільний світ, 2003. 400 с.
4. Радченко І. Принципи наукової організації педагогічної праці. Київ, 2006. 198с.
5. Самоменеджмент як використання ефективних методів в роботі керівника. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/14670/> (дата звернення: 11.10.2023).
6. Тайм-менеджмент. Управління робочим часом. URL: <https://browmasters.ru/uk/books/uprazhneniya-dlya-treninga-po-taim-menedzhmentu-effektivnye-sovety/> (дата звернення: 10.10.2023).
7. Ткаченко В. П. Інноваційна діяльність у закладах освіти. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2018/10.pdf (дата звернення: 12.10.2023).

8. Цимбал О.Ю. Самоменеджмент в структурі професійної підготовки майбутнього керівника навчального закладу. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/119.pdf> (дата звернення: 11.10.2023).

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МЕТОДИЧНОЮ РОБОТОЮ – КЛЮЧОВА ТЕНДЕНЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Табурова Євгенія,

*директор комунального закладу
«Центр дитячої та юнацької творчості №1
Харківської міської ради»*

Позашкільна освіта, як складова системи неперервної освіти України, сьогодні знаходиться на важливому етапі якісного оновлення, модернізації, пошуку шляхів розвитку системи. Усвідомлення позашкільної освіти як надзвичайного явища для подальшого розвитку освітнього простору України збігається в часі з усвідомленням необхідності здійснення системних, пов'язаних між собою досліджень у галузі позашкільної освіти, розробки і обґрунтування шляхів стратегічного реформування позашкільної освіти, розробки і практичного втілення в педагогічну практику закладів позашкільної освіти теоретичних засад наукового управління. Тому актуальною проблемою сьогодення є пошук інноваційних шляхів удосконалення процесу управління закладом позашкільної освіти та створення ефективних, сучасних моделей оперативного управління, розроблених з урахуванням найновіших досягнень науки соціального управління та педагогічного менеджменту.

Одним із основних шляхів модернізації позашкільної освіти Комунальний заклад «Центр дитячої та юнацької творчості №1 Харківської міської ради» вважає удосконалення системи управління методичною роботою, яка є ключовою тенденцією професійного становлення педагогічних працівників закладу освіти.

Центр дитячої та юнацької творчості № 1 Харківської міської ради, який є дійсним членом Асоціації закладів позашкільної освіти України та колективним членом Європейської асоціації закладів, що опікуються питанням вільного часу дітей та молоді (ЕАІСУ) та дають можливість розширення спілкування та обміну досвідом не тільки в межах України, а й вихід на міжнародне співробітництво, організовує роботу своїх гуртків, груп та інших творчих об'єднань у приміщеннях закладів середньої, професійно-технічної, позашкільної, вищої освіти, спортивних закладів.

Одним із важливих завдань Центру дитячої та юнацької творчості № 1 Харківської міської ради є задоволення потреб населення території обслуговування, їх національно-культурних, національно-освітніх прав і запитів, розвиток особистості, надання кожній дитині можливості для життєвого вибору, навчити дитину рухатись у просторі ідей, образів, допомогти виробити цілісний погляд на світ, сформуванню повноцінного громадянина держави, створити педагогічні умови для профільного навчання та підвищення професійної компетентності педагога, що задовольняються сформованою мережею гуртків закладу позашкільної освіти, робота яких здійснюється за бюджетне фінансування. Не зважаючи на складний воєнний час, заклад освіти зберігає мережу гуртків: у 206 бюджетних гуртках навчається 3426 вихованців, а освітні послуги надають 50 досвідчених педагогів.

У сучасних умовах знання, досвід, навички, ініціатива і завзятість педагогів закладу позашкільної освіти стають важливим стратегічним ресурсом, що дозволяє безперервно підвищувати професійні компетентності педагогічних працівників та дає можливість досягти не тільки високих результатів, але й створює сприятливий клімат у колективі. Саме тому методична робота в закладі позашкільної освіти є ключовою складовою освітнього процесу, спрямованою на підвищення професійної компетентності педагогів і, як наслідок, ефективності всього освітнього процесу закладу освіти.

Стратегічні завдання та напрями реформування позашкільної освіти у свою чергу вимагають відпрацювання нових підходів до підвищення кваліфікації педагогічних кадрів і вдосконалення їх методичної культури, що є головними завданнями методичної роботи закладів позашкільної освіти, адже успіх інноваційних реформ, в першу чергу, залежить від педагога, його творчого потенціалу, готовності до безперервної освіти, гнучкого соціально-педагогічного мислення.

Проблемам управління освітньою системою були присвячені роботи багатьох відомих вітчизняних і зарубіжних учених: Т. Алексеєнко, І. Беха, А. Берга, М. Вебера, Л. Даниленко, Г. Десселера, Г. Дмитренко, Ю. Завалевського, Н. Зінчука, В. Кожухар, О. Мариновської, М. Мартиненко, О. Мармази, М. Мескона, О. Молл, І. Мосякової, С. Ніколаєнка, В. Олійника, Н. Острроверхової, В. Пікельної, О. Савченко та інших.

Вагомий внесок у розробку методологічної, науково-теоретичної бази позашкільної роботи, застосування системно-цільового підходу до вивчення складної системи позашкільної освіти та розробку теоретичних засад управління освітнім процесом внесли наукові праці В. Вербицького, О. Литовченко, О. Сухомлинської, Т. Сушенко, Г. Пустовіта та ін. Про важливість організації методичної роботи в закладах позашкільної освіти висвітлено у працях О. Биковської, В. Вербицького, Л. Ковбасенко, В. Мачуського, І. Мосякової, Р. Науменко та інших.

Методична робота, яка проводиться в закладі позашкільної освіти – це складова освітньо-виховного процесу, що спрямована на підвищення професійної компетентності педагогів, його ефективності, адже проблема удоскона-

лення системи управління методичною роботою свідчить про її актуальність. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми, на наш погляд, є використання фасилітативного підходу, як концептуальної основи побудови удосконаленої моделі управління методичною роботою в Центрі дитячої та юнацької творчості, що розкриває нові рольові позиції сучасного інноваційного менеджменту: помічник, прихильник, посередник.

У системі позашкільної освіти відсутні державні освітні стандарти. Кожний заклад позашкільної освіти, окремий творчий колектив, керівник гурткової роботи має творчо підходити до визначення змісту навчання, форм, методів, проєктування бажаних результатів, що створює демократичну атмосферу та найбільш сприятливі для індивідуального становлення особистості умови, надає найкращі можливості для вільного вибору дитиною профілю занять, забезпечує умови для творчого розвитку, самореалізації і соціалізації вихованця, його професійного визначення, формування життєвої компетентності.

Одночасно, визначаючи і впроваджуючи наукові принципи управління в практичну діяльність закладів позашкільної освіти, необхідно підкреслити, що в цілому науково-практичний потенціал принципу управління, його методологічно-інструктивний зміст виводять принцип управління на рівень найвищого досягнення науки управління. На думку Б. Гаєвського, він стає тим знанням, яке має слугувати гарантом безпомилковості управлінських рішень (Гаєвський, 1997).

Організація ефективної науково-методичної роботи педагогів у закладах позашкільної освіти набуває підвищеного соціального значення, адже вона сприяє розв'язанню проблеми оптимізації виховної роботи в позашкільному освітньому просторі, розробленню та впровадженню інноваційних освітньо-виховних методик і технологій.

Науково-методична робота, як складова професійно-творчої діяльності педагогів у Центрі дитячої та юнацької творчості № 1 Харківської міської ради, ґрунтується на проведенні педагогічних досліджень, узагальненні педагогічного досвіду з науково-методичної проблеми, передбачає розроблення нових науково-методичних матеріалів, методик і технологій.

На думку І. Жерносека, Н. Корогода, Н. Куриш розв'язання завдань науково-методичної роботи можливе лише за умови застосування різних форм колективної та індивідуальної методичної роботи, творчої діяльності педагогів щодо вдосконалення освітнього процесу. Створення такого колективу є пріоритетним завданням, адже ефективність діяльності багатьох закладів позашкільної освіти визначається науково-методичною досвідченістю педагогічного колективу.

Науково-методична робота в закладі позашкільної освіти забезпечує оволодіння педагогами методами науково-педагогічного дослідження, аналізу ефективності освітньої роботи, розроблення й упровадження інноваційних соціально-педагогічних технологій, освітніх програм і проєктів. Відповідно до вищезазначеного, організація науково-методичної роботи є одним із

найскладніших напрямів управлінської діяльності, оскільки вона вимагає від адміністрації закладу освіти високої наукової компетентності, а від педагогів – цілеспрямованої самоосвітньої діяльності, урізноманітнення й інтеграції напрямів професійно-творчої діяльності, проведення систематизованих науково-педагогічних досліджень, узагальнення педагогічного досвіду.

Безперечно, науково-методична робота педагогів потребує багато часу, відповідного рівня науково-дослідницької та професійної підготовки, створення належної матеріально-технічної бази. Відтак, об'єднання зусиль ініціативних керівників гуртків Центру дитячої та юнацької творчості, створення профільних методичних об'єднань і творчих груп, співпраця з науковцями в галузі педагогіки і психології, соціології, іншими фахівцями – це саме той фактор, що не лише забезпечує впровадження інновацій, розроблення ефективних методик і технологій, а й сприяє розвитку закладу позашкільної освіти в цілому. Головними завданнями і напрямками методичної роботи є:

- створення ефективної системи роботи з проблеми формування творчих здібностей дітей та учнівської молоді в позашкільному освітньому просторі;
- удосконалення соціально-педагогічної моделі Центру дитячої та юнацької творчості як комплексного закладу позашкільної освіти;
- узагальнення матеріалів із науково-методичної проблеми «Шляхи оптимізації освітньої, організаційної та методичної роботи в сучасному закладі позашкільної освіти» та актуальних методико-педагогічних проблем;
- організація методичного та психологічного супроводу діяльності педагогів.

Основними принципами організації методичної роботи в закладі освіти є:

- відповідність системи методичної роботи Центра дитячої та юнацької творчості сучасному замовленню держави;
- науковість, що вимагає знання сучасних теоретико-методологічних основ розвитку вітчизняної та зарубіжної педагогіки, психології, соціології з питань виховання творчої особистості;
- системність, що сприяє відпрацюванню мети, завдань, змісту, форм, методів як цілісної системи позашкільної освіти;
- послідовність, наступність, безперервність, масовість, що вимагає всебічного охоплення педагогів різними формами методичної роботи протягом навчального року;
- творчий характер, що обумовлює максимальну активізацію діяльності педагогів;
- конкретність, що вимагає врахування певних особливостей, регіону, типу, завдань та програми позашкільної життєдіяльності;
- оперативність, гнучкість, мобільність у врахуванні сучасних вимог до розвитку позашкільної освіти;
- колективний характер, що вимагає поєднання зусиль усіх структур педагогічного колективу;

- формування у педагогів інноваційного стилю мислення, готовності до реалізації новітніх підходів у діяльності;
- вироблення свідомого ставлення до необхідності оновлення змісту і форм освітньої діяльності;
- створення умов для функціонування системи методичної роботи;
- апробація та впровадження новітніх освітніх технологій та системи роботи;
- посилення мотивації удосконалення педагогічних здібностей та обдарувань;
- стимулювання творчих пошуків педагогічних працівників;
- пропаганда педагогічного досвіду творчих педагогів;
- підвищення рівня професійної майстерності педагогів.

В основу вдосконалення управління методичною роботою в закладі позашкільної освіти покладено системно-діяльнісний та фасилітативний підходи до реалізації співвідношення традиційних і нових прийомів, методів роботи, які позитивно впливають на формування фахової майстерності педагогів, забезпечують належний рівень реалізації основних завдань освітнього процесу, а саме: ретельного перегляду планування й організації колективних (групових) форм взаємодії педагогічних працівників, налагодження їхньої систематичної і продуктивної роботи; розроблені чіткі композиції колективних та групових форм методичної роботи: інструктивно-методичних нарад, засідань методичних об'єднань, школи перспективного педагогічного досвіду та роботи творчих груп.

За підтримки методистів педагогічні працівники (керівники гуртків, завідувачі відділень та інші) проєктують індивідуальну програму професійного розвитку, тобто розробляють індивідуальний методичний маршрут. Важливо, що при цьому самоосвіта і методична робота не нав'язуються ззовні, а зростають із професійного інтересу педагога.

Моделюючи систему управління методичною роботою, як систему методичного сервісу, ми виходимо з того, що це:

- напрям діяльності не тільки на задоволення актуальних освітніх потреб педагогічних кадрів, але й на випередження, прогнозування та створення умов для виявлення потенційних освітніх потреб, поява яких визначається новими вимогами до освітнього процесу;
- не тільки адресність, індивідуальність засобів її реалізації, а й забезпечення права вибору методичної послуги, що дає можливість реалізації індивідуального освітнього маршруту педагога як засобу досягнення нової якості його професійної діяльності;
- ефективна та безперервна взаємодія суб'єктів системи позашкільної освіти в процесі методичного обслуговування;
- високий рівень професіоналізму методиста як спеціаліста позашкільної освіти, виконавця методичної послуги;

– побудова процесу обслуговування на технологічній і гуманістичній основі та за наявності необхідних ресурсів як умови якості методичної послуги і досягнення гарантованого результату.

Отже, надання сьогодні освітніх послуг вимагає від керівника Центру дитячої та юнацької творчості вдосконалення технології управління та організації спільної громадської праці педагогічних працівників і методистів. Тому основним методологічним підґрунтям для удосконаленої структурно-функціональної моделі управління методичною роботою обрано саме системно-діяльнісний та фасилітативний підходи.

Удосконалення системи управління методичною роботою в комунальному закладі «Центр дитячої та юнацької творчості №1 Харківської міської ради» з використанням зазначених вище методів та підходів відповідає гуманістичній парадигмі сучасної освіти – кожна людина може стати повноцінним суб'єктом діяльності, пізнання, спілкування (тобто вільною особистістю), відповідальним за все, що відбувається в цьому світі, унікальною цінною особистістю, яка прагне до самоактуалізації, відкритої для нового досвіду, здатної до свідомого, відповідального вибору та сприяє професійному становленню педагогічних працівників закладу позашкільної освіти.

Список використаної літератури:

1. Байбакова О. Сучасні погляди на педагогічний менеджмент. Науковий вісник *Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 23. С. 13-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_23_6.
2. Гаєвський Б.А. Основи науки управління. К.: МАУП, 1997. 112с.
3. Поляк О.В., Куриш Н.К. Ідентифікація набору складових самоменеджменту для прийняття управлінських рішень директорами закладів освіти. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2021. № 8. С.293-298. <http://surl.li/hrftq>.
4. Професійний саморозвиток учителя: 5 запитань, які варто поставити собі: *онлайн-курс* Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/profesiyniy-samorozvitok-uchitelya-5-zapitan-yaki-varto-postaviti-sobi>
5. Сергеева Л. М. Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство : навч. посіб. / за наук. ред. Л. М. Сергеевої. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. 296 с.
6. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 192 с.
7. Теорія і практика формування лідера : навч. посіб. / Автори-укл. О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 100 с.
8. Юрик Н. Є. Самоменеджмент : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015. 89 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОСВІДУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО

Чекман Марта,

директор

*Комунальної установи Дунаєвецької міської ради
«Центр позашкільної освіти», Хмельницької області*

Позашкільна освіта завжди була важливим чинником розвитку і самовдосконалення. Сучасні технології та інновації дозволили розширити можливості позашкільної освіти та зробили її більш доступною та ефективною. Позашкільню вже понад 100 років, за цей час заклади позашкільної освіти віднайшли шляхи свого розвитку, створивши унікальну систему навчання, виховання та розвитку особистості, забезпечивши міцне підґрунтя для прогресивної трансформації цієї системи.

Кожний історичний період привносив свої корективи в діяльність позашкільля не тільки Дунаєвеччини, але й усієї країни. Справжнім багатством педагогічного колективу є і були працюючі, креативні, толерантні педагоги. Своєю результативною діяльністю вони зробили значний внесок у розвиток позашкільної освіти рідного краю. Завдячуючи наполегливій творчій праці не одного покоління педагогів позашкільля Дунаєвеччини зберігає і примножує традиції, сприяє впровадженню інноваційних технологій, робить достойний вклад у розвиток української позашкільної освіти.

Демократичні зміни в суспільно-політичному житті нашої країни, розвиток місцевого самоврядування, соціальних і освітніх мереж, зумовили необхідність нової освітньої політики, демократизацію та децентралізацію управління закладами освіти. Надзвичайно важливим завданням у сфері політики освіти, визначених Законом України «Про освіту», стає розвиток життєвокомпетентної особистості. Враховуючи багатий позитивний досвід позашкільної діяльності, Міністерством освіти і науки України було видало наказ від 11.08.2014 № 927 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Дунаєвецького Будинку творчості школяра Хмельницької області» за темою «Розвиток життєвокомпетентної особистості в умовах позашкільного навчального закладу».

Розв'язання зазначеної проблеми передбачало розроблення й практичне впровадження новітніх освітніх технологій для переорієнтації діяльності закладів позашкільної освіти на компетентнісний підхід, що зорієнтовані на цілеспрямований розвиток базових компетентностей вихованців – їхню готовність використовувати засвоєні знання та способи діяльності в реальному житті для розв'язання практичних завдань. Педагогічний колектив гідно завершив експеримент, отримавши багатющий досвід у питанні розвитку життєвокомпетентної особистості в умовах закладу позашкільної освіти.

Сьогодні, у складний час випробувань, як ніколи важливо педагогічним колективам закладів позашкільної освіти розкрити потенціал дитини, схильність до тих чи інших галузей науки, мистецтва та творчості. Відбувається трансформація наукових ідей та кращого досвіду у педагогічну практику сьогодення. З метою забезпечення рівного доступу до позашкільної освіти дітей та молоді з сільської місцевості активно реалізовується проєкт «Позашкілля для всіх» – гуртки Центру позашкільної освіти охоплюють дітей 12 сільських шкіл.

«Центр позашкільної освіти» Дунаєвецької міської ради свою діяльність цілеспрямовано направляє на здійснення освітнього процесу та виконання програм гуртків, студій, творчих об'єднань. Своїм основним завданням убаचाємо вміння відкрити в кожній дитині душу творця, дати їй можливість розвивати таланти, здібності, уподобання.

Можливості інтелектуального розвитку вихованців відкриває Мала академія наук, яка виступає спільною ланкою між закладом загальної середньої освіти, вишами і наукою. Дослідницька робота змінює світогляд дитини, самооцінку, має значний вплив на формування життєвих цінностей. Дослідження вихованцям допомагають вивчати улюблену науку, вражати світ своїми ідеями, дають можливість розпочати власний стартап, взяти участь у класних івентах. Наукове товариство «Дослідник» тісно співпрацює з закладами освіти, забезпечуючи організацію науково-дослідницької діяльності вихованців-членів Малої академії наук та є координатором наукових конкурсів, конференцій, круглих столів, інтелектуальних ігор, турнірів та профільних наукових шкіл, що працюють на базі музею-лабораторії – справжнього наукового хабу, який є платформою для наукових зустрічей та дискусій юних манівців з викладачами вишів області.

Дунаєвецька філія Малої академії наук тісно співпрацює з Кам'янець-Подільським Національним університетом імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільською аграрно-технічною академією, Хмельницьким Національним університетом, Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією, Кам'янець-Подільським коледжем культури, Хмельницьким інститутом Міжрегіональної академії управління персоналом. Щорічно на базі закладу позашкільної освіти проводиться і етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких проєктів учнів-членів Малої академії наук України. Робота Наукового товариства «Дослідник» МАН спрямована на підготовку майбутньої наукової еліти України.

У наш час формування розвиненої особистості неможливе без впливу технічної творчості. Сам процес технічної творчості є процесом взаємодії розумових і практичних компонентів роботи. Навчальний характер творчої технічної діяльності дітей висуває на перший план не результати, а лише підготовку вихованців до цієї діяльності в майбутньому.

Гордістю Центру позашкільної освіти Дунаєвецької міської ради є юні ракетомоделісти – учасники та переможці обласних та Всеукраїнських змагань з ракетомодельного спорту. Гурток «Картингу», один з найдавніших в закла-

ді освіти. Мабуть очі, чи не кожного малюка, загоряються іскорками цікавості при згадуванні слова «автомобіль»? і це не дивно, адже кожен хлопчик, десь глибоко в душі, мріє стати майбутнім пілотом Формули-1, або хоча б звичайним водієм автомобіля. Перший крок до втілення цих мрій в реальність є картинг. Визначеними цілями в житті.

Гуртки початкового технічного моделювання дають старт розвитку технічних умінь, розвивають любов до технічної творчості, формують вибір майбутнього захоплення. Змагання та виставки з початкового технічного моделювання, виставка-конкурс «Наш пошук і творчість тобі, Україно» щорічно дають шанс нашим юним технікам демонструвати свої знання і вміння на обласному та Всеукраїнському рівнях. Стали історією досягнення наших юних автомобілістів та вихованців гуртка «Повітряні змії», які неодноразово вражали своїми успіхами на всеукраїнському рівні та приносили славу Дунаєвецькій громаді.

Попереду значні плани, які педагогічний колектив закладу позашкільної освіти, прагне здійснити у реальних цікавих справах. Безумовно, успішна соціалізація дитини є однією із найважливіших цілей діяльності закладу позашкільної освіти. Участь і перемоги вихованців у фестивалях, виставках, конкурсах, змаганнях надають їм неоціненний соціальний досвід, підвищують самооцінку й сприяють професійному самовизначенню, що прямо залежить від компетенції педагога та умілого використання різноманітних форм та методів. Завдяки творчим, ініціативним, талановитим педагогам, сьогодні створюються та втілюються у життя багато проєктів, кожен з яких спрямований на формування нової генерації, яка за кілька років утворить надійний тандем учасників та партнерів позашкільної освіти задля розвитку творчих можливостей учнівської молоді.

Інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення закладу позашкільної освіти, а за сьогоднішніх умов – створення якісно нової педагогічної практики – авторського закладу. Тому і створення Освітньої програми Центру позашкільної освіти сьогодні забезпечує реальні умови для вибору індивідуальної траєкторії розвитку, гарантом досягнення обраних освітніх рівнів, технологічним засобом управління якістю позашкільної освіти. А визнання всеукраїнською Асоціацією об'єднаних територіальних громад кращої практики «Позашкілля єднає дитячі серця», запрезентованої закладом освіти дає впевненість у завтрашньому дні.

В умовах збройної агресії РФ проти України заклади позашкільної освіти продовжують активно працювати для розвитку творчих здібностей дітей і молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Позашкілля стало тим острівком миру, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення війни.

Дунаєвецька територіальна громада, як одна з найпотужніших громад Хмельницької області завжди активно підтримує міжнародні ініціативи. Громадська організація «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» у рамках впровадження Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Де-

централізація для розвитку демократичної освіти» подарувала чудовий шанс прекрасного відпочинку дівворі з числа внутрішньо переміщених осіб та нашим вихованцям. Протягом усього періоду повномасштабного вторгнення ворога моральну, психологічну та творчу підтримку отримало понад 1000 дітей внутрішньо переміщених осіб.

Аз початку навчального року 86 дітей внутрішньо переміщених осіб, які проживають на території Дунаєвецької громади є повноцінними нашими вихованцями.

Отже, важливість перебування вихованців у закладах позашкільної освіти полягає в тому, що вони посилюють варіативну складову програм середньої загальної освіти і спираючись на індивідуальні особливості та інтереси дитини, можуть цілеспрямовано впливати на розвиток обдарованості, розкриття творчого потенціалу, формування екологічного світогляду, екологічного мислення, культури, моралі, етики підростаючого покоління і стають для дітей школою самовдосконалення, місцем вибору життєвого шляху, накреслення особистісних планів і цілей, набуття досвіду їх здійснення.

Упродовж останнього десятиліття позашкільна освіта посіла вагоме місце в системі безперервної освіти країни і стала її невід'ємною ланкою. Сьогодні відбувається процес реформування позашкільної освіти: триває пошук нових ідей щодо функціонування закладу позашкільної освіти, нових форм та методів творчого, розвитку дітей. Саме у межах закладу позашкільної освіти створюються сприятливі умови для виявлення, вивчення, розвитку, а при необхідності і деякого коригування інтересів, намірів учнів, формування та відповідності до цього, для впливу на майбутній вибір професії.

Список використаної літератури:

1. Вербицький В. В. Розвиток позашкільної еколого-натуралістичної освіти в Україні : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. К., 2004. 34 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 375 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ БРЕНД – ТРЕНД УСПІШНОГО КЕРІВНИКА БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Чорней Людмила,

*директор Центру позашкільної роботи
і дитячої творчості Воловецької селищної ради
смт Воловець, Закарпатської області*

Важливі зміни в освіті, поширення інформації про переваги у наданні освітніх послуг зумовлюють упровадження ринкових відносин в управлінську діяльність багатoproфільних закладів позашкільної освіти, саме тому для вивчення механізмів ефективного управління використовуємо поняття «бренд», який став досить розповсюдженим і успішно застосовуваним в управлінській діяльності. У сукупності особистісних якостей і професійних знань відбувається становлення персонального бренду, ефективними інструментами просування якого стають глобальна соціальна мережа, засоби масової інформації, відповідна презентаційна та рекламна діяльність закладу позашкільної освіти. Управлінська діяльність в умовах постійних змін зумовлює пошуки нових підходів, принципів, технологій управління, в основі професійної підготовки яких визначаються ключові позиції сучасних менеджерів освіти, зокрема, позиціонування себе в професійному освітньому співтоваристві, здатність бути оригінальним, особливим в умовах досить потужної конкуренції.

Однією з важливих проблем забезпечення якості освітнього процесу в цілому залишається ефективність управління освітнім процесом зокрема, рівень розвитку сучасної освіти вимагає від багатoproфільного закладу позашкільної освіти здатності обирати форми, методи і види управління педагогічним колективом, висувати вимоги до його ділових і особистих якостей, а саме: цілеспрямованості і саморозвитку; компетентності; динамічності і самокритичності; управлінської етики; креативності, здатності до інноваційного пошуку; вміння своєчасно приймати рішення та нести відповідальність за результати діяльності.

На думку М. Нетреби персональний бренд менеджера освіти формує політику успішного закладу освіти, адже менеджер, який знає і вміє продукувати ідеї, має власне бачення мети й завдань сучасного закладу освіти, спроможний реалізувати ці ідеї. Його успіх є частиною його власного персонального бренду, в той же час і складовою бренду закладу освіти, який він очолює. В той же час для впровадження свого персонального бренду необхідно розуміти, які маркетингові технології він може використовувати. Процес передачі цільової інформації аудиторії про продукт аналогічний процесу передавання інформації про освітні послуги, які надає заклад освіти та якісні показники його діяльності. До основних інструментів комунікативних технологій відносять: рекламу, зв'язки

з суспільством; участь педагогічного колективу у професійних конкурсах, участь здобувачів освіти в олімпіадах, конкурсах; репрезентація освітнього закладу в мережі Інтернет, ЗМІ, прямий маркетинг; розроблення власної іміджевої стратегії для візуалізації діяльності свого закладу освіти (Нетреба, 2019).

Створення професійного бренду в закладі позашкільної освіти сприяє вихованню кожного члена колективу, адже кожна людина під час розвитку своєї особистості має пройти три фази: адаптацію, індивідуалізацію і, нарешті, інтеграцію в суспільство. Академік А. Петровський доводить, наскільки важливо для особистості бути прийнятою громадою як індивідуальність: «інтеграція людини в соціальному середовищі – найважливіша фаза розвитку особистості, бо вона сприяє формуванню колективу в цілому й кожного його члена окремо. Сприяти цьому може й відповідний стиль керівництва».

Вивчаючи стан дослідження означеної проблеми, вважаємо за необхідне визначити, що включає в себе персональний бренд в сучасному світі. Персональний бренд – це не тільки характеристика людини, його ділових якостей, професіоналізму, а й особистісних характеристик. Не так давно персональний бренд розглядався тільки в межах бізнесових технологій, тоді як зараз персональний бренд присутній у кожній людині. Д. Дмитрієва в книзі «Побудова особистого бренду», зазначає, що головне завдання бренду – виділитися серед інших, залишитися в пам'яті, в емоціях людини (Дмитрієва, 2018).

Враховуючи зазначене, можемо стверджувати, що управлінська діяльність вимагає від керівника закладу усвідомлення його соціальної та професійної значущості, об'єктивного оцінювання своїх психологічних, інтелектуальних, професійних можливостей, необхідності постійного професійного розвитку й самовдосконалення. Управляти закладом позашкільної освіти в часи змін дуже важко. Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, яка спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Тому роль керівника позашкільного закладу у сучасних соціально-економічних реаліях переоцінити важко. Саме він комплектує команду, формулює місію освітнього закладу, визначає доміанти діяльності, а головне – формує імідж свого закладу. Відтак, у поняття «професійний бренд – тренд успішного керівника» входять і позитивні, і негативні переживання – домінуючі вимоги, відносини, думки, почуття, настрої, переживання, потреби, інтереси тощо (Нетреба, 2019).

Професійний бренд–тренд дає змогу керівнику відчувати авторитет серед колег-педагогів, вихованців, батьків; вибудувати власний стиль роботи; знайти власний шлях, самореалізуватися й стати Майстром педагогічної справи, забезпечивши результативність кадрової роботи; покращити і зміцнити її престиж. На думку О. Язловецької, «управлінську діяльність успішного керівника педагогічного колективу можна представити у взаємозв'язку та взаємозумовленості емоційного прийняття переважаючого стилю керівництва й професійного спілкування (міру задоволеності себе у колективі та станом взаємин у ньому, характер переживання

результатів спільної педагогічної діяльності), когнітивної узгодженості власної педагогічної концепції з педагогічними поглядами колег (міра усвідомленості цілей і завдань спільної педагогічної діяльності), соціально-перцептивної поінформованості про педагогічний колектив у цілому та своїх колег) і поведінкового компоненту (спосіб професійної самореалізації в педагогічному колективі, рівень активності членів у його соціальному й професійному житті) (Язловецька, 2017).

Інтегрованим показником стану успішного керівника в педагогічному колективі є ставлення його членів до себе й колективу багатoproфільного закладу позашкільної освіти, до педагогічної діяльності та системи виховання, відносин керівництва й підпорядкування, керівників закладу позашкільної освіти та колег, виконання професійно-посадових обов'язків. Керівник закладу позашкільної освіти впливає на розвиток відносин у педагогічному колективі, сприяє формуванню доброзичливого клімату, адже, він вирішує не тільки адміністративні питання, а й надає психологічну допомогу, підтримує колег, допомагає їм вирішувати проблеми професійного та особистісного характеру.

В управлінській діяльності керівника закладу позашкільної освіти -менеджера освіти пріоритетне значення набувають інноваційні управлінські технології, які мають бути ефективними за результатами, оптимальними за часом їх опанування та втілення. Важливою складовою цих нововведень є створення персонального бренду менеджера освіти, що суттєво активізуватиме шляхи прийняття управлінських рішень та матиме позитивний вплив на цільові групи: здобувачів освіти, громадськість, засоби масової інформації, ділових партнерів. Запровадження персонального бренду забезпечить створення атмосфери інноваційного середовища в закладі позашкільної освіти, матиме позитивний вплив на розвиток іміджу закладу освіти, позиціонування його на ринку освітніх послуг із сформованою концепцією професійної діяльності, особливої за особистісними характеристиками її працівників, діяльність якої координується і направляється керівником, знаним в освітньому, науковому і культурному просторі. Але жодна успішна технологія не знайде свого розвитку у педагогічному колективі, якщо її не буде внутрішньо розділяти та сприймати головний керівник закладу.

Отже, формування професійності в колективі – результат серйозної роботи керівника закладу позашкільної освіти, адже за своєю природою діяльність керівника багатoproфільного закладу позашкільної освіти поліфункціональна. Йому доводиться виступати в ролі адміністратора, дослідника, організатора, психолога, господарника, суспільного діяча тощо. Крім того, професійна діяльність керівника полімотивована, тобто для досягнення її ефективності необхідна цілісна система мотивацій, уміння швидко адаптуватися до нових змін у суспільстві; модернізувати освітній процес відповідно до вимог сьогодення; впроваджувати активні методи педагогічної взаємодії та управлінської діяльності; будувати особистісні взаємини на гуманістичних засадах.

Сучасний успішний керівник багатoproфільного закладу позашкільної освіти має бути: енергійним, наполегливим, рішучим, цілеспрямованим; дис-

циплінованим, працьовитим, працездатним і фізично витривалим; мати власний стиль керівництва. До особистісних рис керівника позашкільного закладу відносяться: політична зрілість; любов до вихованців і роботи з ними; почуття обов'язку і відповідальності; почуття нового й інтерес до нього; кмітливність, швидка орієнтація, передбачення можливих реакцій учнів, педагогів, прогнозування подальшого поведіння членів педагогічного колективу; спокій і витримка, тактовність, уміння працювати з людьми; привітність, стійкість настрою, мажорний тон, оптимізм; різнобічність, загальна висока культура, приємні манери, культура мови, логічність думки, вміння розподіляти увагу.

Отже, для успішного розв'язання поставлених завдань необхідно застосовувати сучасні управлінські технології, які використовуються в інноваційному менеджменті, а важливими чинниками професійного бренд-тренду, які підвищують рівень успішного керівника є: комунікативна компетентність учасників управлінського процесу; демократичний стиль керівництва; діалогічна взаємодія; задоволення потребово-мотиваційної сфери учасників управлінської взаємодії; мотивація досягнення успіху у взаємодії; високий рівень міжособистісних ділових відносин; реалізація статусу керівника закладу позашкільної освіти в певній рольовій позиції; мотивація взаємодії; настанова на результат взаємодії.

Список використаної літератури:

1. Вербицький В.В. Теоретико-методологічні засади формування практичного розуму цілеспрямованого учня. *Теоретико-методологічні основи виховання творчої особистості учнів в умовах позашкільних навчальних закладів*: збірник матеріалів наук.-практ. конференції / Кол. Авт. К., 2006. С. 35-42.
2. Демчик В.С. Роль директора школи у формуванні педагогічного клімату. *Науково-методичні проблеми формування оптимального педагогічного клімату у шкільному колективі*. К., 2006. С. 121- 133.
3. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2019. Ч.2. 713 с.
4. Нетреба М. М. Роль керівника закладу освіти щодо формування бренду галузі освіти в умовах Нової української школи. Молодий вчений. 2019. № 5.2 (69.2). С. 178–182.
5. Пустовіт Г. П. Деякі аспекти методології позашкільної освіти. Шлях освіти. 2000. № 2. С. 11-15.
6. Пустовіт Г. П. Концептуальні засади сучасної позашкільної освіти і виховання учнів: наук.-метод. посібник. К.: Грамота, 2005. 112с.
7. Язловецька О. Зміст роботи загальноосвітнього навчального закладу щодо формування позитивного іміджу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія : Педагогічні науки. Кіровоград, 2017. Вип. 125. С. 234–240.

ВЕКТОР ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Шереш Світлана,

в.о. директора,

керівник гуртка-методист,

*Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Виноградівської міської ради, Закарпатської області*

Сучасна освіта України має соціальне замовлення від держави: сприяти формуванню здорової, ерудованої й самостійної особистості, яка була б здатна до осмисленого сприйняття наявних життєвих процесів у суспільстві й могла б відшукати своє місце в лабіринтах сьогодення. Виховання вільної й відповідальної особистості потребує пошуку нових освітніх ідей і технологій, які враховують складний внутрішній світ кожного здобувача освіти й відповідають потребам його розвитку. Нині повноцінне навчання й виховання можливе лише тоді, коли заклад освіти слугуватиме лабораторією для розкриття унікального «Я» кожної дитини. А заклад позашкільної освіти є саме тією своєрідною майстернею, де формується думка, світогляд, переконання, моральні якості, уподобання молодого покоління.

Позашкільна освіта посідає важливе місце в системі неперервної освіти і спрямована на створення стійкого позитивного іміджу закладу освіти на основі наявних ресурсів, підвищення його рівня конкурентоспроможності, встановлення й розширення партнерських зв'язків, створення таких умов, щоб у пріоритеті були: особистість вихованця, рівень його навченості й педагогічний колектив. Саме в закладі позашкільної освіти дитина може навчитися визначати особистісний вибір, добирати «ключик до відкриття» себе, набувати досвід духовної, моральної, соціальної діяльності, усвідомлювати мету власної життєвої перспективи.

На сьогодні ринок освітніх послуг динамічно розвивається, що вимагає особливої уваги до проблем, пов'язаних із позиціонуванням закладів освіти. На думку В. Вербицького, «на перший план висувається імідж успішного закладу позашкільної освіти, який забезпечує якість освітніх послуг, але для того, щоб заклад освіти мав можливість гідно конкурувати і займати лідерські позиції серед аналогічних освітніх установ, необхідно мати певні відмінні переваги» (Вербицький, 2008).

Підґрунтям для розробки технології формування позитивного іміджу закладу освіти в умовах розбудови Нової української школи є підходи вітчизняних та зарубіжних дослідників М. Вебер, Г. Лебон, О. Бандурка, Д. Видріна, Г. Дашутін, І. Кресіна, М. Михальченко, М. Томенко, В. Шепель, О. Шестопаля та ін.); формування психологічних особливостей керівника, процесів міжосо-

бистісного сприймання та становлення іміджу (О. Бодальов, Р. Кричевський, Л. Браун, М. Вудкока, Д. Френсіс, Д. Фрасера та ін.).

Одним з перших «теоретиків» іміджу вважають Н. Макіавеллі, якому було властиво загострене «почуття іміджу» або розвинене «іміджеве» мислення. Специфіка такого мислення – вміння міркувати і діяти в міжособистісному просторі, прогнозуючи реакції з боку інших людей і співвідносячи свої дії з цими реакціями. У своїх кращих формах воно базується на глибокій соціальності людини і включає вміння встановлювати доброзичливі відносини з людьми.

Формування іміджу позашкільного навчального закладу є першим кроком для побудови сучасної освітньої установи. Ініціатива закладу зі створення власного неповторного образу – запорука його успішності й розвитку. Імідж, беззаперечно є одним з інструментів досягнення стратегічних цілей закладу. Стратегічними є цілі, що зачіпають основні сторони діяльності закладу і орієнтовані на перспективу. Переваги позитивного іміджу очевидні. Однак позитивна популярність (пабліситі) не виникає сама собою і не існує сама по собі. Вона вимагає цілеспрямованої систематичної роботи.

Імідж закладу позашкільної освіти – емоційно забарвлений образ закладу, часто сформований свідомо, що володіє цілеспрямовано заданими характеристиками і покликаний надавати певний психологічний вплив на конкретні групи соціуму. Для створення позитивного іміджу важливі всі аспекти діяльності. Також важливо пам'ятати, що імідж – явище корпоративне і його результати визначають усі члени колективу, тому кожен педагог має розуміти і розділяти відповідальність за реалізацію окремих складових іміджу, що знаходяться в його компетенції. Відповідно до сучасних вимог творчий тандем адміністрації та педагогічного колективу Еколого-натуралістичного центру створює свій імідж сучасного закладу освіти. Ведеться пошук нових форм позашкільної роботи, розробляються сучасні моделі освітньої діяльності закладу.

У будь-якій справі значна частка успіху залежить від уміння керівника впроваджувати найефективніші технології управлінської діяльності, оскільки освіта нині, як і будь-яка галузь суспільного життя, зазнає змін, які визначають сутнісні динамічні й якісні ознаки і, безперечно, впливають на діяльність педагогів. Педагогічний колектив закладу позашкільної освіти, значні успіхи в освітній, науково-методичній діяльності, творча атмосфера в колективі, сучасні освітні потреби вихованців та їхніх батьків заохочують керівника й педагогічний колектив до пошуку та удосконалення нової моделі закладу позашкільної освіти, де б кожен вихованець міг би самореалізуватися, самовизначитися, віднайти себе в улюбленій справі, отримати життєві компетентності.

Метою створення іміджу закладу позашкільної освіти Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Виноградівської міської ради є: посилення конкурентоспроможності; заохочення інвестицій (фандрайзингова діяльність); установлення й розширення партнерських зв'язків з іншими закладами позашкільної освіти; взаємодія з місцевими органами влади, закладами освіти

й культури, громадськими організаціями; здійснення профорієнтаційної діяльності; застосування дистанційних технологій й мультимедійних засобів. Завдяки цьому, загальновідомий бренд закладу позашкільної освіти дозволить заохочувати здобувачів освітніх послуг та надавати впевненості нашим вихованцям у правильності їхнього вибору.

Для формування іміджу Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді врахували ряд особливостей, на які потрібно звернути увагу, а саме:

- необхідність створення власного неповторного образу, який має бути привабливим для цільової аудиторії;
- визначення чітко сформульованої мети бачення розвитку закладу позашкільної освіти та власних поглядів;
- окреслення системи цінностей, традицій, звичаїв;
- необхідність надання якісних освітніх послуг;
- визначення та доцільність дотримання системи в роботі з вихованцями;
- наявність авторитету серед аналогічних закладів позашкільної освіти;
- необхідність постійного оновлення та надання інформації про діяльність закладу освіти цільовій аудиторії з використанням новітніх соціокомунікаційних технологій;
- своєчасне реагування на зовнішні позитивні і негативні чинники.

Для підняття рейтингу іміджу Еколого-натуралістичного центру проводяться Дні відкритих дверей, юного натураліста та позашкільця, тематичних презентацій, різноманітних конкурсів, екскурсій, а також візуально-вербальний образ педагогів закладу освіти під час проведення майстер-класів або іншої комунікації в засобах масової інформації.

Вагомою справою під час створення позитивного іміджу закладу є робота з обдарованою молоддю. В Еколого-натуралістичному центрі запроваджуються сучасні методики виявлення, навчання й виховання обдарованої молоді та надання їй усебічної підтримки, створено банк даних талановитих вихованців, який постійно поповнюється. Гуртківці закладу позашкільної освіти беруть активну участь у науково-дослідницькій, експериментальній, творчій діяльності у конкурсах, фестивалях, акціях обласного та всеукраїнського рівнів.

Однією з вимог щодо формування якісного іміджу закладу позашкільної освіти є використання сучасних Інтернет-технологій. Найпоширенішим інструментом комунікацій в освітньому середовищі виступає веб-сайт або власна сторінка у соціальних мережах, яка є візитівкою закладу освіти для внутрішньої і зовнішньої аудиторії. Мережеві технології, Інтернет мають можливість використовувати досить широкий спектр можливостей, які дозволяють презентувати заклад освіти великій аудиторії людей, доносити рекламні повідомлення безпосередньо до цільової аудиторії, що створює імідж закладу освіти більш сприятливим.

Активне впровадження в освітній процес новітніх інформаційних технологій підвищує мотивацію вихованців до навчання. Заклади позашкільної освіти є

конкурентоспроможними тільки за наявності потужного іміджу, яке передбачає позитивне ставлення. Використовуючи інструменти маркетингу в соціальних мережах (SMM – *social media marketing*) намагаємося створити та підтримувати позитивний імідж закладу освіти, керівника та педагогічного колективу.

Отже, колективна робота педагогів та адміністрації по створенню іміджу Еколого-натуралістичного центру сприяла якісним змінам закладу освіти, а саме: постійно проводяться моніторингові дослідження якості освітнього процесу, розвитку творчих здібностей вихованців; створено систему роботи з обдарованими та здібними гуртківцями; активно впроваджуються інновації, інформаційно-комп'ютерні технології; проведення колективних творчих справ сприяє об'єднанню, згуртуванню вихованців, педагогів та батьків; створено комфортні умови для навчання і виховання дітей; на Інтернет-ресурсах постійно рекламується заклад освіти, презентуються досягнення здобувачів освіти; налагоджено співпрацю з закладами освіти, громадськістю та зацікавленими особами; використовуються активні форми роботи з гуртківцями (конкурси, екскурсії, дослідницькі проекти, волонтерська діяльність, презентації, ігри); плідна співпраця керівників гуртків із психологічною службою; зросла кількість заходів та збільшилася кількість вихованців, які виявляють бажання брати участь у гуртковій роботі.

Список використаної літератури:

1. Вербицький В. Прогностичні орієнтири інноваційного розвитку позашкільного закладу еколого-натуралістичного спрямування. *Рідна школа*. 2009. № 8-9. С. 28-32.
2. Вербицький В. Шляхи формування іміджу сучасного позашкільного навчального закладу еколого-натуралістичного спрямування в контексті стратегічного управління. *Рідна школа*. 2008. № 5. С. 26-36.
3. Войчук В. Програма розвитку позашкільного навчального закладу. *Директор школи*. 2005. № 37. С. 30-32.
4. Імідж школи на порозі XXI століття / [ред. колегія: Т. С. Антоненко, І. Г. Єрмаков, А. Ф. Фадеева М. В. Технологія формування позитивного іміджу [електронний ресурс]. URL: <http://vuzlib.com/content/view/1044/>
5. Дем'янюк Т., Первушевська І. Нові технології позашкільної освіти і виховання. Рівне: Волинські обереги, 2000. 351с.
6. Кудін В. Забезпечення ефективної діяльності позашкільного закладу. *Сучасна школа України*. 2009. № 6. С. 25-28.
7. Колосок С. Авторитет та імідж у державному управлінні. *Актуальні проблеми державного управління: Збірник наук. праць Національної академії державного управління при Президентіві України*. К.: Національна академія державного управління. 2001. № 1. С. 192-198.
8. Дюжева К. В. Формування іміджу в системі соціальних комунікацій *Соціум. Документ. Комунікація*. 2018. С. 192–201.

9. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л.. Педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. К.: Знання-Прес, 2008. 447 с.
10. Семенов О. Стратегія управління освітнім процесом позашкільного навчального закладу. *Педагогічний пошук*. 2004. № 1. С. 43-46.
11. Трещов О. Ефективність функціонування позашкільних навчальних закладів. *Управління освітою*. 2010. № 18. С. 12-16.
12. Хавкіна Л. М. Іміджологія : навч.-метод. посіб. для студ. Зі спец. «Журналістика». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 126с.
13. Хомуленко Т.Б., Падафет Ю.Г., Скориніна О.В.. Теоретичні та практичні аспекти дослідження іміджу: Монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005, 272с.
14. Черновол-Ткаченко Р. І. Імідж сучасної освітньої установи. *Управління школою*. 2006. № 19–21. С. 92–95.

ІМІДЖ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Шевчук Тетяна,
*директор
Кременецького Центру дитячої творчості
Кременецької міської ради, м. Кременець, Тернопільської області*

Тенденції розвитку сучасної вітчизняної професійної теорії та практики визначаються орієнтацією на міжнародні та європейські методологічні засади, що спричиняється активним міжнародним співробітництвом української держави у світовому економічно-політичному та соціально-педагогічному просторі. Основним важелем розвитку та економічного зростання держави є освіта, де здійснюється акцент на якісну, доступну освіту основну та додаткову, відповідно до запитів особистості. Одним із важливих завдань розбудови освіти сучасного часу є створення безпечних та комфортних умов для здобуття освіти, фінансування та менеджменту освіти, управлінська діяльність керівника.

Діяльність педагогічного колективу закладу освіти спрямована на забезпечення прав вихованців на позашкільну освіту, організацію їх навчально-пізнавальної діяльності, науково-методичної роботи з педагогами, співпрацю закладу із сім'єю, закладами загальної середньої освіти і громадськими організаціями, з метою розвитку особистості дитини. Робота проводиться на загальнопедагогічних принципах на підставі Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 № 433

(зі змінами) та інших нормативно-правових документах, від яких залежить якісне управління, що здійснюється у закладах позашкільної освіти, професійної компетентності і здібностей їх керівників, а також від оволодіння ними змістом, методами і формами ефективного управління, серед яких особливе значення має імідж керівника.

Розглядаючи питання імідж менеджменту керівника закладу освіти, необхідно розпочати з визначення понять «імідж» та «менеджмент». Поряд з поняттям «керівник» почали широко вживати термін «менеджер». Як же розуміти значення «менеджмент освіти»?

Поняття «імідж» включає не тільки природні властивості особистості, але і спеціально створені. Крім того, воно свідчить про зовнішній вигляд і внутрішній світ людини, його психологічний тип. Саме цією проблемою і займається нова галузь наукового знання – іміджологія. «Імідж» у перекладі з англійського означає «образ», причому в це поняття входить не тільки «візуальний, зоровий образ, але й спосіб мислення, дій, учинків».

Вітчизняні науковці В. Синявський, О. Сергєєнкової Н. Побірченко у Психологічному словнику визначають поняття «імідж» як «стереотипізований образ конкретного об'єкта, що існує в масовій свідомості (Синявський, Сергєєнкова, Побірченко, 2007)

У Великому тлумачному словнику поняття «імідж» трактується, як «рекламний, представницький образ кого-, чого-небудь, що створюється для населення», а поняття «образ» визначається як «вид, вигляд; уявлення, думка; тип, характер; порядок; риси характеру, професійні та особисті якості, стиль життя, рівень вихованості».

Імідж – це певний образ, що людина, її «Я» представляє світові, це своєрідна самопрезентація. З однієї сторони, це інформація для оточуючого світу, з іншої – це шлях досягнення певної власної мети. Важливою особливістю іміджу, яка здатна впливати на свідомість, емоції, діяльність і вчинки окремих або груп людей, є його активність. Як правило, поняття іміджу відноситься до конкретної людини, але може також поширюватися на організацію, професію тощо.

Імідж менеджмент є важливим складником і результатом людської праці, що спрямований на підвищення ефективності і якості професійної діяльності, раціональне використання економічних і соціальних ресурсів; є дієвим інструментом у руках кваліфікованого керівника, який стимулює неперервний розвиток колективу, його педагогічного складу в цілому та кожного педагога зокрема. Особливого значення імідж менеджмент набуває у закладах освіти.

Проблема іміджу суб'єктів управління знайшла відображення у наукових працях сучасних вітчизняних учених В. Бороздіна, Л. Браун, Л. Галіціна, Л. Грень, В. Михайліченко, А. Панасюк, О. Романовського, В. Шепель, В. Шпалінського та ін., які визначають цей термін як публічне «Я» людини, що складається з комплексу цілісних, узгоджених між собою характеристик різного змісту: зовнішніх (вербальних, кінетичних, середовищних, речових), та внутрішніх

(темперамент, характер, мотивація, спрямованість, інтереси, здібності, самооцінка тощо), окремі риси яких узгоджені між собою. Причому, особистісний імідж у педагогічній сфері роботи виступає як база, а зовнішній – як надбудова. Це пов'язано з тим, що на відміну від політичної сфери діяльності, сфери шоу-бізнесу тощо, які не мають постійної аудиторії, керівник закладу освіти задіяний у довготривалому безпосередньому контакті з відносно стабільним колективом, який має постійну можливість співвідносити відповідність зовнішнього образу та внутрішніх якостей керівника, вимагає від нього як педагога, високих моральних та психічних характеристик.

Вивчення змісту створення іміджу в управлінні закладом освіти перебуває в поєднанні менеджменту, педагогіки, психології. Варто зауважити, що на формування позитивного іміджу впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Питання менеджменту в закладах освіти висвітлено в працях таких науковців, як О. Боднар, В. Бондар, Л. Ващенко, І. Герчикова, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, П. Завлін, Так, проблеми освітнього менеджменту в умовах інноваційних змін достатньо повно висвітлено у працях Г. Єльнікової, Л. Калініної, О. Касьянової, О. Мармази, Т. Сорочан, Т. Сущенко.

Особливості управління закладами загальної середньої освіти знайшли своє відображення у дослідженнях Н. Бібік, В. Маслова, Н. Протасової, А. Прокopenко. Дослідженню управлінської діяльності присвячено роботи Л. Бровкіної, О. Ельбрехт, І. Зязюн, А. Кредисова, В. Олійник, М. Плітінь, М. Нечаєва, В. Забродського, А. Фрадкової, Т. Фролової та ін.

Важливим завданням керівника закладу освіти є формування та розвиток позитивного іміджу закладу, який він очолює. Саме керівник є прикладом та взірцем для своїх колег. Формування іміджу керівника закладу позашкільної освіти – це є складний процес, що передбачає постійну роботу над собою, над удосконаленням своїх професійних навичок та якостей, підходів у роботі з педагогічним колективом. На жаль, на сьогоднішній день імідж керівників створюється стихійно, без чіткої структури, плану та теоретичних знань у даній галузі. Це впливає на успішність діяльності всього закладу освіти, на відносини між колегами, загальне враження від особистості керівника та закладу освіти.

Цілісність іміджу залежить від внутрішньої психологічної узгодженості його соціально-психологічних компонентів (емоційної спрямованості особистості, поведінкових реакцій, проявів характеру, наявних ділових якостей) та виявляється в узгодженні уявлень про цілі діяльності керівника, засоби вирішення управлінських завдань, вербальні та невербальні компоненти спілкування. Залежність іміджу керівника від очікувань оточуючих полягає в обов'язку керівника поводитися у відповідності до таких очікувань, які відповідають рольовій позиції.

В чому ж суть поняття «імідж», «компетентність»? Сучасні науковці вважають, що «імідж – є результат сприйняття керівника різними групами: підлегли, колеги, вихованці, батьки, державні органи влади. Кожна група бачить свій образ керівника, який формувався під впливом певних дій, факторів, особистих якостей».

Сучасний керівник закладу позашкільної освіти – це лідер в своєму колективі й управління освітньою діяльністю здійснює з позицій лідерства. Він має не лише спромогтися змінити себе і розвиватися з часом, адаптуватися до ситуацій, набувати вмінь гнучко і швидко пристосовуватися до будь-яких змін у суспільстві, не допускати щоб вони розчавили його, але й чітко усвідомлювати місію закладу, згуртовувати навколо неї колектив і цілеспрямовано діяти в напрямі досягнення поставлених цілей.

Саме багатопрофільні заклади позашкільної освіти, в силу свого різнопланового спрямування, мають орієнтуватися на організацію, продуктивність, результативність у наданні освітніх послуг. Керівник закладу позашкільної освіти у своїй роботі має вміло поєднувати педагогічну та управлінську діяльність.

Важливо зазначити, що одним із першочергових завдань для керівника закладу позашкільної освіти є планування та чітка конкретизація очікуваних результатів. Педагогічний колектив має орієнтуватись на спільну мету та процеси її реалізації в майбутньому, терміни та вимоги щодо освітніх дисциплін, які планують вводитись. Однією із багатьох характеристик керівника – є надання педагогічному колективу відчуття єдності та згуртованості, що допоможе швидше та краще впровадити у дійсність заплановані цілі. Адапованість виражає критерій лідера, спроможного знайти і проаналізувати підходи і здатності, виявити власний потенціал, навчитися діяти в нестандартній ситуації.

На думку дослідниці З. Левченко, колективна робота дозволяє визначити нові можливості, колективний підхід – уміння вирішувати проблеми спільно. (Левченко, 2008). Друга важлива якість для керівника – лідерство та ініціативність. Тільки той керівник буде цінний, котрий проявляє себе у роботі, завжди ставить високу планку не тільки своїм підлеглим, а й самому собі, який завжди готовий працювати, прагне вчитись та самовдосконалюватись у професійній сфері.

Сучасний менеджер завжди має прагнути розвивати заклад освіти, сприяти до реалізації нових освітніх платформ, брати участь у фахових конференціях, тренінгах, лекціях, займатись самоосвітою та впроваджувати нові сучасні освітні технології в діяльності педагогічного колективу.

Педагогічний колектив Кременецького Центру дитячої творчості складається з 19 творчих, талановитих людей, справжніх професіоналів, з числа яких троє педагогів мають звання «керівник гуртка–методист» та педагоги з вищим кваліфікаційним розрядом, знаходиться на етапі вдосконалення, адже сьогодні вимагає від педагогів бути відповідальними, креативними, небайдужими, сумлінними, любити своїх вихованців, знаходитися в творчому пошуку нового та цікавого досвіду проведення різноманітних проєктів, нестандартних форм та методів роботи.

Заклад є багатопрофільним, де позашкільна освіта здійснюється за художньо-естетичним, туристсько-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, науково-технічним, військово-патріотичним, соціально-реабілітаційним напрямками. Створено 45 груп, 27 гуртків, в яких займаються понад 550 дітей. Гуртки функ-

цінують у закладах загальної освіти міста та сільській місцевості. В практику закладу освіти увійшли волонтерська діяльність, робота органів учнівського самоврядування; практикуємо проведення майстер-класів, воркшопів, пленерів, тижнів педагогічної майстерності.

Отже, імідж менеджмент є важливим фактором, що відображає загальне бачення розвитку культурного, освітнього потенціалу та сприяє формуванню іміджу закладу, зміцненню його авторитету, популяризації додаткової освіти через мистецтво, творчість, спорт, а управління закладом освіти в умовах воєнного стану потребує від керівника компетентної орієнтації в надзвичайних ситуаціях, ефективної кадрової та інформаційної політики, якісної організації освітнього процесу, сприятливих умов для дистанційної роботи, вміння налагоджувати партнерство з усіма соціальними партнерами. Успішність керівника закладу освіти, його імідж менеджмент залежить від особистої стабільності, наявності команди однодумців, вміння її створювати, володіння основними функціями освітнього менеджменту, оптимальною відкритістю, вміння бути Лідером.

Список використаної літератури:

1. Болсун С. А. Професійний імідж керівника навчального закладу. *Менеджмент*. 2013. № 7–9. С. 379–381.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
3. Діловий етикет. Конспект лекцій / уклад. Л.С. Прокопович Мукачєво: МДУ, 2019. 36с.
4. Левченко З. Культура етикету керівника – наука спілкування: Вісник КІБТ. 2008. Вип. 1. С.59 – 60.
5. Маслов В. І. Наукові основи та функції процесу управління загально-освітніми навчальними закладами. Тернопіль. 2007. 150 с.

РОЗДІЛ II

НОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА САМОМЕНДЖМЕНТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(З досвіду організації методичної роботи з педагогічними працівниками Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради Закарпатської області)

Андьол Олена,

*заступник директора з навчально-методичної роботи
Комунального закладу позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»
Хустської міської ради Закарпатської області*

Актуальним питанням педагогічної науки на сучасному етапі є пошук шляхів подолання суперечностей в педагогічному менеджменті. Одна з проблем сучасної освіти – це невідповідність знань і кваліфікації педагогів сучасним вимогам у галузі змісту освіти, педагогічних технологій, а також технологій управління закладами освіти. Проблема ефективності педагогічного менеджменту в освітній сфері може бути вирішена тільки за умови забезпечення високої компетентності та відповідної професійної майстерності кожного педагога. Освітній процес – це цілісна педагогічна система, і коректне управління ним вимагає системного підходу.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про освіту» політика освіти в Україні орієнтується на досягнення сучасного світового рівня, відродження унікального національного характеру, суттєве покращення форм, методів і змісту навчання у закладах освіти усіх рівнів організації, збільшення та розширення інтелектуального потенціалу всієї країни, забезпечення рівних умов для розвитку особистості тощо.

Саме сьогодні в системі внутрішнього управління закладом освіти все більш актуальним стає педагогічний менеджмент, який вимагає поглиблених знань з низки людинознавчих дисциплін: філософії сучасної освіти, акмеоло-

гії, психології, психотерапевтики, теорії управлінських систем та ін. не лише від членів адміністрації закладу освіти, а й від кожного педагога, який певним чином є керівником дитячого колективу.

Окреслена проблема висвітлена сучасними науковцями в різних аспектах: педагогічний менеджмент (В. Бондар, К. Вазіна, М. Приходько, В. Симонов); управління в умовах трансформації освіти (І. Драч), особистісно-орієнтований підхід (І. Драч, Є. Чернишова), творчий саморозвиток особистості педагога (Л. Ахмедзянова, Е. Карпова, Н. Кічук, Н. Кузьміна, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Семиченко, С. Сисоєва); сучасні погляди на організаційну культуру керівника закладу освіти (Г. Тимошко), професійне самовиховання (С. Єлканов, Л. Кондрашова, О. Мороз, О. Якубовська), вдосконалення педагогічної техніки та майстерності (І. Зязюн, З. Курлянд, Т. Осадча, Р. Хмелюк), школа сучасного керівника (Т. Махиня), якість освіти в закладі освіти (З. Рябова) та ін.

Важливість педагогічного менеджменту та самоменеджменту у процесі становлення та професійного розвитку педагогів у закладі позашкільної освіти ми розглядаємо на прикладі організації методичної роботи Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я», адже ці два аспекти взаємодіють та мають неабияке значення для підвищення якості освіти й досягнення високих результатів у педагогічній діяльності. Педагогічний менеджмент включає в себе планування, організацію та контроль освітнього процесу. Він допомагає адміністрації розробляти стратегічні плани, визначати мету та завдання, які відповідають освітнім цілям.

У Комунальному закладі позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» Хустської міської ради розроблено освітню програму закладу, яка є основним потужним засобом забезпечення умов для вибору індивідуальної траєкторії розвитку, гарантом досягнення обраних освітніх рівнів, технологічним засобом управління якістю позашкільної освіти, створення умов для безперервності освіти педагогічних працівників. Методична робота, це спеціальний комплекс практичних заходів, які ґрунтуються на досягненнях науки, передового педагогічного досвіду і спрямована на всебічне підвищення компетентності та професійної майстерності кожного педагога; орієнтований на підвищення якості й ефективності освітнього процесу, творчого потенціалу педагогічного колективу. Важливою умовою досягнення успіху в цьому напрямі, на наш погляд, є планування роботи та визначення етапів, відповідно до яких здійснюється методична діяльність, а саме:

І етап – організаційний:

- ознайомлення з нормативно-правовими документами в галузі освіти;
- визначення методичної проблемної теми;
- визначення структури, змісту і форм організації методичної роботи з педагогічними кадрами на основі моніторингу, діагностування та диференціації;
- окреслення завдань, над якими працюватиме педагогічний колектив закладу позашкільної освіти в навчальному році;
- створення методичної ради;

- організація методичних спільнот за напрямками позашкільної роботи;
- організація Школи молодого керівника гуртка «Дебют».

II етап – планово-прогностичний:

- здійснення планування: річне, щомісячне, щотижневе, щоденне (навчально-методичної роботи Центру, методичних спільнот, Школи молодого керівника гуртка «Дебют», методистів, культорганізатора, психолога);
- визначення прогнозованого результату методичної роботи.

III етап – етап реалізації планів роботи:

- складання плану роботи з методичної проблемної теми;
- методичні заходи, які спрямовані на підвищення професійного розвитку педагогічних працівників закладу позашкільної освіти.

IV етап – рефлексивний.

Слід зазначити, що методичну діяльність Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» спрямовано на реалізацію проблемної теми «Забезпечення якості позашкільної освіти шляхом формування ключових компетентностей учасників освітнього процесу та підвищення професійного потенціалу педагогів».

Визначений склад методичної ради здійснює керівництво і координацію методичної роботи з педагогічним колективом. На засіданнях методичної ради розглядаються питання щодо методичного супроводу освітньо-виховного процесу, атестації педагогів, інноваційної діяльності керівників гуртків, участі у конкурсах педагогічної майстерності («Джерело творчості», «Всеукраїнського конкурсу рукописів навчальної літератури для закладів позашкільної освіти», регіональних конкурсах: «Годівничка», «Інноваційні методики екоосвіти», обласного конкурсу на кращу методичну розробку серед педагогів закладів позашкільної освіти тощо). У Центрі дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» створено методичні спільноти керівників гуртків за напрямками: художньо-естетичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, соціально-реабілітаційним, гуманітарним; туристсько-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, фізкультурно-спортивним, військово-патріотичним, пластовим.

Традиційними для методистів Центру стали інформаційно-методичні години, на яких розглядаються питання методичного супроводу запланованих семінарів, свят, майстер-класів, конкурсів тощо, оскільки якість методичної роботи залежить від точності її планування і прогнозування. Саме на цьому етапі важливу роль відіграє управлінська діяльність заступника директора з навчально-методичної роботи, яка спрямована на організацію та забезпечення єдиного підходу до здійснення планування методичної роботи закладу позашкільної освіти, методичних спільнот, Школи молодого керівника гуртка «Дебют», педагогів-методистів. Кожен план, як правило, складається з трьох частин, а саме: аналізу діяльності закладу позашкільної освіти та підбиття підсумків роботи за минулий рік; мети і завдань на новий період; системи заходів щодо їх досягнення; прогнозований результат.

На етапі реалізації планів педагогічний менеджмент відіграє важливу роль, сприяючи розвитку педагогічного колективу та кожного керівника гуртка. Планом навчально-методичної роботи визначено систему навчання педагогів, включаючи тренінги, семінари, вебінари, обмін досвідом та інші форми роботи.

Сьогодні, як ніколи, перед закладами позашкільної освіти стоїть непросте завдання – модернізація змісту освіти з метою оновлення та підвищення її якості; реалізація нових векторів розвитку позашкільної освіти, яка потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освітньої діяльності, суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання. Вважаємо, що для Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» характерні такі групи інновацій:

педагогічні інновації у ЗМІСТІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ, ЯКІ ОХОПЛЮЮТЬ розробку і реалізацію авторських програм, у **ФОРМАХ, МЕТОДАХ І ТЕХНОЛОГІЯХ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ** (діалогові, активні, інтерактивні технології; технології розвитку критичного мислення, «створення ситуації успіху»; особистісно орієнтовані, проєктні, ігрові технології тощо.; дистанційні форми і методи навчання й виховання; «екологічні стежки», майстер-класи, пізнавальні екскурсії та походи; робота з юними пластунами на засадах Пласту – Національної скаутської організації України);

організаційно-педагогічні інновації у формах роботи з педагогами, які включають розроблення методичних посібників, методичних рекомендацій для керівників гуртків різних напрямів; написання конкурсних робіт педагогами Центру (участь та результативність в обласних конкурсах, мета яких – пошук інноваційних підходів у педагогічній діяльності керівників гуртків); проведення нетрадиційних методичних заходів для педагогічних працівників у рамках роботи методичних спільнот за напрямками позашкільної освіти, навчально-тренувальних занять з метою ознайомлення та практичного застосування інноваційних методик.

Враховуючи той факт, що одним із завдань позашкільної освіти сьогодні є формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, модернізація позашкільної освіти також вимагає підготовки висококваліфікованих педагогів, готових до інноваційних змін. Вважаємо, що однією з педагогічних інновацій щодо змісту освіти є розробка та реалізація авторських програм, методичних посібників (рекомендацій). Наразі у Центрі розроблено 2 авторські програми та 2 методичні посібники, а саме:

– навчальна програма гуртка художньо-естетичного напрямку «Світ рукоділля» (початковий рівень, 1 рік навчання; основний рівень, 2 роки навчання); (автор – Теслевич М.В.), 2023;

– навчальна програма гуртка еколого-натуралістичного напрямку «Юні іхтіологи – рибоводи» для закладів позашкільної освіти (основний рівень, 2 роки навчання); (автор – Буковецька Н. В.), 2021;

– методичні рекомендації «Особливості побудови спортивних дистанцій на змаганнях з пішохідного туризму» (автор – Баняс І. П.), 2022;

– методичні рекомендації «Активізація пізнавальної діяльності вихованців на заняттях гуртків «Юні іхтіологи – рибоводи» (автор – Буковецька Н. В.), 2022.

Одним із шляхів долучення педагогів Центру до інноваційної діяльності є участь в обласних конкурсах та отримані результати. Так, в обласному конкурсі методичних розробок «Інновативні методики екоосвіти» відзначено Н. Буковецьку за розробку заняття-екскурсії «Ранньоквітучі рослини, їх охорона» у номінації «Екопросвітницьке заняття» за оригінальність поданих робіт, впровадження інноваційних технологій в освітній процес; Н. Палчей за розробку заняття «Духовними стежками Хустщини»; Н. Кучеряву-Шуптар за розробку заняття «Мальовниче село Боронява»; Ю. Галушкой за екологічну казку «Цілюща криниця» у номінації «Екологічна проза та поезія».

З метою підвищення якості позашкільної освіти та професійного зростання педагогічних працівників для керівників гуртків Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» проводяться методичні заходи, які відбуваються для членів методичних спільнот за напрямками діяльності:

- *«круглий стіл»* для керівників гуртків дослідницько-експериментального напрямку на тему «Якісна підготовка дослідницького проєкту – шлях до успіху». Учасникам «круглого столу» було запропоновано за допомогою методу «Прес» відповісти на запитання «Доброчесність в освіті: міф чи реальність?».

- *вебінар* для членів методичної спільноти художньо-естетичного циклу «Інтерактивні методи навчання в системі роботи керівника гуртка як один із шляхів підвищення ефективності освітнього процесу» (платформа Google Meet);

- *флеш-семінар* «Реалізація національно-патріотичного виховання на заняттях гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку».

Цікавою формою методичної роботи стало проведення місячника педагогічної майстерності «Сучасно. Творчо. Компетентно». (Пропонуємо план Місячника та відеозвіт за покликанням: URL: <https://www.facebook.com/groups/1050517798448063/permalink/2387347941431702/>)

З метою підвищення рівня компетентності молодих та малодосвідчених педагогічних працівників проведено «педагогічну кав'ярню» «Зустріч молодості й досвіду». Учасникам було запропоновано багато цікавих практичних завдань, пропонувалося виконати вправи: «Мова рухів», «Камертон», «Магія слова», «Серце, сповнене Любов'ю» тощо. Неординарними й креативними були результати роботи у творчій лабораторії «Моделюємо заняття», де працювали молоді педагоги поряд із старшими колегами, представивши моделі занять із вихованцями.

В ході проведення навчально-практичного заняття «Освітні інновації: технологія розвитку критичного мислення» було розкрито суть запропонованих методів й презентовано способи їх застосування. Цікавими були результати роботи груп, які виконували завдання, застосувавши запропоновані методи: «Кластер»,

«Кубування», «Фішбоун», «6 капелюшків мислення Едварда де Боно». Учасники навчально-практичного заняття дійшли висновку, що чим розлогіше поле для самостійних думок та дій (з правом на помилку) в процесі засвоєння нових знань отримують наші вихованці, тим ефективнішим буде навчання в гуртку.

Сучасне суспільство висуває вимоги до особистості педагога, серед яких значне місце займають: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, володіння педагогічними техніками, здібності до педагогічної діяльності, а також спроможність до успішного професійного саморозвитку, адже ефективно впливати на розвиток особистості може лише педагог, який сам працює над власним професійним зростанням.

Розуміючи важливість проблеми, адміністрація Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» значну увагу приділяє орієнтації освітньо-виховного процесу на стратегію активізації самоменеджменту професійного саморозвитку педагогів.

Самоменеджмент – це здатність педагогів до самостійності та відповідальності за свою роботу та професійний розвиток, постійне самовдосконалення, вивчення новітніх методик, технологій та інновацій у сфері освіти. Ефективний самоменеджмент допомагає педагогам ефективно розподілити час між роботою, навчанням та особистим життям. Здатність адаптуватися до змін у сфері освіти і реагувати на нові вимоги, допомагає залишатися актуальними та ефективними у своїй роботі. Сьогодні доводиться, що без наявності добре розвинутої професійної мобільності педагог не має перспективи професійного зростання.

Суспільству потрібні фахівці, відкриті до всього нового, динамічні, здатні швидко адаптуватися в складних умовах професійної і соціальної дійсності, самостійно й відповідально приймати рішення, орієнтовані на успіх та постійне самовдосконалення. Саме тому з метою активізації творчого потенціалу педагогічних працівників, стимулювання їх бажання підвищувати свій фаховий рівень для педагогів Центру був **ПРОВЕДЕНИЙ ОНЛАЙН-СЕМІНАР** «Професійна мобільність педагога або Чому треба вчитись і змінюватися все життя?» **З ЕЛЕМЕНТАМИ ТРЕНІНГУ**. Під час семінару було висвітлено ряд питань, а саме: «професійна мобільність педагога у добу змін та трансформацій», «професійна мобільність як чинник соціальної адаптації і творчої самореалізації особистості», «фактори професійної успішності педагога позашкільної освіти»; проведено онлайн-тренінг «Професійна мобільність педагога».

«ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ» – саме така тема була запропонована членам методичної спільноти художньо-естетичного напрямку для обговорення. Було **ОРГАНІЗОВАНО ТА ПРОВЕДЕНО** педагогічну майстерню з цього питання у форматі онлайн.

У рубриці «Вузлики теорії» було ініційовано міні-виклад питання «Успіх як соціальний феномен», теоретичне повідомлення «Формування соціально успішної особистості в закладі позашкільної освіти». У рубриці «Вернісаж думок» педагоги закладу освіти обмінялися думками з тем: «Сучасні підходи до

формування соціально успішної особистості з дітьми дошкільного віку»; «Ключові компетентності: значення для життєвого успіху особистості»; «Креативність у формуванні соціально успішної особистості: потреба дитини чи вимога часу?»; «Виховання соціально успішної особистості засобами декоративно-ужиткового мистецтва»; «Робота в команді як ключова навичка формування успішної людини»; «Проектна діяльність у системі технологій формування соціально успішної особистості» тощо. Після обговорення всіх питань усі учасники дійшли висновку, що розвиток успішної особистості є потребою сучасної молодшої людини й вимогою часу, це творча та відповідальна справа, яка потребує любові, натхнення, нових знань.

Також було організовано та **ПРОВЕДЕНО ОНЛАЙН-ЗУСТРІЧ «ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»**. У рамках цього методичного заходу були висвітлені питання: «Екологічні проблеми сьогодення», «Екологічні проблеми України, зумовлені війною»; «Шляхи формування екологічної культури особистості в сучасних умовах». У практичній частині семінару керівники гуртків еколого-натуралістичного напрямку поділилися власним досвідом роботи з питань: «Масові заходи як одна із форм екологічного навчання і виховання в позашкільній освіті», «Екологічна спрямованість гуртків еколого-натуралістичного спрямування як основа всебічного формування громадянської відповідальності учнів», «Розвиток екологічної культури вихованців молодшого шкільного віку». Наприкінці заходу члени методичної спільноти дійшли висновку: людина має змінити стереотипи свого мислення і поведінки, широко розповсюджені з минулих часів: з «володаря природи» особистість має перетворитися на людину розумну, з новими поглядами, мисленням, здатну вести діалог із природою.

Отже, саморозвиток педагога є важливою складовою самоменеджменту, адже це допомагає йому розвивати свої навички, знання та професійну компетентність.

Пропонуємо педагогам методи, які допоможуть упорядкувати думки щодо саморозвитку у певній послідовності.

Крок 1. Оцінка потреб – аналіз власних знань, умінь, навичок і компетенцій. Перший крок у саморозвитку – це аналіз того, що ви вже вмієте та знаєте, це допомагає визначити ваші сильні та слабкі сторони.

Крок 2. Визначення потреб – визначте, які компетентності, вміння й навички вам потрібно розвинути, щоб стати більш ефективним педагогом.

Крок 3. Планування розвитку – формування цілей: виберіть конкретні цілі, які ви хочете досягти в процесі саморозвитку. Наприклад, вивчення нових педагогічних методик або підвищення рівня професійної майстерності. Створення плану дій – розробіть дієвий план, який включає в себе кроки для досягнення ваших цілей. Визначте ресурси, які вам потрібні, та строки їх реалізації.

Крок 4. Саморозвиток та навчання – пошук інформації: активно шукайте ресурси та інформацію, які допоможуть вам у навчанні та саморозвитку. Це

можуть бути книги, курси, вебінари, наставництво тощо. Практика, практична робота і використання нових знань у реальних умовах є важливою частиною саморозвитку. Самооцінка – регулярно оцінюйте свій прогрес та використовуйте зворотній зв'язок для вдосконалення.

Крок 5. Мотивація і самодисципліна – стимулювання себе: знайдіть мотивацію для саморозвитку; це може бути бажання стати кращим педагогом, досягнути нових професійних висот або отримати задоволення від власного розвитку. Самодисципліна – навчіться вмінню управляти своїм часом та витрачати його на навчання й саморозвиток. Саморегуляція та стресостійкість – контролюйте свої емоції та дійте ефективно в стресових ситуаціях. Самоменеджмент сприяє розвитку цих навичок.

Крок 6. Самооцінка та відгуки – систематично аналізуйте свою роботу, виявляйте сильні та слабкі сторони, а також приймайте конструктивні відгуки від колег та вихованців.

Є певні переваги в оволодінні мистецтвом самоменеджменту педагога позашкільної освіти. Вони полягають у наступному: виконання роботи з меншими витратами часу; краща організація праці; менше поспіху і стресів; більше задоволення від навчання; активна мотивація праці; зниження завантаженості роботою; скорочення помилок при виконанні своїх функцій; досягнення професійних і життєвих цілей найефективнішим шляхом.

Саморозвиток педагога в закладі позашкільної освіти допомагає йому підтримувати високий рівень професійної компетентності, стати більш успішним у власній педагогічній діяльності. Це також сприяє підвищенню ефективності навчання та досягненню кращих результатів.

Отже, на нашу думку, педагогічний менеджмент та самоменеджмент допомагає педагогу опанувати компетентності, бути організованим та успішним у своїй професійній діяльності. Розвиток цих складових педагогічної майстерності сприяє покращенню процесу та досягненню вищих педагогічних результатів. Професійний саморозвиток педагога має подвійний педагогічний результат: це зміни особистісного розвитку та професійного зростання, надбання навичок саморозвитку, а результати взаємодії педагогічного менеджменту та самоменеджменту проявляються у підвищенні якості освіти, розвитку педагогів та підготовці здобувачів освіти до вимог сучасного світу. Модернізація змісту освіти в Україні матиме успіх тільки тоді, коли кожен із нас, педагогів, на своєму робочому місці буде вкладати свою частинку творчості, ентузіазму, ініціативи, працьовитості у велику справу – зробити освіту якісною, а сам процес навчання – захоплюючим та радісним.

Список використаної літератури:

1. Бабчинська О. І., Мідляр А. К. Самоменеджмент як складова професійного розвитку персоналу. *Ефективна економіка*. 2016. № 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5151>

2. Закон України Про освіту: від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

3. Іщенко В.І. Самовиховання як один із шляхів професійного та особистісного зростання. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2013. Вип. 21. С. 136-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2013_21_36

4. Немець Л. М. Сегіда К. Ю., Логвинова М. О. Педагогічний менеджмент: навчально-методичний посібник для студентів першого курсу магістратури спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія). Харків, 2019. 86 с.

5. Нестепчук В.В. Самоменджмент. Навчальний посібник. Рівне НУВГП. 2013. 354с.

ЗУСТРІЧ МОЛОДОСТІ Й ДОСВІДУ

Педагогічна кав'ярня

Мета: створити умови для підвищення рівня компетентності молодих та малодосвідчених педагогічних працівників, упровадження сучасних підходів у освітній процес, формування у молодих педагогів потреби постійного саморозвитку і самовдосконалення; поширення перспективного педагогічного досвіду педагогічних працівників Центру – колег-наставників.

Форма проведення: «педагогічна кав'ярня».

Обладнання: презентація, стенди, роздатковий матеріал.

Запрошені: Молоді педагоги.

Досвідчені педагоги.

Модератори:

Андьол О.Ю., заступник директора з навчально-методичної роботи;

Кір'янова В.Ф., заступник директора з навчально-виховної роботи.

Перебіг заходу

Ведучий 1. Доброго дня, шановне товариство!

Ведучий 2. Доброго весняного всім дня!

Ведучий 1. Кожна людина неповторна. Це істина. Тому педагогіка є найбільш складною і суперечливою наукою. Наше завдання: навчити молодих вчителів, випускників педагогічних вишів на практиці опанувати ази професійної педагогічної майстерності.

Ведучий 2. Завдання кожного з нас – зробити процес навчання захоплюючим та радісним. І тут важливе все: усмішка, доброзичливий тон, мистецтво спілкування, почуття гумору.

Ведучий 1. Дитина – це квітка, яка асоціюється з ромашкою. Цікава символіка її кольорів: білий колір – це чистота. Це юні, чисті душі дітей, які вперше

приходять до нашого закладу позашкільної освіти. Жовта середина квітки – це світло, радість, насолода, яку ми відчуваємо від своєї праці.

Зелений колір – мир, надія. Надія на мир і сподівання на те, що наша педагогічна нива ряснітиме чудовими сходами.

Ведучий 2. Саме від нас, педагогів, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить розум дитини, її характер, воля, щастя і, зрештою, життя.

Ведучий 1. Шановні колеги! Найтепліші, найщиріші вітання вам, молодим і досвідченим, людям з палким серцем, ласкавою усмішкою, мудрістю і щирістю – усім тим, хто сьогодні зібрався у цій залі, в нашій «Педагогічній кав'ярні» на «Зустріч молодості й досвіду»!

Ведучий 2. Цей захід проводиться у рамках місячника педагогічної майстерності «Сучасно. Творчо. Компетентно». Його мета – створити умови для підвищення рівня компетентності молодих та малодосвідчених педагогів, упровадження сучасних підходів в освітній процес, формування у молодих педагогів потреби постійного саморозвитку і самовдосконалення; поширення перспективного досвіду педагогічних працівників Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» – колег-наставників.

Ведучий 1. Насамперед, пропонуємо вам ознайомитися з правилами, яких ми будемо дотримуватися в нашій «педагогічній кав'ярні», а саме:

Діяти за принципом «тут і тепер».

Дотримуватися правила «тихого мобільного».

Дотримуватися принципу добровільної активності.

Позитивно ставитися до себе та інших.

Чітко висловлювати власні думки.

Бути доброзичливим, поважати думки колег.

Діяти за формулою «Я + ТИ = МИ».

Є ще якісь доповнення? Якщо немає, тоді приймаємо їх і стараємося виконувати. *(Кріпимо на дошку надруковані правила).*

Ведучий 2. Тож, нехай сьогодні у нас за невимушеною, приємною розмовою, затишною атмосферою кафе та чашкою запашної кави здійсняться всі очікування від нашої зустрічі.

Ведучий 1. На наш погляд, пити каву з малознайомими людьми не зовсім зручно, тож давайте познайомимось.

Рубрика «Давайте познайомимось!»

Ведучий 2. Пригощаємося кавою і слухаємо представлення наших молодих колег *(Представлення)* до 2 хв.

Ведучий 1. Дякуємо. Наразі – слово нашим досвідченим педагогам *(Представлення)* до 2 хв.

Вправа «Мова рухів».

Ведучий 2. Перше враження – це надзвичайно важливий момент, який може стати психологічним містком до розвитку відносин між педагогом та його вихованцями, або ж, навпаки, бар'єром у подальшому спілкуванні. Це взаємна оцінка

одягу, виразу очей, жестів, міміки, голосу, інтонації. Уміння розуміти несловесну, жестову мову – важлива умова взаєморозуміння між педагогом і дітьми.

Отже, поради від психолога М. М. Келемен (*виступ психолога Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»*).

Ведучий 1. На слайді – зображення інструменту. Хто скаже, як він називається і для чого призначений?

Камертон – прилад для відтворення звуку еталонної висоти, який застосовується для настроювання музичних інструментів та голосу під час співу.

Ведучий 2. А як ви думаєте, що є «камертоном» на занятті гуртка? Що саме задає тон, налаштовує дітей на співпрацю, викликає зацікавлення та створює відповідну атмосферу? Так, звичайно, це початок заняття. Отже, до вашої уваги – вправа «Камертон».

Вправа «Камертон». Завдання: порадитися та запропонувати свій варіант початку заняття. Час підготовки – 3 хв. Чекаємо цікавих варіантів! (*Звучить музика, йде демонстрація виконання варіантів вправ*). Молодці, добре впоралися із завданням.

Творча лабораторія «Моделюємо заняття».

Ведучий 1. Шановні колеги! Всі ми знаємо, що для того, щоб викликати зацікавлення з боку вихованців, бажання відвідувати гурток та мати добрий результат. Не менш важливим є те, як ми побудуємо заняття. Отже, пропонуємо вам стати учасником творчої лабораторії «Моделюємо заняття» (робота в групах – до 4 хв.).

Завдання: утворюємо 4 групи, кожна група розробляє модель заняття на будь-яку тему за вашим вибором на аркуші паперу. Час на виконання завдання – 7 хвилин.

Презентація результату.

Ведучий 2. А зараз у нас «солодка перерва». Звучить музика (учасники заходу пригощаються кавою, цукерками).

Вправа «Магія слова».

Ведучий 1. Давньоримський філософ і оратор Цицерон зазначав, що: «є два мистецтва, які можуть поставити людину на найвищий щабель пошани: одне – мистецтво полководця, інше – мистецтво гарного оратора», оскільки сучасні діти багато часу проводять у планшетах, смартфонах, дивляться програми в комп'ютері онлайн, реальне спілкування, вміння висловлювати свої думки стає мистецтвом, якому потрібно вчитися. Для цього необхідно самим володіти вмінням цікаво й захоплююче розповідати, в чому ми з вами зараз трохи попрактикуємося. І зробимо ми це за допомогою методу «сторітеллінг».

Ведучий 2. Сторітелінг (у перекладі з англійської *story* означає історія, а *telling* – розповідати; отже, *storytelling* – це розповідь історій) – це мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача.

Ведучий 1. Пропонуємо вам вправу «Магія слова». Завдання для 4 груп: придумати історію за початком «Жив-був ідеальний педагог... з гуморис-

тичною родзинкою». Розповісти так, аби зацікавити слухачів. Час на підготовку – до 5 хв. (*Музичний супровід. Учасники демонструють «магію слова», розповідаючи вигадані історії*).

Рубрика «Відкрита розмова».

Ведучий 2. Ми знаємо, що у молодих керівників гуртків є безліч запитань до наших досвідчених педагогів. Тож переходимо до рубрики «Відкрита розмова»; пропоную вправу «Запитання – відповідь». (*Запитання молодих педагогів підготовлені заздалегідь*).

Вправа «Запитання – відповідь».

Ведучий 1. У професійній діяльності будь-якої людини бувають складні ситуації, труднощі, непорозуміння. Це стосується значною мірою і педагогів, особливо у відносинах із вихованцями.

Ведучий 2. Не вважайте, що непередбачувані й конфліктні педагогічні ситуації виникають тільки у педагогів-початківців, вони трапляються й у досвідчених педагогічних працівників. Результат конфлікту дуже часто залежить від того, наскільки швидко педагог відреагував на перші сигнали дітей. Занадто дорого обидві сторони розплачуються за несвоєчасне розв'язання конфліктної ситуації.

Ведучий 1. У будь-якій нестандартній, нетиповій педагогічній ситуації молодий педагог намагається знайти правильне вирішення питання, але це відбувається не завжди. І ось тут необхідною є допомога та підтримка досвідчених колег.

Вправа «Рука допомоги». Формуємо 4 групи за кольором бейджика до складу яких входять молоді та досвідчені педагоги. Учасникам роздають картки у вигляді «руки», на яких пропонують педагогічні ситуації (одна ситуація «розрахована» на трьох учасників. Час підготовки – до 3 хв.).

Педагогічна ситуація 1. На занятті гуртка вивчається нова тема. Діти зацікавлено слухають педагога. В класі панує тиша. Але раптом її порушує різкий дзвінок мобільного телефону. Всі діти мимоволі переключають увагу на Дениса, який, схилившись до стола, відповідає по телефону. Учні чекають на реакцію педагога. *Якою вона має бути?*

Педагогічна ситуація 2. Керівник гуртка з вихованцями пішли до театру на виставу. Хлопці тихенько сміються, дратують дівчат, багато дітей шумлять, а деякі граються з телефонами. *Установіть причини такої поведінки вихованців. Визначте, яка підготовча робота має бути проведена педагогом перед відвідуванням культурних заходів.*

Педагогічна ситуація 3. Йде заняття гуртка. Педагог запитує: «Діти, перед вами два малюнки. На одному – легкова машина, на іншому – вантажна. Скажіть, як називаються марки цих машин?» Тут же злітають руки вгору. Піднімається один хлопчик. «Марія Петрівна, а який двигун стоїть на цих машинах: карб'юраторний чи дизельний?». На Марію Петрівну було сумно дивитися. Обличчя вкрилося плямами. «Питання задаю я, а ти маєш відповідати на них. Якщо не знаєш, то не піднімай руку!» *Визначте помилки, яких припустилася педагог у наведеній ситуації. Вкажіть ваш варіант виходу із ситуації.*

Педагогічна ситуація 4. Шумною юрбою група вихованців гуртка «Юні туристи-краєзнавці» заходять до автобуса. Сьогодні в них екскурсія. Молода керівниця гуртка закінчує перераховувати дітей і розпочинає знову, і так кілька разів, всю дорогу. Яскраві шапки і шарфи, обличчя, рюкзаки – все зливається в одне. Педагог нервує, а діти поводяться шумно, неспокійно. *Визначте, в чому має полягати підготовча робота керівника гуртка перед проведенням екскурсії та поїздкою в громадському транспорті.*

Ведучий 2. Отже, у складних ситуаціях кожному педагогу не слід замикається у собі, залишатися сам на сам з проблемою, бо у колективі є люди, котрі завжди радо прийдуть Вам на допомогу, запропонують консультацію, мудру пораду, підтримають.

Ведучий 1. Сьогодні нам не обійтись без порад директора Центру дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» – мудрого керівника і наставника – О. Й. Головка. Запрошуємо до слова. *(виступ директора О. Й. Головка).*

Ведучий 2. А зараз – увага: пропонуємо вправу «Методисти радять...». У вас на столах є вислови, які, на думку наших методистів, стануть у нагоді всім учасникам нашої зустрічі. По черзі озвучуємо, запам'ятовуємо, складаємо у конверт і кріпимо на дошку.

Вправа «Методисти радять...».

Поради:

- Люби себе й обраний тобою шлях.
- Йди на заняття, як на іспит, але перетворюй його на свято доброти і розуму.
- Принось на кожне заняття диво: вірш, пісеньку, притчу, приклад із життя, анекдот, афоризм, висловлювання, оригінальну задачу, жарт...
- Твоя головна зброя – бадьорість, життєрадісність, гуманність, а не буркотіння, демонстрація поганого настрою та втоми.
- Якщо дитина не зробила завдання, не картай її, а уяви, що в неї, можливо, були важливіші справи. Або, що прикро, і ти, і твій гурток для неї, м'яко кажучи, не досить симпатичні.
- Захоплюйся дитячими відкриттями і підтримуй їх.
- Схиляйся перед чистотою й цнотливістю дитинства.
- Твоє обличчя має бути одухотвореним красою.
- Твій зовнішній вигляд не повинен нагадувати про неминучу пенсію й нудне життя.
- Читай на ніч хоча б щось.
- Якщо учні пам'ятають не тебе, а твої слова і вчинки, значить твоє педагогічне життя вдалося.
- «Почни з себе!». Тільки навчившись працювати творчо, ти зможеш цього навчити дітей.

Ведучий 1. Шановні колеги! Ось і добігла кінця наша зустріч у «Педагогічній кав'ярні» – маленька можливість збагатити і поповнити ваш педагогічний досвід цікавими ідеями та корисними порадами.

Ведучий 2. І запам'ятайте: щоб пізнати і навчити дитину, немає готових рецептів. Не підкаже жоден мудрець у світі, як її виховати. Але добрі поради досвідчених педагогів, які ви сьогодні отримали, допоможуть зрозуміти дитину як особистість, розгледіти її індивідуальність, розвивати творчий потенціал, зробити процес навчання захоплюючим та радісним.

Ведучий 1. Вправа «Серце, сповнене Любов'ю». Кожен з учасників отримує стіки у вигляді маленьких паперових сердечок, на яких написано початок фрази: «Я буду...» та записує усі свої майбутні дії, що сприятимуть професійному зростанню. Озвучуємо та формуємо в центрі дошки одне велике серце, сповнене любові, доброти та взаємодопомоги.

Ведучий 2. Нам хочеться завершити нашу зустріч словами:

Ведучий 1. Візьми промінь світла -
І спрямуй його туди, де панує темрява...

Ведучий 2. Візьми усмішку -
І яви її тому, хто так її потребує.

Ведучий 1. Візьми доброту -
І подаруй її тому, хто сам не вміє віддавати.

Ведучий 2. Візьми віру -
І віддай кожному, хто не має її.

Ведучий 1. Візьми любов – і неси її всьому світові.

Ведучий 2. Дорогі колеги! Бажаємо Вам творчих злетів, натхнення, здоров'я!

Ведучий 1. І надзвичайно бажаного нами всіма миру!
(Звучить музика. Фото на згадку).

ПОРТФОЛІО ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Баняс Ірина,

*заступник директора з навчально-виховної роботи,
керівник гуртка-методист,
Комунальний заклад позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості «Сузір'я»
Хустської міської ради Закарпатської області*

Проблема створення цілісного професійного іміджу, здійснення самопрезентаційної діяльності педагога закладу позашкільної освіти належить до нових перспективних напрямів сучасної освіти та виховання й набуває все більшої актуальності. Професіоналізм педагога визначається тим, які мотиви спонукають людину до діяльності, який сенс має в її житті конкретна професійна діяльність, яка мета поставлена, а також, які новітні інноваційні технології він застосовує для досягнення поставлених цілей.

Одним із сучасних комунікаційних засобів діяльності, важливою умовою формування професіоналізму майбутнього педагога є здатність до самопрезентації; в педагогічній площині виступає як критерій професіоналізму та критерій педагогічної компетентності.

Портфоліо, як інструмент професійної самопрезентації, відкриває перед педагогами можливість продемонструвати свою експертизу, досягнення та методи роботи.

Дослідженню самопрезентації присвячена значна кількість наукових досліджень зарубіжних науковців М. Снайдер, І. Джонс, С. Джулард, Д. Майєрс, Т. Пітман, А. Басьо, С. Бріггс та інші. Як засіб формування «образу Я» самопрезентацію розглянуто в роботах Г. Мід, Ч. Кулі; засіб самовираження, формування враження висвітлено в працях зарубіжних дослідників Р. Баумейстера, А. Стейнхільбера; саморефлексію, самоконтроль дослідив М. Снайдер.

На думку зарубіжних дослідників М. Вейголда, Р. Ковальські, М. Лірі, Б. Шленкера, самопрезентація виступає засобом підтвердження «Я-образу» і підтримки самооцінки особистості.

У Тлумачному словнику англійської мови поняття «самопрезентація» визначено як «управління враженням про себе в інших людей за допомогою чисельних стратегій поведінки, які полягають у пред'явленні свого зовнішнього образу іншим людям; розглядається як форма соціальної поведінки, демонстративно підкреслена суб'єктом у процесі міжособистісного спілкування» (Каліберда, 2011). Самопрезентація дає особистості, педагогу додаткову можливість представити себе, заявити про свої досягнення, наміри, вміння і навички. Однією з форм професійної самопрезентації в умовах підготовки до

педагогічної діяльності є публічні виступи перед аудиторією, відкриті лекції, проведення майстер-класів тощо.

Два важливі аспекти, які грають важливу роль у професійному розвитку сучасного педагога – це педагогічний менеджмент і самоменеджмент, вони взаємодіють між собою і визначають успіх та ефективність у роботі в сучасній освіті.

Педагогічний менеджмент – це система організаційних і управлінських методів, спрямованих на покращення навчального процесу та досягнення педагогічних цілей. Важливо розуміти, як правильно керувати навчальним процесом і ресурсами для досягнення якісної освіти. Педагоги, які здатні організувати свою роботу та керувати собою, мають більше можливостей для покращення навчання та розвитку своїх учнів, тому розуміння цих аспектів і їх упровадження в педагогічну практику є важливим завданням для кожного вчителя.

До важливих для самопрезентації характеристик особистості також відносяться: креативність, доброзичливість, комунікабельність, емпатія і рефлексія, самоконтроль і самовладання, духовність і моральність, оптимізм, воля, терпимість тощо. Наведені особистісні якості представляють собою фактори ефективної самопрезентації, та, одночасно, частина змісту інформації про зовнішні умови самопрезентації.

На думку І. Киричок, А. Рожнова, до основних якостей, умінь і навичок, які забезпечують ефективну самопрезентацію майбутнього педагога відносяться:

- навички конструктивної рольової поведінки;
- володіння ефективним стилем поведінки і спілкування;
- емоційна позитивність і стресостійкість;
- уміння конструктивно (змістовно, лаконічно) розповісти про себе;
- позитивні життєві установки (впевненість в собі, індивідуальність, дотримання етики ділового спілкування, переконливість, зацікавленість, обізнаність, адекватний зовнішній вид, організованість тощо) (Киричок, Рожнова, 2017).

Сучасний світ вимагає від професіоналів більшого рівня самопрезентації, ніж коли-небудь раніше. Особливо це стосується педагогів та фахівців у сфері освіти, які повинні не лише володіти знаннями і навичками, але і вміти ефективно демонструвати їх, щоб отримувати нові можливості та впевненіше розвивати свою кар'єру. Один із важливих інструментів для досягнення цієї мети – це професійне портфоліо. Портфоліо в перекладі з англійської – «тека, справа, посада», з італійської – «тека з документами», «тека спеціаліста»; з французької – «викладати», «формулювати», «нести» а також «аркуш», «сторінка» або «досьє», «зібрання досягнень».

Формування самопрезентаційних навичок педагога вимагає володіння методом портфоліо та інтерактивного навчання, а саме: групової дискусії «Формування навичок самопрезентації», брейнстормінгу, кейс-методу, рефлексивно-рольовою, діловою й проблемно-діяльнісною грою, доцільним буде проведення тренінгів з використанням вправ «Публічний виступ», «Сонечко» тощо, різних технік, підготовки презентацій образу.

Отже, професійне портфоліо – це зібрання документів, матеріалів та ресурсів, які відображають нашу роботу, досягнення, навички та досвід у сфері освіти. Воно дозволяє систематизувати інформацію про себе та власну діяльність і презентувати її колегам, адміністрації, батькам та іншим зацікавленим сторонам. Важливий інструмент для професійної самопрезентації в закладі позашкільної освіти – портфоліо, яке стає все більш популярним та важливим інструментом сучасного педагога, який бажає підвищити особистий професійний рівень і продемонструвати свою компетентність.

Портфоліо допомагає створити впевнене враження про навички та досягнення, а також демонструє власне зобов'язання до професійного розвитку і якості освіти. Вміння презентувати себе, свої емоції, висловлювати щиру емпатію і зацікавленість у партнері по спілкуванню – все це повинно цілеспрямовано формуватися в ході практичної роботи у навчальній взаємодії.

Уявлення людини про себе є одним з факторів, що визначає зміст самопрезентації, а саме, того враження, яке педагог прагне сформувати в оточуючих зміст образу, який він транслює з метою створення цього враження.

Отже, портфоліо – це документ, який потребує до себе уваги, допомагає педагогу контролювати освітній процес і результати своєї професійної діяльності, адже без цього складно своєчасно корегувати зроблене, удосконалювати роботу. Іноді все ж варто із величезної власної «скрині» педагогічного досвіду діяльності вибрати, виокремити, пригадати і, що не менш важливо, записати усі власні здобутки, які з часом забуваються.

Вдало складене портфоліо – це крок до успіху! Власні здобутки педагога мають бути систематизовані, оскільки створивши власне портфоліо педагоги стають більш впевненими, креативними та відповідальними.

Список використаної літератури:

1. Каліберда О. О. Тлумачний словник англійської мови: лінгвальне знання vs. енциклопедичне знання. *Нова філологія*. 2011. № 44. С. 234–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2011_44_66
2. Киричок І. І., Рожнова А. І. Самопрезентація майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів як психолого-педагогічна проблема *Молодий вчений*. Серія «Педагогічні науки». № 5 (45) травень, 2017. С. 371–373.
3. Кендюхова А.А. Професійне портфоліо: територія успіху сучасного педагога: [навчально-методичний посібник]. Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 36 с.
4. Козлова О. Г. Методична підтримка самопрезентації вчителя в навчальному закладі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал* / ред. кол.: А. А. Сбруєва (гол. ред.) [та ін.]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. № 4 (30). С. 145–152.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ФІРМОВОГО СТИЛЮ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТВОРЧОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Борсук Олеся,

керівник гуртка

*Комунальної організації Центр дитячої творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

Сучасний етап розвитку суспільства, утвердження позашкільної освіти як складової структури освіти України зумовили переосмислення її місця і ролі, визначення основних засад підвищення якості. Позашкільна освіта є цілеспрямованим процесом оволодіння систематизованими знаннями про культуру, природу, людину, суспільство. Вона забезпечує застосування знань на практиці, опанування вміннями та навичками творчої діяльності.

Позашкільна освіта вирішує питання емоційного, фізичного та інтелектуального розвитку особистості, формування її компетентностей. Водночас позашкільна освіта сприяє забезпеченню потреб особистості у творчій самореалізації, її соціалізації, включенню в суспільні відносини, входженню у широкий світ.

У XXI столітті фірмовий стиль є головною ознакою успішного закладу освіти, тому що він допомагає авторському педагогічному колективу побудувати відносини зі споживачем на ринку освітніх послуг та почати будувати власний бренд та імідж, адже позашкільна освіта має багату історію та відіграє важливу роль у розвитку молодого покоління. Незначна кількість закладів освіти доцільно та вміло створюють свій фірмовий стиль, тому український освітній ринок є перенасиченим недоцільними слоганами та логотипами, які зовсім не відповідають освітній послугі. До того ж український ринок фірмового стилю значно відрізняється від європейського, з яким на сучасному етапі вітчизняним закладам освіти також доводиться конкурувати у сфері освітніх послуг.

Розвиток системи позашкільної освіти набув помітної позитивної динаміки завдяки врахуванню та реалізації її нормативно-правової бази, зокрема методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Реформа освіти спрямовує педагогів на організацію освітнього процесу на основі діяльнісно-компетентнісного підходу, розширення доступу позашкільної освіти та освітньо-інформаційного середовища. Одним із шляхів вирішення даного завдання є інтеграція закладів позашкільної освіти, закладів загальної середньої і дошкільної освіти та державних наукових установ, профільних інститутів, університетів. У зв'язку із переходом України до ринкової економіки виникла потреба в модернізації освіти, ефективному використанні людських та матеріальних ресурсів. Тому важливим аспектом стає використання маркетингової діяльності. В освіті відбуваються зміни, які диктують нові вимоги до закладів

освіти та планування освітнього процесу. Тому і виникає необхідність використання освітнього маркетингу, який спрямований на створення позитивного іміджу закладу позашкільної освіти; аналіз попиту на освітні послуги серед споживачів; розробку та впровадження якісних освітніх послуг; вивчення та аналіз освітніх потреб споживачів (Л. Даниленко, Л. Карамушка, 2003).

В наш час заклади позашкільної освіти в Україні знаходяться в умовах жорсткої конкуренції, і опора на маркетингові технології – запорука успіху їх діяльності в сфері освітніх послуг, адже фірмовий стиль – актуальна проблема сьогодення, яка потребує вирішення. Для популяризації діяльності закладів позашкільної освіти в суспільстві існує потреба потужної рекламної кампанії, тому важливою першоосновою є фірмовий стиль, що дає змогу виділити заклад освіти серед конкурентів. Необхідність оновлення фірмового стилю особливо гостро стоїть перед закладами позашкільної освіти комунальних форм власності, які сьогодні, незважаючи, на високий професійний рівень педагогічного колективу, забезпечують якісне фахове виховання та підготовку дітей, втрачаючи популярність унаслідок більш потужної реклами закладу освіти комерційної форми власності.

Дослідження маркетингової діяльності в галузі освіти відображаються в роботах вітчизняних науковців Г. Міщенко, А. Могілова, І. Мороз, Т. Оболенська, О. Панкрухин, В. Сиченко, С. Телєнова, О. Чорний та інші, а також зарубіжних: Г. Армстронг, Б. Берман, П. Друкер, Дж. Еванс, Ф. Котлер, Р. Моррис, Дж. Сондерс та інші.

Проблема фірмового стилю освітніх послуг, брендингу в Україні досліджували В. Дробот, М. Крижешевський, О. Пискун, О. Просіна, І. Филинюк, М. Чвала, С. Ягелюк, О. Ягелюк. Значна кількість наукових праць присвячена дослідженню питань формування і впровадження фірмового стилю закладами освіти.

О. Босак вивчає питання впливу факторів конкурентоспроможності закладів освіти та проаналізувала основні його чинники в системі формування освітніх послуг; М. Чвала досліджує світовий досвід створення фірмового стилю закладів освіти; Е. Дагаєва визначила специфіку маркетингу освітніх послуг та сучасні проблеми освіти в умовах ринкового середовища; І. Кацал розкрила особливості створення інструментів просування фірмового стилю (фірмової документації та рекламно-сувенірної продукції). Дослідниця О. Бобало розглянула маркетингові інструменти, що забезпечують підтримання позитивного іміджу закладу освіти.

Отже, зазначена тема потребує подальшого дослідження на предмет втілення фірмового стилю для закладів позашкільної освіти.

Дотично поняття «фірмовий стиль» згадується у наукових публікаціях М. Артюхіна, Г. Панасенко. Фірмовий стиль є важливим інструментом у просуванні творчого колективу, оскільки він відображає його унікальність та визначає спосіб сприйняття аудиторією. Він може включати в себе логотип, кольорову палітру, шрифти та інші елементи дизайну, які створюють упізнаваний образ.

Цей стиль може бути використаний у всіх аспектах діяльності колективу, включаючи веб-сайт, соціальні медіа, афіші, листівки тощо. Він допомагає залучити увагу аудиторії, надати консистентність у всіх комунікаціях та підкреслити унікальний характер творчого процесу. При цьому, важливо враховувати, що фірмовий стиль повинен відображати основні цінності та ідентичність колективу. Якщо він вдало співпадає з естетикою та цілями творчого колективу, це може значно полегшити його рекламу та сприяти розпізнаваності серед аудиторії.

Корпоративний стиль є частиною корпоративної культури. Він виконує ряд важливих функцій в житті творчого колективу закладу позашкільної освіти, а саме:

- створює неповторний цілісний образ, єдиний візуальний простір творчого колективу, формує його позитивний імідж на ринку освітніх послуг;
- формує згуртованість, єдиний дух, корпоративну відданість і гордість усіх здобувачів освіти, педагогів, батьків;
- вирізняє творчий колектив закладу позашкільної освіти з-поміж конкурентів, допомагає потенційним споживачам освітніх послуг зорієнтуватися;
- привертає увагу, стимулює інтерес до творчого колективу, закріплює у пам'яті позитивний образ і позитивні емоції;
- є гарантом солідності, надійності закладу освіти та якості послуг, які він надає;
- підвищує ефективність реклами, викликає бажання бути причетним до даної корпоративної культури.

У створенні фірмового стилю закладу позашкільної освіти, якщо зосередитись на закладах творчого спрямування має бути врахована та максимально підкреслена галузь, до якого виду творчості це належить, адже дітям різного віку, що разом з їх батьками складають цільову аудиторію, важливо підкреслити свою належність до певного творчого середовища. Тому, логотип з символікою, який можна використовувати як принт на репетиційній формі, худі, футболках, рюкзаках, чашках та на інших носіях буде відігравати роль засобу самоідентифікації дитини, як творчої одиниці, та рекламою творчого колективу закладу позашкільної освіти серед однолітків. На сьогодні вже продумана рекламна кампанія для популяризації закладів позашкільної освіти, а головна увага має бути сконцентрована на розробці фірмового стилю, що відіграватиме значну роль у просуванні закладу позашкільної освіти на ринку освітніх послуг та допоможе залучити більше споживачів, у даному випадку батьків вихованців та вплинути на вибір творчого гуртка закладу позашкільної освіти.

Працюючи над розробкою фірмового стилю для дитячої та підліткової аудиторії важливо враховувати особливості сприйняття вікової категорії (від 4-х до 21 років), тому стилістика логотипа має бути яскравого колориту, який притаманний гурткам, універсальною та зрозумілою, нести коротку,

змістовну інформацію про заклад освіти, не містити повторення одного і того ж тексту, аббревіатури, бути тематичним та влучним.

Фірмовий стиль впливає позитивно не лише на зовнішні якості закладу освіти, де формується його імідж та спілкування зі споживачем, та позитивно діє в колективі вихованців і педагогів. Фірмовий стиль спрощує розробку маркетингових комунікацій, скорочує час і витрати на їх підготовку, позитивно впливає на зовнішній вигляд колективу.

Хореографічні творчі колективи Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва вдало використовують фірмовий стиль. Можна побачити педагогів, які мають елементи одягу з логотипом творчого колективу і відрізняються своїм корпоративним стилем. Така політика всередині колективу допомагає педагогам налагодити взаємозв'язки між собою та популяризувати свій хореографічний колектив, що однозначно підвищує їх імідж серед батьків та вихованців.

Отже, як будь-яка робота по створення фірмового стилю для закладів позашкільної освіти мистецького спрямування включає ретельний аналіз цільової аудиторії, розрахунки наявного бюджету, врахування традицій геральдики в даній галузі та сучасних трендів. Він допомагає у створенні позитивного образу закладу позашкільної освіти (або його творчих колективів) та їх емоційного відгуку; виокремлення закладу позашкільної освіти з-поміж позашкільних закладів зі схожими творчими колективами; зміцнення корпоративного духу, що об'єднує вихованців, педагогів, співробітників, батьків та викликає відчуття причетності до спільної справи; формування сприятливого іміджу закладу позашкільної освіти.

Список використаної літератури:

1. Артюхина М.В., Панасенко Г.М. Маркетингова діяльність бюджетних закладів позашкільної освіти. *Marketynгова diyalnist byutzhethnyx zakladiv pozashkilnoyi osvity*. Materialy konferenciyi Intellectual potential of the XXI century. 2017. С. 20-25.
2. Босак А. О. Складові елементи системи комунікацій підприємства та їх характеристики. *Вісник Національного Університету «Львівська політехніка»*. 2006. №576. С. 16-22.
3. Манич, Н. Є., Галенко К. О. Роль фірмового стилю у просуванні освітніх послуг (на прикладі приватних шкіл вивчення іноземної мови). *Сучасні світові тенденції розвитку науки та інформаційних технологій* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 травня 2020 р. Одеса : ГО Інститут інноваційної освіти, 2020. С. 52–57.
4. Овчарек В.Є. Фірмовий одяг як ефективний засіб просування на ринок закладів освіти. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2016. С. 419–426.
5. Сорока О.В., Кривцова М.С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 19(3). С. 65–70.

6. Чвала М. С. Розробка фірмового стилю вищого навчального закладу. Молодий вчений. 2014. № 1 (03) січень, С. 180–183.

7. Ягелюк С.В., Ягелюк О.О. Про необхідність створення бренду. Товарознавчий вісник. 2017. Вип. 10. С. 167–173.

ПЕДАГОГ – МЕНЕДЖЕР В УМОВАХ РОБОТИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ГУРТКА

Горковець Ольга,

керівник гуртків

*Комунального закладу «Будинок дитячої та
юнацької творчості» Березнівської міської ради
Рівненського району Рівненської області*

Сучасні тенденції розвитку освіти, зокрема розробка підходів до підвищення якості навчання, вимагають переосмислення й перегляду функцій педагога як менеджера, організатора освітнього процесу. Сьогодні можна говорити про те, що педагог є не тільки особою, яка навчає інших, а й організатором процесу навчання.

Менеджмент змінює роль педагогів, вимагаючи від них більшої уваги до завдань закладу позашкільної освіти, етичних цінностей. Він спонукає педагога бути умілішим і гнучкішим у формуванні настанов і мотивів навчання для своїх вихованців, раціональніше використовувати свій час і час здобувачів освіти, виявляти активність і зацікавленість у розв'язанні проблем освіти. Це вимагає бути інформованим, знати про новітні дослідження в галузі освіти, про нові інноваційні освітні технології.

Багато педагогів, часто не усвідомлено, стають менеджерами – удосконалюють програми, регулюють обсяг матеріалу на кожне заняття, визначають послідовність вивчення тем, за допомогою психологічних тестів глибше оцінюють засвоєння знань учнів. Вони, по суті, проходять у своїй діяльності весь цикл менеджменту – планування, визначення умов, організацію, мотивацію, керівництво.

Висока ефективність професійної діяльності керівника гуртка сучасного закладу позашкільної освіти зумовлена, передусім, адекватністю використаних ним у процесі вирішення її конкретних завдань, засобів щодо самоорганізації і саморегуляції особистості як фахівця. Особливість сучасного погляду на керівника гурткової роботи полягає в тому, що він розглядається як носій інноваційної організаційної культури, основний ініціатор послідовних змін в колективі вихованців, і найважливішими рисами його характеру є професіоналізм, здатність вести за собою дитячий колектив, прагнення створювати і підтримувати гарний психологічний клімат.

Як керівник хореографічного колективу – являюсь менеджером в організації освітнього процесу з хореографічного мистецтва, виховання інтересу до краси танцю, залучення дітей та любові до танцювальної діяльності, формування хореографічних умінь та навичок, засвоєння танцювальних рухів та етюдів, розкриття та розвиток творчого потенціалу, виявлення та створення умов для розвитку обдарованих дітей.

Успіх хореографічного гуртка залежить від багатьох чинників, зокрема від правильного набору його учасників, тому набір вихованців проводиться на початку навчального року. В основі прийому до хореографічного гуртка є особисте бажання та інтерес майбутнього учасника колективу до танцю, і формуються за віком та поділяються на рівні (від початкового до вищого).

Основою успішності розвитку танцівника є систематична навчально-тренувальна робота, що допомагає виконавцю творчо зростати й вдосконалювати свою майстерність; тренаж протягом тривалого часу є довершеним засобом підготовки танцівників.

Працюючи з дітьми, важливо постійно проводити музично-ритмічні ігри, а також підтримувати ігрову ситуацію протягом заняття, що підвищує емоційність та інтерес дітей до навчання і до танцю. Гра є дієвим засобом усебічного розвитку дітей. Граючись, дитина задовольняє своє бажання – рухатись. Завдяки проведенню ігор-інсценізацій діти вчаться перевтілюватися у відповідний до змісту гри художній образ, розвиваючи артистичні здібності, паралельно опановуючи танцювальні рухи. Почувши музику, дитина починає рухатися, зображуючи персонажів казок чи мультфільмів. У такому віці важко уявити абстрактний образ, тому їм слід пропонувати танцювальні рухи знайомих казкових персонажів. Музично-рухові ігри сприяють розвитку образного мислення, самостійного складання танцювальних ігор-комбінацій з відомих рухів, адже вплив ритмічного руху і музики сприяє розвитку органів чуття.

Хореографічний колектив «Шанс» Комунального закладу «Будинок дитячої та юнацької творчості» Березнівської міської ради був створений у 1990 році. В 2003 році колективу було присвоєно звання «Зразковий художній колектив», яке він успішно підтвердив у 2008, 2013 та 2018 роках.

У творчій діяльності керівник хореографічного колективу є менеджером, який поєднує навчальні та виховні задачі, а саме: виховує у здобувачів освіти естетичне сприйняття дійсності, світоглядне уявлення й ціннісні орієнтації, здатність сприймати, оцінювати твори хореографічного мистецтва, висловлювати особистісне ставлення до них. Заняття хореографічного гуртка проходять згідно навчальної програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку «Хореографія».

Високий рівень виконавської майстерності вихованців та постановочної роботи керівників дають можливість урізноманітнити репертуар цікавими хореографічними творами. Українські народні танці, хореографічні картинки, композиції та мініатюри завжди викликають неабияку зацікавленість глядачів.

Освітньо-виховна робота в колективі проводиться на основі вивчення елементів характерного народно-сценічного тренажу й елементів танцювальних рухів різноманітних народних танців. Основа успішної роботи і секрет досягнення творчих успіхів колективу полягає у систематичній і серйозній роботі, розбірливому повторенні навчально-тренувальних вправ і танцювальних рухів, які використовуються у танцях. У репертуарі хореографічного колективу понад 30 танцювальних номерів різного жанру: дитячі, народні, стилізовані українські танці, сучасної та естрадної хореографії.

Важливим завданням педагога-менеджера, керівника хореографічного гуртка є постійний процес включення вихованців у завдання з пошуку виразних засобів хореографічного мистецтва для передавання цікавих сценічних образів, розвитку здібностей до вільного вибору рухів, дій, жестів, створення образів казкових персонажів або звірів. З цією метою під час проведення занять вводимо нові інноваційні форми роботи, психологічні тренінги ділові ігри, ігри-імпровазації.

Хореографічний колектив «Шанс» постійно бере участь у концертах для дітей із малозабезпечених сімей, дітей, позбавлених батьківського піклування; вихованців та учнів закладів дошкільної, загальної середньої освіти району; для дітей з особливими освітніми потребами, дітей внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, у благодійних акціях, а також займає призові місця в обласних, усеукраїнських оглядах хореографічних колективів: обласний фестиваль-конкурс хореографічних колективів «Веселі закоблуки», Всеукраїнські фестивалі – конкурси «Мистецька мозаїка», «Танцююча країна», «Золотий вінець Терпсихори», «Натхнення Хортиці», де вибороли і місце. В червні 2019 року вихованці здобули Гран-прі у міжнародному конкурсі – фестивалі «Зоряні мости». Вихованці – учасники телевізійного проєкту «Тріумф року», соціально-інклюзивного фестивалю «Сонячні барви», благодійних заходів на допомогу воїнам Збройних Сил України.

Хореографічний колектив «Шанс» – це не тільки навчання в закладі поза-шкільної освіти, яке відкриває можливості виховання у дітей доброзичливості, порядності, сумлінності в набутті знань із хореографічного мистецтва, а й дружній колектив педагогів-однодумців, яких згуртувала любов до танцю. Заняття в хореографічній студії допомагає вихованцям обрати майбутню професію, підтвердженням цього є те, що багато випускників нашого закладу – учасників зразкового художнього колективу «Шанс» стали професійними хореографами. За вагомих внесок у розвиток художньої самодіяльності, організацію та проведення концертних програм Зразковий художній хореографічний колектив «Шанс» нагороджений численними Подяками та Грамотами .

Насичена концертна діяльність, цікавий освітньо-виховний процес, перемоги в конкурсах та фестивалях допомогли створити в колективі атмосферу єдності, творчого підйому, єдиної родини – педагогів, вихованців та їх батьків. Колектив завжди перебуває у творчому пошуку, об'єднує дівчаток і хлопчиків, які знаходять у хореографічному гуртку своє покликання, опановують основи

хореографії, артистизму, сценічних навичок та мріють дарувати людям прекрасне мистецтво танцю.

Отже, доброзичливість, повага до дітей і висока вимогливість та організованість – важлива умова роботи керівника-менеджера з хореографічним колективом, адже щоб керувати колективом, організовувати освітню діяльність вихованців, планувати, передбачати, приймати рішення, впливати, мотивувати, необхідно, як мінімум, бути мобілізованим, готовим фізично та психологічно до такої діяльності. За цим словосполученням «ховається» усвідомлене і цілеспрямоване управління власною діяльністю, роботою керівника хореографічного гуртка.

Саморозвиток особистості, заснований на самопізнанні, самовизначенні, самоврядуванні, самовдосконаленні, подоланні стереотипів свідомості, самоконтролі і самореалізації в обраній сфері діяльності. Це копітка і наполеглива робота над собою, з метою включити в педагогічну працю весь свій творчий потенціал, максимально використовуючи свої можливості та здібності.

Список використаної літератури:

1. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера : навч. посіб. для студ. екон. Вузів Київ, 2008. 271с.
2. Дороніна М. С. Пересунько В. І. Самоменеджмент: сутність, умови виникнення і розвитку. *Економіка і управління*. 2006. № 4. С. 7–12.
3. Керівництво організацією : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, І. С. Проник. Львів : Вид-во нац. Ун-ту «Львів. політехніка», 2008. 244с.
4. Мартиненко О. Методика роботи з хореографічним колективом: теорія і практика: підручник для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальностей 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Хореографія). Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 390 с.
5. Савчин Л. М. Методика роботи з хореографічним колективом. Рівне. 2017. 169с.
6. Штепа О. С. Структура та формування функції самоменеджменту. *Актуальні проблеми психології* : збірник наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України; за ред. С. Д. Максименка, В. Д. Потапової. Київ, 2008. С.174-180.

АВТОРСЬКА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ, ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Зельдес Володимир,

*керівник гуртка народного художнього колективу
студії образотворчого мистецтва «Бджілка»
Комунальної організації «Центр творчості
дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

У кінці ХХ століття у закладах освіти почали впроваджуватися авторські методики викладання, розроблені окремим автором або авторським колективом. Цей феномен інноваційної освітньої практики був побудований на основі провідних психолого-педагогічних концепцій експериментальних закладів освіти, адже педагогічні авторські методики включають певний набір алгоритмів, кроків, методів для досягнення цілей, які були розроблені (винайдені) педагогом-дослідником або групою однодумців. Заклади освіти, які прагнуть введення в освітній процес унікальних, новаторських принципів побудови навчання, які відрізняють їх від інших методик.

Авторська методика представляє собою унікальний підхід до викладання, який відрізняється від стандартних методичних прийомів, використання посібників та навчальних програм, пропонуючи нові, інноваційні підходи до освітнього процесу в закладах освіти, застосування сучасних технологій та інструментів, що сприяє підвищенню якості освіти та формуванню унікального іміджу закладу освіти. Оскільки авторська методика може включати різні педагогічні стратегії, підкресливши її унікальність спеціальні методи навчання розробляються з урахуванням особливостей здобувачів освіти, вона може бути більш адаптованою та ефективною, що дозволяє закладу освіти створити свій впізнаваний бренд, підвищити імідж, який асоціюється з інноваціями, високою якістю освіти та успішними результатами вихованців.

Навчально-методичні програми є важливою складовою освітньої системи та відіграють ключову роль у організації та проведенні освітнього процесу. Авторські навчально-методичні програми – програми розробляються окремими педагогами або закладами освіти відповідно до їх власних педагогічних принципів та методик викладання. Авторські програми можуть бути більш гнучкими та індивідуалізованими, а також враховувати специфічні потреби та особливості закладу позашкільної освіти.

Навчально-методичні кейси – комплексні програми, що включають набір навчальних матеріалів та методичних рекомендацій для педагогів з певної навчальної програми; зазвичай, розробляються колективом авторів, включають робочі зошити, методичні посібники, завдання, контрольні роботи та інші матеріали; забезпечують систематичний підхід до навчання та допомагають педагогам планувати та проводити заняття.

Навчально-методичні програми – є основою для організації освітнього процесу, планування занять, вибору навчальних матеріалів і методів викладання; вони сприяють систематичному та якісному навчанню здобувачів освіти, забезпечують єдині вимоги та допомагають педагогічному колективу досягати поставлених цілей.

Відмінність між авторською методикою викладання та іншими освітньо-методичними підходами полягає в тому, що авторська методика базується на індивідуальному творчому підході педагога, тоді як інші підходи часто є більш стандартизованими та широко поширеними. Авторська методика викладання розробляється відповідно до власних педагогічних принципів, досвіду та бачення освіти. Педагог створює унікальну методику, враховуючи свої дослідження, індивідуальні потреби та особливості вихованців, а також цілі та завдання освітнього процесу. Авторська методика може включати різні методи навчання, навчальні матеріали, активності, оцінювальні інструменти та ресурси, які найбільш відповідають стилю педагога, що дозволяє педагогу адаптуватися до індивідуальних потреб та особливостей здобувачів освіти. Вона може бути більш інноваційною, творчою, спрямованою на конкретні освітні цілі та контекст. Однак, авторська методика може вимагати більше часу та ресурсів для її розробки та реалізації і представляє собою унікальний та індивідуальний підхід до освітнього процесу.

Унікальність та оригінальність дають можливість закладу освіти впроваджувати творчі та оригінальні підходи педагогічного колективу до навчання, що включає розробку нових навчальних програм, застосування нетрадиційних методів та технік навчання, інтеграцію інноваційних технологій.

Якість освіти – при впровадженні авторської методики педагог має сприяти особистісному росту та розвитку здобувачів освіти. Інноваційність та сучасність – авторські методики викладання повинні відповідати сучасним вимогам і викликам. Впровадження нових педагогічних підходів, використання сучасних технологій і методів навчання, що відображають сучасні тенденції та потреби, допоможуть зробити освітній процес більш цікавим та ефективним.

Результати та досягнення – допомагають демонструвати успішні результати та досягнення здобувачів освіти та свідчать про якість авторської методики. Відгуки та рекомендації – позитивні відгуки та рекомендації вихованців, випускників та їх батьків є потужним інструментом для зміцнення іміджу закладу освіти.

Отже, заклад позашкільної освіти, який впроваджує авторські методики педагогів в освітній процес, забезпечує високу якість освіти здобувачів освіти та інноваційні підходи до навчання.

Список використаної літератури:

1. Дубасенюк О.А. Концептуальні засади створення і розвитку авторської школи. *Теоретичні і методичні засади розвитку і самовдосконалення особистості педагога-новатора в контексті модернізації нової української школи* :

збірник наук.-метод. праць; за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Євенок О.О. 2017. 287 с.

2. Мартинець Л. А. Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. 2-е вид., доповн. та переробл. Донецьк, 2015. 102 с.

3. Паламарчук В.Ф. Авторська школа. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=42479

4. Проц М. Авторська школа в Україні як педагогічний феномен: питання засадничих основ її організації. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т 2011. Вип. 572. Педагогіка та психологія. С.145-152.

5. Франчук А.М. Імідж школи мистецтв: інноваційні шляхи формування та розвитку. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3664>

6. Школа педагогічної майстерності. Загальні положення. URL: http://svatovo.ws/rmc/doc/ped_maysternist/

ПОЧАТКОВЕ ТЕХНІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ПЛОЩИНА ДЛЯ РОЗВИТКУ STEM-ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ

Корсуновська Ганна,

*керівник гуртка «Початкове технічне моделювання»,
Комунальний заклад позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості»
Жовтводської міської ради, Дніпропетровської області*

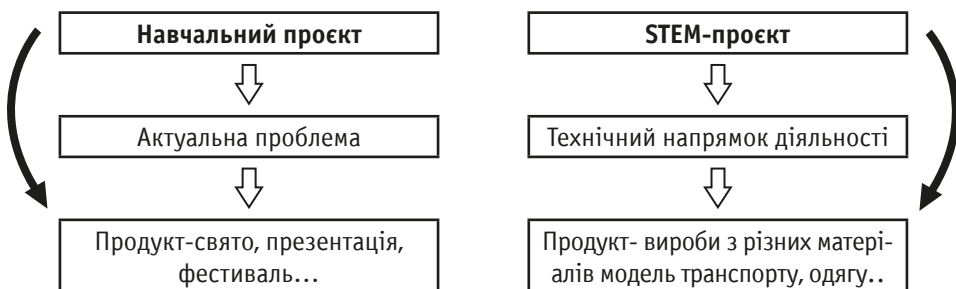
Позашкільна освіта України, як одна з важливих складових системи освіти, забезпечує творчу реалізацію таланту особистості, збагачує її інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток. Особливого значення в період переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства набувають гуртки початкового технічного моделювання, як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості дитини молодшого шкільного віку, найповнішого розкриття задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримки талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва.

Під час навчання у гуртку діти вирішують для себе такі завдання, як засвоєння початкових технічних і технологічних знань, елементарних уявлень і понять, розширення світогляду, формування вмій і навичок роботи з різноманітними матеріалами та інструментами. В процесі роботи у них формуються винахідливість, наполегливість, самостійність, працелюбство. Успіх людини в будь-якому виді діяльності значною мірою залежить від адекватної само-

оцінки власних умінь та здібностей. Молодший шкільний вік є періодом активного пізнання, самостійності дітей, спрямований на відкриття суб'єктивно нових закономірностей, формування понять, розвиток теоретичного мислення, відтак, завданням педагога є допомога, підтримка та розвиток дитини, яка відвідує гурток технічного моделювання.

Спрямованість системи освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною і виправданою ще кілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасним потребам особистості та соціальному замовленню. Сьогодні здобувач освіти має бути захищеним і мобільним на ринку праці, здатним ефективно діяти у нестандартних ситуаціях, робити особистий духовно-світоглядний вибір та навчатися впродовж життя. Ось чому на заняттях гуртка початково-технічного моделювання пріоритетом є STEM-навчання, оскільки дитина самостійно знаходить істину, досліджує предмет, експериментує зі своїм виробом, не боїться помилитися, бо знає, що керівник гуртка завжди підтримає і допоможе.

STEM ніби створює логічні ланцюжки в мисленні дитини та сприяє тому, щоб діти дивилися на світ глобально. Одне з основних завдань STEM-освіти – розвиток у здобувачів освіти системного мислення. Саме тому, серед форм занять гурткової роботи, важливе місце займає проєктна діяльність. STEM-проєкт має відмінність від навчального проєкту:

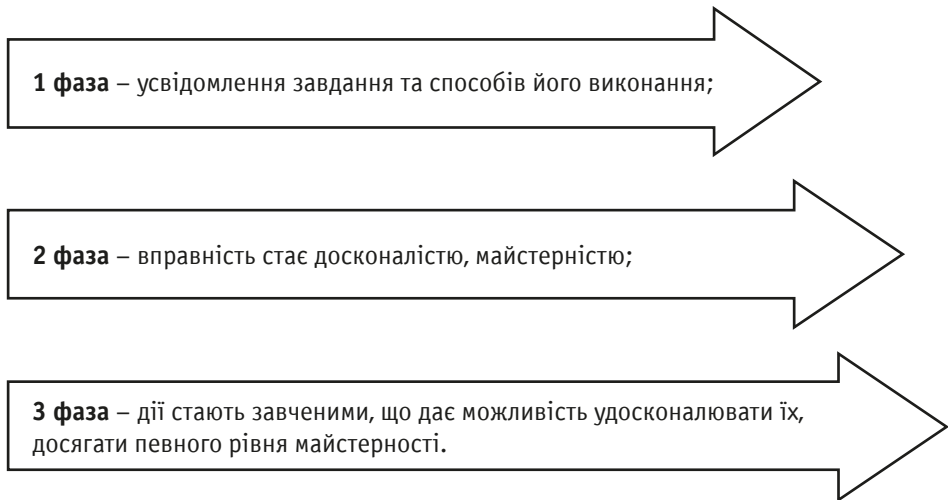

STEM-проєкт – це навчальна діяльність дітей, яка передбачає міждисциплінарний підхід та створення практичного продукту. STEM-продукт-обов'язкова складова, він пов'язаний із заявленою проблемою, втілює технологічне рішення. Наприклад, проєкти: «Геометрія в домі» (гурток «Початкового технічного моделювання»), «3D – моделі здорового харчування» (гурток «Рукоділья») тощо. Щоб стимулювати інтерес дітей до техніки, підтримати їх зусилля і знайти їм доцільний вихід керівник гуртка «Початкове технічне моделювання» запропонувала дітям виготовити з картону макет житла та автомобіля, причому зробити це по пам'яті, без зразків. Вихованці об'єдналися в групи, кожна з яких мала своє завдання. Можна з упевненістю сказати, що всі команди відтворили у макетах основні частини житла: гостьова кімната, ванна кімната, спальня, дитяча, кухня. Діти із задоволенням поринули у творчу роботу. Друга група вихованців працювала над макетом авто. Його бачили всі діти, тож завдання для них було неважке. А от відтворити пожежну машину було вже набагато важче,

адже є конкретика і потрібно згадати, що лише їй притаманно. Діти відтворили основні частини цього автомобіля: кабіну, кузов, колеса, тому що розуміють призначення автомобіля в цілому і відповідно з цим надають належну форму частинам іграшки, правильно виділяючи робоче місце водія. Запропоновані завдання дуже подобаються вихованцям, зацікавлюють їх, розвивають спостережливість, технічне мислення, творчі здібності, зорову пам'ять, творчу уяву, старанність і наполегливість.

Створивши певний продукт, педагог підвела дітей до узагальнення, використовуючи метод мозкового штурму, поєднавши творчі вміння та технічні знання: «Яку форму має кімната, які геометричні фігури вони використали при макетуванні моделі авто», яка площа їх кімнати, де місце водія тощо. Гуртківці за творчою працею не помітили як поринули у світ геометрії. В процесі створення продукту у дітей формується інженерне мислення: *виконуємо креслення-експериментуємо (виправляємо помилки)-робимо висновки.*

Діяльність вихованців у гуртку початкового технічного моделювання – це спроба власних можливостей, творчої діяльності, де є місце розвитку пізнавальної, розумової та дослідницької активності дитини, засвоєння вихованцями елементарних технічних уявлень і понять у векторі трьох фаз процесу формування вмінь та навичок:

Їх захоплення технікою поступово переростає в технічну творчість, розвиваються здібності та допрофесійні STEM-навички. Поєднуючи різні форми навчання керівник гуртка навчає дітей працювати в колективі, співпрацювати з друзями, співпереживати, надавати один одному допомогу, виховує зацікавленість у ґрунтовних знаннях кожного, оцінювати свої можливості і результати. Працюючи з вихованцями помітили, що перемогу на змаганнях здобувають саме ті діти, в яких добре розвинені математичні здібності, вони мають уміння логічно і творчо мислити, абстрагувати, а також у них гарно розвинені пам'ять

і творча уява. Тому педагог використовує на заняттях вправи на логічне мислення, логічні задачі, загадки, ребуси, головоломки, шаради, малюнки-загадки, задачі-жарти. Наприклад, *«По дорозі їдуть 5 автомобілів. У кожного з них по 4 колеса. Скільки коліс у цих авто? а скільки кабін?»*, *« Без чого не можна жити ?»*, *«На столі лежить один авокадо. Його розрізали на 2 частини. Скільки авокадо лежить на столі?»*.

Ми вчимо і навчаємось самі, ростемо разом із нашими вихованцями. Відомі науковці І. Бех, А. Богуш, В. Кремень, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська зазначали, що «кожен, хто працює з дітьми має свій арсенал прийомів, методів, власних таємниць і здогадок, помилок і перемог – усього того, з чого складається педагогічна стежинка у світ творчої душі дитини». Тому, займаючись у гуртках, опанувавши систему певних початкових технічних і технологічних знань, умінь та навичок, дитина отримує ключ для реалізації власних творчих задумів шляхом участі і перемог у конкурсах, виставках різного рівня від міських до всеукраїнських.

Гурток початкового технічного моделювання – це той проєкт, де у вихованців «проростають перші паростки інженерії», діти вчать у процесі трансформації паперу, природного матеріалу та полімерної глини, творити невеликий об'єкт своїми руками. У дитини формуються спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності, розвивається моторика рук. Ця діяльність надає можливість доступними засобами висловити емоційний стан дитини, її ставлення до навколишнього світу, вміння самостійно творити, конструювати. Від майстерного використання керівником гуртка новітніх інноваційних технологій та активних форм організації занять залежить досягнення мети, результативність освітнього процесу та сформованість ключових компетентностей вихованців. Реалізувати їх можливо лише максимально наблизивши заняття гуртка до життя, спонукаючи дітей бути не спостерігачами, а активними учасниками цих процесів, відносин, які лягли в основу заняття, залучаючи їх до спільної діяльності в процесі пізнавального пошуку.

Завдяки площині STEM-навчання завдання, які пропонуються дітям, спрямовані не лише на відпрацювання правила або алгоритму, а містять і такі компоненти, які вимагають здогадки, нестандартного підходу, творчого мислення, дослідження, проєктування, створення об'єкту без певних теоретичних знань. Така діяльність подобається вихованцям, зацікавлює їх, розвивають спостережливість, технічне мислення, творчі здібності, зорову пам'ять, творчу уяву, старанність і наполегливість, формуються інженерні якості, а практичні дослідження допомагають керівнику гуртка виводити «формулу теорії». І такий спосіб «від практики до теорії» вихованцям дуже подобається! Дитина граючись, створює новий об'єкт, не «заціклюючись» на вивченні теоретичного матеріалу. Дитяча методика «спробую так» – дає гарні результати, в основі яких лежать математичні розрахунки, моделювання та інтегроване використання різноманітних інструментів і засобів інших наук.

Отже, крок за кроком дитяча допитливість і педагогічна підтримка керівника гуртка «Початкове технічне моделювання» інтересу вихованців до навчання і пошуку знань, мотивація до самостійних досліджень, створення простих приладів, конструкцій привели до сходинок STEM-навчання, де вони мають «можливість утворитися та розвиватися» від молодшого школяра до компетентного випускника на благо свого майбутнього.

Список використаної літератури:

1. Берега В. Роль позашкільних закладів у формуванні творчої особистості. *Педагогічний вісник*. 1997. №2. С. 6-7.
2. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 1. Чернівці: «Букрек». 2015. 840с.
3. Ботюк О. Ф. Конструювання з паперу методом орігамі: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2000. 64 с.
4. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2022/2-23 навчальному році. Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 15.08.2022 № 22.1/10-1080.
5. Нові технології позашкільної освіти і виховання. /Т.М. Дем'янюк, І. М. Первушевська К.: ІЗМН. 2000. 350с.
6. Поліхун Н. І., Сліпухіна І. А., Чернецький І. С. Педагогічна технологія STEM як засіб реформування освітньої системи України *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2017. № 3(58). С. 5–9.
7. Про навчальні програми та навчальну літературу з позашкільної освіти, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в закладах позашкільної освіти в 2018/2019 навчальному році. Лист МОН України №1/9-423 від -5.07.2018.

МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ В ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Кундас Тетяна,

*завідувачка організаційно-масового відділу,
Комунального закладу «Будинок дитячої та юнацької
творчості» Березнівської міської ради, Рівненської області*

На сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин в суспільстві багато людей, відчуваючи психологічне задоволення від роботи (навчання), шукають творчої реалізації за межами роботи, задоволення потреб у свідомості, хобі, добровільної волонтерської діяльності, самоосвіті та самореалізації і змістовного дозвілля.

Змістовне дозвілля дітей та молоді суттєво впливає на гармонійне формування особистості, задовольняє потреби у спілкуванні та самовираженні, організує вільний час і відволікає вихованців від шкідливих звичок. Дозвілля – це діяльність, обрана за власними інтересами і нахилами, у якій дитина може проявити себе як особистість. Спрямування вільного часу відіграє значну роль у формуванні їх творчої, активної, організованої особистості, формує навички здорового способу життя дітей та молоді. Менеджмент організації дозвілля – це управління та організація вільного часу і відпочинку вихованців у сучасному освітньому середовищі.

Організаційно-масова робота є одним з важливих напрямів роботи Комунального закладу «Будинок дитячої та юнацької творчості» Березнівської міської ради і містить у собі організацію дозвілля дітей, учнівської молоді у спілкування з однолітками в різноманітних формах, зміцнення їх психологічного здоров'я, створення умов для профорієнтації та самовизначення особистості.

Основною формою організаційно-масової роботи є участь вихованців у масових заходах: конкурсах, змаганнях, фестивалях різних рівнів. Протягом усього навчального року вихованці були активними учасниками масових, виховних заходів, що проводилися у закладі позашкільної освіти та за його межами. Вважаємо, що пошук і надання підтримки здібним, обдарованим і талановитим дітям та учнівській молоді важливе завдання організатора-менеджера. Плануючи змістовне дозвілля дітей, враховуємо особисті та колективні інтереси, прагнемо постійно бути у пошуку нових форм організації змістовного дозвілля, адже підготовка, участь у заходах є значним стимулом для творчого, інтелектуального, духовного розвитку вихованців, задоволення їх потреб у творчій самореалізації. Запрошення дітей міста та громади на проведення масових заходів сприяє популяризації закладу позашкільної освіти.

Готуючи той чи інший захід, спільно з педагогами спрямовуємо свої зусилля на формування компетентної, соціально-зрілої та конкурентно спроможної творчої особистості, носія національних цінностей і загальнолюдських надбань. Патріотичне виховання є пріоритетним напрямом виховання дітей та молоді в закладі. На виконання Програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді у Рівненській області організовано реалізацію проєктів «Держава починається з тебе», «Колесо життя», «У твоїх руках щастя!», «Намісто роду», «Храм людської душі», «Жива планета», «Моя Україна».

В умовах жорсткої війни, яку розв'язала рф проти України, надзвичайно важливою є психологічна підтримка наших вихованців. Саме тому, педагоги – менеджери організації дозвілля, спрямовують зусилля на особистість кожного вихованця та дітей внутрішньо переміщених осіб. У закладі позашкільної освіти створені умови для вільного спілкування між дітьми, батькам надається інформація про дії у надзвичайних ситуаціях та рекомендації як говорити з дітьми про війну, педагогами проводяться заняття зі зняття психологічної напруги, техніки самовідновлення.

Керівниками гуртків разом із вихованцями зібрано документальні матеріали про героїв Небесної Сотні, земляків учасників АТО, Героя України Івана Городнюка, оформлено куточок вшанування загиблих земляків на війні з РФ.

Організація діяльності педагогів та їх співпраця з іншими закладами освіти, організаціями теж входить у роботу менеджера організації дозвілля, адже в умовах війни важливо мати активну громадську позицію і бути прикладом для вихованців. Саме керівники гуртків є активними учасниками виготовлення маскувальних сіток, здійснюють психологічну підтримку дітей та їх батьків, беруть активну участь у роботі благодійних організацій «Мені не байдуже», «Золотий вік», «Рокада», а також волонтерських проєктів. Педагоги та вихованці намагались у дистанційному форматі підтримати наших воїнів засобами мистецтва – готували онлайн-звернення, проводили флешмоби «Хай буде мир на всій землі!», малювали малюнки про Перемогу, відволікаючи дітей від стресу, а також для підтримки воїнів, медиків, волонтерів, цивільних осіб відправляли в зону бойових дій роботи дітей, брали участь у мистецькому марафоні «Віримо в Перемогу!», «Діти України – рідній країні!»; проводилися гурткові заняття для дітей переселенців на базі лісового коледжу, центру реабілітації української церкви Християн Віри Євангельської. Патріотичне виховання у Будинку дитячої та юнацької творчості пронизує весь освітньо-виховний процес, органічно поєднує національне, громадянське, родинно-сімейне, естетичне виховання, базується на національній історії, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Педагогічний колектив закладу освіти ідеї патріотизму намагається зробити наскрізними в системі освітньо-виховної діяльності, тому гуртківці активно залучаються до участі в різноманітних заходах. Високу результативність у формуванні патріотичних якостей особистості забезпечують усі педагоги.

Патріотичним змістом були наповнені виховні та освітні дистанційні заходи, які висвітлювались у Facebook: майстер-класи з декоративно-прикладного мистецтва, хореографії, до святкування Дня вишиванки, Дня миру, вшанування воїнів, які захищають Україну від московитів.

Головним аспектом діяльності менеджера дозвілля є формування міжособистісних зв'язків одної вікової групи. З метою створення дружніх дитячих колективів було проведено патріотичний квест «Україна після війни», Різдвяну благодійну акцію «Ангели поруч», бесіди з тем: «Ми українці-громадяни і патріоти», «Любимо Україну, знаємо пісню її солов'їну», «Горде ім'я – українець!», благодійний захід «З вірою в Перемогу». Під час заходу було зібрано 15350 гривень захисникам України з Березнівщини.

Значна увага приділяється учнівському самоврядуванню – «Місто творчості». Виховувати у дітей активну життєву позицію, готувати до участі в демократичному управлінні суспільством, формувати лідерські якості є метою самоврядування. Традиційно з 1 по 15 вересня в закладі позашкільної освіти проходять Дні відкритих дверей, у програмі яких є заходи по залученню здобувачів освіти

до гурткової роботи: екскурсії учнів шкіл громади, відвідування педагогів з рекламними виступами перед учнями у закладах загальної середньої освіти, виставки по кожному профілю гуртка «Моє позашкілля – це казка, це – мрія».

Великий виховний вплив на дітей мали пізнавальні заходи «Ллється мова солов'їна» до дня української мови та писемності, година спілкування «Цей світ наповниться твоїм теплом», конкурсно-ігрова програма «Наш гість – Святий Миколай...», музично-розважальні програми «Караоке», «Новорічний каламбур», майстер-клас з виготовлення Янголів миру, свободи і віри, бесіди з теми «Розкажу тобі про Україну», «Ми родина, наш дім – Україна», тренінгові заняття «Будь гідним скрізь і всюди, щоб нести Вам радість, люди!».

Заходи, які розповідають про традиції Будинку дитячої та юнацької творчості й закріплюють їх, є органічною частиною іміджу закладу освіти. Виступ на великій сцені для кожного учасника – почесний, тому номери дитячих виступів добираються до цих заходів дуже ретельно.

Вихованці із задоволенням беруть участь у масових діях, інтелектуальних та творчих конкурсах, готують виступи, змагаються в ерудиції, спритності, спілкуються, поповнюють і вдосконалюють знання в науці, культурі, мистецтві. Формування у дітей цінностей людини, громадянина, патріота є підсумком таких заходів. Змістовні та цікаві дії педагоги практикують не тільки на базі Будинку дитячої та юнацької творчості, а й у дитячій бібліотеці, закладах загальної середньої освіти міста, району. Вихованець відчуває увагу педагога, бачить можливість показати себе, пізнати радість творчості та отримати позитивну оцінку своєї праці. Радість успіху спонукає дитину шукати нові можливості прояву власних здібностей, а педагоги, керівники гуртків формують позитивний емоційний фон розвитку дитини.

Одним із напрямів менеджменту організації дозвілля є залучення до активної участі в освітньому процесі, організації та проведенні виховних заходів не тільки вихованців, але і їх батьків, які будуть не тільки гостями на заходах, або спостерігачами за здобутками своїх дітей. З цією метою залучаються активні форми та методи виховної роботи із залученням батьківської громадськості, використовуючи їх досвід та приклад активної участі у житті закладу освіти. Педагогічний колектив Будинку дитячої та юнацької творчості Березнівської міської ради працює заради наших вихованців, а отже, заради майбутнього. Тож, будемо і надалі разом прикладати максимум зусиль, необхідних для гармонійного розвитку кожної дитини.

Список використаної літератури:

1. Ковальчук З. Психологічний супровід позашкільної освіти як чинник успішної педагогічної взаємодії [Електронний ресурс] Молодь і ринок. 2013. № 6. С. 76-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2013_6_15
2. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: кол. монографія. Київ : Ліра К, 2017. 328 с.

3. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ : Кондор, 2005. 408 с.

4. Софій Н. З., Кузьменко В. У. Про сто і один метод активного навчання. Київ : Крок за кроком, 2003. 116 с.

ЯК САМОМЕНЕДЖМЕНТ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ В ІМІДЖ МЕНЕДЖМЕНТ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лебідь Леся,

*керівник гуртка народного художнього колективу
студії образотворчого мистецтва «Бджілка»,
Комунальної організації Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

Українське суспільство стоїть на порозі нових змін у різних сферах, насамперед, у освіті. Сучасна позашкільна освіта проходить процес пошуку нових альтернативних шляхів розвитку, розробки управлінських, методичних і навчальних засобів створення позитивного іміджу закладів позашкільної освіти, який зробить його конкурентоспроможним на сучасному освітньому ринку.

Імідж – це яскравий прояв індивідуальності закладу позашкільної освіти, неповторне обличчя і педагогів, і вихованців, відтак турбота про створення іміджу закладу освіти є невід’ємною складовою роботи всього педагогічного колективу.

Над проблемою дослідження поняття «імідж», його формування в закладах освіти працювали вітчизняні та зарубіжні науковці М. Борисенко, Н. Голота, Н. Казакова, Т. Кизилова, М. Левіт, О. Павленко, А. Панасюк, А. Пелих, В. Шепель, Л. Браун, П. Берд та інші.

Як зазначає В. Жадан, формування іміджу закладу освіти – це процес, під час якого створюють певний запланований образ на підставі наявних ресурсів (2016).

На думку О. Грицан, використання комплексного культурологічного підходу та впровадження інформаційно-художніх технологій, зокрема естетизації усіх видів навчальної діяльності в закладах позашкільної освіти дає можливість створювати унікальне середовище, особливий соціум, в якому дитина залучається до одвічних цінностей, тим самим вдосконалюється духовно, емоційно, інтелектуально як в процесі виконання творчих завдань на основі взаємодії різних видів мистецтв (2016).

На сучасному етапі перед закладами освіти постає завдання підготувати людину нового типу, яка розвиває і поєднує ґрунтовні знання та творчі здібності, має високу моральність і поважає загальнолюдські цінності, буде здатна не тільки адаптуватися до соціуму та стати конкурентоспроможною, а на

професійному рівні вирішувати питання відродження і розвитку національної науки і культури, інформатизації суспільства, підвищення духовності народу. Така діяльність піднімає престиж закладу освіти у суспільстві, викликає підвищену цікавість до навчання в ньому.

Імідж закладу позашкільної освіти, на думку дослідників, має особистісний характер, оскільки наші уявлення є передусім сприйняттям її особистісних рис та властивостей; сприймається крізь призму властивостей, які можуть бути корисними людині, а не з точки зору його суспільного значення; бути яскравим та конкретним, адже образ закладу освіти краще сприймається громадськістю, коли він торкається її почуттів, відповідає на її конкретні запити й потреби; має бути спрощеним, оскільки просте краще сприймається і запам'ятовується.

Отже, завданням іміджу багатофункціонального закладу позашкільної освіти є плекання професійного імені, самобутності та конкурентної переваги на все більш насиченому ринку освітніх послуг. Досягнути цієї мети можна лише маючи чітке уявлення про головні елементи формування іміджу.

Керівник закладу освіти – це лідер, який планує та формує імідж закладу освіти, його стиль роботи, команду педагогів, атмосферу, дисципліну, різноманітність надання освітніх послуг, раціональне використання коштів; має бути особистістю, людиною високо інтелегентною та ерудованою, професіоналом своєї справи, володіти необхідними педагогу компетенціями.

Перед педагогом позашкільної освіти стоїть ряд завдань, які не обмежуються наданням вихованцям додаткових знань та навиків. Передусім, це допомога вихованцям розвинути впевненість у своїх силах, можливостях, створити умови для творчого самовираження та самопізнання, виховання нового покоління готовим до активної діяльності в галузі науки і культури, покоління, яке шанує та береже природу, любить Батьківщину і творчо працює, реалізуючи свої здібності й обдарованість.

Здобувачі освіти – діти, які навчаються, також є частиною іміджу закладу освіти. Якщо вихованці демонструють високий рівень освіти, інтелектуального та естетичного розвитку, реалізують свої здібності й обдарованість, досягають високих результатів на олімпіадах та конкурсах, а випускники продовжують навчання у закладах вищої освіти.

Образ педагога закладу позашкільної освіти складається з багатьох чинників: зовнішній вигляд, риси особистості (доброта, справедливість, чесність, вміння любити), стиль спілкування, компетенції, здатність передавати знання, а також необхідності оволодіння мистецтвом управління собою – самоменеджментом.

Вимоги сучасності ставлять педагога перед необхідністю постійно розвиватися, протягом життя здобувати нові знання та навички, підвищувати рівень кваліфікації, опановувати новітні технології. Ситуація в світі зараз дуже динамічна, зміни приходять надто стрімко. Зазнають трансформацій система цінностей, спосіб життя та форми праці. Сучасний педагог має знаходити і фізичні і емоційні сили для того щоб бути доступним та відкритим для свого

учня аби стати порадиником в складних ситуаціях, тим, хто дає знання та розуміння світу, вказує дорогу.

3. Юринець, О. Макара зазначають, що самоменеджмент – це послідовне та цілеспрямоване використання ефективних методів роботи у повсякденній практиці з оптимальним використанням власних ресурсів для досягнення власних і професійних цілей, складовими якого є самопланування, самоорганізація, самомотивація та самоконтроль. (Юринець, Макара, 2014).

Самопланування – це вміння думати з випередженням. Перш ніж щось почати робити, необхідно розробити чіткий та ретельний план дій. Щоденні справи, проекти, навчання, зустрічі чи свято – будь яка діяльність потребує планування, а це означає постановку цілей, визначення пріоритетів та шляхів їх реалізації.

Самоорганізація – полягає в ефективному використанні власного часу, дотриманні розпорядку дня та виконанні завдань, розумної рівноваги між роботою та відпочинком.

Самомотивація – це вміння мобілізувати та надихнути себе до дії, виконання роботи. Стимулами для мотивації виступають успіхи вихованців, вдячні відгуки батьків, відзнака керівництва.

Самоконтроль – здійснюється шляхом самооцінки, самоперевірки та корекції виконаної роботи і є обов'язковою умовою педагога.

З особистого досвіду керівника гуртка народного художнього колективу студії образотворчого мистецтва «Бджілка» Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва, можу зазначити, що впровадження системи самоменеджменту сприяло можливості раціонально використовувати власний час, заощаджуючи власні сили та ресурси. Складання простого списку справ спочатку було малоефективним, завжди щось лишалося незробленим чи незавершеним. Але надалі, задля фіксації часу, необхідного для виконання завдань, використовуємо найпопулярніший додаток тайм-менеджменту в наборі інструментів Google – Google Calendar (переваги: зручний, простий в користуванні), що допомогло уникати цейтнотів, складати розклад занять, планувати зустрічі, виставки та заходи, організувати онлайн заняття, проходити курси підвищення кваліфікації, виділяти час на саморозвиток та власну творчість, планувати особисті справи.

Для більш довгострокового планування використовуємо блокнот-скетчбук для малювання, де занотуємо плани, ідеї, начерки чи ескізи, візуалізуємо бажання та мрії. Це найбільш прийнятний спосіб самопланування для художника, адже візуалізація – це сприйняття інформації і спосіб мислення. Слушною ідеєю для самоконтролю є звичка підбивати підсумки виконаної роботи в кінці дня, що дає можливість проаналізувати накопичену за день інформацію, виявити помилки та слабкі місця.

Мотивуючим чинником є спілкування з моїми учнями, адже діти задають стільки питань! Педагог – позашкільник повинен мати необхідні знання не лише зі своєї дисципліни, а й з психології та фізіології, щоб навчити вихо-

ванців емоційної стійкості, зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, зрозуміти свою роль у суспільстві. Осмислення власного бажання бути ерудованим та компетентним наставником стало найбільш мотивуючим для саморозвитку. Загальноміські масові заходи, виставки, конкурси, фестивалі та флешмоби, які організовує центр творчості, є захоплюючими для педагогів, наших вихованців і їх батьків. Також самомотивацію посилює відвідування художніх виставок, онлайн-галерей світових музеїв, перегляд цікавих тематичних відеоматеріалів, театрів та концертів, читання художньої літератури.

Самоменеджмент мотивує педагога здійснити перебудову свого життя, змінити усталені звички, проявити силу волі. А обмін досвідом між колегами, колективне проходження курсів підвищення кваліфікації, відчуття радості від перших результатів стануть запорукою успіху.

Робота в колективі Центра творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» допомагає на цьому шляху, адже тут кожен педагог може заручитися підтримкою колег, які також планують раціонально організувати свою роботу, продуктивно використовувати особисті ресурси, що призводить до збільшення якісних показників, дає можливість отримати ефективну команду фахівців.

Отже, самоменеджмент педагога формує образ закладу освіти і є невіддільною складовою його імідж менеджменту.

Список використаної літератури:

1. Грицан О. В. Формування позитивного іміджу навчального закладу : методичні рекомендації. Миколаїв : ОІППО, 2016. 44 с.
2. Жадан В. Імідж сучасної школи: теорія та практика (з досвіду роботи) URL: <https://volodimir-zhadan.webnode.com.ua/shkola/upravlinnya/imidzh-shkoli/>
3. Лукашевич М.П. Теорія і практика самоменеджменту. К.: МАУП, 2010. 225 с.
4. Міщенко Т. О. Імідж-менеджмент закладу позашкільної освіти КЗ ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 073 «Менеджмент» / наук. керівник О. О. Убейволк. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 100 с.
5. Юринець З. В. Макара О. В. Самоменеджмент : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 272 с.

ТВОРЧІ КЛАСТЕРИ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лельчук Дмитро,

*керівник гуртка,
Комунальної організації Центр творчості дітей та
юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

У сучасних умовах модернізації національної позашкільної освіти значну роль відіграє система методичної роботи, надання методичної допомоги педагогам закладів позашкільної освіти у розвитку їхньої професійної майстерності, компетентності, активізації творчого потенціалу кожного педагога, стимулювання його мотивації до постійного бажання навчатися та самовдосконалюватися. Головною метою реформ в позашкільній освіті є високоякісна, доступна система позашкільної освіти, розширення функцій закладу освіти.

Сьогодні, коли освіта відіграє важливу роль у розвитку українського суспільства, важливим напрямом діяльності закладу позашкільної освіти стає робота творчого кластеру. Для успішної реалізації цієї мети необхідно оновлення і осучаснення знань та вмінь педагогів, формування у них потреби в особистісному та професійному зростанні. У зв'язку з цим виникла необхідність в організації такої оптимальної, методично корисної, практичної значимої форми взаємодії, як інноваційний методичний кластер. Це система встановлення тісних зв'язків між закладами позашкільної освіти, громадськістю, інституціями, яка включає в себе весь інноваційний ланцюжок – від виникнення креативної ідеї до її безпосереднього втілення.

Творча діяльність у межах кластера передбачає підвищення професійної компетентності керівників, методистів, керівників гуртків закладів позашкільної освіти, обмін напрацюваннями, ідеями, співпрацю, – а як результат підвищення рівня освіти учасників із питань упровадження новацій у позашкільній освіті. Педагог, який працює у кластері, повинен мати не тільки високий рівень кваліфікації та фахові знання, але й особистісний імідж, який має значний вплив на привабливість творчого кластеру.

Імідж педагога – це комплекс уявлень, сформованих іншими людьми про цю особу на основі її зовнішності, поведінки, медійності та особистих досягнень. Він включає такі характеристики, як стиль спілкування, повага до колег і здобувачів освіти, фахові знання та компетентності, а також медійність, активність у культурному житті, особисті досягнення у професійній сфері. Особистісний імідж педагога суттєво впливає на оцінку його роботи, а також на вибір здобувачів освіти і батьків. Привабливість творчого кластеру пов'язана з тим, що в кластері працюють педагоги, чия діяльність пов'язана з творчим процесом. Уміння надихати, мотивувати вихованців є ключовою компетенцією

педагога, який працює в одному з творчих об'єднань кластеру, оскільки в творчому об'єднанні створюється атмосфера довіри й взаєморозуміння, що сприяє успішній творчій роботі.

Для перевірки гіпотези про вплив особистісного іміджу педагога на привабливість творчого кластеру було проведено опитування учасників кластерів, яке включало оцінку зовнішнього вигляду, стилю спілкування, рівня професійної компетентності та загальної особистісної привабливості педагога. Учасники опитування відзначили, що педагог, який має особистісний імідж, успішна взаємодія з колегами і здобувачами освіти, створює позитивну атмосферу в кластері, сприяє розвитку творчих ідей, а результати опитування показали, що особистісний імідж педагога впливає на значимість творчого кластеру.

Імідж творчого кластеру – це сприйняття й уявлення про спільноту або заклад освіти, що відрізняються своїм творчим потенціалом, культурною різноманітністю, інноваційністю та здатністю створювати й підтримувати творчі галузі. Творчі кластери об'єднують талановитих і творчих людей, які працюють у таких галузях, як мистецтво, дизайн, музика, кіно, мода, архітектура, медіа тощо.

Імідж кластеру формується шляхом поєднання таких факторів, як наявність впливових і успішних творчих проєктів, насиченість культурною та розважальною інфраструктурою, доступність освіти у сфері мистецтва, наявність підтримки, інвестицій у розвиток творчих індустрій, а також визнання та прийнятність з боку громадськості. Імідж творчого кластеру може мати позитивний вплив на розвиток педагога, мотивуючи талановитих людей, інвестиції, стимулюючи економічне та культурне зростання закладу позашкільної освіти, створює унікальну атмосферу, що сприяє інноваціям, взаємодії між творчими професіоналами. Творчі кластери можуть стати центрами культурного розвитку, приваблюючи таланти та створюючи гарні умови для розвитку творчих галузей та інновацій.

У сучасному світі, де спілкування відіграє важливу роль, особистий імідж має значний вплив на сучасне суспільство, життя людей, відображає спосіб, яким ми представляємо себе і як нас сприймають оточуючі, а також включає в себе: зовнішній вигляд, стиль одягу, чистоту та охайність, манери поведінки, спосіб спілкування та комунікаційні навички.

У сфері професійного розвитку, особистий імідж може мати вирішальне значення, адже професійний успіх часто пов'язаний з першим враженням, яке ми створюємо про себе. Впевненість у собі, професіоналізм та високий стандарт представлення можуть стати ключовими факторами для отримання більших можливостей, кар'єрний розвиток та розширення професійних контактів. Позитивний особистий імідж також впливає на наші соціальні відносини. Люди, які приділяють увагу своєму зовнішньому вигляду та способу спілкування, мають більше можливостей для побудови стабільних і позитивних взаємин з іншими. Впевненість у собі, гарні манери та здатність ефективно спілкуватися можуть сприяти встановленню нових знайомств, створенню взаєморозуміння та розвитку особистих відносин.

Особистий імідж використовується як засіб самовираження та самоствердження. Кожна людина є унікальною особистістю і, враховуючи власний імідж, може виразити свою індивідуальність, цінності та стиль життя. Вибір одягу, зачіски, аксесуарів та манери поведінки можуть допомогти відобразити нашу особистість та створити позитивне враження. Важливо зазначити, що особистий імідж не має бути штучним або поверхневим. Аутентичність та єдність зовнішнього вигляду і внутрішніх цінностей особистості відіграють важливу роль у створенні позитивного іміджу педагога.

Визначальними частинами іміджу педагога-професіонала є висока самооцінка та впевненість у собі, віра в доброзичливість, соціальну й особисту відповідальність, бажання змінюватися й уміння ризикувати.

Отже, особистий імідж особистості є важливим для педагога, включаючи професійний успіх, соціальні відносини та самоствердження. Він допомагає створювати позитивне враження про себе, встановлювати зв'язки з іншими. Особистісний імідж педагога – це образ, який формується в освітньому середовищі і сприймається здобувачами освіти, колегами та іншими учасниками освітнього процесу. Він складається із зовнішніх характеристик, особливостей поведінки, професійних навичок та комунікативних якостей, що визначають сприйняття та оцінку педагога. Особистісний імідж педагога відіграє важливу роль у формуванні взаємин та впливає на ефективність навчання вихованців. Складовими, які визначають особистісний імідж педагога є:

- *Професіоналізм* – пов'язаний з професійними знаннями та компетенціями педагога; проявляється у глибокому розумінні фахового предмету, актуальності знань, умінні зробити матеріал доступним та зрозумілим, адаптувати методи навчання під потреби здобувачів освіти.

- *Комунікабельність* – включає здатність ефективно спілкуватися з різними віковими групами вихованців, висловлювати свої думки та ідеї чітко й ясно, вміє викликати довіру, підтримує конструктивний діалог і відкритість до зворотного зв'язку.

- *Ставлення до здобувачів освіти* – формується на основі його ставлення до здобувачів освіти, яке включає повагу, емпатію, терпіння та піклування, виявляє інтерес до індивідуальних потреб здобувачів освіти, підтримує їх розвиток і створює сприятливу освітню атмосферу, зазвичай отримує позитивні відгуки і впливає на їх мотивацію та успіх у навчанні.

- *Організаційні навички* – педагог має бути добре організованим та здатним ефективно планувати освітній процес, уміти структурувати навчальний матеріал, надавати чіткі інструкції, встановлювати реалістичні строки та оцінювати успішність здобувачів освіти, що допомагає створити систематичний та продуктивний освітній процес.

- *Етика та професійна відповідальність* – розкриває етичні принципи та професійну відповідальність педагога, які пов'язані з людськими чеснотами – чесністю, справедливістю, конфіденційністю, повагою до прав та інтересів усіх учасників освітнього процесу, а також дотримання норм професійної етики.

Отже, особистісний імідж педагога має значний вплив на здобувачів освіти та їх сприйняття освітнього процесу. Позитивний і привабливий імідж педагога сприяє стимулюванню інтересу вихованців до навчального предмету, мотивації здобувачів освіти до отримання кращих результатів.

Особистісне зростання фахової майстерності, високого професіоналізму педагога, який постійно збагачує свої знання, створює цікаві навчальні програми та підтримує здобувачів освіти у їх академічному та професійному зростанні, стає авторитетною та шанованою особистістю в колективі, відіграє важливу роль у формуванні іміджу освітнього закладу. Якість надання освітніх послуг, які надаються педагогом закладу позашкільної освіти, також впливає на його імідж та загальне сприйняття закладу освіти. Турбота, увага та підтримка, проявлені педагогом, сприяють особистісному та професійному зростанню здобувачів освіти. Цікаві навчальні програми, різноманітні методи навчання, які допомагають вихованцям розвиватися та досягати успіху, створюють позитивне враження про педагога та заклад позашкільної освіти.

Якість комунікації та взаємодія педагога з дітьми, колегами, адміністрацією та батьками також має значення. Чіткість, конструктивність та відкритість у спілкуванні сприяють встановленню довірливих відносин та створюють сприятливе освітнє середовище. Публікації, участь у конференціях, отримання сертифікатів та нагород підтверджують майстерність педагога.

З початком повномасштабного вторгнення військ країни-агресора наше життя повністю змінилося. Багато людей покинуло Україну, що ускладнило проведення професійної діяльності. З перших днів воєнних дій багато педагогів приєдналися до української спільноти в одній з найвідоміших у світі соціальних мереж, де пропонувався інноваційний спосіб спілкування – формат аудіокімнат. Він виглядає таким чином: є ведучий кімнати/аудіопростору, кілька співведучих/модераторів, певна кількість виступаючих та багато слухачів, які формують запити для того, щоб отримати мікрофон та висловити свою думку. Це були міжнародні кімнати, в яких люди з різних країн та куточків світу ділилися останніми новинами про війну в Україні, підтримували один одного, збирали донати, висловлювали співчуття тощо. У перші дні вторгнення аудиторія слухачів досягала 4-5 тисяч людей, кожного дня ми обговорювали актуальні події. Згодом це перетворилось на своєрідне ком'юніті, де знайшли нових друзів та спілкування вже не у віртуальному, а в реальному просторі. Спочатку аудіопростір та теми, які обговорювались, були пов'язані тільки з війною, але поступово, коли познайомилися ближче, почали робити тематичні аудіокімнати. Коли наші слухачі дізналися про те, що один із педагогів – художник та працює в закладі позашкільної освіти, до нас надійшла дуже велика кількість запитів та прохань щодо проведення тематичного аудіопростору про мистецтво, досвід роботи з дітьми та багато інших питань. Зроблений простір тривав майже 4 години – спочатку у вигляді лекції, а потім відповідей на поставлені питання. Це викликало дуже бурхливу реакцію користувачів аудіопростору – нам почали

писати діти та їх батьки із запитаннями: як можна потрапити на заняття, яке проводиться у закладі позашкільної освіти, як записатися та приєднатися до заняття онлайн та багато інших питань, пов'язаних з професійною діяльністю. Відтак, під час визначення особистісного іміджу в соціальних мережах, заклад позашкільної освіти отримав багато нових учнів та задоволених батьків, у цей важкий для нашої країни час.

Компетентність, якість навчання, підтримка здобувачів освіти, ефективна взаємодія, встановлення партнерських відносин створюють сприятливе освітнє середовище та мотивують залучення й навчання талановитих і обдарованих здобувачів освіти.

Отже, особистісний імідж педагога відіграє важливу роль у привабливості творчого кластеру. Педагог, який має високу кваліфікацію, професійні знання та сильний особистісний імідж, здатен надихати, мотивувати та зацікавлювати інших людей. Це особливо важливо у творчому процесі, де створення атмосфери довіри та взаєморозуміння є ключовим елементом успішного творчого співробітництва.

Компетентний менеджмент відіграє ключову роль у рекламуванні закладу позашкільної освіти, суттєво впливає на його успіх та розвиток, допомагає досягати поставлених цілей, підвищувати ефективність роботи, мотивувати та утримувати здобувачів освіти, а також створювати міцну репутацію закладу освіти та конкурентну перевагу. Менеджмент забезпечує стратегічне планування, визначення цілей закладу освіти та розробку плану дій, дозволяє здійснювати маркетинг, дослідно-експериментальну роботу, сприяє розвитку педагогічного колективу та створенню позитивного іміджу закладу. Висока якість освітніх послуг допомагає задовольняти потреби здобувачів освіти, створювати лояльність та довіру, а також привертати нових здобувачів освіти за допомогою позитивних відгуків.

Маркетинг і комунікація також відіграють важливу роль у менеджменті та презентації закладів освіти в умовах децентралізації. Заклад освіти особисто розробляє ефективні маркетингові стратегії та комунікаційні плани, щоб привернути увагу своєї цільової аудиторії, створює імідж та ефективно спілкується із замовниками освітніх послуг, партнерами та громадськістю. Усі ці аспекти менеджменту сприяють створенню міцного іміджу та досягненню успіху. Управління ресурсами, стратегічне планування, якість, маркетинг, комунікація, лідерство та мотивація – всі вони взаємопов'язані та впливають на різні аспекти діяльності закладу освіти.

Професія педагога є особливою. Вони виконують важливу соціальну місію і завжди перебувають у полі зору здобувачів освіти, батьків, колег. Імідж – це своєрідний людський інструментарій, який допомагає формувати взаємини з навколишнім світом; це не тільки візуальний образ, але й спосіб мислення, дій, вчинків, уміння спілкуватися, мистецтво говорити, слухати, й особливо, чути візаві. Правильно обраний тон розмови, тембр голосу, доречні рухи багато

в чому визначають той образ, у якому педагог з'являється перед здобувачами освіти, колегами та батьками. Педагог, який демонструє високий рівень знань свого предмету, володіє новітніми освітніми технологіями, педагогічними методами та креативними підходами, здатний ефективно передавати знання та навички здобувачам освіти, створює авторитет у своїй галузі.

Отже, самоменеджмент інтегрує особистісні, професійні, соціальні складові, задаючи вектор та стратегію професійної діяльності; є основним засобом підвищення творчого потенціалу фахівця позашкільної освіти, оскільки забезпечує його творчу активність у професійній діяльності шляхом самоорганізації, самокерівництва та самоуправління, в умінні правильно розподіляти наявні ресурси.

Варто відзначити, що досить часто це поняття ототожнюють з таймменеджментом, адже саме вміння правильно організувати свій робочий день обумовлює швидкість і якість досягнення поставлених цілей. Враховуючи сучасний темп життя, а також рівень конкуренції, самоменеджмент стає об'єктивною необхідністю для тих особистостей, які націлені на результат. Реалізація цілей являє собою послідовне прийняття ланцюжка рішень, а також організації робочого процесу. І не варто забувати про самоконтроль, який може бути не тільки підсумковим, але також і проміжним.

Список використаної літератури:

1. Вербицький В. В. Позашкільна освіта у вимірі ХХІ ст. *Позашкільна освіта: історичні поступи та здобутки* : збірник матер. Всеукр. пед. конф., 2–3 грудня 2008 р. / За заг. ред. В. Вербицького. К.: АВЕРС, 2008. 308 с.

2. Зеленська Л. Д., Сіваченко І. Г. Інноваційні освітні кластери: світовий досвід і перспективи його адаптації в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Т. 6. No 27. С. 76–79. URL: <http://surl.li/cicyu>

3. Пустовіт Г. П. Теоретичні засади і методичні підходи щодо формування творчої особистості в позашкільних навчальних закладах. *Теоретико-методичні основи творчої особистості в умовах позашкільних навчальних закладів* : збірник мат. наук.-практ. конф. К., 2006. С. 38–69.

4. П'ятницька Г. Т. Науково-освітні кластери: відмітні характеристики та передумови розвитку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. No 3. С. 191–207. URL: <https://cutt.ly/SKgofrn>

САМОМЕНЕДЖМЕНТ В ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Овсієнко Кіра,

*керівник гуртка народного художнього колективу
«Спортивно-танцювальний ансамбль «Пульс»
Комунальної організації Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

У період реформування системи національної освіти, активізувалося впровадження нових педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, відбувається модернізація чинних та створення інноваційно-варіативних закладів освіти різного типу.

Реалії сьогодення, на думку Л. Пермінової, вимагають від педагогів не тільки високий рівень володіння необхідними професійними знаннями, але й потребу в самоосвіті та постійного саморозвитку. Найбільш успішними на ринку праці є ті спеціалісти, які свідомо ставляться до своєї життєдіяльності, вміють самостійно навчатися впродовж життя, критично мислити, визначати цілі та досягати їх, тобто осмислено проєктувати свою професійну діяльність (Пермінова, 2014).

Інноваційний тип розвитку системи національної освіти загострює потребу закладів позашкільної освіти у висококваліфікованих педагогах, здатних до компетентного управління процесом розвитку творчого потенціалу вихованця, так і творчого саморозвитку та особистісно-професійного самовдосконалення. Значна роль у цьому належить самоменеджменту, який розглядається як «мистецтво керувати собою, своїм часом, життєдіяльністю, допомагає розвиватися й удосконалюватися».

Самоменеджмент (*або таймменеджмент*) – це техніка правильного використання часу, який допомагає виконувати роботу з меншими витратами, краще організувати педагогічну діяльність, отже, отримати кращі результати, зменшити завантаженість роботою, поспіх і стреси. Відомий фахівець в області менеджменту А. Маккензі зазначав, що «немає нічого легшого, ніж бути зайнятим. І немає нічого важчого, ніж бути результативним» (Главацька, 2015).

Проблематика самоменеджменту є новою та багатоаспектною. Багато науковців у своїх дослідженнях розкривають особливість розвитку творчої особистості шляхом самовпливу й самоконтролю людини. Окреслена проблема висвітлена сучасними вченими в різних аспектах: теоретичні засади педагогічного менеджменту досліджували В. Бондар, К. Вазіна, Л. Даниленко, Л. Пермінова, М. Приходько; творчий саморозвиток особистості педагога О. Рудницька, В. Семиченко, С. Сисоєва; Н. Лукашевич в своїх працях пропонував розглядати самоменеджмент у двох площинах, а саме: адаптація та розвиток, як неодмінні елементи розвитку ділової кар'єри людини.

На відміну від традиційно вживаного у вітчизняній психолого-педагогічній літературі поняття «керування» термін «менеджмент» більш адекватно враховує нові реалії педагогічної дійсності, зумовлені дією нових засобів та інноваційних технологій навчання. Саме тому, ознайомлення з теорією педагогічного менеджменту і самоменеджменту допоможе педагогу по-іншому зрозуміти сутність своєї професійної ролі. Як фахівець нового типу, він є менеджером навчально-пізнавального процесу (організатором та координатором навчально-пізнавальної та ігрової діяльності учнів).

На думку О. Главацької, самоменеджмент – це самостійне управління педагогом своєї професійної діяльності з використанням знань, умінь й навичок, яке спрямоване на розвиток власного інтелектуального потенціалу, а також ефективно його використання на задоволення своїх потреб та досягнення загальних цілей організації. Мета самоменеджменту полягає у тому, щоб усвідомлено керувати процесом свого життя і переборювати зовнішні обставини, як на роботі, так і в особистому житті, а також максимально використовувати особисті можливості (Главацька, 2015).

Ефективно здійснюючи свою професійну діяльність, плануючи і раціонально організовуючи свою роботу і життя, людина забезпечує корисне і доцільне використання своїх фізичних і духовних сил. В. Крижко до найважливіших переваг самоменеджменту визначив: виконання роботи з меншими затратами; високу самоорганізацію і результати праці; управління емоціями, зменшення стресів, більше задоволення від роботи; меншу завантаженість, високу мотивацію праці; постійне самовдосконалення, підвищення кваліфікації, зменшення помилок при виконанні функціональних обов'язків; реалізацію творчого потенціалу особистості; досягнення професійних та життєвих цілей найкоротшим шляхом (Крижко, 2003).

Важливими навичками ефективного самоменеджменту, які сприяють підвищенню професійного рівня фахівця позашкільної освіти на думку дослідниці Т. Волобовської є: вміння керувати собою, чіткі особисті цілі та цінності, постійне особистісне зростання, творчий підхід і здатність до інновацій; висока здатність здійснення впливу на оточуючих, об'єктів професійної діяльності; наявність ефективних стратегій прийняття рішень та здатності вирішувати проблеми; здатність здійснювати управлінську діяльність (Волобовська, 2015).

Для підвищення професійного рівня педагогів позашкільної освіти необхідним є навчання управлінню своїми базовими ресурсами (фізичними, психічними, емоційними тощо). Оскільки фахівець позашкільної освіти, працюючи з вихованцями, безпосередньо впливає на дітей, тому важливими для педагога є: фізичне здоров'я; енергійність та життєстійкість; спокійний та збалансований підхід до життя та роботи; спроможність справлятися зі стресами; вміння ефективно використовувати час; відсутність шкідливих звичок та залежностей.

У професійній діяльності педагога закладу позашкільної освіти, як зазначає В. Крижко, застосування самоменеджменту має включати:

- когнітивний етап (наявність теоретичних знань щодо технологій самоменеджменту та їх використання у процесі професійної діяльності; аксіологізація особистісно-діяльничної парадигми; розробка та реалізація стратегії саморозвитку);
- мотиваційно-ціннісний – розвиток мотивації, як важливого чинника усвідомлення необхідності до професійного саморозвитку та самоменеджменту;
- постановка мети (визначення основної мети особистісної програми професійного саморозвитку);
- планування – розроблення плану роботи із особистісної програми професійного саморозвитку, аналіз інформаційних та особистісних ресурсів;
- реалізація мети (організація активно-доцільної діяльності з максимальним використанням технологій самоменеджменту; реалізація особистісної програми саморозвитку);
- самоконтроль та корекція діяльності (оцінка результатів діяльності та їх корекція);
- оцінка ефективності власної діяльності та рефлексія (контент-аналіз результатів професійної діяльності; усвідомлення значущості та цінності самоменеджменту в процесі здійснення діяльності; аналіз динаміки особистісних змін) (Крижко, 2003).

Отже, самоменеджмент є інтегративною системою управління особистості собою та своєю професійною діяльністю; універсальним інструментом побудови свідомої, успішної стратегії діяльності; потужним механізмом подолання труднощів, перешкод та зовнішніх обставин. Технології самоменеджменту успішно сприятимуть саморозвитку і самостійному управлінню своєю життєдіяльністю; вирішенню різноманітних професійних та особистісних проблем; визначенню і формулюванню чітких цілей та цінностей; раціональному використанні часу; здійсненню позитивного впливу на дітей, задаючи вектор та стратегію професійної діяльності.

Отже, однією з необхідних умов успішної і результативної роботи педагога позашкільної освіти є самоменеджмент, а його реалізація являє собою послідовне прийняття ланцюжка рішень, а також організацію робочого процесу.

Список використаних джерел:

1. Волотовська Т. П. Самоменеджмент керівника загальноосвітнього навчального закладу як основа його самоосвітньої діяльності. *Теорія та методика управління освітою*. 2015. № 2 (16). [Електронний ресурс]. URL: file:///C:/Users/www/Downloads/ttmuo_2015_2_20%20.
2. Главацька О. Л. Менеджмент соціальної роботи: теорія та практика: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 616с.
3. Крижко В. В. Теорія та практика менеджменту в освіті: навчальний посібник. Запоріжжя: Просвіта, 2003. 270 с.
4. Пермінова Л. А. Засоби формування навичок самоменеджменту майбутнього педагога. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 65. Херсон: ХДУ, 2014. С. 413-418.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сасенко Тетяна,

завідувач методичного відділу

Комунального закладу «Харківський Палац дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області»

Позашкільна освіта в Україні включає широкий спектр діяльності, від гурткових занять вихованців до курсів гуртків і творчих студій. Педагоги, які працюють у закладах позашкільної освіти, стикаються з численними викликами, які вимагають від них ефективного самоменеджменту, щоб забезпечити якісну освіту і розвиток здобувачів освіти.

Зміни, що відбуваються в суспільстві, вплив освітніх технологій та нові педагогічні підходи, дедалі більше акцентують увагу педагогів на розвиток критичного мислення вихованців, комунікативних та інших навичок, застосування яких вимагає від педагогічного колективу нових знань. Відтак, самоменеджмент може допомогти педагогу навчитися ефективно взаємодіяти з учнями та їхніми батьками, постійно вдосконалювати свої навички, управляти стресом та підвищувати продуктивність, структурувати педагогічний процес та зберегати мотивацію.

Використання сучасних технологій у навчанні стає все більш важливим, але бюджетні обмеження та доступ до матеріальних ресурсів ставлять педагогічних працівників у ситуацію, коли вони мають ефективно управляти своїми часовими та іншими ресурсами для досягнення найкращих результатів, щоб залишатися конкурентоспроможними, а також бути готовими до постійного саморозвитку, який може включати в себе навчання, участь у семінарах та стажування.

Загальний підхід до самоменеджменту педагогів у закладі позашкільної освіти включає в себе планування часу, постановку конкретних цілей, постійне навчання і рефлексію над власною роботою. Такий підхід допомагає значно підвищити якість наданої освіти та задоволеність педагогів своєю роботою.

Основні дослідження та публікації науковців щодо самоменеджменту педагогічних працівників окреслюють різні аспекти саморозвитку і самоорганізації педагогів у закладах освіти, оскільки це впливає на якість освіти та розвиток вихованців. Сучасні вітчизняні та зарубіжні вчені С. Гладун, І. Сошкіна, С. Коваленко, О. Литвиненко, І. Семенов, Д. Голдсміт, Л. Дарлінг-Гемпель, Р. Інґліш, Дж. М. Зіммерман, С. Кові, П. Кронбек, М. Піерсон, М. Сміт, Дж. Хаті та інші розглядають такі аспекти цього поняття, як:

- зміну ролі педагога – він має бути не лише викладачем, а й наставником, ментором та керівником;

- планування часу та ресурсів – підкреслюють важливість ефективного управління часом та ресурсами для педагогів закладу освіти (включає розробку розкладу, планування занять і оцінювання);
- способи розвитку навичок – значна увага приділяється методам само-розвитку та навчанню педагогів (може включати вивчення фахової літератури, навчально-методичної літератури, участь у навчальних курсах, майстер-класах тощо);
- управління стресом і зміцнення психічного здоров'я – освітяни часто стикаються зі стресовими ситуаціями, тому способи розвитку стресостійкості та зміцнення психічного здоров'я педагогів дуже важливі;
- взаємодія з вихованцями та батьками – розглядає способи ефективної комунікації із здобувачами освіти та їхніми батьками, а також підвищення рівня взаєморозуміння.

Серед авторів, які спеціалізуються на темі самоменеджменту можемо відзначити Стівена Кові. Автора книги «7 навичок високоєфективних людей» («The 7 Habits of Highly Effective People»). У своїй праці вчений пропонує підхід до самоменеджменту, який може бути корисним для педагогічних працівників. Дж. Хатті – новозеландський учений, у праці «Вплив: Вплив учителя на навчання та вчителювання» досліджував фактори, які впливають на навчання, включаючи роль педагога і його самоменеджмент.

Л. Дарлінг-Гемпель – автор досліджень та публікацій на тему професійного розвитку вчителів і самоменеджменту в освітньому процесі. Р. Інґліш та П. Кронбек розглядали питання розвитку вчителів та важливості самоменеджменту для педагогічних працівників. М. Піерсон у дослідженні «Триваюча мотивація: Як долати стрес і досягати своїх цілей» та вітчизняна дослідниця С. Гладун, яка вивчає питання самоменеджменту в освіті, визначили важливі питання, що стосуються мотивації та самоменеджменту.

Д. Голдсміт, автор праці «The Art of Self-Management for Teachers: The Total Teacher Approach», визначив важливі питання самоменеджменту для вчителів. У своєму дослідженні «Managing Your Classroom with Heart: A Guide for Nurturing Adolescent Learners» М. Сміт розглядав аспекти самоменеджменту для педагогічних працівників, які працюють з підлітками. Дж. М. Зіммерман – відомий вчений у галузі самоменеджменту і навчанні означив важливі акценти, які можуть бути корисними для розуміння психологічних аспектів самоменеджменту.

І. Сошкіна – український вчений, автор декількох досліджень і публікацій на тему освітнього менеджменту та розвитку педагогічних навичок та С. Коваленко вивчають стратегії самоменеджменту педагогів та їх вплив на якість освіти. І. Семенов акцентує увагу дослідників на розвитку професійних навичок педагогічних працівників шляхом впровадження самоменеджменту. О. Литвиненко вивчає емоційний та соціальний самоменеджмент у контексті професійної діяльності педагогів.

Самоменеджмент – це послідовне та цілеспрямоване застосування випробуваних методів роботи в повсякденній практиці для того, щоб оптимально та

ефективно використовувати свій час; навички та стратегії, які допомагають людині краще управляти своїм часом, ресурсами, емоціями та завданнями з метою досягнення своїх особистих та професійних цілей. Основна ідея са-моменеджменту полягає в тому, щоб стати більш організованим та ефективно використовувати час та зусилля.

Основні аспекти самоменеджменту включають у себе такі компоненти: планування (творення чіткого плану дій, встановлення мети і завдань); організацію (сортування завдань за пріоритетами, розподіл часу на виконання завдань та створення системи для зберігання інформації); управління часом (використання часу раціонально, уникання відволікань та прокрастинації); ефективність (покращення продуктивності діяльності) шляхом використання різних методів та інструментів, таких як техніки пріоритетів, методика «Ейзенхауера», матриця Ейзенхауера та інші); мотивація (збереження внутрішнього стану та мотивації для досягнення цілей); контроль над емоціями (здатність ефективно керувати стресом та емоціями під час виконання завдань).

Самоменеджмент є важливою навичкою для досягнення успіху в діяльності особистості. Методична робота в Комунальному закладі «Харківський палац дитячої та юнацької творчості» зорієнтована на створення освітнього середовища, яке сприяє максимальному використанню творчого потенціалу педагогів, підвищенню їх професійної майстерності та набуттю досвіду, а також допомагає педагогам краще планувати свій час, досягати цілей, покращувати якість виконаної роботи.

Методичний супровід педагога позашкільного закладу сприяє його подальшому професійному та особистісному розвитку, підвищенню якості освітньо-виховного процесу та досягненню кращих результатів у роботі з вихованцями. Основні аспекти методичного супроводу включають:

- педагогічну підтримку – консультації, тренінги, семінари та інші форми підтримки педагогів, де вони можуть ділитися досвідом, отримувати поради щодо методики та педагогічних підходів;
- розробку та впровадження методичних матеріалів – методичні рекомендації, навчальні програми та інші матеріали розробляються для педагогів з метою спрощення їх роботи та покращення якості навчання;
- моніторинг та оцінка роботи педагога – проведення атестації, облік результатів та якості роботи педагога для надання конструктивного фідбеку та визначення напрямів подальшого розвитку;
- підтримку особистісного розвитку – методичний супровід може включати психологічну підтримку та розвиток м'яких навичок, що допомагають педагогові виявити свій потенціал та покращити міжособистісні відносини з учнями;
- впровадження новітніх освітніх технологій – допомога в оволодінні сучасними технологіями та інноваційними методами навчання, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу;
- співпрацю та обмін досвідом – сприяння комунікації між педагогами, обмін кращими практиками та взаємопідтримка в колективі.

У Харківському палаці дитячої та юнацької творчості постійно діє консультаційний пункт «Виникло питання». Це методичний консалтинг, мета якого – виявлення факторів, закономірностей, які суттєво впливають на результативність роботи гуртків, надання допомоги у вирішенні конкретних проблем, моніторинг ефективного впровадження пропозицій, що в свою чергу забезпечує розвиток прогнозувально-рефлексивної, методологічної, дидактичної, психолого-педагогічної компетентності керівника гуртка. Постійно діє цикл занять «Школа педагога», який спрямований на вивчення проблемно-методичної теми, над якою працює педагогічний колектив, розвиток методологічних, нормативно-правових, когнітивно-технологічних компетентностей керівників гуртків. Заняття циклу «Школа педагога» забезпечують упровадження інновацій в освітній процес гурткової роботи, сприяють усвідомленню державної політики в галузі освіти.

У Палаці дитячої та юнацької творчості діє семінар для педагогів «Педагогічна майстерність», що надає педагогам можливість вивчати нові підходи, методи та інновації в галузі освіти, а також ділитися своїм власним досвідом. Семінари створюють платформу для взаємодії та обміну досвідом між педагогами, що сприяє розвитку педагогічної спільноти. Оцінити результативність досвіду роботи педагогічного колективу дозволяє проведення співбесід, спостережень, аналіз гурткових занять та виховних заходів. Комплексне оцінювання професійної компетентності педагогів на основі рівнів, описаних кандидатом педагогічних наук Г. Вороніною, дозволило констатувати значне підвищення кількості керівників гуртків, рівень професійної компетентності яких оцінюється, як достатній, зменшення показників низького рівня до нуля та суттєве збільшення кількості педагогів, рівень професійної майстерності яких можна вважати високим.

Упровадження сучасних освітніх практик та інновацій у роботу педагогів закладу позашкільної освіти суттєво покращує якість та результативність освітнього процесу. Використання інтерактивних технологій, відео, мультимедійних засобів та онлайн-ресурсів допомагає зробити навчання більш цікавим та залучати увагу учнів. Сучасні технології дозволяють створити індивідуалізовані підходи, що допомагають учням розвивати конкретні навички та здібності відповідно до їхніх потреб; онлайн-форуми, блоги та інші інструменти для спільної роботи з вихованцями та обміну думками сприяють активному обговоренню та якісному навчанню. Впровадження інноваційних технологій вимагає підготовки педагогів до їх використання, що підвищує професійну кваліфікацію та робить їх більш підготовленими до сучасних педагогічних викликів.

Серед новітніх технологій, які доступні педагогам Харківського Палацу дитячої та юнацької творчості, можна виділити такі:

- інтерактивні дошки – дозволяють створити заняття, де вихованці можуть брати активну участь та сприяє ефективному залученню дітей до вивчення матеріалу;

- різноманітні навчальні програми дозволяють педагогам створювати індивідуалізовані завдання та матеріали для навчання з урахуванням потреб кожного вихованця;
- онлайн-ресурси та відеоуроки надають доступ до безлічі навчальних матеріалів та відеоуроків, які педагоги можуть використовувати для доповнення освітнього процесу;
- використання соціальних мереж для навчання та спілкування учнів із педагогами, що сприяє взаємодії та обміну досвідом;
- мобільні додатки та комп'ютерні програми, які надають доступ до навчальних ресурсів, а також допомагають ефективно планувати та розпоряджатися своїм часом.

Зокрема, методичний відділ Комунального закладу «Харківський Палац дитячої та юнацької творчості» активно працює над упровадженням таких програм, які дозволяють ефективно та швидко взаємодіяти та комунікувати між собою педагогічним працівникам. Активне використання таких програм, дозволяє швидше реагувати на поставлені задачі, планувати свій час та визначати завдання, в залежності від пріоритетності, важливості чи складності. На сьогодні в своїй роботі методичний відділ Палацу дитячої та юнацької творчості успішно тестує програму Trello.

Trello – це популярна інструментальна програма для організації та керування завданнями, проєктами та командами. Вона використовується в багатьох галузях, включаючи освіту, бізнес, програмування та багато інших сфер. Trello пропонує інтуїтивний та легкий у використанні інтерфейс, базується на підході «дошка-картка-список», що дозволяє створювати, переглядати та переміщати завдання за допомогою «перетягування». Цей візуальний підхід полегшує відстеження стану завдань та проєктів. Trello надає можливість спільної роботи та спільного доступу до завдань та інтерактивних дошок, що робить їх ідеальним інструментом для командної роботи та спільного управління проєктами. Дана програма має багато розширень та інтеграцій з іншими популярними інструментами, такими як Google Drive, Slack, Dropbox та інші, що розширюють її функціональність та забезпечують зручність в роботі. Trello може бути використаний для керування проєктами будь-якої складності та часу проведення – від особистих завдань до великих командних проєктів. Програма має мобільні додатки для iOS та Android, що дозволяє користувачам отримувати доступ до своїх завдань і проєктів з будь-якого місця, організувати, керувати проєктами та підвищувати їх продуктивність, завдяки чому вона є популярною серед користувачів і є цінним помічником у процесі самоорганізації.

Отже, самоменеджмент є важливим аспектом роботи педагога закладу позашкільної освіти, а методичний супровід допомагає створити сприятливі умови для професійного й особистісного зростання, що в свою чергу позитивно позначається на результативності та якості роботи з вихованцями і в ефективному плануванні організації своєї роботи.

Методичний супровід педагогічного процесу в закладі позашкільної освіти є ключовим елементом, оскільки спрямований на підвищення якості навчання та розвитку вихованців. Він включає різноманітні дії та ініціативи, спрямовані на підтримку педагогів у їх професійному зростанні та покращенні методичної роботи, створення умов для педагогів, за яких вони можуть ефективно впроваджувати інновації та сучасні методи навчання, вдосконалювати свої професійні навички, отримувати підтримку та консультації від методистів і експертів у галузі освіти. Важливим стимулом, що допомагає педагогам оптимізувати свою діяльність та забезпечує якісну освіту та розвиток вихованців є методичний супровід.

Отже, впровадження новітніх технологій покращує доступ вихованців до освіти, робить навчання більш цікавим та залучає дітей до активних дій, допомагає підвищити ефективність, продуктивність використання програм для управління завданнями, допомагає педагогам створювати розклади уроків, планувати та розподіляти час ефективно. Цифрові платформи для збереження й доступу до освітніх матеріалів, ресурсів полегшують підготовку педагога до уроків та допомагають організувати навчальний контент. Використання інструментів для проведення відеоконференцій та обміну повідомленнями дозволяє педагогам спілкуватися з учнями, батьками та колегами без необхідності особистих зустрічей. Онлайн-курси та ресурси для самоосвіти допомагають педагогам покращувати свої знання та навички. Використання інструментів для спільної роботи й обміну досвідом сприяє співпраці та взаємодії з колегами, підвищенню продуктивності та зручності роботи.

Оцінювання якості роботи педагога закладу позашкільної освіти є важливим процесом, який дозволяє педагогу постійно вдосконалювати свою роботу, досягати кращих результатів у навчанні та розвитку вихованців. Цей процес включає систематичний аналіз та оцінку власної діяльності, визначення сильних та слабких сторін, а також розробку стратегії діяльності закладу освіти щодо подальшого розвитку.

Самоменеджмент допомагає педагогу бути відповідальним за свій власний професійний розвиток та забезпечувати якість своєї роботи. Він допомагає педагогу краще розуміти свої потреби та можливості, забезпечувати ефективність та успішність навчання учнів, що сприяє покращенню рівня професійної компетентності педагога.

**Лист оцінювання
рівня професійної компетентності керівника гуртка
(за Г. Вороніною)**

	Показники	Бали											
		низький			середній			достатній			високий		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Системність знань нормативно-правової бази, яка регламентує організацію освітнього процесу в закладах позашкільної освіти												
2	Вміння вибудовувати методологію діяльності гуртка												
3	Використання ІКТ												
4	Володіння комунікативними навичками												
5	Доцільність вибору методів навчання												
6	Використання інноваційних форм організації змістовного дозвілля												
7	Вміння та прагнення здійснювати самоаналіз заняття і власної педагогічної діяльності												
8	Ініціація дослідницько-інноваційних проєктів												
9	Здійснення власних теоретичних та практичних досліджень												

0 – 27 балів НИЗЬКИЙ рівень

28 – 54 балів СЕРЕДНІЙ рівень

55 – 81 балів ДОСТАТНІЙ рівень

82 – 108 балів ВИСОКИЙ рівень

Список використаної літератури:

1. Білик Н. І., Галич, О. Г. Роль самоменеджменту в особистісному розвитку. *Імідж сучасного педагога*, 2018. № 7 (176), С. 9–12.
2. Любченко Н. В. Самоменеджмент і тайм-менеджмент як Soft Skills керівників і педагогів закладів освіти. *Імідж сучасного педагога*, 2023. 5(206), С. 37–44.

3. Поляк О. Самоменеджмент педагога: практичні аспекти застосування в умовах НУШ. *Scientific Collection «InterConf»*, 2023. №7 (158). С. 98–103.

4. Самоменеджмент [Електронний ресурс] : навчальний посібник / С. К. Василик, О. В. Майстренко, К. Р. Немашкало та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 150 с.

СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МУКАЧІВСЬКОГО ЦЕНТРУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Талабішка Олександр,

директор,

Мукачівського центру позашкільної освіти,

Закарпатської області

Якщо шкільна освіта дає змогу отримати потрібні дитині наукові знання, то позашкільна освіта сприяє різнобічному розвитку та формуванню особистості. На сьогоднішній день позашкільне навчання дає широкий вибір і дозволяє обрати гуртки, секції, студії та заняття, які будуть не лише сприяти розвитку дитини, але й приносити їй радість. Відвідуючи студію прикладного мистецтва чи гурток образотворчого мистецтва здобувач освіти буде розвивати художній смак, навчиться розбиратися в мистецтві і зможе порадувати своїх батьків та близьких цікавими роботами. Педагоги, які працюють в закладах позашкільної освіти, намагаються максимально розкрити творчий потенціал кожного, хто прийшов до гуртка чи студії.

Заклади позашкільної освіти забезпечують реалізацію потреб, запитів та інтересів вихованців у самореалізації, соціалізації, включення в суспільні відносини, професійне самовизначення, розвиток творчих здібностей у сфері культури, мистецтва, техніки, туризму та краєзнавства, екології, спорту, наукових знань тощо, формує унікально креативне освітнє розвивальне середовище, відкрите для кожної дитини, яке не може створити заклад загальної середньої освіти, бо немає належної спеціалізації та фахівців для розвитку особливих здібностей і задатків учня. Система позашкільної освіти в Україні сьогодні представлена закладами державної, комунальної та приватної форми власності, що дозволяє обрати абсолютно безкоштовні культурно-освітні та фізкультурно-оздоровчі заклади, адже позашкільна освіта допомагає організувати для дітей цікаве дозвілля й розкрити свій творчий потенціал.

Одним із таких закладів позашкільної освіти є Мукачівський центр позашкільної освіти (МЦПО), який був створений у 2015 році рішенням сесії Мукачівської міської ради та у 2016 році став комплексним позашкільним

навчальним закладом, який об'єднав три позашкільні установи – Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Центр туризму, краєзнавства і спорту та Станцію юних техніків, згідно рішення сесії Мукачівської міської ради «Про реорганізацію позашкільних навчальних закладів» та відповідно до даного рішення реалізовує свою роботу Мукачівського центру позашкільної освіти з наступних напрямів позашкільної освіти: еколого-натуралістичний; туристично-краєзнавчий; науково-технічний; дослідницько-експериментальний; соціально – реабілітаційний; військово-патріотичний.

Адміністрація та педагогічний колектив закладу позашкільної освіти розпочали свою діяльність з питань, які потребували негайного вирішення, а саме: розробки нової концепції, стратегії розвитку та плану роботи Мукачівського центру позашкільної освіти; створення матеріально-технічної бази та позитивного іміджу закладу серед дітей, батьків, громадськості. Була створена робоча група (з педагогів та адміністрації) для розробки нової концепції, стратегії розвитку та плану роботи, яка змінила вищевказані документи та запровадила нові форми та напрями роботи; заплановано проведення п'яти етапів міської туристичної спартакіади з різних напрямів туризму (пішохідний туризм, спортивне орієнтування, гірськолижний туризм, велосипедний туризм, водний туризм); запровадження нової форми роботи з учнями закладів загальної середньої освіти («Творча майстерня», «Панорама творчості», різноманітні квести тощо); співпраця з закладами вищої, позашкільної та дошкільної освіти (було проведено ряд міських свят, змагань, конкурсів); розширення мережі гуртків шляхом збільшення кількості педагогічного персоналу; проведення тематичних тижнів; загальноміського анкетування щодо виявлення потреб, побажань громадськості, батьків та дітей стосовно роботи закладу позашкільної освіти; урізноманітнення профілів гурткової роботи (запровадження нових гуртків «Юний кінолог», «Лідер», «Журналістика та блогерство» тощо).

Всі ці зміни та нововведення дали потужний поштовх щодо створення позитивного іміджу Мукачівського центру позашкільної освіти в Мукачівській територіальній громаді. Створенню позитивного іміджу приділена значна увага, адже батьки, діти, громадськість, громадські організації мають змогу слідкувати за освітньо-виховною діяльністю Центру позашкільної освіти в соціальних мережах, Інтернет ресурсах, засобах масової інформації тощо. Було створено фейсбук сторінку <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057018296376> та сайт <https://mukachevcpo.webnode.com.ua/> Мукачівського центру позашкільної освіти.

Окрім цього звіт про свою діяльність Центр позашкільної освіти розміщує і на інших інтернет ресурсах, Фейсбук-сторінці та сайті Управління освіти, культури, молоді та спорту Мукачівського міськвиконкому, сайті Мукачівської міської ради та інших. Висвітлення перемог керівників гуртків, вихованців, оголошення різноманітних конкурсів, квестів, змагань, ознайомлення з результатами виставок відбувається в Інтернет просторі, а також на регіональному телебаченні та газетах. Свято «Позашкілля єднає нас», яке проводиться на початку та в кінці

навчального року, дає можливість стверджувати, що ефективна робота педагогічного колективу та її подальший векторний рух сприяє якості освіти.

Наступною формою імідж-менеджменту є «Випереджувальна діяльність»: знайомство з роботою Мукачівського центру позашкільної освіти вихованців закладів дошкільної освіти. Проводяться тематичні тижні «Тиждень дошкільнят», під час яких адміністрація закладу запрошує найменших діток закладів дошкільної освіти Мукачівської територіальної громади відвідати гуртки, секції. Під час екскурсій дітей ознайомлюють з різноманітністю рослин «Учнівського дендропарку», що розміщений на території Центру позашкільної освіти. Діти мають можливість не тільки познайомитись з тваринами, що проживають в «Живому куточку», а також і погодувати їх. Для них проводяться різноманітні майстер-класи, конкурси, змагання. Як показала практика роботи (анонімне анкетування вихованців), 35 % вихованців дізнаються про заклад освіти саме в період перебування в садочку та з позитивними емоціями пригадують проведений час.

На базі Центру позашкільної освіти здійснює свою діяльність Мукачівська учнівська рада старшокласників (громадська організація учнівського самоврядування міста), координатором якої являється директор Центру позашкільної освіти. До учнівської ради залучаються старшокласники 9-11 класів закладів загальної середньої освіти, що дає можливість ознайомити підлітків з роботою закладу освіти. Наприклад, у 2023 році, відповідно до проєкту учнівського самоврядування «Мільйон для ЗСУ» (збір коштів для придбання дрону для воїнів) було залучено майже всіх учнів закладів освіти, громадськість, діячів культури, владу міста, що дало змогу зібрати 1 482 013, 23 гривень.

Для збору цих коштів проводилися різноманітні заходи: велозаїзд «Ми єдині», перегляд кінофільму «Поводир», благодійні ярмарки та інші форми роботи. Всі ці заходи проводились під егідою Мукачівського центру позашкільної освіти та Мукачівської учнівської ради старшокласників. За свою діяльність по даному проєкту учасників було нагороджено Подякою Міністра цифрової трансформації України Михайла Федорова та Грамотами Міністерства оборони України. Різноманітні заходи Мукачівської учнівської ради старшокласників для молоді популяризують діяльність Центру позашкільної освіти серед підлітків, про що свідчить той факт, що на кожний наступний захід приходять все більше і більше молоді для участі в різних проєктах та конкурсах. Так, наприклад на свято «Ми діти нашої країни – України», присвяченого Міжнародному дню захисту прав дітей, було залучено не тільки старшокласників, а також їх друзів, які приєдналися до роботи під час навчального року й їх кількість збільшилася до 80 осіб.

Одним із найвагоміших напрямів роботи зі створення іміджу закладу – став проєкт «Я – Ти – Ми!», метою якого стала – популяризація діяльності Мукачівського центру позашкільної освіти серед мешканців Мукачівської територіальної громади та учнів закладів загальної середньої освіти. В рамках проєкту проводяться різноманітні конкурси, майстер-класи, туристичні змагання

в мікрорайонах міста та Мукачівської територіальної громади. Представники туристсько-краєзнавчого напрямку проводять змагання серед учнів в закладах загальної середньої освіти: подолання смуги перешкод; фігурне володіння велосипедом; розкладання біваку тощо.

Отже, для створення позитивного іміджу закладу потрібно враховувати ряд чинників: раціональне використання часу; впровадження нових форм роботи; відкритість та прозорість в роботі закладу освіти; створення конкретної моделі роботи з іміджменеджменту; готовність педагогічного колективу до інноваційних змін, сумлінної та плідної роботи.

Список використаної літератури:

1. Биковська О. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2008. 470с.
2. Гільова Е. А. Імідж сучасного навчального закладу [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/2_2010/giljova.pdf
3. Козлов Д. О. Інноваційна культура керівника навчального закладу в зарубіжних дослідженнях. *Теорія та практика магістерської підготовки менеджерів освіти* : монографія / за заг. ред. проф. О. Г. Козлової, проф. М. О. Лазарева. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. С. 83–103.
4. Науменко Р. Державне регулювання розвитку позашкільної освіти в Україні. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2012. 391 с.
5. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти»: практико орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2019. Ч.2. 713 с.

ВНУТРІШНЯ ГОТОВНІСТЬ ДО ЗМІН У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ – ОСНОВА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО САМОМЕНДЖМЕНТУ

Тимохіна Юлія,

*керівник гуртка
класично-естрадного танцю «Юлія», 9 т.р., Будинок дитячої
та юнацької творчості Смілянської міської ради Черкаської області,*

Тенденції змін, що відбуваються в сучасному світі, потребують від сучасного фахівця таких знань, умінь і навичок, які б давали можливість людині миттєво реагувати на зміни середовища, з одного боку, а з іншого – змогу витримувати морально-психологічний і соціально-культурний натиск соціуму. Вміння самоорганізувати себе є нагальною потребою компетентного фахівця, осно-

вою його успішної професійної діяльності, запорукою особистісного зростання. Саме для цього покликаний самоменеджмент як цілеспрямоване та послідовне застосування наукових методів і практичних прийомів менеджменту для свідомого управління власною кар'єрою та особистим життям. Головна мета самоменеджменту полягає у тому, щоб максимально використовувати власні можливості, свідомо управляти ходом свого життя, долати перешкоди у професійній і в особистій сфері, досягати успіху найефективнішим шляхом, адже мотиваційний оратор і тренер з успіху, який допомагає людям і організаціям досягти того, що він називає «проривними результатами» зазначав – «час летить – це погана новина; хороша новина: ви – пілот свого часу».

Навички застосування системного підходу до управління собою, своїм робочим часом, своїм життям заради підвищення власної професійної і життєвої ефективності в умовах сучасних викликів, дефіциту часу тощо, що є суттю самоменеджменту. Він має стати необхідною практикою кожного педагогічного працівника заради ефективної організації своєї професійної і навчальної діяльності вихованців.

Поняття «самоменеджмент» введено у вживання директором німецького Інституту раціонального використання часу Л. Зайвертом. Він визначав його як цілеспрямоване й послідовне використання випробуваних методів праці в повсякденній практиці, для того, щоб оптимально і зі смыслом використовувати свій час. Сучасні вчені тлумачать поняття «самоменеджмент» більш широко, визначаючи його як самостійне спрямування своєї діяльності, набір управлінських упливів, самодіяльність, управління собою, своїми ресурсами, власною діяльністю, індивідуальним людським капіталом і зазначають, що він спрямований на досягнення мети, намічених цілей, саморозвиток, розвиток й ефективне використання власного інтелектуального потенціалу, самовдосконалення особистісних якостей, розвиток творчого потенціалу та підвищення ефективності професійної діяльності особистості тощо

Модель, запропонована Л.Зайвертом, за якою 5 функцій самоменеджменту знаходяться у визначеній залежності між собою, здійснюються у визначеній послідовності (по колу) і мають особистісне наповнення, а саме: постановка цілей – аналіз формулювання особистих цілей; планування – розробка планів і альтернативних варіантів своєї діяльності; прийняття рішень – за завданнями, що вирішуються; реалізація організація діяльності – складання особистого режиму роботи; контроль – самоконтроль і контроль підсумків, якщо необхідно – корегування цілей. Ця послідовність візуально виглядає як своєрідне коло, в якому визначаються і вирішуються щоденні й стратегічні завдання і проблеми. Ще одна додаткова функція «інформація і комунікація» – навколо неї практично «обертуються» всі інші функції, тому що пошук і обмін інформацією про себе і про педагогічні процеси здійснюються на всіх етапах процесу самоменеджменту.

Знання законів і принципів самоорганізації й управління дозволяє свідомо створювати умови для їхньої сприятливої дії, передбачати і прогнозувати

розвиток подій, висувати обґрунтовані та реальні цілі управління, ухвалювати оптимальні рішення, своєчасно й ефективно їх реалізовувати.

Отже, самоменеджмент являє собою послідовне і цілеспрямоване, ощадне використання власних ресурсів, апробованих ефективних методів, прийомів і технологій самоорганізації, саморозвитку реалізації власного творчого потенціалу в повсякденній робочій практиці для досягнення оптимального результату.

До ідеї самоменеджменту, як активної форми самоосвіти і професійного зростання, привело усвідомлення і прийняття певного алгоритму, а саме:

- рефлексивна основа професійного розвитку;
- внутрішня готовність до змін у професійній діяльності. до самовдосконалення;
- психологічна установка на зміни (творча адаптація до умов, що постійно змінюються, дослідницький підхід до змін);
- підвищення професійної компетентності в оволодінні сучасними педагогічними практиками і технологіями;
- досвід самоаналізу професійної діяльності;
- досвід узагальнення існуючого досвіду;
- «просування» вперед: модернізація і трансформація власного досвіду.

Наш досвід організації діяльності в системі самоменеджменту базується на професійному самооцінюванні, до чого спонукає щорічне опитування педагогічних працівників щодо рівня інноваційної діяльності (володіння сучасними педагогічними технологіями, проєктна діяльність, розроблення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в творчих об'єднаннях, самопрезентація у засобах масової інформації і соціальних мережах тощо), на основі чого визначаються професійні прогалини, відбувається планування навчально-методичної роботи, що проводиться в закладі позашкільної освіти, й спрямована на оволодіння педагогами компетентісно орієнтованих технологій позашкільної освіти, професійної самоосвіти й саморозвитку, практик збереження ментального здоров'я, сучасних методів національно-патріотичного виховання, інструментів дистанційного навчання розвитку м'яких навичок тощо.

«Будь щасливий!» – так називався започаткований наскрізний проєкт, що мав на меті збагачення емоційно-ціннісного естетичного досвіду вихованців, які набувають позашкільну освіту за різними напрямками і профілями (не тільки художньо-естетичним), шляхом залучення до практичної художньо-творчої діяльності. Відчувати музику, імпровізувати і висловлювати свої почуття, емоції шляхом втілення найпростіших хореографічних рухів – такий творчий результат проєкту.

При підготовці до участі в обласному етапі всеукраїнського конкурсу «Джерело творчості» був проаналізований та узагальнений досвід керівника гуртка з теми «Розвиток емоційно-образної сфери дітей молодшого та середнього шкільного віку засобами хореографії», актуальність якого визначена збільшенням уваги формуванню творчої особистості, яка поєднує креативні

здібності з розвитком вольової, емоційної, мотиваційної сфер, що оптимізує соціалізацію дитини.

Провідною ідеєю моделювання досвіду педагога закладу позашкільної освіти стало забезпечення системного підходу до організації власних педагогічних дій, а саме: створення емоційно насиченого освітнього середовища, цікаве й інтерактивне подання інформації з історії танцю, видів, жанрів танцювального мистецтва тощо; використання знань із хореографії в реалізації виховних завдань навчального заняття, формування вміння висловлювати емоції пластичними засобами так, щоб це відповідало початковому задуму тощо.

У зв'язку з епідемією Covid-19, оголошенням карантину, перед новими викликами постали педагоги щодо необхідності організувати навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які спроможні забезпечити інтерактивну онлайн-взаємодію педагога та вихованців на різних етапах навчання і його самостійну роботу з навчальними матеріалами (офлайн-формат). Це актуалізувало необхідність розроблення навчально-методичного забезпечення нової форми і змісту Електронного освітнього ресурсу (EOR).

Відбулося навчання педагогів у системі навчально-методичної роботи закладу, були проведені: методичний онлайн-практикум «Навчальне онлайн-середовище: дружньо, цікаво, дієво, корисно», методичний семінар-практикум «Технології дистанційного навчання в позашкільній освіті», що сприяло формуванню цифрових навичок і дало можливість співпраці на платформі Google site з методистом у розробці матеріалів до розділу авторської навчальної програми «Народний танець» (електронний освітній ресурс *Тимохіна, Олефіренко. Український народний танець: навчаємось дистанційно*), які містять розробки дев'яти занять до тем: «Повільні дівочі ходи», «Верьовочка», «Колупалочка», «Тинок», «Бігунець», «Голубці», «Припадання», «Упадання», «Атрибутика в танці», «Комбінації на основі опанованих рухів».

До кожної теми підібрані матеріали, які можна використати під час організації освітнього процесу в умовах дистанційного (змішаного) навчання: авторські відео майстер-класи, інтерактивні презентації, майстер-класи відомих виконавців, плакати, ігри та завдання, що забезпечують умови опанування дітьми знань історії українського народного танцю, як елементу традиційної української культури та засвоєння техніки виконання основних рухів народно-го танцю та комбінацій на їх основі.

Під час виконання цієї роботи педагоги набули навички цифрової компетентності, опанували методичні прийоми й організаційні форми дистанційного навчання. Працюючи з колегами, які мають інший фах, педагоги змогли поглибити знання з психології, були сформовані уявлення про цінності особистості для успішної самореалізації – вміння бачити, аналізувати і розв'язувати проблему, здатність до навчання, орієнтованість на результат, керування часом, стресостійкість, самоорганізація, креативність; вдосконалені навички «soft skills»: емоційний інтелект, гнучкість і прийняття критики, комунікабельність,

уміння вести переговори; лідерські компетентності (здатність приймати рішення, формувати команду, вирішувати конфлікти, відповідальність).

Отже, самоменеджмент є відносно новим напрямом у менеджменті, який полягає у самостійному управлінні особистістю своєю професійною діяльністю та життєдіяльністю з метою досягнення намічених цілей найефективнішим шляхом за рахунок раціонального використання власних ресурсів і можливостей. Теоретичне підґрунтя самоменеджменту становлять закони і закономірності управління загалом, узагальнені у принципах управління та самоуправління. Найважливіші принципи, врахування яких забезпечить дієвість самоменеджменту: науковість, ефективність, збалансованість, оперативність, адаптивність, комплексність, системність, гармонійність; більш високий рівень самоорганізації (менше поспіху і стресу, виконання роботи з меншими витратами часу і психологічного ресурсу), більша мотивація праці, краще її результати, зростання професійної компетентності і майстерності, менше професійних помилок, досягнення професійних і особистих цілей. Відтак, власний досвід самоменеджменту навчає переборювати зовнішні обставини і формувати індивідуальний професійний стиль на основі суб'єктної позиції педагога.

Список використаної літератури:

1. Грицюк П.М., Онишків З.М. Методика дистанційного навчання: зб. ст. / за ред. В.А.Ребрини. Хмельницький : ХОІППО. 2021. 99 с.
2. Лугова В. М., Голубєв С. М. Основи самоменеджменту та лідерства [Електронний ресурс] : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с. ISBN 978-966-676-730-4
3. Сахно О.В., Денисова А.В. Самоменеджмент: навч.-метод. посібн. до самостійного вивчення спецкурсу «Тайм-менеджмент» слухачами курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПНЗ. Біла Церква 2017. URL: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyky/navchalnyi/5_Saxno_Samomenedzhment.pdf (дата звернення: 10.10.2023).
4. Тимохіна Ю., Олєфіренко Г. Український народний танець: навчаємось дистанційно. URL: <https://sites.google.com/view/narodnuitanok/главная-страница> (дата звернення: 10.10.2023).
5. Формування «soft skills» у майбутніх педагогів професійного навчання аграрних закладів вищої освіти. URL: <https://science.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/soft-skills-1.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ (під час військового стану)

Трегубова Ірина,

*керівник гуртка-методист,
Комунального закладу «Центр дитячої
та юнацької творчості №1 Харківської міської ради»*

Позашкільна освіта, як зазначено у листі Міністерства освіти і науки «Про організацію освітньої діяльності в закладах позашкільної освіти» (2022), є важливою складовою системи освіти, метою і завданням якої є розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, національно-патріотичне виховання, формування моральних цінностей, здобуття первинних професійних знань, умінь і навичок, необхідних для соціалізації, подальшої самореалізації та професійної діяльності (лист МОН № 1/8507-22 від 27.07.2022). Заклади позашкільної освіти на підконтрольній Україні території, крім освітньої, виховної функції, виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи психологічну підтримку та організовуючи змістовне дозвілля для дітей із числа внутрішньо переміщених осіб, організовуючи військово-патріотичні заходи, благодійні, волонтерські акції тощо.

Комунальний заклад «Центр дитячої та юнацької творчості №1 Харківської міської ради» створює безпечні умови перебування вихованців-учасників освітнього процесу в закладі позашкільної освіти під час дії правового режиму воєнного стану, має більшу свободу та кількість напрямів реалізації освітнього процесу, адже успіх закладу освіти залежить від організації його керівника методичної роботи, системи гуртків, їх взаємодії та способів реалізації творчих досягнень й від самоменеджменту кожного керівника гуртка, оскільки він долучається до менеджменту закладу освіти шляхом реалізації власного освітньо-творчого проєкту.

Самоменеджмент, як важливий напрям у розвитку управлінської науки, має на меті впровадження управлінських процесів, управління собою й власною діяльністю, управління педагогічним колективом.

На думку вітчизняних учених О. Берзіня, О. Макари, Л. Покроєвої, І. Томашевської, З. Юринця, самоменеджмент педагога закладу позашкільної освіти має багато складових, що передбачає планування та самоконтроль, але це може бути й авторська особливість побудови освітнього процесу, його елементів, застосування педагогіки партнерства. Самоменеджмент керівника гуртка має наступні складові: напрям діяльності, організація та якість освітнього процесу, рекламні заходи, мотивація діяльності та самоконтроль організації самоменеджмента.

Якість освітнього процесу є основою самоменеджменту, оскільки вона визначається:

- набутими знаннями, вміннями, навичками, компетентностями здобувача освіти;
- професійністю і харизмою керівника гуртка, який створює довіру дітей і батьків, покращує їхню взаємодію;
- особливістю побудови освітнього процесу, застосування передових освітніх технологій, STEM-освіти тощо.

Другою складовою самоменеджменту є розвинута рекламна кампанія, а саме: брендування гуртка, рекламні заходи у засобах масової інформації, на шляхах пересування людей, роздавання буклетів, візитівок, інформаційні плакати в закладі освіти, поширення інформації у соціальних мережах, підтримування власного сайту, YouTube – каналу, сторінок на певних Інтернет-ресурсах; інформування щодо успішних виступів вихованців, нагород гуртківців та керівника, регулярне оновлення інформації та активний зворотній взаємозв'язок.

Формування мотивації й здійснення заходів самоконтролю, що працює як частина рекламної компанії є наступною складовою самоменеджменту. Ця діяльність має наступні складові:

- регулярне підвищення кваліфікації керівником гуртка на певних курсах та під час конференцій, семінарів, вебінарів тощо;
- науково-методична робота керівника гуртка у вигляді публікацій, участі у конкурсах, інших засобах оприлюднення;
- відкриття профілю науковця у мережах ORCID, Google Академія;
- регулярна участь гуртківців у виставково-концертно-змагальних заходах, Днях відкритих дверей, відкритих святах міського, районного, обласного рівнів;
- розробка авторської навчальної програми та методичного забезпечення;
- створення публічних творчих проєктів за участю гуртківців та їх батьків.

З означених заходів у межах роботи гуртка «Барвінок» Комунального закладу «Центр дитячої та юнацької творчості №1 Харківської міської ради» здійснено наступне: визначено напрям діяльності – вік дітей 4-6 років, розвиток їх інтелектуальних, творчих та технічних здібностей.

Для організації освітнього процесу керівником гуртка І. Трегубовою розроблено авторську програму інтегрованого курсу розвитку здібностей дітей старшого дошкільного віку в умовах гуртка «ОПАЛ», (яку у 2021 р. перезатверджено під назвою «Світогляд»). Її особливістю є блочна система інтегрованих занять за різними напрямками діяльності; розроблено початкові прописи для дітей старшого дошкільного віку; залучено педагогіку партнерства, оскільки батьки беруть активну участь в освітньому процесі разом з дитиною, у волонтерських та еко-проєктах.

Присутність батьків на дистанційних заняттях дає змогу охопити навчанням дітей з особливими освітніми потребами, адже педагог перебуває у ролі коуча, а батьки допомагають в організації навчання, можуть бути адмі-

ністратором відеоконференції, вмикати або вимикати звук відео, «вгамувати» прояви поведінки гіперактивних дітей, якщо це заважає ходу заняття. А педагог може запобігати «непедагогічним» методам виховання дитини деяких батьків. Під час військового стану в країні, особливо важливим є те, що батьки більше часу приділяють спілкуванню з дітьми. Щорічно проводиться публічний еко-проект «Мальовниче подвір'я» за участю гуртківців та їх батьків (висаджування квітів); спільні заходи керівника з вихованцями інших гуртків (гітара, глина), що покращує якість освітнього процесу та створює взаємний менеджмент. Враховано елементи STEM-освіти: навчання роботі з гаджетами, програмним середовищем, залучаються новітні освітні технології та мультимедійне забезпечення; розроблено систему дистанційного навчання для дошкільника.

Отже, якість освіти забезпечується застосуванням інноваційної освітньої програми та врахуванням особистісних рис керівника освітнього процесу, адже педагог має бути професійним, креативним, активним, всебічно обізнаним.

У Центрі дитячої та юнацької творчості № 1 здійснюються рекламні заходи щодо розкладу діяльності гуртка: розроблено назву та унікальну символіку, яка легко розпізнається, – створено бренд гуртка, підтримуються групи та сторінки спілкування у соціальних мережах; роздаються буклети, візитівки на відкритих заходах гуртка; розроблено кольоровий рекламний плакат з інформацією про напрями розвитку творчих та технічних здібностей дитини старшого дошкільного віку; рекламний ролик, який розміщено на YouTube-каналі; підтримується власний сайт гуртка «Барвінок», який інформує про напрями діяльності гуртка, можливості роботи батьків з дітьми, дає історію гуртка та науково-методичної роботи керівника гуртка, інформує батьків про поточні заходи і досягнення гуртківців, можливість організувати змішане дистанційне навчання; а під час ворожих обстрілів заняття гуртка проводилися у бомбосховищі з дітьми, які там перебували.

Актуалізується мотивація діяльності педагогічного колективу для розвитку творчих здібностей вихованців з декоративно-прикладного мистецтва; використовується багато технік, хоча гурток не є прикладним, а результати творчості дітей оприлюднюються на виставках під час проведення відкритих занять, заходів гуртка у закладі позашкільної освіти, районних, міських та обласних конкурсах для дітей відповідної вікової категорії. В ході національно-патріотичного виховання проводяться акції «Листівка захиснику» у вигляді творчих дитячих робіт, «День вишиванки», «Віртуальна екскурсія Україною» та відкриті заходи за календарними святами «Ходить гарбуз по городу», «Рукавичка», «Прийди весно», «День Валентина», «День українського козацтва».

Заклади позашкільної освіти, як організації для творчої самореалізації вихованців, мають більше важелів та можливостей психологічного розвантаження дитини, а система гурткової роботи дає можливість проводити заходи з психологічно-освітньої допомоги дітям.

Майже всі діти зараз мають психологічні травми, нанесені війною, що вимагає впровадження реабілітаційних заходів у навчальний процес, адже можливість проведення офлайн-занять у Харкові стала неможливою, відтак дистанційна форма навчання на довгий час стала основною. Це дозволило залучити до освітнього процесу дітей, які залишилися у Харкові, знаходилися в евакуації в інших регіонах країни або за кордоном. Це зумовило необхідність упровадження системи роботи онлайн з дітьми у синхронному режимі, але стандартні методики не зовсім підходили і потребували трансформації для їх адаптації до дистанційної роботи, ускладнень комунікації під час війни та вирішення нових освітніх задач.

Вирішували дану проблему в ході роботи гуртка «Барвінок», оскільки гурток займається багатовекторним розвитком творчих здібностей дітей дошкільного віку. На перший погляд можливість проведення розвивальної роботи в режимі онлайн з дітьми 4–6 років, які ще не мають досвіду навчальної діяльності з використанням гаджетів, реалізувати дуже важко.

Для організації дистанційного навчання було обрано змішану синхронно-асинхронну подачу інформації, де заняття онлайн доповнює система супроводу та рекомендацій наочного матеріалу на web-ресурсах. Відмінність такого навчання за умов війни у тому, що педагог та більшість дітей у фронтових та прифронтових регіонах працюють не вдома на робочому місці, а у бомбосховищах, підвалах, коридорах, метро тощо. Крім того, за оголошення повітряної тривоги, обстрілів, відключень електроенергії роль асинхронних матеріалів збільшується настільки, що вони мають дублювати онлайн-заняття.

На початку 2022/23 навчального року було влаштовано онлайн-інформування батьків щодо формату та режиму занять, особливостей користування певними web-ресурсами, тому що багато хто не мав можливості знайти необхідні зошити, книжки, дидактичні матеріали. Відтак, була розроблена система методичних та демонстраційних навчальних матеріалів зі значним обсягом рекомендацій та відеоматеріалів з майстер-класами щодо виконання окремих вправ, творчих та деяких інших видів робіт. Це суттєво полегшує самостійне проходження асинхронної частини заняття, особливо якщо воно пропущене через складні життєві обставини.

Для дітей чотириохрічного віку присутність дорослого на дистанційному занятті є обов'язковою (навіть, якщо дитина вміє працювати з гаджетом), оскільки потрібно контролювати безпеку праці з навчальним приладдям, вчасно реагувати на сигнали тривоги. Взаємодія педагога – вихованця – батьків за таких умов стає більш міцною, сім'я долучається до освіти дитини, співпраця стає одним із головних пріоритетів освіти, на якому базується сучасна нова українська школа.

Досвід показав, що діти 4–6 років здатні до онлайн-навчання, що має деякі переваги, адже, діти можуть навчатися, знаходячись у різних областях України або країнах Європи. Зберігається позитивний ефект групової взаємодії порів-

няно з індивідуальним навчанням. Діти опановують основи комп'ютерної грамотності, що є складовою STEM-освіти, проводиться розвиток дрібної моторики руки та рішення стандартних задач нестандартними методами, а батьки допомагають підтримувати освітній процес, більше спілкуючись із своїми дітьми.

Результати організації самоменеджменту педагога здійснюються за його участі у планових та поточних заходах шляхом підвищення кваліфікації; отриманням звання «керівник гуртка-методист»; регулярною публікацією статей у фахових журналах, участю в конференціях та публікацією тез, що висвітлюють практичний досвід розвитку здібностей дітей старшого дошкільного віку; участю керівника гуртка у конкурсних фахових заходах, на яких підтримуються профілі вченого-дослідника у середовищах ORCID, Google Академія.

Важливими складовими організації дистанційного навчання з дітьми старшого дошкільного віку за умов воєнного часу стала наявність матеріально-технічної бази у керівника гуртка вдома: сучасного ноутбука, багатофункціональної магнітної дошки, власного сайту, авторської навчальної програми, YouTube-каналу, використання веб-ресурсів «google-фото» та «google-диск». Інтерес здобувачів освіти до навчання підтримують онлайн-виставки, фото- та відеозвіти творчої та навчальної діяльності вихованців, їх участь у дистанційних фестивалях, волонтерських проєктах, благодійних акціях на підтримку захисників: «Моєму Янголу-охоронцю», «Сорочка для Захисника».

Організаційною основою занять є створення психоемоційного комфорту учасників освітнього процесу, відтак до ключових компетентностей дитини додається «стресова гнучкість», а «педагогіка партнерства» виходить на новий рівень у взаємовідносинах з вихованцями і батьками. Педагогу в ході проведення заняття необхідно давати вихованцям кінезіологічні вправи, розвивати їх компенсаційні здібності, що дозволить дітям легше адаптуватися до нелегких умов сьогодення.

Зміна побудови освітнього процесу передбачає активізацію розвитку творчих здібностей дитини для самозахисту, спрямування на повноцінне життя, тому керівник гуртка має збільшити обсяг вправ та технік з художньої праці, ліплення, малювання, що дасть змогу дитині поринути у світ творчості, фантазії та свободи, позбутися почуття тривожності, негативних переживань. За програмою «Світогляд» («ОПАЛ») заняття з вихованцями починаються з психогімнастики. «Ігровим фоном» кожного заняття є «гість» – іграшка, з якою діти охоче спілкуються, а тому ефективніше долучаються до навчання. Цей метод педагог має використовувати для сором'язливих дітей та вихованців із психоемоційною травмою. Дуже часто керівник гуртка пропонує дітям принести свої іграшки, тому заняття проходить у форматі «лялькового театру». Ігрову складову додають рухомі завдання у межах кімнати (виміряти кроками довжину дивану, порахувати кількість стільців, знайти предмет тощо). Діяльність вихованців має будуватися на спілкуванні шляхом творчої складової (нарізати, розібрати, розфарбувати, придумати, скласти, побудувати, показати, намалюва-

ти, виліпити тощо). Для відпочинку дітей від екранів гаджетів обов'язковими на занятті є динамічні хвилинки, ігри-руханки, робота з музичним супроводом, а саме: слухання історій за темою заняття та малюванням.

Отже, освітній менеджмент – це комплекс педагогічних рішень щодо керування освітнім процесом, який передбачає організацію заходів, мотивацію вихованців до навчання. Організація самоменеджменту в закладі позашкільної освіти є складною, але важливою, тому що компетенції, які формуються у здобувачів освіти на заняттях гуртка «Барвінок» – це бажання й уміння вчитися.

Список використаних джерел:

1. Білик Н. І., Галич О. Г. Роль самоменеджменту в особистісному розвитку вчителя. Імідж сучасного педагога. 2017. № 7. С. 9-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2017_7_4

2. Педагогічний довідник учителя Нової української школи /О. О. Берзіня та ін.; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої. Харків: Золоті сторінки, 2018. 260 с.

3. Симодейко С. І. Самоменеджмент майбутніх учителів початкових класів як педагогічна проблема. Наука і освіта. Науково-практичний журнал. 2011. № 6. С. 209-212.

4. Томашевська І.П. Педагогічний самоменеджмент як умова ефективної професійної діяльності учителя. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Черкаси: ЧНУ, 2012. № 24(237). С. 127 – 130.

5. Трегубова І.М. Позашкільна корекційна освітня робота з дітьми 4–7 років із психологічною травмою війни. Джерело педагогічних інновацій. 2022. № 2(38). С. 193–198.

6. Трегубова І.М., Трегубов Д.Г. Підготовка руки дитини дошкільного віку до письма у концепції STEM-освіти. Альманах науки. 2019. №11/2(32). С. 29–33. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/9520>.

7. Трегубова І.М. Авторська програма інтегрованого курсу розвитку здібностей дітей дошкільного віку в умовах гуртка «ОПАЛ». Х.: ОП, 2011. 160 с.

8. Юринець З. В., Макара О. В. Самоменеджмент. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 272 с.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Чала Олена,

*методист методичного відділу,
методист вищої категорії*

*Комунального закладу «Харківський Палац дитячої
та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області»*

Сьогодні особливої актуальності набуває питання формування якісних педагогічних кадрів, створення умов для підвищення рівня професійної компетентності педагогів, зокрема, керівників гуртків закладів позашкільної освіти. Гостро стоїть потреба в компетентних педагогах, здатних забезпечити якісну позашкільну освіту, організувати свою діяльність без стресу і поспіху, втілити гуманістичні принципи та ефективні організаційні аспекти у педагогічну діяльність. Актуальним стає питання самоменеджменту педагога як організації власної діяльності, послідовного і цілеспрямованого використання ефективних методів роботи в повсякденній практиці з оптимальним використанням своїх ресурсів.

Питання формування професійної компетентності педагога, підвищення його педагогічної майстерності розглядали вітчизняні науковці І. Бех, В. Кремень, О. Савченко, розвиток професійної компетентності педагогічних працівників вивчали О. Биковська, В. Мачуський, О. Пометун, Ю. Шапран, критерії та показники професійної компетентності В. Вербицький, В. Краєвський, Г. Пустовіт та інші, питання розвитку професійної компетентності керівника гуртка у системі післядипломної освіти досліджувала Г. Вороніна.

Впровадження в систему освіти менеджменту, педагогічного самоменеджменту знайшли своє відображення в працях М. Бойко, Г. Бондаренко, А. Ратушинської, Г. Тимошко та інших, аналіз теоретичних засад педагогічного менеджменту здійснили О. Бондар, М. Приходько та інші, І. Мосякова – впровадження освітнього менеджменту у багатопрофільних закладах позашкільної освіти.

Професійна компетентність керівника гуртка закладу позашкільної освіти, на думку Г. Вороніної, визначається науковцями як інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних якостей щодо здійснення завдань позашкільної освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника гуртка та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності. Оцінюючи рівень професійної компетентності керівника гуртка в умовах соціальної турбулентності, слід враховувати не лише нормативно-правову, дидактичну, методологічну, інформаційну, комунікативну компетентності педагога, а й вміння брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін, наявність гнучкого професійно-

го мислення, високий рівень самоактуалізації, володіння мистецтвом рефлексії, тобто володіти основами самоменеджменту (Вороніна, 2017, с.15).

Самоменеджмент педагогічної діяльності – порівняно нове поняття, яке характеризує здатність педагога до самоорганізації, самоствердження, самореалізації, самовдосконалення, рефлексії та володіння методами і технологіями управління колективом. Уміння зменшити витрати часу на підготовку до занять, задоволення власними результатами професійної діяльності, зниження рівня стресу, досягнення професійної мети коротким та ефективним шляхом сприятиме формуванню професійної компетентності керівника гуртка закладу позашкільної освіти.

Розвиток професійної компетентності педагога закладу позашкільної освіти шляхом використання технологій самоменеджменту умовно можна представити у вигляді:

- когнітивного етапу, який передбачає набуття педагогічного досвіду, відбору ефективних методів, прийомів, засобів організації освітнього процесу в закладі позашкільної освіти; ознайомлення з теоретичними основами самоменеджменту в професійній діяльності педагога; набуття знань щодо теоретичних основ стратегії саморозвитку; аксіологізації особистісно-діяльнісної парадигми; розвиток мотивації як головного каталізатора усвідомлення необхідності до саморозвитку та самоменеджменту;

- практико-діяльнісного етапу, який вибудовує власний стиль педагогічної майстерності, реалізує особистісну програму саморозвитку, окреслює власну траєкторію професійного розвитку з використанням методів самоменеджменту та таймменеджменту;

- оціночно-рефлексивного етапу – презентації та популяризації педагогічного досвіду, оцінці ефективності форм, методів, підходів у організації освітнього процесу, рефлексії, ознайомленні з новими тенденціями фахової реалізації (Бойко, 2020).

Виокремлення кожного із цих етапів, на думку М. Бойко, є умовним і відображає процес формування конкурентоспроможної, компетентної особистості педагога. Процес самоменеджменту в аспекті послідовності виконання конкретних функцій включає в себе шість фаз: постановка цілей – аналіз формування особистої мети, планування (розробка плану та альтернативних варіантів своєї діяльності), прийняття рішень щодо конкретних справ; організацію і реалізацію; контроль; інформацію і комунікацію (Бойко, 2020, с.19).

Педагог має визначити мету діяльності та ефективні шляхи її досягнення, обрати методи самоуправління у професійній діяльності, здійснити самоконтроль, рефлексію, спланувати перспективи подальшого саморозвитку.

Звичайно, протягом професійної діяльності, щоб стати компетентним педагогом має вчитися, самовдосконалюватися усе своє життя.

Як стверджує дослідниця А. Ратушинська, «самоменеджмент – це послідовне та цілеспрямоване застосування випробуваних методів роботи в повсякденній практиці для того, щоб оптимально і з розумінням використовувати свій час.

Це наукова організація праці, що заснована на використанні передового досвіду, застосуванні технічних засобів та досягнень науки» (Ратушинська, 2017, с.379).

Зміна соціокультурних реалій, інформаційні революції диктують зміну підходів в організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти. Це вимагає від педагога емоційної, когнітивної, дидактичної, методологічної. Інформаційної гнучкості. Технології самоменеджменту в цій ситуації орієнтують педагога на оптимальне використання існуючого досвіду в складних умовах сьогодення. Доцільним і виправданим в умовах воєнного становища є перегляд програм навчання з точки зору зменшення навантаження на здобувачів освіти, а також використання елементів арт-терапії, методів психологічної підтримки дітей та педагогів. Слепе слідування модним тенденціям не завжди є ознакою професійної компетентності педагога; дистанційне навчання як форма організації освітнього процесу з першого погляду «розвантажує» педагога, адже зникає ряд проблем, пов'язаних із підготовкою наочності, управлінням колективом дітей, з іншого – не дозволяє досягти повноцінного прогнозованого результату, адже позашкільний освітній процес вимагає тісної партнерської взаємодії між керівником гуртка і здобувачами освіти. Важливою складовою самоменеджменту є раціональне використання часу, а в умовах дистанційного навчання найчастіше зникає межа між робочим і вільним часом педагога. Саме тому дистанційне навчання в закладі позашкільної освіти має бути винятком і застосовуватись лише у тих випадках, коли офлайн-навчання неможливе.

Чіткі особисті межі, усвідомлене управління ходом свого життя, максимально ефективного використання власного потенціалу є складовими самоменеджменту і показником професійної компетентності педагога-позашкільника. В сучасних умовах педагог не може бути успішним без осмисленого ставлення до своєї життєдіяльності, усвідомленого проєктування професійної діяльності.

Планування – це одна із функцій самоменеджменту, яка визначає успішність розподілу часу як особистісного капіталу педагога. Технологічна карта діяльності для педагога закладу позашкільної освіти може стати інструментом, який дозволить раціонально розподілити час і визначити пріоритетні напрями діяльності на певний термін (наприклад, місяць чи рік). Особливо це має значення для методистів та адміністрації закладу позашкільної освіти, оскільки дозволяє спланувати зміст роботи за різними напрямками діяльності. Технологічна карта – це реалізація методу самоменеджменту, який носить назву «метод слона» або «метод саямі». За цим методом передбачається розподіл крупних і складних завдань на менші та поступове їх виконання. Такий метод вимагає організувати діяльність так, щоб кожного дня виконувалась одна частина із запланованих. За допомогою планування можна також спрогнозувати власні кроки у підвищенні професійної компетентності, зокрема, самоосвітній діяльності. План самоосвітньої діяльності педагога закладу позашкільної освіти може відображати процес дослідницької діяльності над проблемно-методичною темою, а саме: вибір теми, теоретичне обґрунтування, практичну апробацію, презентацію здобутків.

Щоденне планування є одним із показників володіння технологією самоменеджменту. Після формування переліку завдань необхідно ухвалити однозначні рішення щодо першочерговості справ, формування відповідного порядку, вміння розставити пріоритети у виконанні щоденних задач. Педагог має виділити основні задачі для конкретного дня і виконати спланований обсяг, від цього залежить раціональність розподілу часу. Складання планів-конспектів занять дозволяє відобразити процес здійснення професійної діяльності й досягнення мети. Узагальнені результати проведення освітньої діяльності допоможуть педагогу здійснювати самооцінку і самоконтроль і коригувати подальші кроки. Наявність систематизованих планів-конспектів занять раціоналізує процес підготовки педагога до заняття, що дозволяє зменшити обсяг затрат на виконання професійних обов'язків.

Характерною особливістю педагогічної діяльності є обсяг функцій, покладених на педагога, зокрема, керівника гуртка закладу позашкільної освіти (інколи вони значно перевищують його фізичні можливості). Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є делегування повноважень. Керівник гуртка має тісно співпрацювати із батьківською спільнотою, громадськими організаціями, а також залучати здобувачів освіти до партнерської співпраці. Слід виділяти в переліку запланованих справ таку, яка є найважливішою, а до виконання інших залучати учасників освітнього процесу. Тобто, в свою чергу, комунікативна компетентність, як складова професійної компетентності, дозволить керівнику гуртка ефективно реалізувати функції самоменеджменту.

Оволодіння методами та складовими самоменеджменту істотно впливає на рівень професійної компетентності керівника гуртка закладу позашкільної освіти. Використання методів самоменеджменту дозволяє педагогу ефективно здійснювати професійну діяльність, перевантаженість, мінімізуючи затрати свого часу і ресурсів, організовуючи свою діяльність без стресу і поспіху, зменшити помилки під час освітнього процесу. В подальшому слід розглянути питання впливу самоменеджменту на результативність освітньої діяльності керівника гуртка закладу позашкільної освіти.

Список використаної літератури:

1. Бойко М.М. Самоменеджмент у підготовці майбутнього педагога: зміст і технології. *The scientific heritage*. 2020. № 48. С. 16–20.
2. Вороніна Г.Л. Розвиток професійної компетентності керівників гуртків позашкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2017. 25с.
3. Ратушинська А.С. Педагогічний самоменеджмент. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2017. № 75(І). С. 377–386. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/323>
4. Тимошко Г. М. Організація самоменеджменту в процесі підготовки керівника до управління якістю освіти. *Освіта і управління*. 2007. Т.10. С. 38–40.

РОЗДІЛ ІІІ

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИ ТА ФОРМИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА ГУРТКОВИХ ЗАНЯТТЯХ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Баник Мирослава,
керівник гуртків-методист,
Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської області

*«Дитина, яким би посереднім не був рівень її здібностей,
у чомусь одному має досягти значного успіху,
відчутти себе в чомусь справжнім творцем, володарем знань...»*
В.О.Сухомлинський

XXI століття – час, який принципово відрізняється від попереднього новим ставленням до освіти, якістю отриманих знань здобувачами освіти, інноваційними методами пізнання, потребою створення інформаційної культури особистості. Одним із визначених завдань сучасної освіти є розвиток особистості дитини, виявлення її творчих можливостей, збереження фізичного і психічного здоров'я, а позашкільну освіту можна розглядати як найважливішу складову освітнього простору. Заклад позашкільний освіти сьогодні – це можливість спрямовувати вихованців на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, а також забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля.

Все частіше звучить переконлива думка: позашкільна освіта – це унікальна система роботи з дітьми в позаурочний час. Вона має чудові просвітницькі, творчі можливості, адже діти, обираючи гурток, відповідно до своїх інтересів, талантів, обдарувань, перебуваючи у творчій атмосфері, мають змогу визначитися з подальшими планами на майбутнє. Відверте спілкування педагога і вихованця, прагнення відкривати в кожній дитині найкращі її якості, навчити творчо мислити та створювати прекрасне – це і є важливою метою роботи педагогів Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Виноградівської міської ради.

Гурткова робота – це один із найпоширеніших видів позакласної роботи учнів, а його екологічне спрямування розширяє знання дітей про навколишній світ, учить любити та берегти природу. Програма роботи гуртка орієнтована на формування екологічної компетентності учнівської молоді, готовності до раціональної діяльності в природі та побуті для збереження існуючої природної рівноваги.

Основні завдання еколого-натуралістичного напрямку виховної роботи передбачають:

- здобуття знань щодо принципів сталого розвитку, зокрема з питань здорового способу життя, прав людини, збереження довкілля, цінностей громадянського суспільства, життя й діяльність людини в такому суспільстві;
- здатність системно застосовувати екологічні знання і надпредметні вміння для самостійної і колективної діяльності при вирішенні соціально значущих завдань щодо розв'язання екологічних проблем відповідно до ідей сталого розвитку;
- розвиток екологічного мислення, творчого потенціалу, творчих здібностей, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;
- вміння переносити знання в нову життєву ситуацію та застосовувати їх;
- формування екологічних цінностей, відповідальне ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, формування громадянської відповідальності;
- потреби у професійному самовизначенні, самоосвіті та саморозвитку, готовності до неперервної освіти.

Кожній дитині, яка вступає у складний і суперечливий світ, необхідні певні навички такі, як: уміння читати, писати, лічити, слухати і говорити, аналізувати, порівнювати, виділяти головне, вирішувати проблему; бути відповідальним, самостійним, вміти творити і співпрацювати з однолітками, дати адекватну самооцінку, саме вони допоможуть їй у дорослому житті. На певному етапі свого розвитку діти навчаються вміню себе реалізувати, не боятися висловити свою думку, критику, почути поради педагога, батьків.

Вимоги, які висувуються до якості отриманих вихованцями знань, спонукають педагогів шукати нові методи й форми роботи, які б допомогли активізації пізнавальної діяльності гуртківців. На заняттях керівник стає диригентом, який вміє вчасно почути, помітити, підтримати та зацікавити кожну дитину; у нього сформована інноваційна культура викладання навчального матеріалу. Турбуючись про розвиток вихованців, необхідно частіше використовувати активні методи навчання, новітні інноваційні освітні практики, які є оптимальними та відповідають рівню розвитку дітей і завданню вдосконалення їх пізнавальних умінь. Завдання, що співставлені з рівнем розвитку пізнавальних умінь дитини, перевищуючи її можливості та пред'явлені до неї вимоги, що значно випереджають рівень наявного розвитку, не можуть зіграти позитивної ролі в навчанні гуртківців.

Застосовуючи ті чи інші методи і форми активізації пізнавальної діяльності дітей, керівник гуртка має враховувати рівень здібностей дітей тому, що складні пізнавальні завдання можна давати лише дітям, які володіють високим рівнем пізнавальних здібностей. Метою гурткової роботи є не тільки отримання знань, а й формування особистості дитини, яка вміє і хоче вчитися, займає активну життєву позицію. Досягнути цього можна, створюючи інтерактивне освітнє середовище, методи інтегрованого навчання, використовуючи парні, групові, колективні форми гурткової діяльності, а саме: «Асоціація», «Альтернатива», «Ажурна

пилка», «Акваріум», «Бачено-небачено», «Брейн-стормінг», «Веббінг», «Випадковість», «Гронування», «Два-чотири – всі разом», «Джиг-со», «Демарш», «Думай та слухай», «Квітка», «Класифікація», «Кластер», «Кубик Блума», квест «Кейс-стаді», «Мікрофон», «Мозаїка», «Прес», «Прямокутник» тощо.

Сучасні дослідження в галузі освіти доводять, що традиційне навчання з найпоширенішими лекційними методами не підходять більшості дітям. «Викладання є мистецтво, а не ремесло зазначала дослідниця М. Рибникова, – у цьому корінь учительської справи. Випробувати десять методів і обрати свій, передивлятися десять книг, підручників і не дотримуватися жодного неухильно – ось єдиний можливий шлях викладання. Весь час винаходити, вимагати, удосконалювати – ось єдиний курс робочого життя педагога».

Керіник екологічного гуртка на своїх заняттях проводить ігри визначеного спрямування, наприклад: «Людина і квітка», «Будяк і ромашка», «Хто тут живе?», «Хто я?», «Відгадай, що задумали», «Знайди відмінності», «Знайди 5 однакових», «Вірю-не вірю», «Буває – не буває» тощо. Юннатам дуже подобається відгадувати та розпізнавати рослини за дотиком, по гербарних зразках, на малюнках, світлинах, відео. Цікавою для вихованців є вправа «Чорна скриня», яка полягає в тому, щоб за допомогою мінімальної кількості запитань відгадати, який предмет там знаходиться, що сприяє вмінню дитини зіставляти, систематизувати, використовувати отриманий досвід у житті.

Парна і групова робота спонукає дітей висловлювати свої думки, формує вміння переконувати, чути свого візаві, вести дискусію. З метою підвищення ефективності педагог проводить заняття гуртка у формі «подорожі», відомої казки, використовуючи технології: «акваріум», «мозковий штурм», «коло ідей», «метод прес», «навчаючи, вчуся», «мікрофон» тощо.

Важливе місце займає і проведення вікторин, які проводяться не тільки у приміщенні, а й в природньому середовищі, наприклад: «Лікарня Айболита», «Квіти – наше багатство», «Літо», «Осінь», «Весна», «Зима», «Квітково-декоративні рослини», «Флористика», «Най.. Най.. Най..» тощо.

Робота в малих групах дає змогу набутти навичок спілкування та співпраці. Інтерактивна взаємодія не заперечує домінування одного учасника навчального процесу над іншими, однієї думки над іншою. Під час такого навчання діти вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення. Інтерактивне навчання дає змогу різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не на свідомість гуртківця, а й на його почуття, волю.

Свідоме і бережливе ставлення кожної людини до природи можливе тільки при наявності екологічної культури, широких екологічних знань, які повинні формуватись, починаючи з дитинства. Знання екологічних норм, закономірностей розвитку природи, знайомства з загадковим світом тварин, рослин, з особливостями їх поведінки, проблемами, які виникають в їх житті, дуже часто з вини людини, дадуть можливість кожному відчувати особисту відповідальність за майбутнє природи.

Відвідуючи гуртки еколого-натуралістичного профілю діти та підлітки глибше оволодівають основами наук, які вивчають у школі, поповнюють та розширюють свої знання про природу, її багатства, ознайомлюються з різними галузями сільськогосподарського виробництва, різноманітними професіями, ведуть науково-дослідну роботу, знайомляться з методами навчання «Сократівський діалог», «Дерево рішень», рольова гра, ділова гра, «Шість капелюхів» тощо.

Нашим вихованцям дуже подобається створювати «Дослідні лабораторії», де у вигляді юних дослідників вони проводять різні експерименти, адже залучення вихованців до догляду за рослинами та тваринами, природоохоронної діяльності, формування оцінних суджень про роль природи у житті людини, виховання гуманного та відповідального ставлення до живої природи, формування екологічної культури вихованців, активізація пізнавальної активності та розвиток творчих здібностей вихованців. З метою формування практичних навичок, спостережливості, розширення світогляду вихованців керівник гуртка продовжує дослідницьку роботу з вирощування рослин, квітів, адже ця діяльність знімає стреси, коригує у дітей весь спектр емоційних станів.

Відвідування дітьми екскурсій у заповідник «Чорна гора», до замку Канко, у парк сприяють збагаченню знань вихованців, покращенню їх емоційного стану, адже в цей час гуртківці мають нагоду збирати матеріал для гербарію, різні плоди, спостерігати за комахами тощо. Діти мають змогу познайомитися зі світом природи, бережливо ставитися до природного середовища, навчитися вирощувати рослини та усвідомити, що вплив рідної природи кожен із нас відчуває на собі і знає, що вона є джерелом знань і тих радісних переживань, які часто запам'ятовуються на все життя.

Сучасне підростаюче покоління спілкується переважно у віртуальному світі. Тому реальне спілкування стає мистецтвом, якому потрібно навчати та виховувати з дитинства. Як зацікавити учнів та знайти виховний матеріал, поданий у вигляді цікавої, захоплюючої історії, який би сприяв розвитку особистісних якостей, демонстрував унікальні уяви кожної дитини, дозволяв проявляти активність та творчість. Відтак, знання, які отримують наші вихованці в екологічному гуртку, педагоги не вважають кінцевим результатом, потрібно, щоб знання стали переконаннями, тоді у дітей і з'явиться екологічна культура, яка знайде своє відображення не тільки в словах, міркуваннях, але й у вчинках.

Отже, покликання екологічного виховання – забезпечувати підростаюче покоління ґрунтовними знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, формувати розуміння, що природа – це першооснова існування людини; виховувати свідоме ставлення до природи, почуття відповідальності за навколишнє середовище як національну і загальнолюдську цінність; розвивати творчу активність щодо охорони та перетворення оточуючого середовища. «У кожної дитини, – зазначав В. Сухомлинський, – є задатки певних здібностей. Ці задатки як порох, і щоб їх запалити, потрібна іскра».

Список використаної літератури:

1. Биковська О.В. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. К.: ІВЦ АЛ-КОН, 2006. 224с.
2. Екологічне виховання. /За ред. І. В. Воронюк. Херсон: РІПО, 2011. 70с.
3. Коваль Л. В. Сучасні навчальні технології у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток», Лтд, 2006. 225 с.
4. Луцан Н. І. «Людина і світ» в інноваційних педагогічних технологіях : навч. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 184 с.
5. Савка О. Особистісно орієнтоване навчання. *Початкова освіта*. 2007. № 20.

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бєженова Світлана,

практичний психолог,

Комунальний заклад «Палац дитячої та юнацької

творчості «ІСТОК» Харківської міської ради;

м. Харків

Провідним завданням виховання дітей є соціалізація та соціальна адаптація, виховання в них почуття власної гідності, надання можливості проявити себе, створення умов для вільного розвитку духовних і фізичних потреб, а також допомога дітям у самовихованні та захисті їх від життєвих конфліктів, самотності. Все ширше у практиці сучасних педагогів використовується навчально-пізнавальна діяльність із застосуванням прийомів і методів, що одержали назву «інноваційні методи навчання». Одним із прикладів інноваційного педагогічного напрямку є арт-педагогіка.

На думку О. Вознесенської, М. Сидоркіна Арт-педагогіка (художня педагогіка) – відносно новий напрям у педагогічній практиці, який з'явився в середині минулого століття. Це синтез двох галузей наукового знання (мистецтва та педагогіки), який забезпечує розробку теорії і практики педагогічного корекційно-спрямованого процесу художнього розвитку дітей та питання формування основ художньої культури шляхом використання мистецтва і художньо-творчої діяльності (музичної, образотворчої, художньо-мовленневої, театралізовано-ігрової). Арт-педагогіка має потужний потенціал, актуалізація якого дозволяє кардинально міняти дидактичні підходи до процесу навчання, виховання, розвитку особистості, організації та реалізації спільної інтелектуальної та емоційно-художньої діяльності педагога й учня, сприяє активній соціалізації особистості.

Використання арт-педагогіки, як технології дає можливість неформально реалізовувати процес інтеграції наукових і практичних знань, умінь, навичок у різних видах діяльності (мовній, пізнавальній, руховій, художньо-естетичній тощо). Дослідження показали, що заняття, які включають арт-педагогічні технології, дають більший виховний, розвивальний і навчальний ефект. В особливій символічній формі (через малюнок, гру, казку, музику) ми можемо соціалізувати дитину, тобто допомогти їй дати вихід своїм емоціям, переживанням, отримати новий досвід вирішення конфліктних ситуацій.

У Комунальному закладі «Палац дитячої та юнацької творчості «ІСТОК» Харківської міської ради активно впроваджується арт-терапія, сприяючи підвищенню ефективності освітнього процесу. Різноманітні методики розкривають широкий спектр здібностей дитини, а використання методів і технологій сучасних арт-терапій об'єднує фактори невербальної експресії з вербальною взаємодією. Створювати емоційно насичене спілкування на основі співпраці, безперечно, покращує результат будь-якої освітньо-виховної роботи.

У сучасних умовах соціокультурного розвитку актуальними якостями молоді людини є не лише загальний освітній рівень, але також рівень культури, соціально-психологічної компетентності, здатність до критичного мислення, наявність власної точки зору на суспільні процеси і проблеми.

Відомо, що у повсякденному житті інформація краще запам'ятовується з переживанням почуттів, емоцій, якихось подій, зустрічей, ніж у формі простого повідомлення. Саме так працює арт-педагогіка: шляхом створення почуттів, емоцій, подій. Основною метою арт-педагогіки є художній розвиток дітей та формування основ художньої культури, соціальна адаптація особистості засобами культури. Завдання арт-педагогіки – формування здатності до усвідомлення дитиною себе як особистості, прийняття себе і розуміння власної цінності як людини, усвідомлення свого взаємозв'язку зі світом та свого місця в оточуючому соціокультурному просторі, творча самореалізація особистості. Особистість повинна вміти самостійно будувати своє життя, визначати стратегію, відповідно до своїх уявлень про щастя, добро, любов.

Арт-педагогіка спрямована на вирішення завдань художнього розвитку дитини, полегшення процесу навчання, мисленнєвої діяльності. Технологія арт-педагогіка сприяє збереженню особистості загалом, оскільки об'єднує інтелектуальне та художнє сприйняття світу, долучає учнів до духовних цінностей через цілісну сферу мистецтва, допомагає педагогові додатковими прийомами, які забезпечують радісне входження в систему знань, сприяє розвитку всіх органів чуття, пам'яті, уваги, інтуїції, сприяє адаптації особистості в сучасному світі. Основою арт-педагогіки є гра та педагогічна імпровізація. Саме гра є засобом підготовки дитини до «дорослого» життя, її соціалізації, морально-етичного виховання.

Погіршення здоров'я здобувачів освіти – це об'єктивний процес, на який впливають різні взаємодіючі фактори, серед яких зазначені також умови й технології

навчання (Г. Зайцев, В. Кучма, Р. Левін, П. Симонов та інші). Згідно чисельних досліджень, більшість з них не можуть претендувати на валеологічну доцільність, тобто зберігати здоров'я, формувати культуру здоров'я (В. Базарний, О. Дубогай та ін.).

Досліджено, що проведення арт-терапевтичних тренінгів, які проводяться у закладах позашкільної освіти, є найбільш відповідним психологічним методом корекції та розвитку естетичної свідомості вихованців. Арт-терапія має очевидні переваги перед іншими – заснованими винятково на вербальній комунікації – формами психотерапевтичної роботи, а саме:

- практично кожна дитина (незалежно від свого віку, культурного досвіду і соціального стану) може брати участь в арт-терапевтичних заняттях, які не вимагають від неї яких-небудь здібностей до образотворчої діяльності чи художніх навичок, тому арт-терапія не має обмежень у використанні. Немає підстав говорити і про наявність яких-небудь протипоказань до участі тих чи інших людей в арт-терапевтичному процесі;

- арт-терапія є засобом переважно невербального спілкування, що робить її особливо цінною для тих, хто недостатньо добре володіє мовою, має труднощі в словесному описі своїх переживань. Символічна мова є однією з основ образотворчого мистецтва, тому вона дозволяє дитині більш точно виразити свої переживання, по-новому глянути на ситуацію і життєві проблеми і знайти завдяки цьому шлях до їх вирішення;

- образотворча діяльність є могутнім засобом зближення вихованців, стає своєрідним «місточком» між ними, що особливо цінно в ситуаціях взаємного відчуження, при ускладненні в налагодженні контактів, у спілкуванні з приводу занадто складного і делікатного предмета;

- арт-терапія є засобом вільного самовираження і самопізнання, приносить атмосферу довіри, терпимості й уваги до внутрішнього світу дитини;

- витвори образотворчої діяльності є об'єктивним свідченням настроїв і думок дитини, що дозволяє використовувати їх для динамічної оцінки стану, проведення відповідних досліджень;

- арт-терапевтична робота в більшості випадків викликає у вихованців позитивні емоції, допомагає перебороти апатію і безініціативність, сформувавши більш активну життєву позицію;

- арт-терапія заснована на мобілізації творчого потенціалу дитини, внутрішніх механізмів саморегуляції і зцілення.

Вона відповідає фундаментальній потребі в самоактуалізації – розкритті широкого спектра можливостей людини й утвердження нею свого індивідуально-неповторного способу буття у світі. Арт-терапія (терапія мистецтвом) – один з методів роботи, що використовує можливості мистецтва для досягнення позитивних змін в інтелектуальному, емоційному й особистісному розвитку людини.

Арт-терапія – знак про себе. Будь-яка людина здатна виразити себе, свої почуття і свій стан мелодією, звуком, рухом, малюванням. Для деяких людей це єдиний спосіб дати світу знати про себе, заявити про себе як про творчу

особистість. Арт-терапія – шлях до встановлення відносин. За допомогою мистецтва людина може не тільки виразити себе, але і більше довідатися про себе і про інших людей. Будуючи відносини з людьми, які володіють мовою звуків, фарб, рухів, тобто мовою несловесного спілкування, вона отримує новий досвід, полегшуючи своє спілкування з іншими людьми.

Арт-терапія – процес усвідомлення себе і світу, адже у творчості втілюються почуття, надії і страхи, очікування і сумніви, конфлікти і примирення. Творчі можливості дитини, які реалізовані в процесі арт-терапії, припускають інтелектуальний, емоційний розвиток, розкриття творчого потенціалу, здійснення прав на гідне життя, можливість перебороти обмеження, викликані хворобою чи травмами.

Арт-терапія це творчий пошук – переживання моменту творіння дає сили для подолання перешкод і вирішення внутрішніх і зовнішніх конфліктів. Творчий досвід, усвідомлення себе, розвиток нових умінь і навичок, дозволяють вихованцям активніше брати участь у житті суспільства, розширюючи діапазон їхнього соціального і професійного вибору. Розвиток творчого потенціалу дитини сприяє її можливостям приймати рішення, більш успішно будувати своє життя.

Проведення міні-лекцій, бесід, обговорення яких спрямовані на опанування необхідними теоретичними знаннями з питання збереження психічного здоров'я вихованців. Забезпечення психопрофілактичної роботи на занятті у закладі позашкільної освіти відбувається шляхом:

- здійснення гуманного підходу в освітньо-виховному процесі;
- дотримання психогігієни під час навчання здобувачів освіти, проведення нестандартних занять, орієнтація «на діалог» в освітньо-виховному процесі, як домінуючу форму спілкування педагога і вихованця.

Отже, арт-терапія достатньо новий, проте популярний засіб психотерапії особливо для дітей. Мистецтво – це чудова можливість для дитини «відкритися», поділитися своїми емоціями та страхами, адже іноді так важко висловити словами всі емоції, що вирують у душі дитини. Саме арт-терапія допоможе знайти душевну гармонію та спокій.

Список використаної літератури:

1. Власюк, М. Арт-терапія : лікування мистецтвом. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2008. № 7/8. С. 90-94.
2. Вознесенська О. Л., Сидоркіна М. Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: Практичний посібник. К. : Золоті ворота, 2015. 148 с.
3. Гармаш, І. В. Казка про втомленого чарівника : попередження професійного вигорання. Мистецтво в школі. Музика. Образотворче мистецтво. Художня культура. 2019. № 1. С. 27-30.
4. Козлова, А. Рецепти арт-терапії [Текст] *Початкова освіта*. 2019. № 12, червень. С. 35–41.
5. Неісалова, Н. А. Арт-терапія – зцілення мистецтвом [Текст] *Виховна робота в школі*. 2018. № 2. С. 31–35.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ КЕРІВНИКА ГУРТКА – СКЛАДОВА ІМІДЖМЕНЕДЖМЕНТУ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Богусевич Наталія,

*керівник гуртка «Декоративне мистецтво»,
Комунальна організація Центр творчості дітей та
юнацтва «Шевченківець», міста Києва*

Самоменеджмент – це мистецтво керувати собою, своїм часом, своїм життям, свідомо робити свою кар'єру через самооцінку, самовизначення, саморозвиток, він є одним з підрозділів менеджменту, який варто розглядати як оптимальне управління власними можливостями, сучасними техніками та методами для того, щоб досягнути комфортного життєвого та робочого ритму. Водночас самоменеджмент виявляється у процесі самопізнання, праці над собою для досягнення особистого, професійного розвитку, який дає змогу вирішувати питання самовдосконалення людини, виконувати завдання з меншими витратами, ефективніше організувати працю, одержувати ліпші результати, зменшити навантаженість роботою, зменшити поспіх і стреси, виробити практику самоконтролю над життєвими ситуаціями.

Самоменеджмент виявляється в особистих цінностях, чіткому формуванні цілей, пізнанні меж своїх можливостей, ефективному використанні енергії і знань, особистому творчому розвитку, ефективному управлінні кар'єрним просуванням, здатності співпрацювати в команді. Причинами виникнення самоменеджменту є ті суттєві зміни, що відбуваються в управлінській ситуації у світі. По-перше, – це конкуренція і це вимагає від педагогічного колективу освоєння нових навичок керування, боротьби з можливістю власного відставання. По-друге, зростає погроза частих стресів через напруженість. Щоб їх позбутися, педагогу необхідно вміти керувати собою. По-третє, творчий потенціал педагога в даний час перетворився в самий коштовний капітал організації.

Сучасне українське суспільство стоїть на порозі нових змін у різних сферах, у тому числі одне з найголовніших місць займає освіта. На даний час, заклади освіти розвиваються, намагаються покращити свій імідж. Поряд із закладами загальної середньої освіти, вишами, значну увагу приділено закладам позашкільної освіти, адже показник залученості дітей до гурткової роботи невинно росте.

Імідж – це яскравий вияв індивідуальності педагогічного колективу закладу освіти, оскільки важливість формування іміджу сучасного закладу позашкільної освіти є беззаперечною, що передбачає позиціонування закладу як такого, що рухається вперед, об'єднання різних підрозділів закладу під одним іміджем, всебічне використання інноваційних технологій в освітньому

процесі. Саме тому Комунальна організація «Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва є одним з найбільш сучасних і передових закладів позашкільної освіти в Україні.

Керівництво і педагогічний склад наполегливо працюють над удосконаленням іміджу закладу освіти, активно втілюють інноваційні технології, методики та новітні розробки у сфері позашкільної освіти, в переважній більшості власноруч розробляючи їх й інтегруючи у свою повсякденну працю з дітьми. Кожен керівник гуртка у своїй діяльності має особисте кредо щодо організації своєї діяльності й залучення вихованців до навчання, адже у кожній дитині від природи закладені величезні можливості.

Допомогти реалізувати їх, здолати психологічний бар'єр, невпевненість у своїх силах, заохотити, розвинути здібності легше за все під час виконання спільних справ. Людина, надихана творчістю, здатна перетворити будь-яку діяльність в мистецтво, красу для себе й оточуючих. Одним із шляхів розвитку креативних здібностей дітей – це заняття вихованців у творчих студіях, гуртках.

Метою роботи цих гуртків є не тільки навчання професійним навичкам, а залучити вихованців до розуміння прекрасного, мотивувати їх до розвитку творчих здібностей, уміння реалізувати духовний потенціал.

Займаються в гуртках діти, які обдаровані, мають талант і ті, хто просто любить малювати. Діти різні і те, що цікаво одному, іншому – може бути байдуже. Деякі вихованці дуже люблять фарби, готові годинами змішувати різні кольори, дивитися, як красиво розтікається фарба, що виходить у результаті. А інші – бояться фарб, малюють лише олівцями чи фломастерами, тому що їм не пощастило зрозуміти і насолодитися дивовижним світом живопису. Тому керівнику гуртка треба прагнути, щоб уся інформація подавалася дітям у формі, яка захоплює і надихає, адже вихованці вчать малювати і, водночас розвивають у собі неповторний естетичний світогляд, сприйняття кольору, форми, розміру, текстури та фактури предметів, уміння розрізнати тон і колір, фантазують з лініями та плямами.

Під час гурткових занять необхідно знайомити вихованців з народним мистецтвом, розвивати спостережливість, зорову пам'ять, просторову уяву та здатність емоційно сприймати навколишню дійсність. Завдання педагога – відкрити дитині світ мистецтва, зацікавити, заохотити займатися ним; зробити так, щоб творчість органічно увійшла у життя вихованця, щоб він дивився на світ широко розплющеними очима, захоплювався красою природи, творчістю талановитих людей, музикою, літературою, культурною спадщиною людства, прикладав зусилля для того, щоб його талант і здібності внесли свій доробок у мистецтво та культуру України та світу, краще розбирались і сповнювались нашим музичним та образотворчим мистецтвом, історією, архітектурою і літературою, знали на народних ремеслах, декоративному малюванні.

Завдяки поглибленому вивченню української спадщини, культури свого народу, здобувачі освіти будуть знатися у різних стилях і видах декоративно-

прикладного мистецтва, пишатися та відчувати гордість і захоплення багатьма талантами і творчістю геніїв. Залежно від віку гуртківців педагогом застосовуються різні технічні прийоми, педагогічні техніки та інноваційні методи роботи. Для дітей молодшого шкільного віку використовуємо ігрові технології, квести, челенджі, середнього – комп'ютерні засоби, адже гуртківці із задоволенням і натхненням беруть участь у всіх наших заходах.

Самоменеджмент творчого колективу й особисто кожного керівника гуртка, обов'язково приводить до підвищення іміджу закладу позашкільної освіти. Чим більше ми рекламуємо діяльність закладу освіти, тим більше дітей буде залучено до навчання в Центрі творчості.

В наш час, коли майже щоденно навколо чути вибухи, коли вдень і вночі, іноді по декілька разів, лунають сигнали повітряної тривоги, дорослі й діти ховаються в бомбосховищах, люди будь-якого віку стають вразливими до стресу. Різноманітні заняття, а саме: фізичні вправи, танці, музика та образотворче мистецтво приходять на допомогу дітям. Творча людина, яка займається улюбленою справою, має перевагу над тими, хто не має ніяких захоплень, які могли б відволікати його від подій, що відбуваються навколо. Важливою метою є створення внутрішнього міцного переконання, що життя продовжується, в ньому є багато доброго, а також підсилити стресоопірність дитячого організму, що особливо важливо в час, коли в країні відбуваються воєнні дії, і дітям необхідно психологічне розвантаження.

Найпростішим засобом відволікти дитину від страшних подій, заспокоїти її – є малювання. Це заняття дає змогу переключити всю увагу малечі на процес роботи, а також знижує частоту серцевих скорочень. Малювання виробляє у дітей стресостійкість, посилює увагу, витримку та концентрацію. Один із видів малювання, який добре допомагає в такій ситуації, і який отримують діти на заняттях, – це виконання малюнку гелевою ручкою, що називається «зентангл» (техніка малювання візерунків, що повторюються, які потім складаються в абстрактне зображення). Вона є одним із видів арт-терапії. Якщо регулярно займатися зентаглом, розвивається фантазія, бачення композиції, постановка руки, тому згодом можна створювати складні візерунки за власною уявою. Для дітей цікавіше малювати в цій техніці тварин, людей, квіти тощо. Сюди можна також додати кольоровий елемент за допомогою акварельної фарби (виходять дуже цікаві та ефектні малюнки). Значне досягнення використання техніки зентангл – можливість вихованця розслабитися, адже малювання захоплює, дитина поринає в творчість і тривожність й почуття страху поступово зникають. Це медитативна техніка, у процесі роботи дитині необхідно зосередитися на картинці, відкинути інші думки.

Отже, заклад позашкільної освіти, який впроваджує різноманітні інноваційні підходи та техніки роботи з вихованцями, має імідж закладу освіти, який займається не лише розвитком творчих здібностей вихованця, а й надає їм допомогу в збереженні фізичного та психологічного здоров'я, дає віру в неминучу перемогу Збройних Сил України.

Список використаної літератури:

1. Конопко О.І. Образотворче мистецтво. К.: Київський міський педагогічний коледж, 2005. 100 с.
2. «Образотворче мистецтво». Програма навчальної дисципліни / Укладач: Попович К.М. К.: Університетський коледж Київського університету імені Бориса Грінченка, 2014. 25 с.
3. Сиротенко Г. О. Шляхи оновлення освіти: науково-методичний аспект. Харків, 2003. 94с.
4. Формування іміджу закладу позашкільної освіти за допомогою заходів піар-менеджменту. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01002ncx-aed8.docx.html> Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/ya-dopomogty-dytyni-vporatys-zi-stresom-porady-psyhologiv-chastyna-2/> (27.11.2018)

МУЗИЧНИЙ ТЕАТР-СТУДІЯ «ДИТЯЧИЙ КВАРТАЛ»: КРЕАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(з досвіду роботи керівника гуртка)

Валова Олена,

*керівник гуртка – методист,
керівник Зразкового художнього колективу
«Музичний театр-студія «Дитячий квартал»
Комунальний заклад «Палац дитячої та юнацької
творчості «ІСТОК» Харківської міської ради*

Як і в кожній казці, в історії музичного театру-студії «Дитячий квартал» є сторінки смішні й не дуже, епізоди досягнень і невдач, падінь і перемог. Проте, найменше в ній нудних сторінок, адже музичну п'єсу (саме в цьому жанрі працює «Дитячий квартал») треба створити, поставити, зіграти, заспівати, станцювати, одягнути, тобто народити ідею та дати їй життя. А для цього необхідно всім юним акторам музичного театру «Дитячий квартал» працювати, працювати й працювати. А ще треба дуже любити казки, музику, усіх своїх глядачів і, звичайно, любити ТЕАТР.

На нашу думку, вирішальною особливістю Зразкового художнього колективу «Музичний театр-студія «Дитячий квартал» – творчого об'єднання дітей та молоді віком від 4-х до 15 років, який працює у Комунальному закладі «Палац дитячої та юнацької творчості «ІСТОК» Харківської міської ради є те, що сюди із задоволенням приходять усі діти тому, що у кожного є талант, здібності, а головне бажання створювати диво. Педагоги вчать своїх вихованців умінню спілкуватися, толерант-

но ставитись до інших, радувати глядачів власними творами й творчими успіхами, насолоджуватися мистецтвом, адже ті знання, які наші вихованці отримують в «Дитячому кварталі», стане їм у нагоді в майбутній професії, якою б вона не була.

У театрі-студії намагаємося створити дивовижну й творчу атмосферу: надаємо можливість дітям розкріпоститися, відкрити в собі невідомі здібності й таланти, усунути дефекти вимови, позбутися м'язових затискачів, імпровізувати, подавати себе, працювати над правильним диханням й голосом, заохочуємо до співу з мікрофоном під живий супровід, допомагаємо записати власні композиції, а головне повірити в себе.

За визначенням В. Гюго, «театр не є країною реального; у ньому картонні дерева, полотняні палаци, ганчіркове небо, скляні діаманти, підроблене золото, рум'яна на щоках, сонце, яке виходить з-під землі. Театр у той же час – це країна істинного: на сцені – людські серця, за кулісами – людські серця, у глядацькому залі – людські серця. Тому музичний театр виховує людські серця і на сцені, і в глядацькій залі».

Музичний театр-студія «Дитячий квартал» був заснований у 2005 році.

Він «жив», розвивався, збирав повні зали глядачів, брав участь й перемагав на міських та міжнародних фестивалях, всі ці роки не стояв на місці, адже театраль-но-естетична діяльність – універсальний засіб розвитку особистісних здібностей людини. В організації роботи театрального гуртка закладу позашкільної освіти педагоги керувалися ідеями Г. Сковороди, здобутками С. Русової, працями В. Сухомлинського про домінування емоційно-образних, художньо-естетичних чинників становлення особистості, єдність інтелектуального, морального та естетичного розвитку дітей, що сприяє, насамперед, введенню дитини у світ Мельпомени.

У 2020 році колективу було присвоєно звання «Зразковий художній колектив», оскільки вершиною творчого розвитку колективу, на нашу думку, є виступи на професійній сцені: подолання хвилювання й визнання глядацької зали тривалими оваціями. Масштабні вистави, мюзикли намагаємося випускати двічі на рік: до Новорічних свят та творчого звіту колективу навесні, адже участь у театральних постановках сприяє розвитку уяви студійців, яка служить пізнанню світу і його творчому перетворенню. Юні актори починають розуміти, що є членами команди загальнолюдського корабля, адже театр, на думку В.Абрамян, як «глибоке море, хвилі якого – натхнення, талант, творчість дарують глядачеві радість від зустрічі з прекрасним мистецтвом. І ця радість повертається до акторів, змушуючи їх створювати кожен раз новий і неповторний спектакль» (Абрамян, 1996).

Музичний театр може бути засобом занурення в іншу епоху й відкриттям невідомих граней сучасності. Іншими словами, музично-театральна творчість – шлях дитини до пізнання загальнолюдської культури, моральних цінностей, самореалізації особистості. Саме тому дефініція А. де Сент-Екзюпері: «ми всі заодно, бо ринемо однією планетою, ми команда одного корабля», – якнайбільше виражають сенс діяльності дитячого музичного театру. Поєднання театральної педагогіки з музичною, включення засобів театрального й музичного мистецтва в освітній процес є запорукою розвитку творчого потенціалу вихованця.

Майже усі діти, без винятку, можуть і хочуть виступати на сцені, хоча і не завжди усвідомлюють це. Природньо, що юні актори не відразу вміють триматися на сцені: скуті, мова їх не виразна. Відтак, педагоги працюють над тим, аби у музично-театральному гуртку дитина отримувала можливість сформувати культуру почуттів, опанувати навички ефективного спілкування, оволоділа власним тілом, голосом, набула пластичної виразності рухів, розвинула музичність, почуття міри й смаку – якості, необхідні людині для досягнення успіху в будь-якій сфері життєдіяльності. Адже метою музично-театрального гуртка є не професійна підготовка акторів і режисерів, а виховання особистості засобами музично-театрального мистецтва.

На думку Г. Вороніної, Є. Воропаєва, щоб допомогти вихованцям розкрити свої потенційні можливості, усвідомити необхідність роботи над роллю, вести себе невимушено, треба регулярно проводити спеціальне акторське тренування, мета якого полягає в допомозі опанувати засобами образної виразності: інтонацією; жестом, мімікою, пантомімою (Вороніна, Воропаєв, 2018). Відмінними рисами тренувальних вправ є діяльнісний підхід до виховання і розвитку дитини засобами театру, де вихованець виступає в ролі художника, виконавця, режисера вистави.

Спираючись на базові компетентності, які набуває дитина в закладі освіти (вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами, інноваційність, екологічна, інформаційно-комунікаційна, громадянська та соціальна, культурна компетентності, навчання впродовж життя), у закладі позашкільної освіти створюються умови для формування й розвитку компетентностей, таких як:

- *пізнавальна* – оволодіння основними поняттями, які пов'язані із театральним і музичним мистецтвом, історією театру тощо;
- *практична* – оволодіння навичками акторської майстерності, сценічної мови та вокалу, сценічного руху, ритміки та хореографії тощо;
- *творча* – забезпечення формування та розвиток творчих здібностей вихованців у процесі оволодіння техніками театрального мистецтва;
- *соціальна* – виховання дбайливого ставлення до надбань світової, вітчизняної культури, мистецтва, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій, національної свідомості, самореалізації в соціумі засобами мистецтва, професійного самовизначення, популяризації театрального мистецтва.

Репертуар є важливим фактором художньо-естетичного розвитку гуртківців. Його роль у творчому дитячому колективі, насамперед, спрямована на формування позиції дитини у підвищенні рівня майстерності, саме тому репертуар визначає зміст роботи студії. Під час його вибору враховуємо художню цінність твору, виховний потенціал, закладений в ідеї, художні особливості, відповідність віку та можливості виконавців.

Робота театральної студії «Дитячий квартал», притримується репертуару творів сучасних авторів, які близькі, знайомі вихованцям і хвилюють їх. Велике виховне та освітнє значення має робота над літературними творами ав-

торів-класиків, що вважаються зразковими для тієї чи іншої епохи, завдяки своєму значенню для закладення основ культури або шляхом особистості думки більшості читачів. Із задоволенням помічаємо, що діти молодшого віку беруть участь в інсценуваннях невеликих оповідань, повістей, епізодів з романів, уривків п'єс. Вихованці середнього віку люблять грати п'єси-казки, які дають широкий простір фантазії, вигадці, винахідливості.

Як правило, заняття в гуртках для дітей молодшого та середнього шкільного віку педагог починає з «малих форм» і зосереджується на концертній діяльності. Варто зазначити, що «Дитячий квартал» бере участь в організації та проведенні творчих заходів району, серед яких концертно-театральні програми для дітей різних пільгових категорій.

У процесі навчання в музично-театральній студії керівник гуртка створює всі умови, щоб діти отримали необхідні акторські навички, розкрили свої потенційні здібності. З упевненістю зазначаємо, що після такої клопіткої роботи, діти перестають бути скутими, навчаються долати сором'язливість, набувають уміння стримувати емоції, координувати рухи. У вихованців розвивається мовлення, комунікативні та ораторські здібності. Крім того, різноманітний репертуар розвиває інтелект, розширює світогляд дитини.

Театральна діяльність дітей завжди вимагає від педагога неординарних підходів. Перший раз зіткнувшись із дистанційним навчанням, ми прийняли цей виклик як випробування креативності, гнучкості мислення, вміння швидко підлаштовуватися під нові умови праці, адже діти та їх родини теж потребують підтримки від нас, педагогів, розуміння стратегії подальшого розвитку колективу, впевненості у важливості власної творчості.

Діти, які займаються театральним мистецтвом, люблять колективну творчість, їм потрібен глядач та його емоційний відгук, відтак було прийнято рішення, що в цей складний для країни час «сценою» для виступів вихованців будуть різні інтернет-платформи. Засобом комунікації, окрім звичайного телефонного зв'язку, було обрано Вайбер – кожна група театру має своє об'єднання, до якого входять педагоги, батьки та діти. Платформою для проведення групових онлайн занять – відеоконференції Zoom. Для обміну відеофайлами – електронна пошта, Google Диск, Telegram, Вайбер. Було зрозуміло, що діти до воєнного стану займалися в студії, але зараз багато часу проводити перед екраном комп'ютера не можна. Тому було прийнято рішення, яке визначило модель, при якій певний час діти займалися з керівником театального гуртка онлайн, а інший час використовували на виконання творчих завдань (синхронний та асинхронний формати навчання). Для кожного заняття педагог підбирав теми, які можна опанувати дистанційно, наприклад: скоромовки для дикції, поради як працювати із скоромовками, розвиток техніки мовлення диктора, чіткої вимови слів і фраз, розвиток рухливих ігор, які допомагають нормалізувати моторну функцію дитини, підвищують активність вихованця, заохочують до пізнання невідомого.

Отже, виконання творчих завдань гуртківцями, які щоденно проходять в онлайн-режимі, вимагає самостійності, посидючості, відповідальності та витрат енергії, емоцій і часу. Тому керівником студії було прийняте рішення по можливості розвантажити учнів, зацікавивши їх заняттями, які проводяться у новому форматі, щоб дати дітям можливість пофантазувати і попрацювати творчо, не «виходячи за межі» освітнього процесу, дотримуючись усіх вимог, планів, графіків.

Отже, інтегровані заняття у театральній студії не є чимось незвіданим, вони давно апробовані на практиці (колись називались бінарними чи комбінованими), але під час воєнного стану в країні педагогами була визначена форма проведення занять із використанням елементів дистанційного формату. Це – театральні квести, онлайн-вистави «Язиката Хвеська», «Ти –особливий» за твором М. Лукадо, «Нервові люди» за твором М. Зоценка, «Рукавичка», «Українські класики – дітям», акторський марафон «Театральна кухня», «театральні інтенсиви». Проведення квест-гри зацікавила вихованців, вони успішно пройшли всі етапи та виявили ґрунтовні знання з театального мистецтва (теоретичні та практичні). А онлайн-вистави були відправлені у запису на Всеукраїнські та Міжнародні конкурси, де здобули шість Дипломів 1 ступеня на Всеукраїнських конкурсах; дванадцять дипломів 1 ступеня і Гран Прі на конкурсах Міжнародного рівня.

Список використаної літератури:

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
2. Вороніна Г. Л., Воропаєв Є. П. Модель дитячого театру в контексті діалогу культур. *Науковий огляд*. 2018. № 8(51). С.93-101.
3. Гладішева О. А. Слово в театрі. Київ., 2006. 92 с.
4. Кропивко І. В. Риторика. Навчальний посібник. Дніпропетровськ : Пороги, 2003. 67 с.
5. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів загальноосвітніх та позашкільних закладах. Книга заступника директора з виховної роботи: Довідково-методичне видання / Упоряд. С. В. Кириленко, Н. І. Косарева. Харків: Торсінг плюс, 2006. С.94-134.
6. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Книга заступника директора з виховної роботи: Довідково-методичне видання / Упоряд. С. В. Кириленко, Н.І. Косарева. Харків: Торсінг плюс, 2006. С.85-93.
7. Наконечна О. І. Окремі питання сценічного мовлення в умовах білінгвізму. Одеса, 2009. 84 с.
8. Овчиннікова А. П. П'ять кроків до гарної мови. Мовленнєва комунікація: техніка мовлення / Під ред. А. Ю. Цофнаса. Одеса : ОКФА, 1997. 184 с.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Давиденко Денис,

*завідувач відділу організаційно-масової роботи,
Комунальний заклад «Палац дитячої та юнацької
творчості «ІСТОК» Харківської міської ради»*

У сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз, і водночас, великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд із забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави. Як зазначено у Концепції національно патріотичного виховання в системі освіти України (2022), «сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку».

У період війни виникає момент переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, як зазначено у Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022), спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Питання національно-патріотичного виховання досліджуються багатьма українськими і зарубіжними вченими. Теорії, практиці, методології національно-патріотичного виховання присвячені праці І. Беха, Т. Пахотіної, А. Годлевської, В. Кульчицького та інших. Проблему національно-патріотичного виховання на сучасному етапі притаманно дослідження особливостей і шляхів реалізації в умовах воєнних дій досліджували Н. Бондаренко, С. Косянчук, С. Сьоміна, Л. Чупрій.

В умовах війни розвиток національно-патріотичного виховання є нагальним питанням, оскільки від нього залежить майбутнє нашої країни.

У статті Д. Лукьянчикової дано аналіз основних етапів національно-патріотичного виховання учнівської молоді в умовах воєнного стану на основі національних та європейських цінностей, увага зосереджена на важливості виховання почуття гордості за незламність українського народу, який героїчно боронить свою державу, поваги до Збройних Сил України, залучення до волонтерського руху та допомоги армії тощо (Лукьянчикова, 2022).

Н. Бондаренко та С. Косянчук обґрунтували науковими дослідженнями і педагогічним досвідом освітян засади національно-патріотичного виховання

громадян сучасного ступеня розвитку у контексті викликів російсько-української війни. Ними визначені шляхи підвищення ефективності національно-патріотичного виховання, з використанням педагогічної спадщини, визначені ключові поняття, висвітлено ціннісний аспект проблеми в здійсненні національно-патріотичного виховання як осердя освітнього процесу в умовах жорстких сьогоденних викликів (Бондаренко, Косянчук, 2022).

Г. Шевчук у своїй статті характеризує основні складники та завдання національно-патріотичного виховання, зосереджує увагу на формуванні української національної ідентичності, патріотичної свідомості в молоді, відповідальної громадянської позиції та готовності захищати національні інтереси; наголошує на тому, що сучасний виховний процес у закладах освіти здійснюється в період сплеску патріотизму й героїчної боротьби українського народу за свободу, незалежність і територіальну цілісність України. Героїзм сучасних воїнів, які ціною власного життя захищають Україну від російської навали, має стати невід'ємним і надважливим компонентом національно-патріотичного виховання молодого покоління. Дослідниця окреслює нові акценти, сучасні підходи та форми реалізації національно-патріотичної складової виховного процесу в умовах воєнного стану, окреслені напрями розвитку національно-патріотичного виховання, що мають на меті сформувати нове покоління українців, громадян-патріотів, які діють згідно з національними та європейськими цінностями. Національно-патріотичне виховання, яке є однією із пріоритетних справ держави та суспільства, має бути системним і безперервним процесом, що бере початок із раннього дитинства та триває впродовж усього життя (Шевчук, 2023).

Комунальний заклад «Палац дитячої та юнацької творчості «ІСТОК» посідає окреме місце в організації та координації, створенні та удосконаленні системи роботи з національно-патріотичного виховання в Індустріальному районі міста Харкова. Заклад позашкільної освіти є центром національно-патріотичного виховання в районі, в якому створена система роботи із закладами загальної середньої, дошкільної освіти, спортивними закладами, з державними установами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями району та міста. Особливо це важливо під час воєнних дій, коли діти, батьки, керівники гуртків спілкуються у дистанційному режимі.

Опрацювання педагогами закладу освіти нормативної бази з питання національно-патріотичного виховання цілком залежить від самоосвіти, консультацій закладів підвищення фахової кваліфікації та шляхом проведення методичних заходів з педагогами Палацу дитячої та юнацької творчості, адже сьогодення потребує подальшого аналізу та вдосконалення національно-патріотичного виховання. Як обов'язкова передумова комплексного підвищення якості творчих номерів, продовжується робота з добору музичного, хореографічного матеріалу, ігор, наочності національно-патріотичної спрямованості (керує роботою організаційно-масовий відділ).

Діючий репертуар вокальних та хореографічних колективів поповнюється новими творами відповідної тематики, а також добираються нові твори цієї важливої тематики. До репертуару колективів під час воєнного стану введено композиції: «Долиною», «Не твоя війна», «Стефанія», «Ми з України», тощо (Народний художній колектив «Театр естрадної пісні «Експресія»); «Я бажаю вам добра», «Вишиванка», «Україна моя» (вокальний гурток «Оберіг.»); «Ми з України», «Як у нас на Україні», «Зупинить війну» (Зразковий художній колектив «Хореографічний ансамбль «Акварельки»); «Віночок» (Ансамбль народного танцю «Свято»); театральні мініатюри «Лист солдату», «Повертайся живим» (Зразковий художній колектив «Музичний театр-студія «Дитячий квартал»).

Війна вимагає від кожного громадянина активного ставлення до подій. Віра в омріяну Перемогу надає сил та мотивації допомагати тим, хто нас захищає і підтримувати тих, хто цього потребує. Д. Холліс зазначала, що «серце волонтера вимірюється не розміром, а глибиною бажання змінити життя інших». Таким принципом керуються педагоги, залучаючи дітей до волонтерської діяльності. Керівник гуртка «Спортивний клуб «Рапід» С. Гуменюк разом із командою благодійного фонду «Волонтерська команда Вадима Меліхова» активно займається волонтерською діяльністю. Від початку війни бере участь у гуманітарних та евакуаційних місіях, активно допомагає Збройним Силам України (маскувальні сітки, військове форма, генератори, автівки, запчастини до них, забезпечує господарські потреби військових).

С. Гуменюк пройшов курси з домедичної допомоги, тактичної медицини, мінної небезпеки, брав участь в евакуації мешканців (дітей та людей похилого віку) із зони бойових дій – Бахмуту, Часового Яру, Лиману, Костянтинівки, Вовчанська, мирного населення з Куп'янська. Регулярно бере участь у доставці гуманітарної допомоги мешканцям деокупованих територій Харківської області (Стариця, Івашки, Резнікове, Гатище, Варварівка та інші) та мешканцям Донецької області (Слов'янськ, Часів Яр). Педагоги відділу організаційно-масової роботи Палацу дитячої та юнацької творчості неодноразово разом з благодійним фондом та С. Гуменюком проводили благодійні акції на допомогу Збройним Силам України: «Антикомар» (збір засобів захисту проти комарів у літній період), «Подарункова скринька для військового», «Вода для мешканців Херсона» тощо.

Не зважаючи на активну волонтерську діяльність, С. Гуменюк продовжує тренувати та виховувати спортсменів. У цьому році вихованці клубу стали переможцями Чемпіонату Світу з акробатичного рок-н-ролу, є переможці та призері Першості України з сучасних танців.

Педагоги відділу організаційно-масової роботи Палацу дитячої та юнацької творчості тісно співпрацюють з гуртками декоративно-прикладної творчості. Вихованцями гуртків «Берегинюшка» (керівник М. Дубровська), «Виготовлення сувенірів» (керівник Л. Моцар) виготовляються сувеніри для українських воїнів до Дня захисника України, для військовослужбовців до Дня Збройних Сил України.

Починаючи з березня 2022 року (це перший місяць вторгнення) М. Дубровська, керівник гуртка «Берегинюшка» проводила у себе вдома заняття з дітьми. Так вони підтримували один одного і мотали жовто-блакитних янголів-охоронців для харківських захисників, які боронили місто. Через волонтерів передавали обереги нашим хлопцям. У травні 2022 року, завідувач відділу організаційно-масової роботи організував роботу з волонтерами. І янголи та обереги дісталися Києва, Дніпра, Кропивницького, Рівного. На сьогодні це вже більше 1.5 тисячі оберегів. «Наречені», «Україночки», «Княгині», «Берегині» розміром до 20 см були через волонтерів направлені до Німеччини, Польщі, Ізраїлю, Франції, Данії, Англії, Швейцарії і багато інших країн, у яких проходили благодійні акції зі збору коштів для Збройних Сил України.

На виконання календарного плану роботи Палацу дитячої та юнацької творчості вихованці гуртків «Берегинюшка», «Виготовлення сувенірів», «Дитячий квартал» взяли участь у цікавому проєкті «Соняшники миру», який пройшов у Лондоні (Великобританія). Роботи семи вихованців були об'єднані ще з 9 тисячами робіт у велике текстильне панно, яке символізувало мирну Україну.

Педагоги відділу організаційно-масової роботи зв'язалися з регіонами, у яких, як внутрішньо переміщені особи, знаходяться колеги, педагогічні працівники Палацу дитячої та юнацької творчості. Спільно з закладами освіти цих регіонів була проведена низка заходів, а саме: керівником гуртка «Писанкарство» А. Кучмій серія майстер-класів для різних категорій (для внутрішньо переміщених діток у Свято-Вознесенському храмі Полтавської області, для учнів Рясківського ліцею Михайлівської сільської ради Полтавської області та в інших). Керівник гуртка «Ручеділь» І. Ігнатенко провела серію майстер-класів з виготовлення листівок для воїнів Збройних Сил України з вихованцями Гадяцького ліцею №2 імені Михайла Драгоманова Гадяцької міської ради. Завідувач відділу організаційно-масової роботи Д. Давиденко разом з педагогами Малоперещепинського ліцею Новосанжарського району Полтавської області організував проведення флешмобу «Діти за Мир в усьому світі», створений за підсумками відеоролик набрав у Youtube 2500 тисячі переглядів.

Педагоги відділу організаційно-масової роботи разом з керівником гуртка «Виготовлення сувенірів» Л. Моцар організували участь вихованців Палацу дитячої та юнацької творчості у виставці творчих робіт «Волонтерство-суперсила»; О. Валовою – керівником Зразкового художнього колективу «Театр-студія «Дитячий квартал» участь вихованців в освітній міській акції «Героям сучасності».

Протягом воєнного часу педагогічний колектив і вихованці гуртків Палацу дитячої та юнацької творчості взяли участь в організації та проведенні понад двадцяти заходів із національно-патріотичного виховання з учнями району (онлайн). Традиційним є акції-вітання захисників України до Дня Збройних сил України та акція «Подаруй оберіг солдату». Проведення благодійних акцій до Дня Захисників і Захисниць України «Хоробрим серцям від люблячих сердець». У вересні 2023 року вихованці з батьками і педагогами приєднались до

акції благодійної допомоги Харківському міському шпиталю: збір посуду (для прийому їжі), постільної білизни, рушників та гумових капців. Раніше був організований збір баночок для виготовлення тушонки, каші для наших захисників. У серпні, за участю Палацу дитячої та юнацької творчості, у двох школах Індустріального району відкрилися меморіальні дошки випускникам закладів освіти, які загинули на фронті.

У жовтні 2023 року педагоги організаційно-масового відділу Палацу дитячої та юнацької творчості разом з Харківською обласною громадською організацією «Слобожансько-Запорізький козацький округ» провели конференцію «Філателія воєнного часу 2022-2023 років. Національно-патріотичне виховання молоді».

1 жовтня 2023 року відбувся міський концерт, присвячений Дню захисників і захисниць України, святу Покрови Пресвятої Богородиці та Дню українського козацтва, в якому взяли участь творчі колективи Палацу дитячої та юнацької творчості. Мер міста Харкова Ігор Терехов зазначив: «Цей святковий концерт став знаком поваги та подяки всім, хто захищає незалежність, свободу та територіальну цілісність України».

Завдяки творчій співпраці Управління освіти Індустріального району Харківської міської ради та педагогічного колективу організаційно-масового відділу Палацу дитячої та юнацької творчості традиційним під час воєнного стану стала організація фільмування флешмобів національно-патріотичного спрямування, які пройшли до Дня Вишиванки (за участю 100 педагогів закладів освіти району та 50 вихованців Палацу дитячої та юнацької творчості); до Дня Незалежності України (за участю вихованців закладів освіти та Палацу дитячої та юнацької творчості); до Дня Миру (колективний малюнок вихованців Палацу дитячої та юнацької творчості та учнів закладів загальної середньої освіти району «Діти Харкова за Мир», а також відеокмпозиції «Діти прагнуть Миру», в якій у форматі онлайн у рамках відеомарафону взяли участь учні всіх закладів освіти Індустріального району, а педагоги відділу організаційно-масової роботи Палацу дитячої та юнацької творчості виступили сценаристами та режисерами відеомонтажу.

Отже, національно-патріотичне виховання, як стрижневий, основоположний напрям, який відповідає нагальним вимогам, викликам сучасності, і закладає засади для формування свідомості нинішніх і майбутніх поколінь, які розглядатимуть розвиток держави як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності за природу як національне багатство, здорового способу життя, готовності до змін та виконання. Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

Список використаної літератури:

1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації [для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків]. Київ.: Фенікс. 2022. 64 с.
2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» 2834-IX, від 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
3. Кемпе В. Ю. Навчальна література з питань національно-патріотичного виховання у фонді галузевої книгозбірні. Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. 2016. Вип. 5. С. 132-138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npdnpbc_2016_5_21.
4. Концепція національно патріотичного виховання в системі освіти України, від 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://lpnu.ua/viddil-molodizhnoi-polityky-ta-sotsialnoho-rozvytku/kontsepsiia-natsionalno-patriotychnoho>
5. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641 (527). Міністерство освіти і науки України. (2022, 6 червня). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22>
6. Указ Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання» №286/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>
7. Шевчук Г. Й. Національно-патріотичне виховання молоді в умовах війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 5(19). С.630-635.
8. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-5\(19\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-5(19))
9. Яцій О. М. Національно-патріотичне виховання учнів: методичні рекомендації. Одеса: Букаєв, 2019. 32 с.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Деревінський Юрій

*керівник гуртків-методист,
Кременецького центру дитячої творчості
Кременецької міської ради, Тернопільської області*

Позашкільна діяльність сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у галузі науки, техніки, мистецтва тощо.

Забезпечення при цьому можливостей щодо вільного вибору діяльності, до якої дитина проявляє зацікавленість, створює необхідні передумови для прояву її природних здібностей.

Особливого значення для гармонійного розвитку підростаючого покоління мають заняття з декоративно-ужиткового мистецтва в гуртку «Художньої обробки деревини». Методи роботи спираються на найважливіші дидактичні принципи – наочності, свідомості й активності, посильності й доступності – ставлять своїм завданням розвиток художньо-творчих якостей особистості учня внаслідок безперервного зв'язку засвоєння техніки виконання столярних операцій із застосуванням їх до конкретного ужиткового виробу, з глибоким розумінням органічного поєднання декоративного оздоблення з матеріалом, формою та утилітарним його призначенням, який забезпечує не лише засвоєння гуртківцями технічних прийомів обробки деревини і набуття професійних навичок, але й сприяє розвитку їх творчих здібностей, підвищенню художньої культури.

Лише творча особистість, на думку Г. Канафоцької, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрями розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій, тому забезпечення кожній дитині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних у закладах позашкільної освіти. Ці завдання і способи їх вирішення відображено у новій освітній парадигмі – менеджменту творчості, що передбачає об'єднання передового з існуючих теорій і практик менеджменту та доповнення новою складовою, яка ґрунтується на соціальній відповідальності, новому баченні процесу змін, розумінні та усвідомленні дару кожного, створенні та забезпеченні умов для прояву творчих природних дарів особистості, формуванні високоморальної та соціально-відповідальної корпоративної філософії та культури, спільних ціннісних орієнтаціях на засадах цінностей українського народу (Г. Канафоцька, 2010).

А. Тейлор у книзі «Природа творчого процесу» виокремлює п'ять рівнів здібностей до творчості: рівень примітивної чи інтуїтивної експресії; рівень інновацій та геніальності; академічний й науково-технічний, винахідницький рівень.

Отже, творчість це найвища людська якість, як зазначають вітчизняні науковці Т. Божидарнік, Н. Василик, що дозволяє людині самореалізовуватись і вона може проявлятись у будь-якій сфері людської діяльності (Божидарнік, Василик, 2014).

Використовуючи досягнення педагогічної науки, спираючись на методи сучасної педагогіки, шукаємо нові підходи у навчанні та вихованні, які б відповідали потребам розвитку творчої особистості, були спрямовані на досягнення творчих і культурно-національних цінностей, адже уважний керівник гуртка цілеспрямовано реалізує не тільки навчальну, а й виховну функцію, пов'язану з розвитком особистості дитини, має свою оригінальну виховну систему.

Освітній процес у Кременецькому центрі дитячої творчості намагаємось організовувати так, щоб дітям було цікаво, тому при проведенні занять використовуємо «метод проєктів», диспути, майстер-класи, конкурси, змагання,

демонстрацію відеофільмів, фотоматеріали, екскурсії, відвідуємо виставки, шукаємо корисні матеріали в мережі інтернет, навчання дітей у гуртках відбувається на позитивному емоційному тлі. Гурткова робота базується на захопленні та стимулюванні учнів до обраного виду діяльності, а також формуванню в них стійкого інтересу й потреби у творчій самореалізації.

Для цього в роботі використовую такі складові: обґрунтування принципів відбору і методику використання в навчанні зразків-виробів народних майстрів; виявлення можливостей і значення удосконалення виробів у процесі формування технічних умінь і навичок з метою розвитку творчої уяви вихованців; перевірка можливості активізації освітнього процесу внаслідок самостійного створення здобувачами освіти кожної вікової групи конкретного виробу; визначення доцільної послідовності навчального матеріалу від простого до складного та виявлення можливостей дітей в умінні гармонійно поєднувати завдання конструктивного і декоративного вирішення предмета.

Перш ніж розпочати вивчення нового матеріалу, намагаємося викликати в гуртківців інтерес, потребу дізнаватися щось нове. З цією метою перше заняття з групою дітей проводимо біля виставкових стендів, де зібрані кращі вироби; в ході огляду проводимо бесіду з гуртківцями, щоб з'ясувати, якими знаннями з обробки деревини вони вже володіють. Майже всі діти правильно називають виставлені вироби (підсвічники, вазочки, скриньки, тарілки тощо), спосіб обробки матеріалу (столярний, токарний) і вид оздоблення (випалювання, різьблення, покриття лаком чи фарбою тощо). Подібні вироби вони вже бачили в музеї, на виставці, в побуті тощо.

При ознайомленні гуртківців з породами деревини, що використовуються в роботі, демонструємо фрагменти деревини різних порід. На основі різноманітних виробів показуємо приємну для людського ока гру світлотіні, яка особливо проявляється у матеріалах деяких порід деревини. Вихованці наочно переконуються, як можна використати красу деревини в своїх роботах. Під час обробки заготовок можливо виявити ще один характерний для багатьох видів дерев показник ідентифікації, як запах, який сильно проявляється під час розпилу деревини. В деяких випадках лише за запахом можна правильно визначити породу деревини.

Поряд із навчанням технічної майстерності обробки деревини дуже важливо прищепити дітям любов до народного національного мистецтва, його історії. Цього досягаємо шляхом раціонального використання у навчальному процесі високохудожніх творів. У гуртковій кімнаті створена виставка робіт, альбом з фоторепродуціями виробів майстрів та власних авторських робіт. Знайомство із зразками виробів базується на важливих дидактичних принципах від відомого до невідомого, від простого до складного, від легкого до важкого.

Під час практичних занять звертаємо увагу на те, що діти поділяються на тих, які намагаються копіювати готові вироби, і тих, які постійно створюють щось нове. В цих діях гуртківців є позитивні і негативні ознаки, адже діти, які копію-

ють вироби, без проблем можуть виготовити два і більше однакових елементів чи виробів уже на початковому етапі навчання, але у них погано розвивається творче мислення. І лише в подальшій своїй роботі, коли в учнів проявляється інтерес до виготовлення виробів, вони починають працювати творчо. Дехто намагається робити замальовки майбутніх виробів, окремі вихованці самостійно виконують креслення виробів з проставлянням розмірів. І прийшовши на заняття, намагаються виготовити такий виріб, хоча це не завжди можливо, але проблеми технічного характеру спільно з керівником гуртка вирішуються.

Можливості гурткових занять у вирішенні завдань гармонійного розвитку вихованців зумовили таке рішення: щоб забезпечити виховний і розвивальний характер занять з обробки деревини, спрямовуємо весь процес навчання на творчу діяльність, що має стати основою роботи над цілісним виробом, оскільки тільки це вчить його пов'язувати художній задум з формою, матеріалом і практичним призначенням предмета.

Отже, заняття в гуртках закладів позашкільної освіти, доповнюють незаповнені проміжки соціального становлення особистості вихованців, можливості вибору займатись улюбленою справою. У той же час, відчуття успіху після виконання певної роботи викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки.

Список використаної літератури:

1. Канафоцька Г. П., Менеджмент творчості: навчальний посібник. Київ: університет імені Б. Грінченка, 2010. 40 с.
2. Божидарнік Т. В., Василик Н. М. Креативний менеджмент: навчальний посібник Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. С. 22.
3. Бербец В. В. Проєктно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика. Київ: Науковий світ, 2003. 172 с.

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ ТА ЕТИЧНЕ НАВЧАННЯ (СЕЕН) ЯК ПРОГРАМА САМОМЕНДЖМЕНТУ КЕРІВНИКА ГУРТКА

Діденко Марія,

керівник гуртка «М'яка іграшка»

Будинку дитячої та юнацької творчості

Смілянської міської ради Черкаської області

Сьогодні, в умовах війни, громадянам України, дорослим і дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій, окупації окремих територій України; ветеранам та їхнім сім'ям; внутрішньо переміщеним особам; дітям, які проживають

на лінії зіткнення особливо можуть бути корисні м'які навички, емоційна стійкість, громадянська позиція, які збільшують не тільки адаптивний, гуманістичний, а й громадянський потенціал українців. В українських реаліях ці навички однозначно значущі й у майбутній розбудові післявоєнного миру.

Міжнародна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН, Learning Social Emotional and Ethical (SEE) Learning)» – це інструмент розвитку м'яких навичок або «soft skills». Як-от, уміння комунікувати, співпереживати собі й іншим, керувати своїми емоціями, працювати в команді, креативно й критично мислити, вести за собою і виважено йти за лідерами тощо. Таке навчання розвиває в учнівства усвідомленість, співпереживання та залученість.

Вона орієнтована на навчання в системі дошкільної та шкільної освіти в всьому світі, але її можна застосовувати на всіх рівнях освіти. Однак, шляхи реалізації програми у закладах позашкільної освіти не досліджено, відсутній педагогічний досвід і публікації з цього питання.

На необхідності розв'язувати зазначену проблему і ґрунтується застосування, зацікавленим керівником гуртка технологій самоменеджменту, вважає Т. Прищенко у розробленні індивідуального маршруту професійного розвитку. Програма СЕЕН базується на філософії й методиці, яка протягом двадцяти років створювалася, апробовувалася і вдосконалювалася міжнародною командою науковців і науковиць Університету Еморі (Атланта, США). У розробці програми проявлено ставлення до освіти, як інструменту підсилення процвітання теперішніх і зрощення майбутніх поколінь. Натхненням для них стали заклики Далай-лами 1998 року до миру, порозуміння, співпереживання та усвідомлення того, що для всіх людських істот спільним домом є планета Земля.

Бачення «етичного та повного співпереживання світу для усіх людей» відбивається, зокрема, у теоретичних і практичних дослідженнях: Д. Гоулмена, доктора філософії, автора теорій емоційного інтелекту, соціального інтелекту; М. Грінберга, доктора наук, професора людського розвитку та сімейних досліджень Пенсільванського університету; Т. Джінпа, кандидата економічних наук, голови Інституту розуму і життя та автора роботи «Безстрашне серце: як сміливість бути співчутливим може трансформувати наше життя»; Л. Лантієрі, магістерки, старшої радниці програми, представниці Співробітництва з питань академічного, соціального та емоційного навчання (CASEL), доцентки Педагогічного коледжу Колумбійського університету та авторки програми «Емоційний інтелект»; Е. Міллер-Керес, магістерки із соціальної роботи та ліцензованої клінічної соціальної працівниці, виконавчої директорки та співзасновниці Інституту травми, авторки проєкту «Стійкість до травми»; Р. Рузер, професора людського розвитку та сімейних досліджень Пенсільванського університету; К. Шонерт-Рейхл, професора педагогічного факультету Університету Британської Колумбії.

Результатом діяльності команди став комплексний підхід до наповнення соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) такими важливими освітніми практиками, як виховання базових людських цінностей, системне й критичне мислення,

навички зосередження уваги, запобігання й стійкості до стресу, співпереживання до себе й до інших. Саме тому програма отримала другу, наче простішу, але й глибшу назву – навчання розуму і серця (О. Єлькін, О. Масалітіна, Я. Фюрст, 2019).

У 2021-2022 роках були розроблені відповідні модельні програми для 1–2, 3–4, 5–6 та 7–9 класів «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми», які наразі пропонуються як курс за вибором і націлені на формування в учнівства таких компетентностей, як емоційна стійкість, активна громадянська позиція, розвиток самостійності шляхом особистої ідентифікації, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб тощо. Усі програми отримали гриф Міністерства освіти і науки України «Схвалено для використання в освітньому процесі» (Єлькін, 2021).

Зазначена програма пілотується в Україні з осені 2019 року командою Edcamp Ukraine. З метою більш активного просування програми було розроблено низку навчально-методичних видань: «Я (практикую) СЕЕН» (про співпрацю педагогів з батьківством; про СЕЕН для самого батьківства; про створення професійної спільноти СЕЕН; збірки практик для учнівства 6–10 років та віку 11+; практичний poradnik про розвиток емоційного інтелекту учнівства. Методичні питання впровадження програми розглядаються в регулярних публікаціях блогу «5 хвилин на СЕЕН» на порталі Нової української школи. Популяризація СЕЕН також відбувається в місцевих освітянських спільнотах на регіональних подіях у форматі EdCamp.

Візія Програми соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) спрямована на навчання дитини порозумінню, співпереживанню та усвідомленню того, що єдиним домом для всіх людей є планета Земля. Наше життя у глобалізованому, динамічному і недостатньо визначеному світі потребує, щоб людина цінувала те, що вона пов'язана з іншими, залежить від них. Розуміючи самоменджмент, як технологію самоуправління власним професійним розвитком і поступом, Т. Прищенко визначила змістом свого професійного розвитку програму соціально-емоційного та етичного навчання, адже фокус Програми спрямований на розвиток: когнітивної гнучкості (контроль уваги, планування); емоційних процесів (вираження емоцій, регулювання емоцій, емпатії); міжособистісних навичок (розуміння соціальних сигналів, вирішення конфліктів, просоціальна поведінка) (Прищенко, 2023).

Програма покликана формувати нове мислення, яке визнає потребу вирішувати проблеми та стимулювати зміни через діалог та співпрацю. Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН) враховує результати найсвіжіших досліджень у сфері емоційно травматичного досвіду та втручань після нього. Це допомагає учасникам, вивчати емоції, саморегуляцію та проводити рефлексивні практики максимально безпечно й ефективно. Програму розроблено таким чином, щоб її можна було проходити з тими, хто постраждав від емоційних травм і кому не довелося цього пережити.

Соціально-емоційне й етичне навчання побудовано на трьох вимірах, які відповідають типам знань і компетентностей: усвідомленість, співпереживання та залученість, кожна із яких можна розглядати на трьох рівнях (особистісний, соціальний та системний). Кожний вимір містить певний набір компетентностей. Це тріада усвідомленості, співпереживання й умілої залученості. Вона перегукується з іншою тріадою: голова – серце – руки (Елькін, 2023).

Метою проєкту самоменеджменту є формування професійних компетентностей керівника гуртка для інтегрування програми «Соціально-емоційне й етичне навчання (СЕЕН)» в освітній процес гуртка «М'яка іграшка» закладу позашкільної освіти.

Етапи реалізації проєкту самоменеджменту:

- самодослідження (самодіагностика розвинутої EQ);
- підвищення особистого професійного рівня з питань соціально-емоційного навчання;
- адаптування програми та методичного забезпечення програми соціально-емоційного та етичного навчання до умов гурткової роботи закладу позашкільної освіти;
- апробація результатів інтеграції програми СЕЕН в освітній процес закладу позашкільної освіти на конференціях, семінарах, практикумах;
- дослідження результатів упровадження ефективності інтеграції програми СЕЕН в освітній процес гуртка «М'яка іграшка» Будинку дитячої та юнацької творчості Смілянської міської ради.

Пройшовши самодіагностування, тренінги з миробудування педагога усвідомлюють необхідність удосконалення своїх м'яких навичок: уміння формувати більшу увагу до себе, гнучкість і резильєнтність.

На етапі активного мережування програми в Україні у 2022 році залучились до процесу навчання тренерів / тренерок: навчання в межах онлайн-майстерки «Знайомство з Соціально-емоційним та етичним навчанням (СЕЕН)»; участь у магістральному міні-EdCamp Mykolaiv «СЕЕН – інструмент розбудови Нової української школи»; завершення онлайн-курсу Соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) «SEE Learning».

Як продовження підвищення особистого професійного рівня з питань соціально-емоційного навчання запланована участь у: регіональному тренінгу «Занурення в Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН)»; онлайн-майстерці 2.0 «Знайомство з Соціально-емоційним та етичним навчанням (СЕЕН)»; воркшопі (віртуальна педагогічна студія) «Клуб Соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН): вісім кроків».

На проміжному етапі навчання можемо відзначити, що відбулося підвищення рівня емоційно-етичної та комунікативної компетентностей, а саме: оволодіння методами та прийомами створення атмосфери співпереживання в учнівському колективі, підвищення фізичної та емоційної стійкості учасників освітнього процесу; базовими практиками соціально-емоційного та

етичного навчання; навичками вдумливого слухання, управління емоційно-травмуючими ситуаціями.

Концепція Нової української школи одним із важливих завдань убачає формування в учнів навичок ХХІ століття – м'яких навичок, зокрема вміння ідентифікувати та керувати емоціями, виявляти співчуття та емпатію, проєктувати позитивну емоційну взаємодію, розвивати соціальні навички та емоційне сприйняття світу. Соціально-емоційне та етичне навчання (СЕЕН) оптимально вирішує не тільки це завдання, а й змінює ставлення вихованців до педагогів, однокласників та самих себе, процесу навчання та життя в цілому.

Отже, сформованість у педагога позашкільної освіти м'яких навичок (активне слухання, управління емоціями, емпатія, рефлексія, здатність співпрацювати з іншими людьми, ініціативність та творчість, інноваційність), емоційно-етичної, мовно-комунікативної, рефлексивної компетентностей, які необхідні для реалізації програми соціально-емоційного та етичного навчання, збільшують професійний і особистісний потенціал педагога.

Список використаної літератури:

1. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства: практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. УІРО, 2023. 18 с.

2. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕН- навчання / за ред. О. Елькіна, О. Масалітіної, Я. Фюрст. Харків : Дім реклами; 2019. 60 с.

3. Гриневич Л., Дрожжина Т., Глоба О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашникової. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform). Київ : Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с.

4. Дегтярьова О., Дрожжина Г., Калужна Г. та ін.; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенко, О. Масалітіної. Я (практикую) СЕЕН. Посібник для роботи з батьківством: навч.-метод. посібник. 2-е вид. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 64 с.

5. Дегтярьова О., Дрожжина Г., Калужна Г. та ін.; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенко, О. Масалітіної. Я (практикую) СЕЕН. Посібник для створення професійної спільноти: навч.-метод. посібник. 2-е вид. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 48 с.

6. Елькін О. СЕЕН-путівник. Соціально-емоційне та етичне навчання: освітня програма для навчання серця й розуму. 2-ге вид. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 148 с.

7. Елькін О. Соціально-емоційне та етичне навчання: навчальна програма для ранньої початкової школи. Харків : Дім реклами, 2021. 320 с.

8. Елькін О. Соціально-емоційне та етичне навчання: навчальна програма для початкової школи. Харків : Дім реклами, 2021. 339 с.

9. Елькін О. Соціально-емоційне та етичне навчання: навчальна програма для середньої школи. Харків : Дім реклами, 2021. 416 с.

10. Міллер-Керес Е., Дегтярьова О., Дрожжина Т. та ін.; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка, О. Масалітіної. Я (практикую) СЕЕН. Посібник для батьківства: навч.-метод. посібник. 2-е вид. Київ : ТОВ «Інжиніринг», 2023. 60 с.

11. Прищенко Т. І. Самоменеджмент як ефективний чинник удосконалення організаційної культури керівника: презентація. URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-samomenedzment-ak-efektivnij-cinnik-udoskonalenna-organizacijnoi-kulturi-kerivnika-361245.html> (дата звернення: 10.10.2023).

САМОМЕНДЖМЕНТ У РОБОТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА МАТЕМАТИКИ

Дриль Оксана,

методист методичного відділу

керівник гуртка «Захоплююча математика»,

Комунальний заклад «Харківський Палац дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області»

Позашкільна освіта як невід’ємна складова системи освіти, тому діяльність фізико-математичних гуртків у сучасних умовах набуває все більшої значущості й актуальності. Важливість математики, точних наук у житті кожної дитини підкреслює Н. Гозян: «Математика – це потужний фактор інтелектуального розвитку дитини. Саме точні науки сприяють формуванню пізнавальних та творчих здібностей дитини. Одним із засобів зацікавлення учнів математикою є добре продумана позакласна робота. Вона є однією з форм організації пізнавальної діяльності учнів різного віку, але, разом з тим, вимагає конкретних знань, ерудованості, широкої обізнаності з математичних дисциплін» (Гозян, 2006).

Теоретичні і практичні засади, на яких ґрунтується позашкільна освіта, діяльність закладів позашкільної освіти, на думку Я. Биковського, розкриваються значним діапазоном напрямів наукових досліджень. Фундаментальні положення, значущі для організації позашкільної освіти в цілому та її окремих складників, знаходимо у працях багатьох видатних учених минулого і сучасності (Биковський, 2020).

Гурток (секція, клуб, творче об’єднання) – основна традиційна форма реалізації змісту позашкільної освіти і виховання здобувачів освіти у процесі вивчення окремого навчального предмета чи їх сукупності й різноманітних інтегрованих курсів, затверджених Міністерством освіти і науки України, авторських чи адаптованих навчальних програм. За своєю сутністю гурток – це

специфічна спільність дітей та учнівської молоді, яка ґрунтується, насамперед, на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид навчальної та практичної діяльності; середовище, де забезпечуються умови інтелектуального, духовного і фізичного розвитку дітей, реалізація їхнього творчого потенціалу в галузі позашкільної освіти і виховання та створюються комфортні умови соціальної адаптації до умов реального життя.

Враховуючи, що фізико-математичні гуртки можна відносити і до дослідницько-експериментального напрямку, доречним бачиться розгляд питання щодо навчання вихованців, які займаються дослідницькою діяльністю в галузі природничих наук: для них «значущим є вміння ставити і розв'язувати проблеми, пов'язані з різноманітними природними явищами, досліджувати та моделювати ці явища, перевіряти експериментально слушність отриманих результатів».

З поняттями «менеджмент» і «самоменеджмент» сьогодні ми зустрічаємось дуже часто. Вони входять у нашу лексику, деякі елементи менеджменту ми вже використовуємо у своїй педагогічній діяльності. Сучасний менеджмент в освіті стає наукомісткою сферою діяльності і все більшою мірою вимагає високого професіоналізму і різнобічних знань. Підвищення ефективності навчального процесу зараз визначається формуванням сучасних управлінських відносин, зростання керованості цього процесу. Не можна керувати складними освітніми системами, (навчальне середовище, навчальний процес є складними імовірнісними системами) за допомогою простих методів (впливає з кібернетичного закону розмаїтості, відкритого У. Ембі).

Основні теоретичні засади менеджменту та педагогічного менеджменту досліджували у своїх працях Н. Коломінський, В. Луначек, О. Мармаза, Ф. Хміль, проблеми менеджменту розглядали зарубіжні науковці М. Альберт, П. Дракер, В. Кінг, Д. Кліланд, М. Мескон та інші.

Із зарубіжних досліджень широкому загалу відомі праці фундаторів менеджменту Ф. Тейлора та А. Файоля, які зазначали, що самоменеджмент – це набір навичок та стратегій, які допомагають педагогу здійснювати свої обов'язки ефективно та результативно. В сучасному світі, де час є одним з найцінніших ресурсів, вміння ефективно керувати своїм часом, ресурсами та задачами є критичним для досягнення успіху.

Керівник гуртка комплектує склад гуртка, забезпечує його збереження протягом усієї діяльності; здійснює особистісно зорієнтоване навчання і виховання, педагогічно обґрунтований вибір форм, засобів та методів роботи; організовує роботу серед дітей з обмеженими можливостями, створює умови для цілісного розвитку творчої особистості, виявляє і підтримує талановитих та обдарованих дітей, сприяє розвитку і формуванню їх професійних інтересів; бере участь у розробці та реалізації навчальних програм, запроваджуючи сучасні освітні технології навчання й виховання; проводить роботу з виховання загальної культури, культури спілкування і дозвіллєво-розважальної діяльності; працює у співдружності з батьками, керівниками

інших гуртків, учителями; забезпечує участь гуртківців у масових заходах закладу, району, міста, всеукраїнських і міжнародних конкурсах, фестивалях, виставках; веде профілактичну роботу з безпеки життєдіяльності та забезпечує проведення занять із додержанням правил охорони праці та санітарно-гігієнічних норм; веде відповідну документацію і вчасно звітується про наслідки своєї роботи і творчої діяльності гуртківців; поважає гідність дитини, своєю доброзичливою поведінкою утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі.

Професійна компетентність керівника гуртка математики закладу поза-шкільної освіти складається із ключових, базових та спеціальних компетентностей. Ключові компетентності виявляються в здатності вирішувати професійні завдання та використовувати інформаційні, комунікативні, соціально-правові засади поведінки особистості в суспільстві. Базові компетентності відображають специфіку професійної діяльності (вміння бачити особистість дитини в освітньому процесі, взаємодіяти з іншими суб'єктами освітнього процесу, орієнтувати навчальний процес на виконання мети конкретного ступеня поза-шкільної освіти). Спеціальні компетентності відображають специфіку конкретної або надпредметної царини професійної діяльності.

Важливою метою гурткових занять фізико-математичного напрямку є розвиток відповідного мислення, інтуїції, творчих здібностей, необхідних для продовження освіти і для самостійної діяльності у застосуванні здобутих навичок у майбутній професії. Це означає, що потрібно змінювати підхід до навчання фізики й математики, їх законів та закономірностей зі знаннєвого (тверде і міцне засвоєння зразків, методів і алгоритмів, засноване на запам'ятовуванні) на діяльнісний (засвоєнні способів діяльності та мислення дозволяють створювати, удосконалювати, застосовувати методи і алгоритми).

Для досягнення кращих результатів у процесі навчання необхідно розпочинати з дослідження рівня навченості і розуміння вихованцями гуртка математики основних базових тем. Найкращий результат, на нашу думку, дає використання матеріалів міжнародного тестування PISA. Використання результатів цього міжнародного оцінювання надасть:

- певний поштовх для розвитку освіти та підтримки вихованців гуртків у складних життєвих обставинах;
- зрозуміти потреби та можливості наших дітей, а також визначити шляхи поліпшення освітнього процесу;
- висновки у розробці індивідуальних підходів у навчанні та розвитку математичних навичок вихованців;
- допомогу у виявленні сильних та слабких сторін роботи педагогів, керівників гуртків та спрямує зусилля щодо поліпшення тих аспектів, які потребують уваги;
- порівняльний аналіз досягнень здобувачів освіти із міжнародними стандартами;

- можливість визначення ефективності найкращих практик, навчальних програм та методик, що використовуються та впроваджуються в розвинених країнах.

Отже, стає очевидно, що сучасний педагогічний менеджмент – це не набір єдино правильних методів управління, готових рецептів і правильних відповідей на всі запитання. Педагогічний менеджмент – це теорія, технологія й мистецтво управління, що постійно оновлюється банком новітніх ідей, уявлень, спостережень, практичних рекомендацій, звернення до яких дає можливість свідомо осмислювати та виконувати посадові обов'язки керівника гуртка – менеджера, як професійно підготовленого і функціонально обізнаного педагога. Керівник гуртка, який володіє знаннями самоменеджменту, здатен ефективно проводити навчальні заняття, планувати роботу із вихованцями, а також підтримувати мотивацію учасників.

Список використаної літератури:

1. Биковський Я. Т. Педагогічні умови діяльності гуртків закладів поза-шкільної освіти : моногр. К. : ІВЦ АЛКОН, 2020. 148 с.

2. Білова В. Педагогічний менеджмент: поняття і теоретичні засади. *Рідна школа*. 2005. № 2. С. 26-29.

3. Богосвятська А.І., Кудрик Л.Г. Сучасний педагог – тренер з розвитку і гармонізації особистоті. Посіб. для вчителя-практика. Львів: Растр -7, 2018. 56 с.

4. Зимня І.А. Ключові компетенції – нова парадигма результату освіти. URL: <http://www.rsuh.ru/article.html?id=50758>

5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2007. 576с.

6. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект. Посібник для вчителів і студентів. Київ, 2007. 220 с.

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ УЧНІВ У ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ, ПРОВЕДЕННІ ДОСЛІДЖЕНЬ І МІНІ-ПРОЄКТІВ

Заворітна Яна,

*керівник гуртка, методист,
Комунальний заклад позашкільної освіти
«Центр дитячої та юнацької творчості»
Жовтководської міської ради, Дніпропетровська область*

*Дитина від своєї природи-
допитливий дослідник, відкривач світу...
Слід дитину спонукати до самостійної
пізнавальної діяльності...
В. Сухомлинський*

На сучасному етапі розвитку освіти, в умовах воєнної агресії РФ та національного відродження в Україні особливої актуальності набуває проблема розвитку пізнавальної активності молодших учнів у ігровій діяльності, проведенні досліджень та міні-проектів. Сьогодні вибирає шлях інтенсивного розвитку науки, техніки, економіки, що потребує спеціалістів, які знаходяться на перетині декількох галузей, зокрема науки, технології, інженерії й математики.

Аналіз досліджень відомих вітчизняних і зарубіжних вчених свідчить, що продуктивне навчання не можливе без пошуків шляхів розвитку пізнавальної активності учнів, оскільки вихованці молодшого шкільного віку мають не лише засвоїти певну суму знань, а й навчитися спостерігати, порівнювати, аналізувати, міркувати. А цьому сприяють засоби, що активізують пізнавальну діяльність. Зокрема, до них належать дидактичні ігри та проблемні завдання. Інноваційна науково-технічна система навчання STEM здобуває свою популярність в Україні, в тому числі на Дніпропетровщині.

Наявність підвищеного інтересу до різних аспектів STEM-освіти засвідчують численні публікації вітчизняних науковців, педагогів (І. Василяшко, Н. Морзе, В. Шарко, О. Бутурліна та ін.). Більшість серед них стосуються аспектів впровадження STEM-освіти в Україні, її проблем і перспектив. Цінність STEM-освіти полягає в тому, що навчання в області STEM надає широкі можливості для спілкування «один на один» і «один-до-багатьох». Тому впровадження STEM-освіти в Центрі дитячої та юнацької творчості м. Жовті Води сьогодні має актуальність і є одним з головних напрямів здобувачів освіти, де навчання не просто передача знань від керівника гуртка до вихованця, а це спосіб розширення свідомості і зміни реальності у всіх ланках освітнього простору.

Більшість вихованців молодшого шкільного віку обожають займатися різноманітними видами творчості – майструвати, малювати, ліпити, моделювати, розвивають кмітливість, фантазію та логіку, у процесі створення саморобок діти навчаються експериментувати та вдосконалювати свої уміння.

Гуртки художньо-технічного розділу науково-технічного напрямку поза-шкільної діяльності, є тим освітнім простором, де дитина робить перші кроки у світ пізнання техніки шляхом своєї допитливості, опановуючи технічні знання, а також має можливість реалізувати свої мрії в реальний успіх розвитку талантів. Саме у гуртках художньо-технічної творчості діти знайомляться з матеріалами, інструментами, приладами, за допомогою яких потім створюють перші найпростіші моделі: авто-, авіа-, судно-, перші рухливі іграшки та предмети побуту та мають велике значення для розвитку дитини в процесі пізнання та розуміння навколишнього світу.

Розвиток пізнавальних компетентностей молодших учнів, організація інтерактивного навчання, як зазначають В. Телячук, О. Лесіна, передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу (Телячук, Лесіна, 2007). Однією з таких інтерактивних форм є створення ігрових ситуацій. У навчанні вихованців молодшого шкільного віку увага керівника гуртка спрямована на підвищення якості освіти, розвиток пізнавальної активності дітей.

В основі ігрових технологій – створення педагогом ситуації успіху, змагання для емоційного та соціального самоствердження здобувачів освіти. Завдання педагога полягає у розробці ігрових технологій до конкретного фрагменту заняття таким чином, щоб ініціювати потяг вихованців до знань, бажання пізнавати нове, пошук способу розв'язування нестандартного завдання тощо. Ігрові методи і форми навчання суттєво відрізняються від традиційних тим, що дають змогу вихованцю безпосередньо стати учасником ситуації чи події. Під час гри створюється доброзичлива атмосфера, бадьорий настрій, який пробуджує в дітей бажання вчитися.

У Комунальному закладі позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості» Жовтководської міської ради працює вісім гуртків, які охоплюють рукоділля, ліплення із глини, роботу із паперу, тканини, бісеру, шкіри та природного матеріалу. Немає такої дитини, яка б не була мейкером, не хотіла виготовити подарунки, сувеніри своїми руками батькам, рідним, знайомим, друзям собі, тому керівники гуртків надають вихованцям можливість самостійного прояву творчої фантазії при виготовленні будь-якого виробу, навіть найпростішого. Спроби власної діяльності є місцем розвитку пізнавальної, розумової та дослідницької активності дитини, засвоєння вихованцями елементарних уявлень.

С. Корсуновська, створюючи програму гуртка «Рукоділья», передбачила інтерес дітей до інших напрямів діяльності, адже на заняттях гуртка вихованці не просто створюють предмет своїми руками, але й постійно досліджують його. Наприклад, виготовляючи макет авокадо методом скручування паперу, діти об'єднавшись в групи, мали свій путівник подорожі та дослідження. Впродовж заняття педагог познайомила вихованців із країною, корисними властивостями фрукта, його хімічним складом, геометричними даними.

Керівник гуртка В. Аврахова на заняттях гуртка «Паперопластика» розповідає про давньокитайське мистецтво – оригамі, що передбачає послідовне складання різноманітних фігурок, модулів шляхом загинання паперу за певними принципами в 3D конструкції. Діти з'єднують модулі різними способами, а отже досягають різних видів конструкцій: округлих, плоских, геометричних, круглих і, навіть, форми тварин та транспорту. Складання фігурок оригамі – особливо захоплива забавка та корисне заняття для дітей, адже у процесі такої творчості у вихованців активно залучені одразу обидві півкулі головного мозку, що прискорює його розвиток. Оригамі сприяє розвитку уважності, зосередженості, акуратності, точності, спостережливості; на кожному з етапів роботи мозок автоматично уявляє кінцевий результат та порівнює поточний з очікуваним.

На заняттях гуртка здобувачі освіти не є пасивними спостерігачами, вони набувають знання, стають дослідниками, творцями нового. Одним із прикладів такого дослідження є проєкт «Водний світ», де вихованці разом із педагогом вирішили виготовити своїми руками із паперу модульну сніжинку. Досліджуючи воду, діти знайомляться з її властивостями в рідкому та твердому стані, спостерігають як впливають зміни температури на сніжинку, самостійно роблять висновки, коли і чому вода перетворюється в лід, а звідки і при яких обставинах з'являється сніжинка, при яких умовах сніг пухкий, або тріщить під ногами. Важливим аспектом занять з дітьми молодшого віку є не лише формування вмінь та навичок практичного виготовлення виробів своїми руками, а й розвиток образного мислення, уяви, фантазії. Процес виготовлення «сніжинки» в режимі дистанційного навчання пройшов швидко, цікаво і непомітно, в результаті діти отримали нові знання і прикрасу для ялинки.

Керівник гуртка «Сувенірна майстерня» В. Гончар запропонувала вихованцям виготовити макет дитячого басейну, в якому є свої лабіринти, змайструвати човники із пінопласту, паперу. Діти впродовж заняття виявили, що пінопласт має високу стійкість до води, не розчиняється і не вбирає воду, є легким матеріалом, тому тримається на поверхні води і легко по ній рухається, відтак він став гарною основою човна. Щоб він мав естетичний вигляд діти прикрасили його, створивши справжній лайнер: додали кольорові вітрилами із паперу (який до речі також легкий і не дає важкості). За допомогою сили дитячого подиху у трубочку діти задавали швидкість човна. Об'єднавшись у дві команди, вихованці гуртка, під час змагання, поєднали гру та дослідження.

Значна увага приділяється розвитку логічного мислення дітей, встановленню причинно-наслідкових зв'язків. Цьому сприяють заняття на яких діти вчать порівнювати, аналізувати, робити висновки, формуючи навички 4 К, адже завдання гуртківців містять інтерактивні вправи, ігрові елементи,

Під час проведення щорічного тижня «Науки та техніки» в закладі позашкільної освіти педагог Г. Корсуновська та вихованці гуртка «Початкове технічне моделювання» презентували власно створений макет легень. Під час виготовлення макету діти вивчали дихальну систему людини, познайомилися з функцією легень, дослідили життєдіяльні процеси, що відбуваються в людському організмі і зрозуміли наскільки корисно дихати чистим повітрям, щодня гуляючи в парках.

Під час проведення всеукраїнського фестивалю «STEM-весна 2023» керівники гуртків «Ракетомоделювання» та «Початкове технічне моделювання», об'єднавши свої зусилля, провели регіональні змагання з ракетомодельного спорту із застосуванням найпростіших моделей з пневмозапуском власно виготовлених моделей, оскільки на заняттях гуртка впродовж певного часу діти виготовляють спочатку модель ракети, потім конструкцію пневмо-вакуумного пристрою з підручних матеріалів, а на змаганнях демонструють здатність польоту виготовленої ракети (на дальність). Займаючись у гуртку «Ракетомоделювання», опанувавши систему певних початкових технічних і технологічних знань, умінь та навичок, дитина отримує ключ для реалізації власних творчих задумів шляхом участі у конкурсах, виставках різного рівня.

Отже, впровадження STEM-навчання в освітній процес Центру дитячої та юнацької творчості допомагає розвивати у дітей молодшого шкільного віку пізнавальні компетентності, навички командної роботи, критичне мислення та нестандартного підходу до вирішення науково-технічних проблем, уміння застосовувати знання для розв'язання завдань, сприяють розвитку технічного мислення, навичок здійснення технологічного процесу в моделюванні, формують розуміння основних аспектів технічних та природничих наук.

Список використаної літератури:

1. Дем'янюк Т., Первушевська І. Нові технології позашкільної освіти і виховання К.: ІЗМН, 2000. 350 с.
2. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник /За ред. І.Г.Єрмакова Запоріжжя: Центріон, 2005. 640 с.
3. Ковбасенко Л.І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу. *Шкільний світ*. 2003. № 22-24. С. 2-6.
4. Інноваційні технології навчання в початковій школі/ Автори-упорядники: В. П. Телячук, О. В. Лесіна. Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. 240 с.

ВПЛИВ УЧНІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ВИХОВАНЦІВ

Карвацька Олександра,

культуранізатор Кременецького центру дитячої творчості Тернопільської області

На сьогодні особливо актуально стоїть проблема виховання і розвитку молодого покоління, прояву в них активної громадянської позиції. Дивлячись на зміни, які відбуваються в суспільстві потрібен принципово новий підхід до організації педагогічної роботи з учнівською молоддю в закладах позашкільної освіти, використання сучасних джерел, способів комунікації, включення здобувачів освіти в учнівське самоврядування, наділення їх реальними повноваженнями. Сучасна молодь вимагає інноваційних підходів до організації освітньо-виховного процесу в позаурочний час. Авторитарні методи та форми навчання не сприяють розвитку громадянської активності особистості, а тому, педагогам потрібно ширше використовувати в роботі з лідерами інноваційні форми виховної роботи.

Самоврядування у сучасній педагогічній науці викликає особливий інтерес. Ця діяльність характеризується потужним виховним потенціалом. Більшість сучасних науковців, зокрема О. Барановська, О. Бондаревська, Л. Канішевська, В. Смірнов, поділяють думку, що самоврядування є функцією колективу, засобом виховання шляхом залучення учнів до регулювання соціальних відносин вихованців й ігнорувати його роль у формуванні особистості неможливо.

Ґрунтуючись на вивчення наукових джерел, можна відмітити, що соціально успішна особистість має володіти наступними вміннями та навичками: здатністю і готовністю до соціальної дії, соціальної активності та мобільності, набуття і виконання пов'язаних з ними соціальних ролей; здатністю самостійно планувати свою діяльність; умінню самостійно приймати рішення і нести відповідальність за результати своєї діяльності; ініціативністю; вмінню працювати з різними джерелами інформації; готовністю до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку; працювати в команді; дотримуватися здорового способу життя; здатністю до самостійного аналізу життєвих реалій, прийняття відповідальних рішень життєвого і професійного вибору; спроможністю діяти в умовах перманентно змінюваного середовища особистості [Конюхова, & Конюхова, 2009; Митник, 2019; Москаленко, 2013; Пятуніна, 2013].

На сьогодні перед виховною системою закладу позашкільної освіти поставила проблема – своєчасно підготувати вихованців до нових умов життя і професійної діяльності, вмінню адаптуватися за межами закладу освіти. Потрібен пошук нових підходів до вирішення нагальних проблем, адже багато з них вже не можуть бути вирішені традиційними засобами, без участі самих вихованців. Потрібно змінити характер відносин між керівниками гуртків та вихованцями,

між адміністрацією закладу і членами педагогічного колективу, між педагогами і батьками. Партнерство має стати основою співпраці всіх, хто виховує дітей. Саме тому, нам педагогам, важливо створювати для вихованців такі умови, за яких вони могли б відчутти свою значимість і цінність як повноправні члени колективу, які здатні самостійно приймати рішення

Найефективнішою, для формування особистості, моделлю самоврядування є учнівський менеджмент, який дозволить вихованцям набути управлінських знань, сформувати лідерські якості, та отримати досвід життя у соціумі. Він робить процес виховання цікавим та змістовним, допомагає педагогічному колективу в організації та управлінні колективом вихованців. Діти стають упевненішими у собі, розкривається їх творчий потенціал та інтерес до життя, самостійність, активність.

Самоорганізація, є основою учнівського менеджменту, дає можливість здобувачам освіти закріпити вміння виконувати взяті на себе зобов'язання, дотримуватись колективної дисципліни, відстоювати власні права, сприяє підвищенню рівня вихованості дітей; забезпеченню захисту від негативних явищ: наркоманії, алкоголізму, бездоглядності, надає допомогу дітям у виборі професії.

Проте, щоб учнівський менеджмент був дієвим у першу чергу потрібно підготувати педагогічний колектив закладу позашкільної освіти, сформувати в педагогів знання та вміння менеджменту, які вони мають передати учням. На першому місці у такій системі самоврядування стоїть особистий розвиток вихованця шляхом спільної діяльності дітей і педагогів.

На основі менеджменту в Кременецькому центрі дитячої творчості створено учнівське самоврядування, що дозволяє повною мірою набути управлінських знань. Структура учнівського самоврядування – гнучка, варіативна і залежить від можливостей педагогічного колективу та вихованців, інтересів та запитів дітей, традицій закладу освіти тощо. Вищим органом самоврядування є загальні збори вихованців, які скликаються не рідше одного разу на рік і вирішують поточні важливі справи. Постійним керівним органом колективу вихованців є «Рада гуртківців», під керівництвом якої в системі самоврядування діють: відділ менеджменту міністерства і культури, відділ менеджменту міністерства науки і техніки та відділ менеджменту міністерства екології та туризму. Доручення у «Раді гуртківців» наступні: – головний менеджер (президент); – заступники головного менеджера; – відповідальні за роботу відділів менеджменту. Кожен відділ має визначені завдання. Окрім виконання основних функцій, розвиток учнівського менеджменту супроводжує процес постійного збільшення зони самостійної діяльності та меншого з боку педагогів контролю.

У Кременецькому центрі дитячої творчості було проведено анкетування, під час якого було визначено, що більшість вихованців виявили бажання брати участь у самоврядуванні. У ході бесіди прийшли до думки, що самоврядування – це організована діяльність вихованців, у процесі якої вони вчаться керувати собою і колективом, виконувати різноманітні завдання.

Після проведеного моніторингу серед вихованців було виявлено, що впровадження учнівського менеджменту в закладі позашкільної освіти дозволяє гуртківцям: набути навичок спілкування, виробити особисту відповідальність, формує управлінські вміння, згуртовує вихованців, які займаються у гуртках різних напрямів, сприяє виявленню лідерів, умінню вести дискусію, діалог, публічно виступати, захищати проекти.

З метою підтримки учнівського менеджменту, педагогічним колективом Кременецького центру дитячої творчості заплановано проведення значної роботи, спрямованої на формування соціальної активності та громадянської самосвідомості вихованців:

- активно залучати вихованців до реалізації соціальних програм і проєктів, проведення акцій та заходів;
- надавати методичну допомогу та підтримку діяльності органів учнівського самоврядування;
- залучати гуртківців до превентивно-профілактичних заходів, спрямованих на попередження правопорушень та злочинності серед неповнолітніх,
- сприяти співпраці здобувачів освіти з засобами масової інформації для інформування громадськості про свою діяльність;
- підвищувати соціальну активність вихованців, залучаючи їх до участі у волонтерському русі;
- сприяти розвитку громадянської свідомості гуртківців, та їх участь у реалізації соціально-важливих проєктів;
- вивчення громадської думки, процесу соціалізації особистості, ефективного входження в доросле життя.

Добре організований менеджмент є справжньою школою демократії та патріотизму, тому виникає велика потреба у залученні вихованців до діяльності задля вирішення спільної мети. На прикладі Кременецького центру дитячої творчості зазначаємо, як помітно покращується соціальна свідомість вихованців шляхом залучення їх до волонтерського руху. Сьогодні волонтерський рух прийшов у фазу найактивніших дій. Десятки тисяч патріотів нашої держави знаходяться на передовій, захищаючи від терористів свободу, незалежність та територіальну цілісність України. Ми пишаємось ними і на звернення міжнародної громадської організації «Назустріч мрії» долучилися до участі в марафоні «Напиши лист підтримки Захиснику Вітчизни», під час якого були направлені листи і малюнки до військових частин по всій Україні. Педагогічний колектив та Рада гуртківців центру дитячої творчості тісно співпрацює з волонтерськими центрами «Джура» та «Єднаймося небайдужі» міста Кременець.

Нещодавно до нас надійшов запит від благодійного фонду допомоги військовим «Рій» (м. Київ), які допомагають забезпечити військових одягом, взуттям, спальними системами, маскувальними засобами та багато іншого.

«Рада гуртківців» охоче відгукнулася на цей запит. Протягом тижня дитячими руками були виготовлені: голуби, Ангелики, жовто-блакитні сердечка,

браслети, малюнки, листи (ці роботи були вкладені у спальні системи та відправлені на передову).

У рамках спецпроєкту «Наблизимо перемогу разом» з перших днів війни «Рада гуртківців» закладу позашкільної освіти долучилася до виготовлення маскувальних сіток, вихованці брали участь у пошитті рукавиць, прапорів, бинтів. Лідери-гуртківці разом з педагогами долучились до реалізації обласного суспільно – патріотичного проєкту «Тримаймо стрій!» під гаслом «Війна, нема часу думати, треба робити!». Власними руками діти зв'язали 80 балаклав, які в осінню та зимову негоду, сподіваємось зігріли та зміцнили наших захисників. Активні учасники міських акцій, благодійних концертів, виставок-продажів, аукціонів дитячих творчих робіт сприяли підняттю патріотизму дітей та молоді шляхом надання посильної допомоги воїнам Збройних Сил України.

3 жовтня 2022 року самоврядування гуртківців у партнерстві з педагогами розпочало щотижневий марафон-розіграш благодійних лотерей для збору коштів для кременецьких захисників, які знаходяться на передовій. На лотах розігрувались творчі роботи виготовлені власними руками вихованців. Було зібрано понад 67 тисяч гривень, за які придбано та передано українським воїнам-захисникам на передову необхідні речі.

Учнівське самоврядування «Рада гуртків» активно долучилася до проєктів, які ініціювала обласна учнівська асоціація «Авангард». Неабияку активність проявили лідери «Ради гуртків» у пошуково-краєзнавчому проєкті «Непоборні», де у партнерстві з педагогами проводили пошукову роботу з дослідженням сторінок історії національно-визвольної боротьби військово-політичного формування Української повстанської армії періоду 1942-1950 років, здійснення обліку пам'ятників та захоронень вояків.

Вихованці також працювали над проєктом «Знай наших», збираючи матеріали до створення «Книги історій успішних людей нашого краю» – сучасників, які живуть поряд, розглядають свою державу як запоруку власного особистісного розвитку, мають досягнення. Це представлення життєвих історій успіху – успішних українців, упевнених, відповідальних, спроможних на вчинки.

Гуртківці Кременецького центру дитячої творчості активно долучаються до благодійних справ та ініціювали проведення марафону майстер-класів «Разом до перемоги». Два роки поспіль під час літніх канікул лідери самоврядування у партнерстві з педагогами організували понад 70 майстер-класів для внутрішньо переміщених дітей та дітей міста, допомагали у виготовленні творчих зразків для їх проведення. Аплікації, вишивки, вироби з картону, фетру, бісеру, стрічечок, невеличкі сувеніри-вишивки: іграшкові танки, літаки, будинки на колесах, вишиті проліски, конкурси малюнків, витинанки, карнавальні маски, листівки, браслети, патріотичні сквіші – це була дитяча відповідь на ворожу дорослу агресію.

У процесі такої діяльності, виконання доручень вихованці проходять першу школу громадянства, набувають навичок суспільної діяльності, на власному

досвіді досягають складне мистецтво управління справами у закладі позашкільної освіти, і все це забезпечує постійний рух уперед для досягнення найкращих результатів, корисних для суспільства і країни разом у формуванні громадянина-патріота.

Отже, правильно організований менеджмент колективу вихованців містить у собі потужний виховний потенціал: формує соціальну поведінку, розширює можливість спілкування, ініціативу дітей, удосконалює вміння керуватися поставленою метою, самостійно приймати рішення та дотримуватися своєї позиції, вчить конструктивно впливати на себе самого, не задовольнятися пасивною роллю стороннього спостерігача, а почуватися активним лідером. Сподіваємося, що зусилля педагогічного колективу Кременецького центру дитячої творчості не минуть даремно. Віримо, що наші вихованці зможуть із гордістю сказати іншим, а головне собі: «Я – громадянин України! і цим пишаюся!»

Список використаної літератури:

1. Бачинська Є. М. Організація учнівського самоврядування в закладах освіти Київської області: навч.-метод. посіб. Біла Церква: КОІПОПК, 2002. 90 с.
2. С.Булавенко Вплив учнівського менеджменту на формування соціальної активності. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. № 3. 219 с.
3. Красовицький М.Ю. Виховна робота в школі: досвід і проблеми – К.:Освіта.1992. 182 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кляп Юрина,

*завідувачка відділом методичної роботи
Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської області*

Одним із найважливіших завдань в позашкільній освіті є національно-патріотичне виховання гуртківців. Це вимагає від педагогів-позашкільників використання різноманітних методів та засобів, включаючи інтерактивні технології. Патріотичне виховання молоді сьогодні є одним із найголовніших пріоритетів внутрішньої політики, яка спрямована на виховання молоді на кращих

зразках історії рідної країни, традицій, культури, освіти українського народу, що сприятиме формуванню соборної самостійної Української держави.

Питання розвитку патріотичного виховання були закладені ще в народній педагогіці, значення якої висвітлюється в роботах О. Любара, В. Мацюка, М. Стельмаховича, Д. Федоренка. Дослідження та публікації в галузі національно-патріотичного виховання в позашкільному закладі засобами інтерактивних методів та технологій має позитивний вплив на формування національної та патріотичної свідомості вихованців, а використання інтерактивних методів сприяє формуванню етнічної та національної самосвідомості вихованців, а також формування їх громадянської позиції.

Важливим завданням сучасного закладу позашкільної освіти є формування національної свідомості та патріотичних цінностей вихованців. Саме в цьому процесі інтерактивні технології можуть стати ефективним засобом розвитку та виховання національної свідомості та патріотизму, що зробить освітньо-виховний процес більш доступним та цікавим для здобувачами освіти, забезпечуючи ефективне засвоєння навчального матеріалу.

Варто зазначити, що поняття «патріотизм» (від «*patris*») – грецького походження, в перекладі означає «батьківщина, вітчизна». Патріот – це захисник, борець за народ.

У філософському словнику патріотичне виховання розглядається як виховання, змістом якого є любов до Батьківщини, відданість, гордість за її минуле й сучасне, прагнення захищати інтереси своєї країни. Це визначення актуалізує роль патріотичного виховання, оскільки саме через активну діяльність людини на користь суспільства виявляються її справжні почуття.

Тлумачний словник української мови визначає поняття «патріотизм» як «любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народу, готовність для них на жертви і подвиги» (Новий Тлумачний словник української мови, 1999). Патріотичне виховання – планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, тобто доброго ставлення до Батьківщини та до представників спільної культури або країни.

Видатний педагог В. Сухомлинський значну увагу приділяв патріотичному вихованню. У праці «Серце віддаю дітям» він стверджував, що «...патріотичне виховання учнів доцільно здійснювати на загальнолюдських та національних цінностях, серед яких провідними є: любов до рідної землі, народу й Батьківщини, любов до найбільш рідних людей, членів сім'ї та родини, любов до рідної мови, шанобливе й бережливе ставлення до історії та культури українського народу, праця на благо свого народу й батьківщини» (Сухомлинський, 1976).

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна система і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, закладів освіти, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання

громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення до особистості, до українського народу, Батьківщини, держави, нації (Загородня, 2013).

Інтерактивні технології – це різновид активних методів навчання – шлях взаємодії всіх, хто навчається.

Педагогічний словник дає визначення поняття «інтерактивне навчання (від лат. *interaction* – *взаємодія*) – «навчання побудоване на взаємодії учнів з навчальним оточенням, навчальним середовищем, що служить сферою засвоєння знань». Використання інтерактивних технологій дозволяє зробити виховний процес більш цікавим та зрозумілим для гуртківців.

Ефективним методом використання інтерактивних технологій є відео- та аудіоресурси. Вони можуть бути використані на заняттях гуртка для ознайомлення вихованців із національними символами та традиціями українського народу (наприклад, тема «Рослини – символи України» та ін.). Варто зазначити, що використання інтерактивних технологій у національно-патріотичному вихованні не має замінювати традиційних методів виховання. Інтерактивні технології можуть бути використані як доповнення до класичних методів навчання та виховання, що сприятиме більш ефективному засвоєнню матеріалу та формуванню відповідних цілей у вихованців (Даниленко, 2017).

Разом з тим, національно-патріотичне виховання пов'язане з етичним вихованням, вихованням любові до рідного краю та природи. Вихованці із задоволенням відвідали екскурсії «Стежками рідного краю» та «Родзинки природи Закарпаття». За допомогою інтерактивних технологій екскурсії стають більш цікаві та захоплюючі. Дуже часто використовуємо відео та зображення з природних заповідників України, щоб показати гуртківцям красу рідної природи та викликати у них бажання зберегти її. Відео «Рослини та тварини Червоної книги України» допомагають вихованцям краще усвідомити та запам'ятати матеріал. Використання інноваційних технологій може включати в себе використання сучасних методів, зокрема інтерактивних ігор, відео та мультимедіа-матеріалів, що дають можливість більш глибоко вивчити культуру та традиції України.

Одним із інноваційних методів національно-патріотичного виховання – є використання інтерактивних ігор, які допомагають ефективніше засвоювати інформацію та використовувати її на практиці. Наприклад, до теми «День Соборності України» проводили гру «Квітник слів – символів України», за допомогою хаотично розміщених букв потрібно скласти слова-символи України. Цей метод допомагає вихованцям не тільки запам'ятовувати факти, а й сприяє розвитку критичного мислення.

Під час проведення виховного заходу національно-патріотичного напрямку «День Єднання» використовували відеоролики з історії України, які розповідають про події, що сталися на території нашої країни, та дозволяють гуртківцям кра-

ще зрозуміти історію своєї країни. З цією метою використовуємо мультимедійні презентації, фотографії, відео та аудіоматеріали, що розповідають про традиції та культуру нашого народу («День захисників України», «День Вишиванки», «День пам'яті та примирення», «День гідності та свободи», «День Миру»).

Підвищує ефективність гурткової діяльності участь вихованців у проєктах віртуальних подорожей. Вони мають змогу побувати у «музеях просто неба»: Музей архітектури та побуту в Ужгороді; Музей народної архітектури та побуту «Шевченківський гай» у Львові; Національний музей народної архітектури та побуту України у Києві; Музей анатомії й лісових звірів та птахів імені професора О. Салгановського Національного університету біоресурсів і природокористування України. Тут можна роздивитися скелети різних тварин, колекцію пташиних гнізд і яєць, опудал птахів і ссавців, роги парнокопитних, тушок, хутра.

Використання інтерактивних технологій дозволяє підвищити ефективність виховання, оскільки ці технології створюють можливість для індивідуалізації навчання та адаптації до потреб кожного вихованця окремо. В сучасних умовах це важливо як ніколи, адже кожна дитина має свої особливості та потреби. Виховання громадянина розпочинається з дитинства. Саме в цей час у дитини закладаються підвалини майбутньої свідомості, характеру, поведінки українця. Завдання педагога полягає у формуванні і розвитку таких особистісних якостей здобувача освіти, як повага до прав і свобод людини, відповідальність, відкритість та критичне мислення, толерантність, готовність брати участь у соціально-політичному житті країни.

Отже, використання інтерактивних технологій є важливим елементом національно-патріотичного виховання гуртківців. Вони сприяють підвищенню ефективності виховного процесу та зацікавленості дітей у вивченні національних звичаїв та традицій, покликане формувати високі моральні якості та ідеали, почуття любові до своєї Батьківщини. Національно-патріотичне виховання орієнтоване на виховання свідомого патріота, професіонала, людини зі шляхетними особистісними якостями й рисами характеру.

Список використаної літератури:

1. Гнатюк Н. А. Формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів у контексті сучасних викликів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Педагогіка. 2021. Т. 34 с. 49-53.
2. Гречка Н. М. Використання інтерактивних технологій у процесі виховання національної свідомості молодших школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. с. 251-258.
3. Даниленко О. В. Використання інтерактивних технологій у процесі формування національної свідомості молодших школярів. *Наукові записки Інституту педагогіки НАПН України*, 2017. Т. 31, с. 166-174.

4. Загородня А. Сучасне розуміння патріотичного виховання молоді. Теорія та методика управління освітою. 2013. Вип. 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2013_10_11

5. Новий тлумачний словник української мови. У 4 томах /Укладачі В. Яременко, О. Сліпушко. К.: Аконіт, 1999. Т. 3. 223 с.

6. Попель М. І., & Кузьменко О. І. Інтерактивні технології як засіб формування національно-патріотичної свідомості учнів початкової школи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Педагогіка, 2021. Т. 29, с. 64-68.

7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5 т. К.: Рад. школа. 1976. Т. 3. 276 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА

Костич Гафія,

керівник гуртків

*Центру науково-технічної, дитячої та
юнацької творчості Рахівської міської ради,
Закарпатської області*

*«Зібратися разом – це початок,
триматися разом – це прогрес,
працювати разом – це успіх»
Генрі Форд*

В сучасному світі активно проходить глобалізація та інтеграція суспільного розвитку, яка охоплює всі сфери життєдіяльності людини. Зміни, що відбуваються в сьогоденній час, закономірно висувують підвищенні вимоги до особистості людини. Сучасна позашкільна освіта знаходиться на етапі реформування, коли сучасність вимагає від педагогів вивчення і впровадження в практику сучасних інтерактивних технологій, відтак за допомогою сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій педагоги можуть створити свій навчально-методичний комплекс і провести заняття, залучаючи до його створення гуртківців. Організація освітнього процесу в сучасних умовах практично не можлива без використання інформаційних технологій комунікації та взаємодії між людьми.

Поняття «інтерактивний» прийшов до нас з англійської мови і має значення «взаємодіючий». Існують різні підходи до визначення інтерактивного навчання. Одні вчені визначають його як діалогове навчання, оскільки «інтер-

активний означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною).

Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія керівника гуртка та вихованців. Використання інтерактивних технологій на заняттях гуртків – це спосіб створення в гурткової роботі атмосфери, яка найкращим способом сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості в дитячому колективі. Тому застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі відіграють важливу педагогічну роль та є актуальною проблемою сьогодення в закладах позашкільної освіти.

Інтерактивні форми роботи допомагають педагогу приділити увагу кожному вихованцю. Працюючи в групах чи парах, вихованці самостійно розв'язують доступні для них завдання, стають дослідниками, разом переборюють труднощі на шляху до мети. Крім того інтерактивні технології навчання розвивають комунікативні вміння та навички, допомагають установленню емоційних контактів між вихованцями, які вчать на заняттях критично мислити, дискутувати, самостійно приймати рішення.

Питання застосування інтерактивних технологій навчання вивчали сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці О. Єльнікова, Г. Коберник, О. Коберник, Н. Коломієць, Т. Кравченко, М. Крайня, Г. Кривчикова, І. Луцик, В. Мельник, Н. Побірченко, Т. Сердюк, П. Шевчук та інші.

Впровадження інтерактивних технологій навчання потребує значної підготовки (підбір матеріалів, складання планів, ретельне вивчення індивідуальних особливостей кожного вихованця та ін.). Але той педагог, який прагне вдосконалити свої здібності, розвинути таланти своїх вихованців, навчити їх вчитися, знаходити істину, обов'язково буде шукати шлях для вдосконалення своїх методичних прийомів.

На заняттях гуртків з використанням інтерактивних технологій необхідно дотримуватися наступних правил: «Не бійся висловлюватися!», «Кожна думка важлива!», «Ми всі – партнери!», «Обговорюємо сказане, а не людину!», «Обдумав, сформулював, висловив!», «Говори чітко, ясно, красиво!», «Вислухав, висловився, зрозумів!», «Тільки обґрунтовані докази!», «Вмій погодитися і не погодитися!».

Сучасна педагогічна наука дає змогу педагогу обрати найбільш прийнятні та цікаві саме для нього інтерактивні технології, прийоми, оригінальну форму проведення окремого етапу або ж усього заняття в цілому. На заняттях гуртка з дітьми молодшого шкільного віку педагоги використовують наступні педагогічні технології:

«Навчи іншого» – кожен гуртківець має змогу виступити в привабливій для себе ролі педагога, наставника. Це активізує вихованців, заохочує їх до сумлінного виконання навчальних завдань., адже іноді пояснення товариша сприймаються більш прийнятно, ніж пояснення керівника.

«Хто краще» – момент змагання, як засіб активізації уваги, навчальної активності завжди був дієвим; форма проведення змагання обирає педагог. Змагання «Хто краще» може бути використаним у роботі гуртка, як окремий

момент заняття, а може стати формою проведення всього заняття, як підбиття підсумків, вивчення цілої теми, опанування всього концертного номеру.

«Роби, як я» – з першого погляду виконання будь-яких дій чітко за керівником гуртка або призначеним керівником гуртка вихованцем не несе в собі елементу творчості, але обіграти цю ситуацію для повторення дій, рухів стане для вихованців цікавим. Наприклад, уявити, що ви перед дзеркалом, а в якості «дзеркала» виступає керівник гуртка або гуртківець, або обіграти ситуацію з процесом кінозйомки – всі дії мають фіксуватися в уповільненому темпі.

Методи навчання на занятті поділяються на пасивні – найчастіше це слухання теоретичної інформації зі зворотним зв'язком шляхом опитування, самостійна робота і активні – форма відносин вихованців і педагога, при якій учасники освітнього процесу взаємодіють в ході заняття і навчаються бути вже не пасивними слухачами, а активними учасниками. В ході навчання встановлюються дружні, партнерські відносини між керівником гуртка та вихованцем, адже така взаємодія сприяє вільному вибору, розкутості, творчій винахідливості гуртківців.

На всіх рівнях навчання використовуються найрізноманітніші технології інтерактивного навчання, а саме: командні ігри, кейс-технології, тренінги, дискусії, обговорення, художні технології, технології мозкового штурму, проєктного навчання, проблемні та творчі завдання, інсценування, ігри, пошукова творча робота, метод проєктів, робота в парах, малих групах.

При використанні інтерактивних технологій на гурткових заняттях рекомендуємо: урізноманітнювати структури занять гуртків і методи роботи, відійти від шаблонів; навчити учнів діяти творчо і самостійно, враховуючи індивідуальні особливості; поєднувати репродуктивну і пошукову діяльність для забезпечення ефективності навчання; освітній процес будувати за принципом діалогу, імпровізації; використовувати нетрадиційні методи і форми, проводити заняття-спостереження, заняття-подорожі, заняття-рольова гра, заняття-захист власних проєктів.

Отже, можна зробити висновок, що інтерактивні технології динамічно розвиваються і мають значний потенціал для підвищення рівня якості та ефективності освіти. Використання різних видів інтерактивних вправ на заняттях гуртків дає можливість доповнити їх різноманітною інформацією, а різні види діяльності заохочують дітей до роботи.

Основною перевагою інтерактивних методів навчання є наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності вихованців. Інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу, допомагають навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними.

Список використаної літератури:

1. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати: науково-методичний посібник. Харків: Видавнича група «Основа»: «Тріада+», 2007. 112 с.
2. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / за ред. І. Дівакова. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 180 с.
3. Стребна О.В., Соценко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи : методичний посібник. Харків: Видавнича група «Основа», 2005. 176 с.
4. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення / за ред. Г.О. Ярош, Н.М. Седова. Харків: Видавнича група «Основа», 2005. 240 с.
5. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект : Посібник для вчителів і студентів. Київ: СПД, 2007. 220 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИХОВАНЦІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

Ліщук Марина

*керівник «Студії образотворчого мистецтва»
Центру науково-технічної, дитячої та
юнацької творчості Рахівської міської ради
Закарпатської області*

Навколишня дійсність своєю красою, своєрідністю, неповторністю приваблює дитину і стає джерелом її творчих задумів у малюнках. Ознайомлення дітей з мистецтвом, його видами та жанрами, етапами креативного процесу (пошук, реалізація задуму, створення художнього образу) – головне завдання гуртка образотворчого мистецтва. На заняттях гуртка вихованці реалізують свій творчий потенціал, розвивають асоціативно-образне та просторове мислення, уяву, фантазію, пам'ять, художній смак, навчаються малювати, оволодівають наступними компетентностями, а саме: дізнаються про закони образотворчого мистецтва – основи композиції, кольорознавство, засоби виразності, чинники, що впливають на створення художнього образу; отримують знання про види, жанри образотворчого та інші види візуального мистецтва; опановують та вдосконалюють практичні навички образотворчої діяльності.

Образотворче мистецтво зображує не тільки зорові образи, але й розкриває духовний світ людини. Без мистецтва, без уміння перетворювати в образи свої турбування, вміння сприймати переживання інших, переживання приро-

ди – душевний світ стане порожнім і не буде тієї великої сили, що зігріває холодні розуми, робить їх теплими і людьми.

Мета гурткової діяльності: навчити кожного вихованця бачити красу, яка нас оточує і сприяти її збереженню; вдосконалити роботу у різних техніках малювання; розвинути індивідуальні творчі здібності особистості засобами образотворчого мистецтва; сприяти розвитку художнього мислення, естетичного смаку, уяви, зорового сприйняття предметів оточуючого світу.

Основною метою роботи у «Студії образотворчого мистецтва» є: допомогти вихованцям розвинути творче мислення та самовираження шляхом мистецтва, спонукати гуртківців удосконалювати свої роботи шляхом експериментування; розвивати художній смак та закріплювати навички, а також формувати художню культуру, створюючи умови для творчого розвитку вихованців засобами образотворчого мистецтва.

Найважливіше правило роботи керівника гуртка – навчити дитину опанувати основи зображувальної грамотності, познайомити їх із різними графічними та живописними техніками, а також нетрадиційними методиками малювання та використовувати їх у своїх роботах. Оскільки не всім гуртківцям дається одразу оволодіти пензлем, стараємося використовувати у нетрадиційні методи для того, щоб прогнозований результат не тільки виправдав себе і дав початок творчому розвитку гуртківців, а також додав їм позитивних емоцій. Деякі методи малювання застосовуємо в ігровій формі, оскільки кращим стимулюванням до роботи є гра.

Дитинство – важливий період життя у розвитку дитини, характерною його особливістю є прагнення до гри. Під час гри дитина реалізує свої потреби, інтереси, здійснює свої бажання; гра є важливим засобом навчання вихованця, пізнання навколишнього життя і людських взаємин. У грі діти вчать думати, працювати, творити і радіти успіхам, набувати досвіду в різних ігрових ситуаціях.

Спостерігаючи за вихованцями шестирічного віку на заняттях образотворчого мистецтва, помітили, що діти часто не можуть опанувати елементи зображувальної діяльності, бо не розуміють доцільності більшості правил і вимог. Та варто запропонувати близьку їм тему або завдання в цікавій формі – діти починають настільки емоційно реагувати на процес малювання, ніби самі беруть безпосередню участь у зображуваних подіях, а персонажі немов оживають під їхніми пензлями. Це дає змогу педагогу цілеспрямовано впливати на почуття вихованців, розвивати фантазію, уяву. Творча активність гуртківців на занятті не виникає сама по собі, її треба мотивувати, створюючи відповідну атмосферу. Найефективнішим прийомом є застосування гри, ігрових ситуацій, завдяки яким значно зростає інтерес дітей до навчання.

Метою художньо-творчої діяльності в колективі є набуття навичок плідної творчої співпраці, самовиховання, формування самооцінки й комунікативних навичок, виховання товариськості, вміння спільно долати перешкоди, а також розвиток здатності естетично сприймати навколишній світ. Колективна діяль-

ність може бути найрізноманітніша. Однією з найпростіших форм організації роботи над колективною композицією є спільно-індивідуальна діяльність. Ця форма дозволяє залучити до колективної творчої роботи всю групу вихованців: кожна дитина індивідуально виконує зображення або виріб, що на завершальному етапі стає частиною, елементом колективної композиції. Дії кожного учасника спільної праці узгоджуються на початку заняття, під час планування подальшої роботи і наприкінці заняття – на останньому етапі, коли складається й узагальнюється колективна композиція. Колективна творча робота об'єднує дітей задля виконання спільного художньо-творчого завдання, елементів, фрагментів, які виконує кожен гуртківець.

Цікавими прикладами втілення такої технології є виконання декоративних розписів для великих килимів (малюнків) у народному українському стилі, під час якої кожен створює власний фрагмент роботи. Робота в малих групах і парах дозволяє гуртківцям набути навичок, які необхідні для творчого спілкування та співпраці. Вона стимулює виконання спільного завдання командою. Художньо-творчі ідеї, які створюються в групі, допомагають учасникам бути корисними одне одному.

Сучасний темп розвитку людства диктує нові вимоги до особистості. Тому одним із головних завдань нашої педагогічної роботи є виявлення і максимальний розвиток творчого, індивідуального і духовного потенціалу шляхом нетрадиційних технік виконання, які мають важливе значення для художньо-естетичного розвитку та емоційної чутливості гуртківців, формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності, розвитку практичного вміння та вправності. Гуртківці вчатьсЯ долати сором'язливість, страх перед малюванням, проявляють свою уяву та фантазію. Це і є проявом їх неординарності, індивідуальності, талановитості та обдарованості.

Вважаємо, що на початковому етапі, творчий розвиток залежить від таких творчих якостей дитини як: спостережливість, здібність уявляти і фантазувати, здатність відчувати гумор, уміння абстрагувати. Під час занять виховуються такі якості як: наполегливість у доведенні справи до кінця, вміння зберегти в пам'яті знання, творчо застосовувати їх на практиці, використовувати місткість і гнучкість свого мислення, свідомо аналізувати і синтезувати свою роботу, критично оцінювати свою діяльність, здатність знаходити різноманітні способи розв'язання творчого завдання під час яких розкривається глибина думки і виховується відчуття прекрасного. Важливу роль у творчому розвитку дітей відіграють емоції і почуття, особливо це відноситься до їх ставлення до всього яскравого, нового, незвичайного, цікавого, насиченого живими образами. Але у розвитку творчих здібностей вихованців важливу роль відіграє саме педагог, який задає певні задачі для розвитку потенціалу дитини і застосовує спосіб для виявлення та підтримки обдарованих дітей. Діти удосконалюють себе виконанням різноманітних робіт у різних техніках образотворчого мистецтва, пробують себе в різних жанрах та видах цього мистецтва.

Основні техніки, які використовуємо у своїй роботі з дітьми є: «скетчінг», техніка яку називають «гадання на кавовій гущі» (традиційна назва – «малюнок кавою»), «кляксографія», «пуантилізм», «монотипія», «набриск», «гратаж», «намалюй малюнок другу» (образотворча гра, яка зближує гуртківців та дає 100% позитивний настрій); «робота на асоціацію» (найскладніша техніка і дійсно являє собою мозковий штурм. Оскільки, у генеруванні ідей Леонардо да Вінчі часто покладався на підсвідомість – брав аркуш паперу, закривав очі і виводив різноманітні лінії, візерунки та штрихи, а потім намагався проаналізувати побачене). Не менш цікавою є техніка, яка називається «лотерея» (цікава тим, що гуртківцям пропонується палітра кольорів, де кожен колір написаний окремо на стікері. Діти, небачучи їх, навмання обирають три кольори – один основний та два допоміжні).

Креативність і вміння творити – головні вимоги до сучасної людини, що живе у світі глобальних змін. Чим більш різноманітними будуть умови для образотворчої діяльності – зміст, форми, методи і прийоми роботи з дітьми, а також матеріали, з якими вони працюють, – тим ефективніше будуть розвиватися дитячі художні здібності. Нетрадиційні техніки малювання – це поштовх до розвитку уяви, творчості, прояву самостійності, ініціативи, вираження індивідуальності. А найголовніше те, що вони підходять людям будь-якого віку – від одного року до 100 років.

За допомогою мозкового штурму вихованці проявляють себе у різний спосіб, вивчаючи свої можливості та своє креативне бачення. На думку Айзенка, «креативність» пов'язана з творчими досягненнями шляхом осягнення її особистістю, оскільки саме вона є механізмом реалізації творчих здібностей у творчій діяльності, адже творча дитина – це особистість, у якої завжди проявляється внутрішня потреба творити. Під феноменом креативності розуміється здатність особистості до варіативності, гнучкості інноваційно-розумової діяльності, що дає можливість регулювати процеси творчої діяльності; вона не є вродженою рисою характеру дитини, проте формується завдяки відповідним умовам навчання та виховання.

Плануючи та організовуючи заняття, керівник гуртка ставить перед собою мету добирати потрібний матеріал, створити відповідне середовище, де гуртківці будуть мати змогу проявити себе творчо, нестандартно, будуть почуватися дослідниками, завжди готовими до пригод та експериментів, відкриваючи для себе можливості, які в окремих випадках стають несподіваними. Під час виконання таких робіт, діти настільки захоплюються і занурюються в процес творення, що часом важко перейти на інше завдання бо хочеться продовжувати одну тематику. Завжди направляємо увагу вихованців на незвичайних способах малювання тому, що ці техніки дають змогу бачити щось нове, вміти розпізнавати знаки та образи. Нетрадиційні техніки малювання дають змогу тренувати пам'ять та зорове сприйняття, проявляють самостійність, адже використовуючи ці техніки малювати можна чим завгодно і як завгодно. Різні

матеріали ставлять нові завдання і змушують весь час щось придумувати, фантазувати. А із каракуль, в кінцевому результаті, однозначно вимальовується якийсь знайомий силует або форма.

Досвід роботи свідчить, що малювання незвичайними та оригінальними техніками дозволяє дітям відчувати незабутні позитивні емоції. А якщо спробувати малювати так як хочеться, як відчуваєш, бачиш це ти, заплющивши очі, то одразу ж поринаєш у свій чарівний світ, в якому все має значення і оживає. На занятті народжуються несподівані роботи образотворчого мистецтва, незвичайні малюнки, які згодом перетворюються у щось чудове, небачене, незвичне. Нетрадиційні техніки дають орієнтир, не на кінцевий результат, а на захопливий процес і результат завжди виходить хороший, бо дитина в роботі проявляє свою індивідуальність та формує ряд своїх можливостей.

На нашу думку, чим більш різноманітними будуть умови для образотворчої діяльності, тим ефективніше будуть розвиватися дитячі художні здібності. Знаходячись у постійному творчому пошуку намагаємось своїм прикладом надихати гуртківців і спонукати їх до активної творчої діяльності, працюючи над якістю технік виконання малюнків. Сприяючи розвитку художньо-творчих здібностей своїх вихованців, керівник гуртка не може задовольнятися тим, що просто заохочує природну творчість дітей – вона повинна бути перетворена у їх власну художню творчість, що відповідає вже їх закономірностям і самого мистецтва в цілому. Дитина має навчитися виражати свої почуття та емоції живописом.

Отже, ставлячи перед собою і вихованцями певну мету необхідно постійно враховувати дві головні умови розвитку художньо-творчих здібностей вихованців, а саме: існування на даний момент її розвинутих засобів художньої діяльності; володіння дитиною її власним життєвим досвідом, ураховуючи ступінь її переживань та почуттів. Лише у випадку, коли враховані ці два фактори, можливо досягнути успіху, оскільки діти неохоче роблять те, що їх примушують, і навпаки те, до чого педагог серйозно і зацікавлено ставиться.

Отже, досвід роботи керівника гуртка доводить, що в своїй діяльності потрібно використовувати ті методики навчання, які дають високий результат. У процесі навчання образотворчому мистецтві керівник гуртка завжди дотримується однієї із основних цілей розвитку – стійкого інтересу вихованців. Стимулом інтересу до знань є творчі виставки робіт гуртківців, де проглядається творче зростання дітей. На цих виставках можна спостерігати динаміку в часі вдосконалення, вміння, майстерності здобувачів освіти. Важливим фактором є бажання дітей підготувати власні роботи на виставку. Завдяки інтересу поглиблюються і закріплюються знання, являються прагнення до самостійної власної роботи. Розкрити творчі можливості дитини допомагає, насамперед індивідуальний підхід до неї, суть якого полягає в тому, що педагог підкреслює кожен позитивний результат, який надихає дитину до перемоги.

Список використаної літератури:

1. Вахрамєєва Г.І. Методика викладання образотворчого мистецтва: програма навчальної дисципліни. Навчально-методичне видання. Луцьк. Видавництво: Поліграфічний центр «Друк Формат» ФОП Покора І. О. 2017. 40 с.
2. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 296 с.
3. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття / ІПСМ АМУ; Ред.-упоряд. О. О. Авраменко; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), О. О. Авраменко, В. Я. Даниленко та ін.: у 2 кн. К.: Інтертехнологія, 2006. Кн. 1. 544 с.: іл.
4. Українське образотворче мистецтво: імена, життєписи, твори ХІ – ХХІ ст. / І. В. Голод, І. В. Козак, Я. О. Кравченко та ін. Х. : Факт, 2013. 720 с.

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ РОБОТИ НА ГУРТКОВИХ ЗАНЯТТЯХ

Маринченко Людмила

*керівник гуртків-методист
Еколого-натуралістичного центру учнівської молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської області*

Прискорення темпу життя, великий обсяг знань, що впливає на сучасну людину, потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для цього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методик навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються інтерактивні методи. Ця затребуваність пояснюється тим, що таке навчання спрямоване на підвищення пізнавальної активності вихованців, посилення діяльнісного підходу в навчанні й реалізацію спільної діяльності, націленої на усвідомлення освітньої інформації з отримання нових знань особисто кожним вихованцем в оптимальному тільки для нього режимі.

Проблема використання таких методик у закладах освіти розглядалася у працях відомих вітчизняних дослідників А. Вербицького, Н. Софій, В. Кузьменка, В. Петровича, Л. Пироженка, В. Сидорова, А. Смолкіна, закордонних вчених Б. Айсмонтаса, Б. Бадмаєва та інших науковців. У низці сучасних досліджень розроблено теоретичні засади інтерактивних методів навчання, однак фактично відсутні розробки педагогів-практиків, які або ще проходять апробацію, або взагалі невідомі широкому загалу.

Екологічна освіта і виховання дітей та підлітків на сучасному етапі – невід’ємна частина всієї системи освіти. Свідоме і бережливе ставлення кожної людини до природи можливе тільки при наявності екологічної культури, широких екологічних знань, які повинні формуватись, починаючи з дитинства. Знання екологічних норм, закономірностей розвитку природи, знайомства з загадковим світом тварин, рослин, з особливостями їх поведінки, проблемами, які виникають в їх житті, дуже часто з вини людини, дадуть можливість кожному відчути особисту відповідальність за майбутнє природи.

Основні завдання еколого-натуралістичного напрямку виховної роботи передбачають:

- здобуття знань щодо принципів сталого розвитку, зокрема з питань здорового способу життя, прав людини, збереження довкілля, цінностей громадянського суспільства, життя й діяльність людини в такому суспільстві;
- вміння системно застосовувати екологічні знання і надпредметні вміння для самостійної і колективної діяльності при вирішенні соціально значущих завдань щодо розв’язання екологічних проблем відповідно до ідей сталого розвитку;
- розвиток екологічного мислення, творчого потенціалу, творчих здібностей, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;
- вміння переносити знання в нову життєву ситуацію та застосовувати їх;
- формування екологічних цінностей, відповідальне ставлення до своїх громадянських прав і обов’язків, формування громадянської відповідальності;
- потреби у професійному самовизначенні, самоосвіті та саморозвитку, готовності до неперервної освіти.

Відвідуючи гуртки еколого-натуралістичного профілю діти та підлітки глибше оволодівають основами наук, які вивчають у школі, поповнюють та розширюють свої знання про природу, її багатства, ознайомлюються з різними галузями сільськогосподарського виробництва, різноманітними професіями, ведуть науково-дослідну роботу. Метою діяльності гуртків та творчих об’єднань еколого-натуралістичного напрямку є формування, розвиток та засвоєння системи знань з природознавства, країнознавства, основ біології, зоології, екології та опанування практичними вміннями та навичками. А також залучення вихованців до природоохоронної діяльності, догляду за рослинами, тваринами, формування оцінних суджень про роль природи у житті людини, виховання гуманного та відповідального ставлення до живої природи, формування екологічної культури вихованців, активізація пізнавальної активності та розвиток творчих здібностей вихованців.

Провідною метою діяльності гуртків та творчих об’єднань еколого-натуралістичного напрямку є поглиблення, систематизація та удосконалення знань, практичних умінь та навичок з природничих дисциплін, створення середовища для саморозвитку, самореалізації, соціалізації та професійного самовизначення вихованців. Кожен керівник гуртків шукає свій освітній шлях, застосовуючи різноманітні методи, вивчаючи новітній досвід колег, а життя диктує поєднан-

ня методів, удосконалення професійної майстерності, при яких гурткове заняття є найбільш ефективним.

Оптимальне використання методів, прийомів і форм діяльності гуртківців сприяє активізації їхньої пізнавальної діяльності. Діти стають більш активними, комунікабельними, не бояться висловлювати свої думки. Суть інтерактивного навчання полягає в залученні до процесу пізнання, організації освітнього процесу вихованців, очікування результату, де кожен робить індивідуальний внесок, обмінюється знаннями, ідеями, способами діяльності.

Дослідження, проведені вченими Національного тренінгового центру (штат Меріленд, США) доводять, що інтерактивне навчання здобувачів освіти дає змогу збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю.

Керівник гуртка впроваджує ігрові технології, екологічні ігри «Біологічна естафета», «Хто зайвий», «Дерева, кущі», «Ми все знаємо», «Впізнай за описом» тощо. У своїй практиці використовуємо інтерактивні методи «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Коло ідей», «Займи позицію», «Зміни позицію», «Асоціативний куш», «Дерево рішень», «Аналіз ситуації», «Так, ні». Цікаві природничі задачі: біологія + міфологія, біологія + історія, біологія + географія; біологічні загадки, розваги (головоломки, ребуси, кросворди); пантоміма.

Гуртківці люблять інтелектуальні ігри: «Ерудит», «Ботанічні жмурки»; вікторини, які складаються із запитань та відповідей до теми заняття з різних галузей знань (наприклад, «Птахи і література», «Птахи й історія», «Птахи й географія», «Птахи й суспільство», «Птахи й образотворче мистецтво», «Птахи і музика»).

Метод релаксації (рухливі вправи, фізкультхвилинки, прослуховування спокійної музики) використовується для відпочинку вихованців на занятті («Дерево», «Глибоке дихання», «Птах, що розправляє крила», «Роздувається куля», «Емоційний ланцюжок», «Віночок побажань», «Мурашник», «Ураган для тих...», «Австралійський дощ»). Особливо важливим є використання методів розвиваючих пізнавальну активність дітей, саме тому на заняттях гуртка доцільне використання експериментальної діяльності. Спостереження за біологічним об'єктом, явищем, процесом, розвиває творчу, пізнавальну активність дітей, а вміння охарактеризувати біологічне явище підвищує загальний рівень знань, розвиває логічне мислення.

Екологічні знання, здобуті у гуртку, емоційно забарвлені радістю від спілкування з природою, єднання з нею, любов'ю до рідної землі, прагненням глибше пізнати природу, відчуттям відповідальності перед нею. Основними методами вивчення природи є:

- спостереження, що дає можливість описати природні явища;
- порівняння, яке дає можливість знайти закономірності загальні для різних явищ;
- експеримент (дослід), коли дослідник штучно створює ситуацію, яка допомагає вивчити властивості біологічних об'єктів.

Спостереження організовують під час екскурсій, які дають можливість ознайомлювати дітей з життям рослин, тварин у природних умовах і з'ясувати їх взаємозв'язки з навколишнім середовищем. Діти здобувають наочні знання в природних умовах, отримують багатий матеріал для спостережень, сприймають явища в цілості, накопичують багатий матеріал для наступної роботи. Екскурсії також позитивно впливають на емоційну сферу вихованців. Під час екскурсії створюються реальні можливості для формування у дітей почуття єдності з природою, усвідомлення себе її частиною, формування почуття відповідальності за те, що відбувається навколо нас і наслідки наших дій у природному середовищі.

Отже, оптимальне використання активних та інтерактивних форм і методів сприяє активізації пізнавальної діяльності вихованців. Діти стають більш активними, комунікабельними, не бояться висловлювати свої думки. Використання активних та інтерактивних методів дозволяє активізувати розумову та пізнавальну діяльність юннатів, підвищити інтерес до екологічних знань, виховання любові до рідного краю, рідної країни.

Список використаної літератури:

1. Гавриш Н. Інтегровані заняття; методика проведення. Київ.: Шкільний світ, 2007. 128с.
2. Грущинська І.В. Сторінками Червоної книги України. Зникаючі рослини. Довідник учня. Київ.: Освіта, 2004. 150 с.
3. Лях О.В. Розвиток творчих здібностей учнів та залучення їх до науково-дослідницької роботи. Біологія. 2015. №3. С.10-19.
4. Мороз І.В. Грицай Н.Б. Позакласна робота з біології. Тернопіль. Навчальна книга «Богдан». 2008. 272 с.
5. Основи еколого-натуралістичної освіти: Науково-методичний посібник. Київ. 2005. 490 с.

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАНЦІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ СТУДІЇ

Матящук Ольга,

*керівник гуртків-методист комп'ютерної студії
Комунальний заклад «Будинок дитячої та юнацької творчості»
Березнівської міської ради, Рівненської області*

Позашкільна освіта є потужним, цілеспрямованим та ефективним джерелом розвитку особистості. Вона спрямована на оволодіння дітьми та учнівською

молоддю вміннями та навичками творчої діяльності, забезпечує застосування знань на практиці, сприяє забезпеченню потреб особистості в самореалізації, соціалізації, включенню в суспільні відносини. Освітній процес – це цілісна педагогічна система, і коректне управління нею вимагає системного підходу, однак необхідно пам'ятати, що процес утворення – це не сума або набір якихось послідовних елементів, а цілеспрямована освітня діяльність, і що він не тільки управляється «із зовні», а й може «самокеруватися зсередини».

Поняття «менеджмент» в педагогічній науці почали використовувати відносно недавно. Менеджмент – це вміння реалізовувати визначені завдання, використовуючи працю, інтелект та мотиви поведінки людей. Однак, вітчизняні дослідники поняття «управління» визначають його, як функцію, вид діяльності. Менеджмент – це галузь знань, яка допомагає здійснювати функцію управління; стиль спілкування з людьми, майстерність вибудовування відносин, особливі вміння та адміністративні навички.

В останні роки розвитку і викладанню Інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) приділяється значна увага, тому цілком природно, що позашкільна освіта має рухатись на крок уперед, забезпечуючи поглиблене вивчення вихованцями сучасних інформаційних технологій. З метою виховання комунікабельного, креативного, впевненого випускника, який володіє комп'ютерними технологіями, прагне успіху та вміє самостійно будувати траєкторію індивідуального розвитку, необхідно створювати нові педагогічні технології та актуалізувати вже відомі.

Аналіз сучасних наукових досліджень з проблеми педагогічного менеджменту, дає підстави стверджувати, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання в комп'ютерній студії забезпечує розвиток і формування інформаційно-комунікаційних здібностей вихованців. Освітньо-виховна робота у студії спрямована на залучення вихованців для ознайомлення з основними напрямками професій інформаційних та комунікаційних технологій, а саме участь у конкурсі юних користувачів персонального комп'ютера; районному та обласному етапі конкурсу з інформаційних технологій; районному та обласному етапі конкурсу з комп'ютерної графіки; представлення кращих робіт у масових засобах інформації; висвітлення результативності роботи в періодичних виданнях, на сайті закладу позашкільної освіти та інших засобах масової інформації.

Практична значущість роботи педагога-менеджера полягає в створенні системи виховання творчої особистості здобувача освіти, який володіє комп'ютерними технологіями, здатний розв'язувати життєві та професійні завдання в сучасному інформаційному суспільстві, спрямований на розвиток творчого мислення вихованців, формування їх освітньо-інформаційних, інтелектуальних, спеціальних умінь, мотивації до пізнання та вдосконалення, узагальнення й систематизації знань, умінь і навичок, здобутих на заняттях комп'ютерної студії.

Сучасні інноваційні методи навчання базуються на інформаційних технологіях подачі матеріалу, контролю знань, організації самостійної роботи. Використання в процесі навчання можливостей Інформаційно-комунікаційних технологій активізує пізнавальну діяльність вихованців, раціонально організовує освітній процес, підвищує ефективність занять, обсяг виконаної роботи, забезпечує науковість, формує навички пошукової діяльності, доступ до електронних бібліотек, довідкових систем, освітніх сайтів, змінює форми й методи організації позанавчальної життєдіяльності вихованців та організації дозвілля.

Головною метою діяльності керівника комп'ютерної студії, педагога-менеджера вважаємо розвиток життєво компетентної, творчої особистості, здатної до саморозвитку і самовдосконалення, створення умов для самореалізації вихованців, виховання інформаційної та комунікативної культури дітей, формування особистості, здатної адаптуватися до сучасних умов, адже заняття в комп'ютерній студії є підготовкою вихованця до творчої життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Впровадження Інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній процес дозволяє педагогу-менеджеру організовувати різні форми освітньо-пізнавальної діяльності, спрямовувати активну і цілеспрямовану самостійну роботу здобувачів освіти. Комп'ютер сприяє розвитку розумових здібностей, творчого нестандартного мислення в розв'язанні завдань, підвищує інтерес до навчання, набуття знань та умінь; розкриває привабливі сторони різних галузей науки, а навчання гуртківця стає цікавішим і змістовнішим. Мотивацією для відвідування дітьми студії є бажання займатися улюбленою справою в позаурочний час, можливість спілкуватися з однолітками, отримувати знання і практичні навички з обраного виду пізнавально-творчої діяльності.

Освітньо-пізнавальна робота в студії спрямована на розвиток творчих здібностей вихованців, набуття та вдосконалення майстерності в обраному виді освітньо-творчої діяльності, оскільки заняття в комп'ютерній студії відвідують діти різних соціальних категорій.

Важливим завданням керівника гуртка є превентивне виховання дітей, залучення «ігроманів» до пізнавально-творчої діяльності. Як же вдало поєднати комп'ютер зі змістом, формами та методами навчання, які вже є в сучасній позашкільній освіті? Саме з цією метою практикуємо різноманітні способи застосування засобів Інформаційно-комунікаційних технологій і педагогічного менеджменту в освітньому процесі, що передбачає: розробку ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту; моделювання процесів і явищ; забезпечення дистанційної форми навчання; проведення інтерактивних освітніх телеконференцій; створення і підтримка сайтів закладів позашкільної освіти, презентацій навчального матеріалу; здійснення проектною і дослідницькою діяльності вихованців.

На кожному занятті активізуючи зорову, слухову та рухову види пам'яті використовуємо навчальні програми, які містять ігрові елементи, що розви-

вають уважність або реакцію. Особливо ефективно ці методи впливають на дітей молодшого шкільного віку. Сучасні комп'ютерні технології дозволяють використовувати відео фрагменти, анімацію із зупинками, коментарем; багаторазове повторення різноманітних інтелектуальних процедур; автоматизувати контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень дітей; зацікавити дітей, дати можливість самостійно творити, а це приводить до захоплення цим видом діяльності, а в подальшому до глибоких і свідомих знань.

Основними формами проведення занять у студії є: колективна (робота з усім складом гуртка): лекція, бесіда, диспут, екскурсія ; групова (практична робота, моделювання, постановка експерименту, ділова гра, змагання); індивідуальна (робота з кожним вихованцем окремо).

Освітній процес організований у вигляді розробки і реалізації кожним вихованцем творчих мініпроектів: створення публікацій, навчальних презентацій, веб-сторінок, електронних підручників тощо. Вихованцям цікаво впроваджувати Інформаційно-комунікаційні технології в практичній діяльності, використовуючи відео-аудіо та фототехніку, працювати в Інтернеті, створювати необхідні для навчання програмні продукти, використовуючи різноманітні програмні засоби. На заняттях застосовуємо традиційні методи (бесіда, розповідь педагога, пояснення, самостійне вивчення матеріалу), що доповнюються показом таблиць, плакатів іншої наочності та поєднуються з новими формами організації навчальної діяльності гуртківців (проектні методи, робота в групах та з партнерами тощо).

Заняття має таку структуру: актуалізація опорних знань; формування нових понять; застосування знань та формування вмінь. Зрозуміло, що педагогу важко тільки за допомогою комп'ютера розвивати творчі здібності вихованців, тому на другому етапі найчастіше використовуються традиційні вербальні методи, які можуть доповнюватися малюнками, моделями, анімаціями з допомогою комп'ютера. А ось на першому та третьому етапах сучасні комп'ютерні технології є дуже доцільними, як засіб організації навчання дітей, що дозволяє автоматизувати контроль та оцінювання рівня навчальних досягнень дітей.

Характерною особливістю модернізації сучасного суспільства є його глобальна інформатизація, що зумовила використання нових інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життя, а зміни в розвитку програмно-технічних засобів створення, збереження й оброблення інформації у світі визначили нові орієнтири сучасного педагога-менеджера. Переваги використання Інформаційно-комунікаційних технологій полягає в динамічності, можливості вносити зміни в процес навчання конкретного вихованця. Мультимедійні засоби надають нові можливості в організації освітнього процесу керівнику гуртка, а вихованцю – у виявленні й розвитку його творчих здібностей, вихованні вміння самостійно виконувати завдання, адже формування у здобувача освіти мотиваційної сфери означає виробити в нього певну систему цінностей, розкрити індивідуальну суть навчання, усвідомлення, що навчання допомагає йому визначити своє місце у житті.

Отже, використання Інформаційно-комунікаційних технологій є корисною та плідною навчальною технологією, завдяки притаманній їй інтерактивності, гнучкості й інтеграції різноманітних типів навчальної інформації, а також можливості врахування індивідуальних особливостей гуртківців та сприяння підвищенню їх мотивації. Ці засоби навчання є перспективним і високоефективним інструментом, що дозволяє надавати інформацію в більшому обсязі, ніж традиційні джерела інформації в тій послідовності, що відповідає логіці пізнання. Завдяки цій технології можна покращити і піднести процес навчання та виховання у закладі позашкільної освіти на якісно новий рівень.

Список використаної літератури:

1. Гаврилюк В. Ю. Створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища сучасного позашкільного навчального закладу : методичний посібник. Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 48 с.
2. Гуревич Р. С. Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник /за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : ТОВ «Планер», 2012. 348с.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Закон України «Про позашкільну освіту» від 18.03.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
6. Луначек В. Е.. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. 2-е вид., випр. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. 512с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЮННАТІВ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Мельник Оксана,

*керівник гуртків-методист,
Еколого-натуралістичний центр учнівської молоді
Виноградівської міської ради Закарпатської області*

*«Дитина від своєї природи – допитливий дослідник, відкривач світу...
Слід дитину спонукати до самостійної пізнавальної діяльності, формуючи
з малих літ допитливість, прагнення до навчання,
яке має бути радісною працею».*
В. О. Сухомлинський

На сучасному етапі реформування освіти в Україні особливої актуальності набувають питання формування компетентностей здобувачів освіти у різних ланках освітнього процесу. Компетентнісне навчання спрямоване на роботу з інформацією та опанування учнями компетентностей, умінь і навичок, які допомагають їм бути успішними, конкурентними та цінними на ринку праці.

Компетентнісне навчання – це про динамічне поєднання знань, умінь та цінностей. Лише в комплексі це дає результат. Знання в цьому випадку – не самоціль, а радше засіб формування умінь, адже недостатньо просто засвоїти окремі знання й уміння, важливо навчитись їх застосовувати у типових і нестандартних, нових для дитини ситуаціях. Це дає змогу сформувати ціннісне ставлення до цих знань, навчитись адаптуватись та шукати шляхи ухвалення рішень у різноманітних ситуаціях.

На думку М. Рудь, поняття «компетентність», це – «особистісна характеристика людини, яка повноцінно реалізує себе у житті, володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, досвідом та культурою» (Рудь, 2006).

Актуальність застосування компетентнісного підходу в освіті, зокрема позашкільній, визначається потребою формування компетентностей особистості, її сучасного світогляду, розвитку творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації. Вважаємо, що заклади освіти мають готувати не лише носія знань, а й творчу особистість, яка здатна використовувати здобуті знання для конкурентоспроможної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, тобто формувати компетентну особистість.

Компетентнісний підхід у позашкільній освіті, на думку О. Овчарук, ґрунтується на поєднанні теорії і практики. Реалізація компетентнісного підходу передбачає посилення практичної спрямованості освіти, формування в підростаючого покоління компетентностей, які допоможуть йому повноцінно самореалізувати-

ся (Овчарук, 2004). Сьогодення вимагає навчити дітей працювати в команді, прогнозувати, пояснювати, аналізувати та узагальнювати результати дослідження. Мотивація дослідницької діяльності гуртківців забезпечується створенням ситуацій практичного та інтелектуального завдання під час гурткових занять, актуалізацією потреби у нових знаннях, розширенні кола інтересів дітей, повідомленні їм знань про дослідницьку діяльність та її значення для людини.

Дослідницька робота може стати першою творчою працею обдарованого вихованця, запорукою його успішної професійної діяльності в майбутньому. Окреслюючи перспективи відзначаємо, що назріла потреба запровадження компетентнісного підходу в сучасній освіті підсилює актуальність подальших теоретичних розробок проблеми компетентностей, осмислення їхньої структури, змісту, ролі в навчанні та вихованні.

Проблемі формування компетентностей у вихованців присвячені дослідження І. Бега, Н. Бібік, А. Богуш, Л. Ващенко, В. Вербицького, О. Савченко, М. Рудь та інших. Ними були зроблені дослідження, що сформовані та закріплені компетентності у здобувачів освіти дозволяють особистості успішно адаптуватися в соціумі. Деякі аспекти застосування дослідницьких методів навчання висвітлено у працях українських науковців (Л. Задорожної, О. Овчарук, Л. Савлущинської та ін.), у яких приділено увагу питанням формулювання проблемних завдань і методиці проведення занять з використанням дослідницьких методів навчання.

На думку Г. Задніпряного, Л. Ромась у процесі науково-дослідницької діяльності створюються умови для формування дослідницьких компетентностей гуртківців, які охоплюють не лише відповідні знання та елементарні дослідницькі вміння, а й внутрішню потребу дітей у дослідництві, оскільки наукове дослідження – особлива форма процесу пізнання, систематичне й цілеспрямоване вивчення об'єктів, у якому використовують засоби і методи науки і яке завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт (Задніпряний, Ромась, 2013).

Проблема виховання компетентної особистості, здатної до самореалізації, яка володіє навичками саморозвитку і самовдосконалення, свідомої людини, здатної зберігати природу, раціонально використовувати її ресурси, стоїть сьогодні перед закладом позашкільної освіти.

Науково-дослідницька діяльність – це навчання вихованців основам дослідницької роботи, прищеплення їм творчих навичок виконання наукових досліджень під керівництвом педагогів. Правильно організована і спланована науково-дослідницька діяльність у процесі навчання гуртківців виконує ряд функцій: освітню; організаційно-орієнтаційну; мотиваційну; розвивальну; виховничу. Серед завдань можна виділити такі:

- визначення та надання молоді права вибору форм участі в науково-дослідній роботі; оволодіння системою понять, суджень і умовиводів у області професії, що базуються на знаннях, уміннях, навичках і досвіді діяльності;
- оволодіння методами аналізу, порівняння, класифікації, систематизації та узагальнення; розвиток умінь нестандартно мислити, тобто знаходити

безліч різних варіантів вирішення дослідницьких завдань при одних і тих же умовах, відшукувати несуперечливі рішення суперечливих ситуацій і застосувати знання на практиці;

- вироблення вміння реалізації технології наукового дослідження, вміння організувати і ставити експеримент, оформляти й оцінювати результати наукових досліджень; вироблення навичок бібліографічної, самостійної роботи з книгою та іншими, більш сучасними джерелами інформації;

- виховання почуття відповідальності за наукову повноцінність дослідження, її достовірність, змістовність і практичну корисність; установлення тісних зв'язків інтересів дослідників з науково-освітнім напрямом, зміцнення творчих контактів із педагогом у процесі навчання.

Форми проведення науково-дослідницької діяльності у закладах поза-шкільної освіти різноманітні і досить поширені. Умовно форми проведення науково-дослідницької діяльності можна згрупувати таким чином:

- діяльність, яка доповнює навчальний процес (наукові проєкти): участь у роботі гуртків, семінарів та дослідницьких лабораторій;

- підготовка рефератів і повідомлень за темами, винесених для самостійного вивчення; участь у конференціях, конкурсах та олімпіадах; підготовка публікацій за результатами науково-дослідної діяльності;

До біологічних експериментів та досліджень залучаються вихованці, які займаються біологією, цікавляться проблемами екології; прагнуть до самостійної роботи з науковою літературою, проведення фенологічних спостережень, морфологічного аналізу рослин, статистичної обробки результатів досліджень. Проведення дослідів забезпечує наукову достовірність навчального матеріалу, розвиває сутність явищ, процесів у їх зв'язку і розвитку, сприяє формуванню переконань у можливості пізнання світу.

Методологічною основою розвитку дослідницької культури вихованців гуртка юннатів, на думку К. Задорожного, С. Шамрай, є особистісно-орієнтоване навчання, головним принципом якого є визначення любові до природи, індивідуальні особливості дитини, її відношення до навколишнього живого світу, створення необхідних і достатніх умов для її розвитку (Задорожний, Шамрай, 2007).

В. Шейко, Н. Кушнарєнко вважають, що важливо забезпечувати цілеспрямованість і систематичність процесу розвитку дослідницьких умінь гуртківців. Істотну роль у цьому відіграє технологія організації дослідництва, згідно з якою проводяться дослідні заняття із застосуванням ігрових, дослідницьких, проблемних та евристичних методів навчання. Організуючи дослідницьку діяльність, формуються необхідні дослідницькі риси у вихованців – зацікавленість, допитливість, комунікативні вміння, спостережливість, відповідальність, адже певний рівень дослідницьких компетентностей формується в процесі гурткової роботи за умови використання керівником гуртків різних видів дослідницьких завдань, проведення практичних та лабораторних робіт (Шейко, Кушнарєнко, 2002).

Дослідницька робота покращує якість знань здобувачів освіти, формує світогляд, розвиває творчі здібності, ініціативу. Юннати-дослідники краще засвоюють навчальний матеріал оперуючи фактами власних досліджень і спостережень за рослинами й тваринами. Креативність та компетентнісний підхід гуртківців до пошуку тем, наукові підходи до їх дослідження, написання наукових робіт, їх захист – важлива складова освітнього процесу в закладі позашкільної освіти.

Отже, беручи участь у дослідницькій роботі у вихованців формуються життєві якості людини, як майбутнього громадянина, впевненого у своїх силах, здатного боротися з труднощами, вирішувати нетипові завдання та виходити з різних нестандартних ситуацій з якнайменшими втратами, планувати та обирати свій життєвий шлях. Вони одержують уміння не тільки оперувати здобутими знаннями, а й вчаться працювати колективно, розуміти один одного, у них виробляється здатність бути організованими, відповідальними, правильно організовувати роботу інших.

Список використаної літератури:

1. Бугай О. В., Кириченко В. Т. Залучення школярів до науково-дослідницької роботи з біології. Робота з обдарованими учнями. Х.: Видавнича група «Основа», 2006. 64с.
2. Дослідження як технологія навчання. Біологія. Шкільний світ. 2006. №15. С.19 –20.
3. Дослідницька робота школярів з біології: навчально-методичний посібник /За заг. ред. к.б.н. С. М. Панченко, Л. В. Тихенко. Суми: Університет книга, 2008. С. 61-67.
4. Задніпрняний Г. О. Науково-дослідній роботі – належну увагу. Біологія. 2007. № 29. С. 3-8.
5. Задорожний К. М., Шамрай С. М. Біологічні експерименти у школі. – Х.: Видавнича група «Основа», 2003. 96с. (Серія «Бібліотека журналу «Біологія», вип. 12).
6. Інноваційні технології в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк. К.: Шкільний світ, 2008. 112 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [під заг. ред. О.В.Овчарук]. К.: «К.І.С.», 2004. 112с.
8. Науково-дослідницька діяльність: традиційні напрямки та сучасні пріоритети : реком. Бібліограф. покажч. / Харків. нац. пед. Ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека; уклад. : Неудачина Т. І.; відп. ред. Коробкіна О. Г. Харків : ХНПУ, 2019. 60 с.
9. Осадча О.М. Компетентнісний підхід у формуванні навичок науково-дослідної роботи учнів на уроках біології та в позаурочний час у сучасному навчальному закладі освіти. Біологія. Науково-методичний журнал. 2017. № 19-21. С.49-53.

10. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті. *Вісник Львівського ун-ту*. Серія: Педагогіка. 2006. Вип. 21, ч. I. С. 73–82.

11. Трубачева С., Кравчук О. Досвід дослідної діяльності – основа формування предметних природознавчих компетентностей учнів // *Біологія і хімія в школі*. – 2006. – № 1. – С. 16 – 17.

12. Ромась Л. Науково-дослідницька діяльність у початкових класах. *Початкова освіта*. 2013. №15. С. 2-11

13. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: Знання Прес, 2002. 147 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ ВИХОВАНЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО НАПРЯМУ

Мельничук Наталія,

керівник гуртків

*Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості
Рахівської міської ради Закарпатської області*

*Творчість дітей – глибока своєрідна сфера їхнього життя,
самовираження і самоутвердження, в якому яскраво виявляється
індивідуальна самобутність кожної дитини. Цю самобутність
не можливо охопити якимись правилами, єдиними і обов'язковими для всіх
В. Сухомлинський*

Сучасний етап розвитку суспільства, утвердження позашкільної освіти як складової структури освіти України зумовили переосмислення її місця і ролі, визначення основних засад підвищення якості. Позашкільна освіта є цілеспрямованим процесом оволодіння систематизованими знаннями про культуру, природу, людину, суспільство, вона забезпечує застосування знань на практиці, опанування вміннями та навичками творчої діяльності.

Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту» і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні. Майбутнє кожної нації – обдаровані діти, особистості, які зможуть творчо ставитися до праці, самостійно знаходити вирішення нагальних проблем.

Позашкільна діяльність дитини охоплює весь освітній процес у позакласний час і спрямована на забезпечення потреб особистості у творчій самостій-

ній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і підлітків у професійному самовизначенні відповідно до їх здібностей, адже допомогти дитині визначити свої здібності, розвинути їх можуть батьки та педагоги позашкільної освіти.

Гурткова робота декоративно-ужиткового напрямку розвиває естетичні та художні смаки учнів, поглиблює їх знання, розвиває їх творчі здібності, виховує почуття краси. Добре спланована гурткова робота аж ніяк не перевантажує учнів. Навпаки, вона значно полегшує сприйняття та засвоєння матеріалу на заняттях, допомагає вихованцям працювати за покликанням, нерозривно пов'язана з освітнім процесом, що здійснюється на заняттях і ґрунтується на знаннях і навичках, набутих гуртківцями на попередніх заняттях. Характерною особливістю гурткової роботи є те, що вона хоч і регламентується обов'язковими програмами, але педагоги мають можливість адаптувати їх, що надає гнучкості і дозволяє краще враховувати прагнення кожної дитини. Її цінність полягає в тому, що вона, в деякій мірі, вирішує проблему організації вільного часу вихованців, задовольняє їх різноманітні інтереси, активізує пізнавальну діяльність тощо.

У сучасному світі гостро стоїть проблема творчого розвитку особистості. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема. Посилюється увага до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх уже в ранньому віці. Творчість – це спосіб самовираження, самореалізації власних знань та вмій, це завжди творення, тобто побудова нового та оригінального, нестандартне бачення в звичайному. Важливим фактором у розвитку творчих здібностей є самостійність.

Самостійність – це здатність самому ставити свої цілі і досягати їх, здатність вирішувати проблеми власними силами. Самостійність – якість, яка необхідна будь-якому фахівцю в різних сферах діяльності. Немає жодної професії, де самостійність не використовується в тій чи іншій мірі. Самостійність у здобутті знань передбачає оволодіння складними вміннями і навичками, бачити сенс та мету роботи. Дуже важливо заохочувати в дитині самостійність з ранніх років життя, привчати її до виконання завдання в парі, а не замість дитини. Даючи дитині творче завдання, яке вона здійснює самостійно, на основі попередньо отриманих знань та вмій, не допускається пригнічення прояву творчої самостійності зайвою опікою, виправлення дорослим на очах дітей результатів їх праці недостатньої якості, що принижує гідність дитини.

В основі творчості лежить, як правило, трудова діяльність людини. Праця – єдиний засіб перетворення людини в творчу особистість. Процес творчості поєднує традиційні і новаторські ідеї, які виникають тоді, коли дитина відчуває потребу щось створити, вдосконалити чи змінити виріб. Творчі здібності – це вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, у відкритті чогось нового.

Основне завдання розвитку творчої самостійності є виховання особистості, яка зможе самостійно мислити, мати власну думку, відчувати відповідаль-

ність за свою справу. Основою розвитку та формування творчої самостійності є підтримка інтересу до неї. Цьому сприяють ті емоції, переживання, які вихованець відчуває в процесі самостійної творчої діяльності. Дуже важливі і необхідні заохочення та об'єктивна оцінка їх творчої діяльності, адже варто поступово привчати гуртківців самих оцінювати, порівнювати свої досягнення в творчій роботі й за власною ініціативою виправляти недоліки своєї роботи.

Незважаючи на те, що проблема розвитку творчого потенціалу вихованців досліджується давно, багато питань залишається ще не вирішеними. Як і раніше, в закладах позашкільної освіти, більшість навчального часу відводиться теоретичній, не творчій діяльності вихованців, тому актуальним і на сьогодні є використання в практиці роботи технології формування творчої самостійності вихованців.

Для того, щоб досягти кращих результатів вихованцю потрібно забезпечити сприятливі морально-психологічні умови для навчання, виховання та творчого розвитку. Розвитком творчої особистості потрібно керувати, оскільки існують чинники, що впливають на цей розвиток: умови, в яких формується дитина, середовище, що її оточує, характер її навчальної діяльності. Однією з важливих умов організації розвивального середовища є наявність організованого освітнього простору, яке б відповідало віковим потребам вихованців, їх індивідуальним уподобанням, що дають змогу виявити їх креативність, ініціативність та творчі здібності. Кращому творчому розвитку сприяє наявність достатньої кількості матеріалів, обладнання та інвентарю. Необхідно також забезпечити вихованців достатньою руховою активністю та спілкуванням.

Успіх роботи гуртка декоративно-ужиткового напрямку залежить від уміння, бажання, професійності та ініціативи його керівника. Важливу роль виконує керівник гуртка під час виконання творчого завдання, який має керувати навчальним процесом, не втручаючись в роботу вихованця особисто. Починаючи з першого заняття, керівник гуртка ставить перед собою мету виявляти індивідуальні особливості гуртківців, їх інтереси і нахили, мотиви, що привели у гурток і спонукають займатися в ньому постійно. Для стимулювання у вихованців позитивного ставлення до занять в гуртку, педагогом застосовуються різні методи і прийоми заохочення, зокрема, практичність застосування своїх виробів, іграшок чи сувенірів.

На кожному занятті керівник гуртка вибирає методичні прийоми з урахуванням знань та практичних навичок, які отримали вихованці на попередніх заняттях гуртка, тому методика роботи гуртка на початку навчального року відрізняється від тієї, яку застосовують у кінці року. Потрібно постійно підтримувати інтерес гуртківців до занять, тому керівник гуртка повинен вибрати таку форму їх проведення, щоб забезпечити умови для того, щоб кожна дитина могла реалізувати себе, свої індивідуальні здібності, схильності та інтереси. Робота керівника гуртка полягає в організації самостійної роботи гуртківців із виконання завдань та здійснення допомоги вихованцям в їх творчій роботі.

Метою роботи керівника гуртка декоративно-ужиткового напрямку є всебічний розвиток особистості, її нахилів і талантів, розвиток у вихованців умінь са-

мостійно організовувати навчальну діяльність. Основною задачею є виховання у гуртківців відповідального ставлення до праці, формування почуття колективізму, навичок самостійної творчої роботи і організаторських здібностей.

Розвиток самостійної творчої особистості вимагає від керівника гуртка декоративно-ужиткового напрямку, впровадження нових дидактико-методичних засобів, що допомагають моделювати освітній процес, керуючись поставленою метою. Особливу увагу слід звернути на інтерактивні методи навчання, метод мотивації і стимулювання навчальної діяльності, а саме: навчальні дискусії, пізнавальні ігри, ситуація успіху, ділова гра, дослідницька робота, проблемно-пошукові вправи, аналіз конкретних ситуацій тощо.

При плануванні роботи, керівник гуртка може використовувати такі форми гурткової роботи, як проведення тематичних екскурсій, підготовка, організація і проведення виставок, конкурсів, майстер-класів за участі кращих гуртківців попередніх років навчання. Для отримання кращих результатів розвитку творчої самостійності гуртківці також беруть участь в організації та проведенні масових заходів, виготовленні та поповненні наочними посібниками, схемами, таблицями, зразками готових робіт для занять.

У процесі організації навчання та розвитку творчих здібностей, важливе значення надається загальним дидактичним принципам: доступності, послідовності, систематичності, наочності, науковості, індивідуального підходу тощо. В залежності від поставленої дидактичної задачі гурткові заняття поділяють на: заняття вивчення нового матеріалу; закріплення знань, умінь та навичок; практичні заняття; узагальнювальні; комбіновані та нестандартні заняття. Для таких занять характерними є: інформаційно-пізнавальна система навчання, оволодіння готовими знаннями, пошук нових знань самостійно, емоційна сфера дитини, розвиток її природних задатків, удосконалення природних здібностей. Творчі можливості дітей реалізуються у різних видах діяльності.

Керівнику гуртка декоративно-ужиткового напрямку не потрібно орієнтувати учнів на традиційне засвоєння знань, оскільки такий підхід в організації освітньо-пізнавальної діяльності не є продуктивним, оскільки обсяг знань зростає надто швидко і не завжди нові знання гарантують появу нових оригінальних ідей. Потрібно розвивати в межах можливостей самостійні творчі здібності кожного вихованця гуртка, а цьому найкраще сприяють нестандартні заняття. Для нестандартних занять притаманні колективні види роботи, партнерський стиль взаємовідносин, цікавість до навчального матеріалу, значна творча складова та нестандартні підходи до оцінювання.

Нестандартні заняття – це, передусім творчість, самобутність, мистецтво керівника гуртка поєднувати традиційні й власні нетрадиційні форми роботи з гуртківцями, використовувати індивідуальні, іноді й саморобні дидактичні матеріали, самостійно розроблені та удосконалені. Кожне заняття має бути неповторним, позитивно емоційним, спонукати вихованця вмінню мислити, формувати особисту думку, збагачувати мовлення. Ефективність таких занять

проявляється в інтересі до навчання, самостійності під час роботи, вмілому використанні наочності та роздаткового матеріалу, схем, ескізів тощо.

Отже, результатом творчої самостійної діяльності гуртківців, є виховання особистості здатної творчо й якісно працювати, вміти приймати рішення та робити вибір, проявляти ініціативу, працювати з великим обсягом інформації, самостійно здійснювати її пошук, обробку, аналіз та бажання співпрацювати з іншими людьми. Здатність до творчості не є винятковим явищем, властивим лише одиницям. Певною мірою творчість властива всім людям, потрібно лише створити оптимальні умови навчання, формувати потребу вчитися, проявляти творчість та самостійність у виконанні поставлених завдань, розвивати творче мислення. Особливої актуальності в сучасній позашкільній освіті набула проблема формування в гуртківців декоративно-ужиткового напряму вмінь та навичок творчої самостійної діяльності. Це завдання цілком закономірно визначено одним із провідних серед тих, що пов'язані з модернізацією змісту освіти. Суспільству потрібні інтелектуально й соціально компетентні особистості, здатні самостійно творчо мислити й діяти, застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях, неординарно розв'язувати проблеми. Завдяки розвитку творчої самостійності на заняттях гуртка вихованці отримують нові якості, що сприяють розвитку їх самостійності, ініціативності, творчої активності, цілеспрямованості і наполегливості.

Список використаної літератури:

1. Дубравська Д.М. Основи психології: Навчальний посібник Львів: Світ, 2001. 280 с.
2. Корсакова О. Формування в учнів досвіду творчої діяльності. *Шлях освіти*. 1999. №2. С. 35-39.
3. Роменець В. А. Психологія творчості: Навчальний посібник 2-ге вид., доп. Київ: Либідь, 2001 288 с.
4. Сорока Г.І. Організація колективної творчої діяльності учнів: Методичні рекомендації. Харків: ХДПУ, 1995. 41с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5-ти томах. Київ: Рад. школа, 1977. Т. 4. 638 с.
6. Ярьсько К.В. Управління навчально-творчою діяльністю школярів в умовах інформатизації освіти: Дис. канд. пед. наук. Харків, 1999. 211 с.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ В РОБОТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ УСПІХУ

Онищук Ярослава,

*керівник гуртків Кременецького центру
дитячої творчості Тернопільської області*

Впродовж останнього десятиріччя значно підвищилися вимоги до позашкільної освіти відповідно до чого виникло питання щодо переосмислення стратегічних засад оновлення або реформування діяльності закладів позашкільної освіти. Сьогодні освітній процес у закладах позашкільної освіти передбачає охоплення таких галузей знань і практичної діяльності, які виходять за межі календарно-тематичного плану, а це, в свою чергу, підвищує вимоги до педагогічних працівників закладів позашкільної освіти.

Результативність педагогічного процесу в закладах позашкільної освіти залежить від компетенції педагога закладу та вмілого використання технологій в практичній діяльності, саме вона покликана задовольняти творчі, пізнавальні потреби кожної дитини. Успіху роботи в закладах позашкільної освіти сприяє ефективна організація педагогічної діяльності керівника гуртка. Підвищення професійної компетенції, постійний пошук ефективних шляхів вирішення педагогічних задач, творчий підхід до організації занять, широкий світогляд і практичні навички, компетенції є метою, до якої прагнуть педагоги позашкільної освіти.

Керівник гуртка закладу позашкільної освіти відповідає за організацію, координацію та керування активностями групи людей з однією спільною ціллю. Це важлива та відповідальна роль, яка вимагає вміння ефективно управляти часом, ресурсами та комунікувати з різними особистостями. Однією з найважливіших навичок, які потрібно розвивати, є самоменеджмент, послідовне та цілеспрямоване застосування випробуваних методів роботи в повсякденній практиці для того, щоб оптимально та ефективно використовувати свій час.

Протягом навчання в гуртку «Юний художник» Кременецького центру дитячої творчості діти засвоюють не лише традиційні техніки (живопис, графіка), але й інші сучасні креативні види малювання, які сприяють розвитку безмежної фантазії, розвивають здатність сприймати світ у всій повноті та яскравості. Серед цих чудових технік малювання є: монотипія, граттаж, розпис на камінцях, малювання ватними паличками, м'ятим папером, набризком, пластиковими пляшками, звичайним пензликом незвичайним способом, і просто пальчиками.

Палітра, пензлі, плями фарби на полотні та виразні рухи кисті – все це надихає дітей відчувати магію мистецтва та розкрити свій творчий потенціал, адже малювання є найпершим та найбільш емоційним і виразним видом дитячої творчості. Малюючи, дитина робить перші кроки в пізнанні мови живопису – знайомиться з різними способами та техніками малювання, навчається сміливо використовувати колір, привносити власну думку та творчий початок у свої композиційні твори.

Першим кроком до успіху в будь-якій справі є встановлення чіткої мети. Вихованці гуртка, спільно з педагогом мають визначити, чого саме вони хочуть досягти у своїй творчості. Це може бути створення власного портфоліо, участь у виставках чи конкурсах, або, навіть мрія про становлення професійного художника у майбутньому. Важливо, щоб ця мета була реалістичною та мотивуючою для дитини.

Наступним кроком є планування та організація. Для досягнення встановленої мети необхідно розробити план дій. Керівник гуртка повинен скласти розклад занять, визначити необхідні ресурси (матеріали, книги, лекції тощо) та організувати свій час. Планування допоможе уникнути втрати часу та зосередитися на важливих завданнях. Важливо також ураховувати індивідуальні потреби та ритм роботи кожного учня, адаптувати план до їхніх особистих можливостей та обставин.

Творча робота часто супроводжується емоційною напруженістю та стресом. Керівник гуртка має навчитися управляти своїми емоціями та знаходити способи розслаблення і відновлення енергії. Медитація, фізичні вправи, прогулянки на свіжому повітрі або спілкування з однодумцями можуть бути корисними методами для зняття стресу та підтримки емоційного благополуччя. Керівник гуртка має управляти емоціями.

Самодисципліна є важливим аспектом самоменеджменту. Керівник гуртка повинен навчитися працювати над своїми проєктами, навіть тоді, коли немає бажання або натхнення. Встановлення регулярного робочого часу, використання таймерів або створення робочої обстановки можуть допомогти зберегти самодисципліну та виконувати заплановану роботу.

Керівник гуртка має бути відкритим для самооцінки та готовим до постійного самовдосконалення. Важливо аналізувати свої досягнення та помилки, визначати сильні та слабкі сторони своєї творчості та працювати над їх удосконаленням. Навчання в умовах військової агресії рф вимагає від педагогів гнучкості і швидкості реакції. Важливо було зберегти набір дітей, комплектування групи, зробити заняття в гуртку доступними для кожної дитини. Найпопулярнішою формою роботи з вихованцями є проведення майстер-класів, цікавими для дітей – «Черепашка», «Дарунок для матері», «Лаванда», «Квіти на велосипеді», «Стильний собака в зелених окулярах», «Натюрморт в стилі пуантилізму», «Барвіста писанка», «Кольчатий кактус», «Лелека», «Виготовлення ангелочка з ватних дисків», «Місточок аквареллю».

Самоменеджмент передбачає постійне навчання і розвиток, обмін інформацією. Участь у тренінгах, форумах, відвідування виставок, майстер-класів своїх колег, обмін інформацією на освітніх онлайн-платформах. Гурток образотворчого мистецтва є одним з найпопулярніших гуртків художньо-естетичного напрямку. На заняттях вихованці оволодівають наступними компетенціями: дізнаються про закони образотворчого мистецтва – основи композиції, кольорознавство, засоби виразності, чинники, що впливають на створення художнього образу; отримують знання про види, жанри образотворчого та інші візуальні мистецтва; опановують та вдосконалюють практичні навички образотворчої діяльності.

Отже, самоменеджмент у сфері професійної діяльності педагога є набором управлінського впливу, спрямованого на розвиток специфічних для художньо-творчого процесу якостей дитячої особистості, художньо-творчої уяви, оригінального нестереотипного аналітичного мислення та творчої фантазії вихованців; відповідний стан учасників освітнього процесу, необхідний для успішного здійснення педагогічної діяльності, адже заняття малюванням в гуртку «Юний художник» чергуються із ліпленням, аплікацією та конструюванням, під час яких діти знайомляться з такими поняттями як закони композиції, закони зображення, правилами перспективи, колористики, форми, пропорції, об'єму, простору, кольору, фактури. (Посилання на YouTube https://www.youtube.com/watch?v=vCu_gW2hpbq.)

Список використаної літератури:

1. Берека В. Роль позашкільних закладів у формуванні творчої особистості. *Педагогічний вісник*. 1997. №2. С. 6-7.
2. Організаційно-методичний супровід роботи керівника гуртка: методичні поради / Уклад. О. А. Бойко. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 45 с.
3. Поліщук І. І., Ільчук Р. С. Самоменеджмент як засіб підвищення ефективності роботи керівника. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. Т. 1. № 3. С. 227–231.
4. Ратушняк, О. Г., Лялюк О. Г. Самоменеджмент : навч. пос. Вінниця : ВНТУ, 2021. 170 с.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ У РОБОТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА «ПСИХОЛОГІЯ» ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

Рибінчук Ганна,

*керівник гуртка «Психологія»
Мукачівського центру позашкільної освіти
Закарпатської області*

В умовах збройної агресії РФ проти України заклади позашкільної освіти продовжують активно працювати для розвитку творчих здібностей дітей і молоді, забезпечуючи їх змістовне дозвілля та психологічну підтримку. Позашкільня в більшості регіонів стало тим острівком миру, де дитина може відволіктися від страшного повсякдення війни. Головне завдання – допомогти дітям реалізувати здібності та творчий потенціал і створити хоч невеликий простір безпеки, дати можливість відкритого доступу до якісної позашкільної освіти.

Самоменеджмент у роботі керівника гуртка є вагомим та надзвичайно актуальним, особливо в сучасних умовах. Послідовне і цілеспрямоване впро-

вадження апробованих методів роботи у повсякденній практиці сприяє оптимальному використанню власного часу, можливостей, свідомо керувати перебігом життя (вмінню самовизначатися) та долати зовнішні обставини на роботі й в особистому житті. Зв'язок самоменеджменту з професійною майстерністю педагога відбувається в результаті роботи щодо вдосконалення ділових якостей та творчого потенціалу особистості, створюючи фундамент для її фахового зростання. Відтак, актуальним постає питання формування здатності керівника гуртка до педагогічного самоменеджменту, володіння яким здатне змінити якість діяльності педагога та життєдіяльність здобувачів освіти.

Одним із напрямів роботи Мукачівського центру позашкільної освіти є дослідницько-експериментальний, у межах якого функціонує гурток «Психологія». Керівник гуртка, насамперед, має бути, педагогом-менеджером, організатором освітнього процесу, який здатний полегшити вирішення багатьох завдань, які виникають в освітній діяльності та здійснює управління всебічним розвитком вихованців. Дотримуючись постулатів самоменеджменту, підвищуючи власний рівень управлінських навичок орієнтуємось на професіограму педагога-менеджера, в основі якої мають бути наступні професійні вміння:

- комунікативні – міжособистісної комунікації – вміння безпосередньо та опосередковано спілкуватися, правильно, грамотно, зрозуміло пояснити свою думку й адекватно сприймати інформацію від партнерів;

- адаптаційні – вміння, пов'язані зі здатністю адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних особливостей вихованців, рівня навченості; адаптувати свою мову в залежності від ступеня та рівня навченості здобувачів освіти; легко переключатися з одного виду діяльності на інший; імпровізувати у несподіваних ситуаціях; налаштувати дітей відповідно теми заняття чи їхнього стану; налаштуватися самому на творчу діяльність тощо;

- організаційні – планувати освітню діяльність, самостійно приймати правильні рішення в різних педагогічних ситуаціях, організовувати свою діяльність і час, щоденну життєдіяльність, наповнювати її цікавими та корисними думками, творчими справами тощо;

- мотиваційні – зацікавленість професійною діяльністю, готовність до самоосвіти, самовдосконалення; вміння показати важливість ціннісних орієнтацій у житті сучасного суспільства, мотивуючи їх до опанування тих чи інших завдань тощо;

- проєктувальні – дії педагога, пов'язані з вирішенням різнопланових педагогічних ситуацій та задач;

- контролюючі – моніторинг виявлення, вимірювання та оцінювання знань, умінь, навичок та особистісних якостей учнів.

Для підвищення власного професійного рівня, педагоги брали участь у проведенні тренінгу «Тімблдинг – ресурс згуртованого колективу», прослухали лекції для підвищення кваліфікації, керівник гуртка мала честь бути членом журі всеукраїнського конкурсу «Код нації», координатором «Let's do it Ukraine» в Закарпатській області до Всесвітнього дня прибирання.

Отже, основою педагогічного менеджменту є формування нового напрямку в діяльності педагога. Його особливість полягає в усвідомленні нової ролі педагога в розвитку особистості як організатора, наставника, «тренера, а не ментора» в освітньому процесі. Предметом діяльності педагога як менеджера освітнього процесу повинна стати управлінська діяльність, яка спрямована на навчально-пізнавальний процес учнів, на реалізацію навчання. Використання прийомів педагогічного менеджменту передбачає вміння педагога керувати педагогічними ситуаціями, процесом соціалізації, навчально-пізнавальним процесом і поведінкою учнів, що є одним з головних компонентів діяльності сучасного педагога.

Список використаної літератури:

1. Лукіна Т.О. Управління якістю. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. Акад. держ. Упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. колегія: М. М. Їжа (співголова), В.Г. Бодров (співголова) та ін. Київ: НАДУ, 2011. С. 620–622.
2. Лунячек В.Е. Педагогічний менеджмент: навчальний посібник. 2-е вид., випр. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
3. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті : дорожня карта керівника. Харків: Основа, 2007. 448 с.
4. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації / А.Лотоцька, О.Пасічник. URL: [tps://history.vn.ua/lesson/organization-remoteteaching-at-school-methodical-recommendations/1.php](https://history.vn.ua/lesson/organization-remoteteaching-at-school-methodical-recommendations/1.php)
5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту. К.: Академвидав, 2007. 576 с.

БУДИНОК ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ – МАЙСТЕРНЯ ТАЛАНТІВ

Руденко Ірина,

директор

Будинок дитячої творчості м. Славути

Хмельницької області

Усе, що робиться з любов'ю – приречене на успіх.

Н. Хілл

За часи державної незалежності позашкільна система України пройшла складний, але цікавий шлях. Педагогічні колективи закладів позашкільної освіти намагалися зберегти свої кращі здобутки: багатопрофільність, право вибору дитиною виду діяльності, педагога, освітньої програми, особливі взаємини між педагогами й дитиною на основі співробітництва й співтворчості,

можливість допрофесійної підготовки, соціального захисту й оздоровлення. І не просто зберегти, а рухатися вперед, розвиватися в складних нинішніх умовах. Сьогодні в системі позашкільної освіти йде пошук нових ефективних форм функціонування та розвитку закладів позашкільної освіти.

Будинок дитячої творчості міста Славути Хмельницької області – центр естетичного виховання дітей і молоді, творча лабораторія мистецтва, джерело відродження національної культури, звичаїв, традицій та обрядів рідного краю, школа добра, радості, натхнення, спрямована на розвиток здібностей та інтелектуального, духовного зростання дітей – майбутнього нашої держави.

В різні роки в закладі позашкільної освіти працювали різні гуртки. Спочатку їх було не так багато: у 1950-і – танцювальний, хоровий, драматичний, авіамоделльний, технічний; у 1960-ті додалися гуртки художнього вишивання, «Умілі руки», юних художників, крою та шиття, фотолюбителів, юних туристів.

Йшли роки, мінялись назви закладу освіти, його місцезнаходження, форми і методи роботи, але незмінною залишалась головна мета – працювати так, щоб діти, які приходять у цей заклад, відразу потрапляли в чарівну атмосферу творчих пошуків, цікавої і корисної праці, а дорослі побачили в Будинку дитячої творчості доброго і надійного помічника в справі виховання дітей.

Будинок дитячої творчості живе і розвивається, йде в ногу з часом, створює сприятливі умови для спільної творчості дітей та педагогів на родючій ниві освіти і мистецтва. Кожен рік – яскрава сторінка в його біографії.

Сьогодні дитині потрібні не тільки знання, а й достатній рівень життєвої компетентності, сформованість таких особистісних рис, які допоможуть знайти своє місце в житті, визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати активним членом суспільства і щасливою, впевненою у власних силах людиною. Зміни у суспільному житті вимагають від нас, педагогів, нової перспективи навчання і виховання. Освітній процес, спрямований на збагачення вихованців додатковими знаннями, вміннями та навичками, прилучення їх до духовних надбань народу, на виховання в них любові до рідного краю, до національних традицій.

Сучасний заклад позашкільної освіти якраз і є тією інституцією, яка задовольняє інтелектуальні потреби дитини, розвиває її творчий потенціал, сприяє вибору майбутньої професії. Це складний механізм, від злагодженої роботи якого залежить комфортне почуття вихованців, і педагогів. Важливу роль в організації освітнього процесу закладу позашкільної освіти, роботі з дітьми, співпраці з педагогічними колективами закладів загальної середньої освіти та батьками відіграє компетентна, креативна особистість – керівники гуртків.

Головним завданням методичної служби закладу позашкільної освіти є створення умов і можливостей для керівників гуртків щодо оволодіння передовими технологіями навчання і виховання. Все більшого значення набуває розвиток властивостей особистості, які дають можливість творчо використовувати здобуті знання, а саме: творчих властивостей дитини як здатність генерувати ідеї, застосовувати знання й уміння в новій ситуації, гнучкість розуму.

Сьогодні існує реальна потреба суспільства в інтенсивному розвитку інтелектуального потенціалу кожної людини.

Основна мета діяльності керівника гуртка створити найбільш сприятливі умови для розвитку особистості, навчити кожну дитину самостійно мислити, креативно підходити до розв'язання проблем і завдань, формувати творче мислення учнів, підвищити мотивацію здобуття знань, сприяти розвитку інтелектуальних здібностей. Компетентності керівника гуртка є складовою його педагогічної діяльності, оскільки рівень діяльності сучасного керівника гуртка оцінюється такими критеріями: теоретичні надбання; вивчення і запровадження в роботі досвід педагогів новаторів; створення особистої авторської методики; використання в освітньому процесі педагогічних інновацій.

Водночас керівник гуртка має оволодівати всіма педагогічними компетентностями, доносити до вихованців знання в такому вигляді й за допомогою інноваційних технологій, щоб той міг користуватися ними у реальному житті. Сучасна освітня ситуація вимагає пошуку нових форм у взаємодії учасників процесу навчання. Керувати процесом обміну знань між педагогом та вихованцем допомагають застосування педагогічних інноваційних технологій. Освітній процес в закладі позашкільної освіти забезпечує 17 педагогів з вищою освітою – це творчий колектив професіоналів, який знаходиться у постійному пошуку.

У гуртках та студіях Будинку дитячої творчості займається більше тисячі вихованців з трьох до 18-ти років (на бюджетній і на платній основі). Це дає можливість закладу значно розширити коло освітніх послуг, задовольнити запити батьків та дітей у додатковій освіті, а також залучити додаткові кошти.

Зусилля педагогічного колективу спрямовуються на вирішення і розв'язання проблем та завдань, які ставить перед нами сучасність. Знаходимось у постійному пошуку інноваційних форм і методів роботи. На сьогодні в закладі працює п'ять творчих колективів з почесним званням: «Народний художній колектив» – хореографічний ансамбль «Альянс»; «Зразковий художній колектив» – гурток «Скринька – берегиня», «Чарівний бісер», театральна студія «Фора», фольклорний гурт «Перлинка».

Педагогічний колектив закладу позашкільної освіти – керівники сучасного покоління. Вони професійно мобільні, здатні до інноваційної діяльності, уміють працювати в команді, сприймати зміни, швидко й адекватно реагують на них. Володіють навичками випереджального проєктного менеджменту, беруть участь у науково-методичних розробках, трансформуючи методи, прийоми й технології навчання залежно від їхніх запитів і потреб. Кожен керівник гуртка в роботі з дітьми вміє створити освітнє середовище для ефективного навчання та розкрити талант дитини. Вони досліджують, творять та успішно реалізують себе шляхом роботи з вихованцями. Кожен з них навчає своїх гуртківців лідерству та командній роботі, розвивають у них критичне мислення і навички вирішення проблем, дають право вибору та вчать брати відповідальність за свій вибір.

Педагогічний колектив постійно підвищує рівень своєї педагогічної майстерності, набуває та вдосконалює свою компетентність у межах професійної діяльності, ділиться своїми напрацюваннями з колегами під час проведення методичних нарад. Для того, щоб вчити інших, потрібно знати більше, ніж інші. Тому самоосвіта є головним та пріоритетним завданням кожного педагогічного працівника закладу освіти, є необхідною умовою професійної діяльності педагога. Свою педагогічну майстерність опановуємо і вдосконалюємо на курсах підвищення кваліфікації в Хмельницькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти, інших неформальних онлайн платформах – «На урок», «Всеосвіта», «EdEra», «Прометеус» тощо. Професійні консультації та семінари з різних питань надають нам Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Славутської міської ради. Чудовим прикладом служить освітній івент «Незламне учительство у вільному українському просторі», в якому наші педагоги мають змогу взяти участь у цікавих та професійних майстерках.

Методична рада закладу координує зусилля творчих педагогів, на розвиток науково-методичного забезпечення освітнього процесу та інноваційної діяльності. Робота ради спрямована на реалізацію методичної теми: «Удосконалення заняття, як основної форми всебічного розвитку здорової особистості, здатної до самореалізації. Формування в учнів ціннісних орієнтирів, національної гідності, культури, морально-психологічних якостей громадянина – патріота України». Для реалізації поставленої задачі відпрацьована стратегія методичної роботи: критерії оцінки творчої активності та професійної компетентності; діагностика творчого потенціалу вихованців у процесі навчання; вивчення і впровадження ефективного педагогічного досвіду викладачів; удосконалення освітнього процесу на основі сучасних технологій.

Методичні об'єднання в закладі проводяться у різних формах:

- обговорення за круглим столом: «Виховання навичок вкрай необхідних для подолання викликів майбутнього життя», «Формування соціальної компетентності особистості як важлива умова громадянського суспільства»;
- семінари на тему «Синергетичний підхід в роботі художньо-естетичного напрямку, як розвиток креативної особистості», «Творчі проєкти, як засіб виховання соціально – активної особистості», «Становлення професіоналізму педагогічних працівників шляхом формування креативно-індивідуального стилю педагогічної діяльності»;
- консультації: «Формування активної громадянської позиції вихованців закладу, набуття життєвої компетенції у контексті національно-патріотичного виховання» тощо.

Пріоритетним напрямом діяльності навчально-методичної служби закладу є робота з педагогами-початківцями. Вона спрямована на вирішення таких завдань: накопичення знань і вмінь із методики освітньої роботи, запобігання найбільш серйозних недоліків у професійній діяльності; підготовка методич-

них матеріалів; поглиблення знань щодо вдосконалення форм, методів і прийомів організації та здійснення освітньої діяльності; вивчення, апробування активних, інтерактивних методів навчання і виховання; застосування в практичній діяльності отриманих науково-теоретичних, методичних знань, умінь і навичок; формування професійної майстерності.

Пріоритетними завданнями психологічної служби Будинку дитячої творчості є: забезпечення можливості вільного гармонійного розвитку дитини в умовах закладу; формування психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, сприяння в оволодінні ними психологічних знань, умінь, навичок; організація професійної взаємодії між адміністрацією, педагогами закладу, іншими суб'єктами освітнього процесу; допомога адміністрації та педагогічному колективу у створенні оптимальних умов для розвитку особистості вихованців, враховуючи їхні індивідуальні інтереси, здібності, нахили, обдарування; формування здатності дітей до життєтворчості – вміння ставити в житті власні цілі і досягати їх; сприяння адаптації дітей та учнівської молоді до нових умов навчання; рівня творчої обдарованості вихованців закладу, надання допомоги керівникам гуртків у розробленні програм індивідуальної роботи з обдарованими дітьми; здійснення професійної орієнтації підлітків, допомога їм у розробці індивідуальних програм особистісного розвитку; надання психологічної підтримки учасників освітнього процесу під час війни, переселенцям та членам їх сімей у межах компетенції психологічної служби; запобігання та профілактика булінгу в Будинку дитячої творчості.

Задля більшої ефективності роботи практичний психолог передбачає співпрацю з педагогічним колективом, батьками, адміністрацією закладу та спеціалістами соціальних служб, правових та медичних установ. За основними напрямками роботи практичного психолога з гуртківцями проводяться такі дослідження: адаптація новоприбулих гуртківців; діагностика особливостей міжособистісних стосунків дитини в колективі; дослідження індивідуальних особливостей вихованців, які мають проблеми в адаптації; діагностика творчої обдарованості; діагностика «Булінг чи конфлікт»; діагностика тривожності, самооцінки; діагностика психологічної готовності дитини до навчання в школі; творчості вихованців.

За результатами досліджень та діагностики, надаються певні рекомендації, проводиться корекційна та консультативна робота. Невід'ємною частиною роботи психолога закладу позашкільної освіти є взаємозв'язок з батьками та керівниками гуртків. Саме вони мають підтримувати дитину та направляти її здібності в потрібному напрямі. Також практичний психолог спрямовує роботу з педагогічним колективом на згуртування, передбачення емоційного вигорання, психологічної атмосфери колективу. Регулярно проводить тренінгові заняття для згуртування колективу та емоційної підтримки викладачів. Метою тренінгів є розвиток комунікативних навичок, емоційної стійкості, впевненості в собі, доброзичливого ставлення один до одного, а також взаєморозуміння.

Тренінг мотивує педагогів до самовдосконалення, рефлексії, оволодіння механізмами комунікативної компетентності. Як зберегти психічне здоров'я педагогічних працівників в сучасних умовах.

Попередити негативні емоційні стани, зберегти психоенергетичний баланс і навчитися регулювати свої емоції і поведінку. Проводяться заняття з елементами тренінгу: «Згуртування колективу», «Збереження та зміцнення психологічного здоров'я педагога», «Профілактика емоційного вигорання», «Вчимося поважати один одного». Робота з батьками спрямована на збагачення батьків психолого-педагогічними знаннями про вікові закономірності розвитку дитини та її особистісні характеристики; інформування про результати, отримані в процесі діагностичних обстежень, корекційно-відновлювальної роботи; корекцію дитячо-батьківських стосунків; залучення батьків до спільної навчально-творчої діяльності під час тренінгів, заходів, гурткових занять.

Щодня з усіх куточків міста, мов струмочки, стікаються діти до Будинку дитячої творчості... Заклад освіти живе і розвивається, йде в ногу з часом. Свята, концерти, виставки, конкурси, екскурсії, походи – усе це наповнює радістю та цікавою діяльністю життя дитини та нас, батьків, формує дитячий світогляд. Дитина має жити насиченим життям, повним подій, оскільки в майбутньому це призведе до творчого тандему пізнання, допоможе знайти себе в дорослому житті.

Список використаної літератури:

1. Мелентьєв О.Б. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань.: «АЛМІ», 2013 182 с. Бібліогр. 178– 182с.
2. Позашкільна освіта в Україні: навч. посіб. /За ред. О.В. Биковської. К.: ІВЦ АЛКОН, 2006. 224с.
3. Пустовіт Г. П. Деякі аспекти методології позашкільної освіти. *Шлях освіти*. 2000. № 2. С. 11-15

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

Русинкович Оксана,

*в.о. директора,
керівник гуртка-методист,
Комунального закладу позашкільної освіти «Центр творчості
та спорту Баранинської сільської ради»
Закарпатської області*

*«Витоки здібностей і обдарувань дітей – на кінчиках їхніх пальців.
Від пальців, образно кажучи, йдуть найтонші струмочки,
які живлять джерело творчої думки»
В. Сухомлинський*

Важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе й мило-сердне ставлення до дітей із особливими потребами, які не мають змоги вести повноцінне життя. Понад 300 учасників, які представляють 92 уряди і 25 міжнародних організацій, зібралися в Саламанці (Іспанія) з 7 по 10 червня 1994 року для подальшого досягнення мети «Освіти для всіх» з урахуванням основних політичних зрушень, необхідних для заохочення підходу інклюзивної освіти, а саме надання закладам освіти можливості обслуговувати всіх дітей, зокрема дітей з особливими освітніми потребами. Конференція прийняла Саламанську декларацію про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки Дій.

Усі країни світу постали перед проблемою удосконалення системи навчання, виховання та соціальної адаптації дітей із порушенням психофізичного розвитку, бо саме їх стали називати такими, що мають особливі освітні потреби. Приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини, Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, щодо забезпечення права на освіту дітей із особливими освітніми потребами.

Які можливості можуть бути у дитини, яка сидить у візку, чи має зайву хромосому, чи дитина в якій розвиток повільніший від її однолітків. Кожен скаже, що ніяких можливостей немає, адже вони, навіть в школу ходити не можуть, знання здобувають або вдома, або у школі-інтернаті. Відпочити із своїми однолітками діти також не можуть і сидять ціле літо вдома. Згадавши тільки два із багатьох випробувань дітей з інвалідністю можемо сказати, що є тільки потреби. А які потреби у таких дітей? Відповідь проста, щоб їх любили, щоб не ставили ярлик «діагноз», бачили, насамперед не ваду, а дитину, яка хоче співати, малювати, писати, танцювати, дружити, радіти життю.

Коли ти працюєш з такими дітками то бачиш, що діти мають лише одну потребу, щоб їх любили так само, як вони люблять оточуючий світ. А можливості – їх безліч, але дорослим потрібно допомогти цим можливостям стати реальністю. Тоді ми побачимо не дитину на візку, не лишню хромосому, не відсталість у розвитку, а побачимо усмішки, яскраві очі, що світяться від щастя.

Педагогічна громадськість сьогодні чи не найбільше обговорює проблему інтеграції дітей із порушенням психофізичного розвитку в єдину освітню систему закладу освіти. Процес інтеграції може вважатися повноцінним, якщо забезпечує три умови:

- навчання кожної дитини відповідно до її особливих освітніх потреб;
- можливість дитини відвідувати заклад освіти;
- розширення кола спілкування дитини з особливостями психофізичного розвитку та підвищення якості її соціальної адаптації.

Реалізація цих умов потребує зламу стереотипів та оволодіння новими формами роботи всіма учасниками педагогічного процесу. Творчий розвиток особистості на заняттях з образотворчого мистецтва – це засвоєння нею необхідних художніх навичок і прийомів, розвиток фантазії та уяви, тобто усвідомлення сутності явищ і предметів реальної дійсності з точки зору їх відповідності або невідповідності особистості моральним та естетичним вимогам, що вироблені людською культурою.

Образотворча діяльність виступає як діяльність у процесі формування, за допомогою якої активізуються рухові навички, сприйняття, мова, гра й ряд інших важливих аспектів. Діти з особливими потребами виявляють цікавість до образотворчої діяльності й при правильній організації занять вона стає улюбленим видом діяльності. Образотворча діяльність відкриває перед дітьми дуже багато цікавого, гарного. Ця діяльність найбільш доступна для них. Дитина одержує можливість виразити в малюнку щось важливе для нього. У процесі занять формуються особистісні якості дитини – посидючість, цілеспрямованість особистості, бажання якнайкраще виконати свою роботу.

Отже, образотворча діяльність відіграє важливу роль у розвитку дітей, особливо тому, що сприяє естетичному, моральному вихованню, розширенню кругозору дитини.

Головна мета створення таких гуртків – соціалізація дітей з особливими потребами та допомога батькам. Гуртки дають можливість спілкуватися з однолітками, швидше пізнавати навколишній світ, розкривати приховані таланти до різних видів мистецтва, адже таким дітям набагато важче адаптуватися у житті. Найбільш важливою з погляду навчання малюванню є, природно, кисть руки, а точніше – пальці, що здійснюють дрібну моторику.

Творчий потенціал особистості є ядром креативної обдарованості та передбачає не стільки інтелектуальні можливості дитини з особливими освітніми потребами, скільки розвинуту інтуїцію, уяву, емпатію. Теоретичний аналіз проблеми обдарованості дітей вказує на її двоєдиність: потенційну вроджену та актуальну (набуту в ході навчання).

Сучасний дослідник М. Бугрін зазначає, що обдарованість передбачає наявність інтелектуальної активності. Вивчення явища креативності у дітей з особливими освітніми потребами полягає, насамперед, у пошуках їхніх потенційних можливостей, вивчення специфічних проявів креативності обдарованості дітей з різноманітними вадами в розвитку та визначення реальних потреб у підтримці та розвитку здібностей. Обдаровані діти з особливими освітніми потребами – це діти з достатнім розвитком пізнавальних, емоційних, регуляторних, психомоторних, особистісних та інших сторін психофізичного розвитку, які мають певні потенційні задатки в різних видах діяльності, але внаслідок індивідуальних психофізичних особливостей і труднощів навчання, обумовлені первинною вадою, потребують спеціальної підтримки і допомоги. Узагальнюючи різні підходи науковців до розуміння обдарованості перерахуємо визначальні умови до розвитку обдарувань:

- інтелект, спеціальні здібності, креативність, які можна об'єднати у групу когнітивних чинників;
- мотиваційні, емоційні, вольові характеристики – не когнітивні, особисті чинники;
- умови виховання та навчання дитини або соціальні чинники.

Високі пізнавальні можливості та потреби обдарованих дітей з особливими освітніми потребами можуть залишатися нереалізованими, якщо навчальний процес буде зорієнтований здебільшого на вік дитини та на ті обмеження, що накладає фізичне порушення та його наслідки. У таких дітей розвиток вроджених здібностей та задатків може гальмуватися власне порушення і специфікою мовленнєвого, пізнавального розвитку, складністю спілкування та труднощами у висловленні своїх думок. За таких умов виникає велика вірогідність того, що обдарування дітей з особливостями психофізичного розвитку залишиться невиявленим, а інтелектуальний та творчий потенціал нереалізованим.

Тоді основних ознак обдарованості, а саме: помітного випередження за інтелектуальним рівнем та рівнем креативності, високої мотивації успішності не спостерігається, хоча потенціал дитини є високим. Невідповідність рівня індивідуальних досягнень потенційним можливостям дитини негативно впливає на самооцінку, ускладнюючи процес соціальної реабілітації дитини. Неадекватна ситуація розвитку і навчання може спричинити не тільки гальмування розвитку здібностей дитини, а й труднощі засвоєння базових навчальних навичок: письма, читання, обчислення, вивчення мови (ускладнене специфікою опанування мовленням у більшості категорій дітей з особливостями психофізичного розвитку), проблеми емоційного і поведінкового характеру тощо.

Загальна картина розвитку дитини може приховувати її потенційні можливості, спостерігатися явище прихованої обдарованості. Це особливо небезпечно для формування особистості обдарованої дитини з особливими освітніми потребами, як правило схильної до самоаналізу, рефлексії, інколи пригнічення самооцінки, зниження рівня особистих домагань. Запобігти цьому може максимальне

сприяння розкриттю обдарованості у таких дітей, надання їм можливості реалізувати високі здібності та потреби, стимулювання прагнення до успіху, забезпечення відповідними технологіями та створення сприятливих для цього умов.

Сучасна психолого-педагогічна наука виділяє кілька найбільш важливих, ключових моментів у роботі з обдарованими, системі розвитку здібностей, серед яких питання підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми є одним з найсуттєвіших. Okремо слід обумовити проблему фізичного, психічного та духовного здоров'я дітей. Тенденції до його погіршення всім добре відомі і перед сучасними закладами освіти стоїть питання про проєктування шкіл збереження й розвитку здоров'я, а не його погіршення.

При створенні конкретного розвивального середовища, яке базується на спільних зусиллях педагогів, керівників гуртків, учнів, батьків, орієнтиром має слугувати створення особливої атмосфери інтелектуального пошуку та творчої діяльності на тлі підвищення рівня універсальних та спеціальних знань. Практика свідчить, що розвиток творчих здібностей та формування готовності до творчої діяльності у вихованців є успішним за дотримання умов: формування творчих здібностей на заняттях; індивідуальних заняттях, факультативах; у гуртках, позашкільній роботі та завдяки постійному контакту з батьками для розробки спільної системи стимулювання творчої активності дітей.

Вивчення творчих здібностей дитини становить важливу проблему для педагогів та батьків. Здатність до творчості – це найвищий дар, яким нагородила природа людину на нескінченно тривалому шляху її еволюційного розвитку. Розв'язання цього завдання передбачає, передусім, психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів освітнього процесу, а також вимагає від педагогів переосмислення свого ставлення до дитини, її потреб, прагнень і бажань. Досвід роботи з дітьми з особливими освітніми потребами дозволяє стверджувати, що впровадження у практику роботи новітніх освітніх технологій сприяє активній моделі корекційного навчання; формування у дітей навичок і вмій, необхідних для соціалізації; виробленню загальнолюдських цінностей, створенню сприятливої атмосфери та формування творчого потенціалу особистості.

Кожне заняття з розвитку образотворчої діяльності потрібно починати з елементів самомасажу кисті і пальців рук, при необхідності – з надання допомоги дитині. Масаж є одним з видів пасивної гімнастики, під його впливом у рецепторах шкіри і м'язах виникають імпульси, які, досягаючи кори головного мозку, надають тонізуючу дію центральній нервовій системі, в результаті чого підвищується його роль щодо роботи всіх систем і органів.

Нетрадиційні техніки – це поштовх до розвитку уяви творчості, прояву самостійності, ініціативи, вираженні індивідуальності. Застосовуючи і комбінуючи різні способи, зображення в одному малюнку, діти вчать думати, самостійно вирішувати, яку техніку використовувати, щоб той чи інший образ вийшов виразним. А нетрадиційних технік, які ми використовуємо у малюванні є багато: техніка малювання сухим листям, техніка тарцювання, техніка ліплен-

ня з солоного тіста, ниткографія, кляксографія, пальчиковий живопис. Малюючи, дитина відображає не тільки те, що бачить навколо, а й проявляє власну фантазію. І нам дорослим не слід забувати, що позитивні емоції складають основу психічного здоров'я та емоційного благополуччя дітей. Працюючи з дітьми з особливими освітніми потребами прийшли до висновку, що дитині потрібен той результат, який викликає у нього радість, здивування, подив.

Отже, розвиток творчості – важливий психолого-педагогічний фактор, коли виховання, навчання і розвиток проявляються у своїй цілісності, оскільки краса і добро крокують поряд. Завдання педагога – розбудити в кожній дитині прекрасне, добре, гарне, тому заняття мають викликати у дітей почуття радості, здивування.

Нетрадиційні техніки на заняттях малювання в закладі позашкільної освіти допоможуть дітям почуватися вільними, побачити і передати на папері те, що у звичайні способи зробити значно важче. Нетрадиційно – інноваційні техніки малювання дають дитині можливість дивуватися і радіти світу. Відчуття пошуку відкриття є тією рушійною силою, яка надихає учня творити. Радість, яка при цьому супроводжує дитину, продовжує успіх у подоланні труднощів. Відомо, що навіть маленька перемога над собою робить людину сильнішою. Саме це – шлях до виховання волі, до утвердження особистого «Я», до формування і розвитку творчої особистості.

Список використаної літератури:

1. Образотворче мистецтво з спеціальною методикою: навчально-методичний посібник / Уклад. І.В. Бабій. Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочинський»). 2014. 112 с.
2. Гуменюк С. М. Особливості розвитку творчих здібностей розумово відсталих дітей на заняттях з образотворчого мистецтва. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / За ред. Л.П. Мельник, В.І. Співака. Вип. XXV. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. С. 54-58.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах. Т.2. С.535. 7. http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/6227/440188/sitepage_47/files/metodichni_rekomendacii_inklyuzivna_osvita.docx
4. Нікішина Л. Т., Федоткіна Л. А., Вадрус Л. М, Некряч Н. С., Образцова О.М. Адаптована програма з арт-терапії для дітей з обмеженими можливостями. 2017. URL : <https://www.krok.org.ua/files/File/Rehabcentre/ Progr9.htm>
5. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с.

ЯК САМОМЕНЕДЖМЕНТ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ В ІМІДЖ МЕНЕДЖМЕНТ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Самрук Наталія,

*керівник гуртка зразкового художнього колективу
«Школа ірландського танцю «Нарнія»
Комунальної організації «Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

Почни з себе – це не просто красива фраза. Всі ми мали змогу на практиці переконатися, що значні зміни у житті та суспільстві завжди починаються з особистих. Масштаб власних змін може бути різним, але в будь-якому разі саме з них починаються неабиякі перевтілення не тільки для себе, але й для оточуючих. Для втілення власних змін існує чимало інструментів, та одним із найдієвіших є – самоменеджмент.

Самоменеджмент, як зазначають вітчизняні науковці З. Юринець та О. Макара, це процес самопізнання, робота особистості над собою для професійного розвитку, тобто удосконалення своїх дій для кращого виконання професійних обов'язків. Самоменеджмент – це послідовне та цілеспрямоване використання ефективних методів роботи у повсякденній практиці з оптимальним використанням власних ресурсів для досягнення власних і професійних цілей.

На початку пандемії Covid 19 та введення локдауну з обов'язковим он-лайн навчанням багато педагогів зіткнулися з нестачею знань стосовно навчальних он-лайн сервісів., адже керівник хореографічного гуртка потребує регулярних практичних занять, а також особистого контакту викладача та вихованців. Для забезпечення рівного доступу до освіти навчальний процес перейшов з очного формату до змішаного або дистанційного, що змусило педагогів та вихованців опанувати різні цифрові інструменти ([Prosvita](#), [Google classroom](#), [GoogleDoc](#), [Conceptboard](#), [Nearpod](#), [MOODLE](#) тощо). Нові умови праці потребували нових знань, тож довелося опанувати програми, які допомагали працювати із вихованцями дистанційно.

У зв'язку із вторгненням РФ на територію нашої держави в Україні триває воєнний стан. Педагогічний колектив зібрав перелік корисних ресурсів для дорослих та дітей щодо психологічної підтримки, навчання та інформування.

Провідна відкрита онлайн-платформа Об'єднаний Український Університет ([United Ukrainian University \(UUU\)](#)) надала можливість усім закладам освіти під'їхатися до ЛІНІЇ ДОПОМОГИ, щоб мати змогу допомогти і педагогам, і здобувачам освіти організовано використати пропозиції та налаштувати можливу адаптацію курсів.

Відновлення роботи з дітьми в екстремальних умовах поставило перед керівниками гуртків чимало нових та дуже складних задач, і більшої значущості набула інформація з техніки безпеки. Для цього всі педагоги Центру творчості ді-

тей та юнацтва пройшли спеціальні курси, наприклад, спецкурс з мінної безпеки «Дивись під ноги! Дивись, куди ідеш!» на освітній платформі «Зрозуміло». Та не менш важливою є і психологічна підтримка вихованців та їхніх батьків під час війни. Міністерством соціальної політики України спільно з ЮНІСЕФ та Офісом Президента України був створений чат-бот «Дитина не сама», який орієнтований на допомогу неповнолітнім дітям у складних ситуаціях воєнного часу. Крім того, у боті є контакти гарячої лінії підтримки дітей, сімей та соціальних працівників.

Для покращення знань з цього питання педагогічні працівники Центру творчості прослухали спеціальний курс «Психологічне забезпечення якості позашкільної освіти у кризових умовах у повоєнний період» в Університеті менеджменту освіти. Важливо, що під час навчання на курсах наголос був зроблений саме на отриманні практичних знань, які можна втілити у щоденній педагогічній практиці. Крім того всі педагоги пройшли спеціальний он-лайн курс «Безбар'єрна грамотність», присвяченій інклюзії, що допоможе краще орієнтуватися у цьому питанні та ініціювати необхідні зміни у суспільстві.

До самопізнання відноситься також і визначення своїх професійних цілей та напрямів професійного розвитку. Тільки проаналізувавши всі ситуації та можливості їх вирішення, можна буде почати вибудовувати стратегію по використанню власних ресурсів для досягнення бажаних цілей, оскільки ця стратегія потребує саморозвитку.

Вітчизняні дослідниці О. Бабчинська та А. Мідляр у своїй науковій праці «Самоменеджмент як складова професійного розвитку персоналу» характеризують саморозвиток як процес, у рамках якого людина набуває здатність захищати себе, управляти поточними подіями, формувати позитивні стосунки з навколишнім світом і радіти життю, будучи відкритим їй. Процес саморозвитку здійснюється шляхом подолання перешкод і розвитку особових якостей, сприяючи досягненню поставлених цілей і завдань (воля, наполегливість, стресостійкість, уміння впливати на людей і тому подібне). У процесі індивідуального розвитку вони визначають такі складові: особовий розвиток (особове зростання); інтелектуальний розвиток; професійний (кваліфікаційний) розвиток; підтримка фізичного стану (оздоровлення) (Бабчинська, Мідляр, 2016).

В. Нетепчук визначає такі його основні складові: самооцінка; уміння відстояти власну позицію, власне «я»; уміння бути наполегливим; уміння управляти стресом; уміння знаходити спільну мову із навколишніми, витримка і самовладання; позитивна життєва позиція (Нетепчук, 2013).

В основі формування позитивного іміджу закладу позашкільної освіти лежать матеріальні і нематеріальні аспекти життя, зазначає О. Грицан. Основне уявлення про імідж навчального закладу виникає в результаті нашого сприйняття зовнішнього вигляду, різних напрямів діяльності, а також інтелектуальних або моральних властивостей, які ми бачимо в працівниках даного закладу, його керівників, а також можливостях адміністрації закладу освіти. Імідж організації – це образ, який існує у свідомості людей (Грицан, 2016).

На імідж закладу освіти впливають декілька факторів та найважливіші серед них пов'язані саме з роботою педагогічного колективу. Перш за все оцінюються професійний рівень педагогів, майстерність, досягнення вихованців, моральні якості, свідомо національна та соціальна позиція.

О. Грицан зазначив, що імідж людини багато в чому визначає те, що саме певна особистість робить і що говорить, та яким є вияв її внутрішнього світу, особистісні та професійні якості, риси характеру, манери, стиль спілкування, рівень вихованості. Особливо важливим для створення позитивного іміджу закладу є імідж його керівника, адже саме він є офіційним представником закладу освіти. Він частіше за всіх спілкується із представниками офіційної влади та преси, почесними гостями та делегатами батьківського комітету. Він завжди на видноті і саме по ньому багато в чому складають свою думку про заклад освіти. Як зазначає дослідник, саме керівник має бути взірцем не лише для вихованців, але й для педагогів. Імідж можна спрямовано формувати, уточнювати або переробляти за допомогою модифікації діяльності, вчинків (Грицан, 2016).

Отже, покращуючи професійні та особистісні якості, працюючи над новими досягненнями, педагог приносить користь не тільки собі, а й закладу освіти, у якому працює, адже саме за професійним рівнем, майстерністю керівника гуртка буде складатися позитивний імідж закладу освіти. Крім того, педагог має стати не тільки взірцем для вихованців, а й прикладом для батьків та здобувачів освіти. Для керівника ж важливі не тільки професійні, а й комунікативні навички. Важливо, як він виступає, спілкується з батьками, представниками адміністрації, громадських організацій тощо. Педагоги, керівники гуртків Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» беруть участь у конференціях, зустрічах та нарадах, вони ретельно готуються до промов, аби достойно представити діяльність педагогічного колектива та кожної філії окремо.

Освоєння педагогами он-лайн сервісів для проведення занять дистанційно, дозволило працювати під час карантину, підтримувати вихованців та їхні родини, адже підтримка дорослих була так потрібна дітям у важкі часи! Керівники гуртків використовують зручні засоби зв'язку, аби вчасно доносити до батьків та дітей інформацію стосовно занять, адже перебування на зв'язку просто необхідне. Оперативне реагування та відповідальне інформування позитивно впливають не лише на імідж конкретного педагогічного працівника, а й на позитивну репутацію закладу освіти.

3. Юринець, О. Макара визначили засоби менеджменту, які полягають у послідовному та цілеспрямованому використанні ефективних методів роботи у повсякденній практиці з оптимальним використанням власних ресурсів для досягнення власних і професійних цілей; оптимальному управлінні власними можливостями, технологіями, засобами та методами для досягнення збалансованого робочого ритму і ритму життя; самопізнанні; виробленні вмінь у напрямі ефективної організації, планування діяльності та часу особистості.

Отже, формування інноваційних стратегій закладу освіти, інноваційний шлях реформування та вибудовування позитивного іміджу закладу освіти є підґрунтям і запорукою стабілізації ефективності його діяльності та зростання конкурентоспроможності, а ефективний керівник має враховувати цінності сучасного розвитку закладу освіти, педагогічного колективу, здобувачів освіти, їх батьків, оптимізувати життєздатність існуючих напрямів, всупереч традиційному мисленню.

Список використаної літератури:

1. Бабчинська О. І., Мідляр А.К. Самоменеджмент як складова професійного розвитку персоналу. *Ефективна економіка*. 2016. № 9. С.168-174.
2. Грицан О. В. Формування позитивного іміджу навчального закладу : методичні рекомендації. Миколаїв: ОІППО, 2016. 44с.
3. Імідж організації: поняття, формування, елементи, тактика, вплив. URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/management/13736/>
4. Нетепчук В.В. Самоменеджмент: Навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2013. 354с.
5. Сахно О.В., Денисова А.В. Самоменеджмент: навчально-методичний посібник до самостійного вивчення спецкурсу «Тайм-менеджмент» слухачами курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПНЗ. Біла Церква: БІНПО УМО, 2017. 146с.
6. Юринець З.В., Макара О.В. Самоменеджмент : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 272с.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ВИХОВНИКА ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ЩОДО ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО САМОВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ПЛАСТОВОЇ МЕТОДИ

(З досвіду організації та роботи гуртка «Юний пластун»).

Сарваді Юрій,

керівник гуртка

Комунального закладу позашкільної освіти

«Центр дитячої та юнацької творчості«Сузір'я»

Хустської міської ради Закарпатської області

Пласт не виховує, а створює умови для гармонійного розвитку (самовиховання) особистості. Згідно із законодавством, пластовий метод – це український скаутський метод, випрацюваний Пластом за 111-літню історію. В його основі лежить скаутський метод, проте в Пласті він має свої унікальні та ефективні складові, адаптовані до української національної традиції та до

потреб українського суспільства. У Пластовому Законі є вимоги, яких немає в жодній іншій скаутській організації світу, їх заклав автор і один з основоположників Пласту Олександр Тисовський спеціально для викорінення критичних хиб української ментальності.

У 1930-х, у доповнення до цього Закону, у Пласті з'явилися Три Головні Обов'язки. Відтак вони лягли в текст Пластової Присяги, яку складає кожен пластун і пластунка, як і всі скаути світу: «Присягаю своєю честю, що робитиму все, що в моїх силах, щоб бути вірним Богові і Україні, допомагати іншим, жити за Пластовим Законом і слухатись пластового проводу». Саме вірність Пластовому Закону і Присязі сьогодні спонукає кожного пластуну і пластунку робити все можливе заради перемоги України, боротися за її вільне майбутнє. Понад 530 членів Пласту стали на захист країни і щодня ризикують своїм життям. Тисячі пластунів волонтерять по всьому світу, донатять, щоб захистити воїнів Збройних Сил України на передовій і постраждалих від війни українців.

Зважаючи на це, у Центрі дитячої та юнацької творчості «Сузір'я» створено гурток «Юний пластун» (керівник Ю. Сарваді), основним завданням якого є – всебічне виховання української молоді – свідомих, відповідальних громадян місцевої, національної та світової спільноти, провідників суспільства на ідейних засадах «Пласту» та на засадах християнської моралі. Наразі у гуртку займаються діти та молодь віком від 11 до 18 років. На заняттях вихованці засвоюють уселюдські ідеали Правди, Добра й Краси, застосовують їх у житті, розвивають свої здібності.

Пластовий метод передбачає, що дитина втілюючи свої знання в життя, поступово бере на себе більшу відповідальність (від проведення простої гри для вихованців свого гуртка і до участі в організації власного табору). Знання і навички найкраще засвоюються шляхом навчання інших. Для досягнення педагогічних цілей керівник гуртка, педагоги використовують методику виховання, яка, спираючись на пластову ідеологію, реалізує систему прогресивної самоосвіти, праці в малих групах, навчання.

Навчальна програма гуртка «Юний пластун» полягає в тому, що пропонує поєднання типових підходів до впровадження особистісно орієнтованої освіти з пластовою (скаутською) методикою на основі активної діяльності вихованців, самовдосконалення та самореалізації національних та загальнолюдських цінностей. Окрім того, ще одним завданням гуртка є: виховати у дітей любові до природи, познайомити їх із неймовірно красивим та цікавим світом навколишнього середовища, показати чарівні куточки околиць Хустщини та Закарпатської області, навчити дітей спілкуватися, аналітично мислити, шукати та знаходити відповіді, приймати рішення у цікавих та складних ситуаціях.

Юні пластунки відчувають себе частиною скаутського руху й разом із іншими скаутами стараються поширювати в Хустській міській територіальній громаді скаутські ідеали: плекати виховану людину, корисну для суспільства, громадянина України.

На пластових заняттях – сходинах, прогулянках, мандрівках, змаганнях – діти граються, співають, майструють, слухають, дискутують, малюють. Вчаться в'язати вузли та орієнтуватися на місцевості. Пластуни беруть активну участь й у різних екоакціях, наприклад, «Чисте довкілля – здорове майбутнє», яку організувало Громадська організація «Фойта».

Одним із важливих елементів виховання в Пласті є гутірка (наперед обдумана, на окреслену тему переведена, цікава і недовга (10-15 хвилин) розмова, яку веде впорядник, але можуть і всі брати в ній участь, із спільним висновком як її закінченням). Кожні сходини гуртка обов'язково включають гутірку на певну тему, яку готує і проводить виховник, юнацтво чи спеціально запрошений пластовий інструктор, або ж спеціаліст відповідної галузі.

Важлива роль відводиться формуванню в гуртківців мовної культури, засвоєнню туристичної термінології, практичних навичок роботи з компасом, картографічними матеріалами, користування туристським спорядженням та обладнанням, виконання топографічних робіт, свідомого ставлення до власного здоров'я.

Діяльність гуртка «Юний пластун» спрямована на формування у дітей любові до рідного краю, виховання почуття відповідальності за екологію, навколишнє середовище, розвиток почуття колективізму, взаємодопомоги та загартування лідерських якостей у кожної дитини, зокрема, під час проведення таких заходів: вишкіл Практичного Пластування «Вовчі стежі»; веломандрівка Хуст-Бороняво-Хуст; кінний вишкіл; майстер-клас з картографії; Вифлеємський Вогонь Миру (передача Вифлеємського Вогню Миру станицям Закарпаття в м. Ужгороді); вишкіл «Летючий диск» (м. Ужгород); вертеп-фест в м. Мукачеві (змагання пластових вертепів Закарпатської округи); свято Весни; свято св. Юра (Святий Юра – опікун Пласту та всіх скаутів світу) тощо.

Отже, заняття в гуртку пластового напряму – одна із нетрадиційних форм виховання сучасної молоді – провідника змін та інновацій в майбутньому.

Відповідно до Статуту Національної Скаутської Організації Пласт його метою є: виховання української молоді як свідомих, відповідальних і повновартісних громадян місцевої, національної та світової спільноти, провідників суспільства на ідейних засадах «Пласту» та на засадах християнської моралі.

Отже, Пласт – це:

- **Патріотичне виховання** – пропаганда державної мови, інтерактивне вивчення історії, вивчення українських пісень, відзначення пам'ятних дат.

- **Самовиховання** – діти – організатори та виконавці, виховники – куратори, спостерігачі та радники, юнацтво самостійно оцінює себе, учасники несуть повну відповідальність за власні вчинки. Виходячи зі статутного визначення Пласту, базою для виховання в Пласті є засади християнської моралі та ідейні засади Пласту.

Для досягнення мети Пласт застосовує власні ідейні засади, пластову мету та виховні засоби. Ідейні засади Пласту включають такі елементи:

Три Головні Обов'язки пластуна; Пластовий закон (це позитивні вказівки, дороговказ поведінки пластуна, який вимагає від пластуна активності, розви-

тку і вдосконалення свого характеру); Провід (виховники, гурткові, адміністратори); Пластова Присяга (*це добровільна, звичайно прилюдна і урочиста заява, якою пластун зобов'язується з усіх сил намагатися жити за визначеними умовами*); Пластовий Обіт; Пластові гімни; Пластові символи (пластова лілейка, пластова гасло, пластова вітання, опікун Пласту).

Пластова метода включає: поділ на Улади; УПП (*пташата*) 0-6 років; УПН (*новаки*) 6-11 років; УПЮ (*юнаки*) 11-18 років – ключовий улад в Пласті; УСП (*старшопластуни*) 18-35 років; УПС (*пластуни сеніори*) >35 років.

Система Проб і Вмілостей: Проба прихильника; I проба; II проба; III проба; Вмілості; Відзначення та перестороги; Гурткова система; Гурток (виховник); Курінь (зв'язковий).

Виховні засоби: Гурткова система – 6-8 учасників у гуртку; розподіл обов'язків; сходи; Акції; Табори; Мандрівки; Змаги; Пластовий впоряд – система команд.

Отже, однією з ключових фігур у Пластовій методі є виховник – це найважливіша особа в Пласті. Саме він має найбільший вплив на успішність вишколу та виховання юнаків та юначок, оскільки саме виховник спрямовує та підтримує юнацтво. Успіх виховника – це успіх Пласту, і навпаки. Ентузіазм, енергія і особистий добрий приклад виховника – це основні рушії пластової праці.

Виховник має володіти такими характеристиками:

- організаційними навичками та досвідом у групових заняттях;
- лідерськими якостями та вмінням планувати та розподіляти обов'язки;
- любити своїх вихованців та вміти завоювати їхню прихильність;
- любити життя у природі як основу пластування;
- мати гідну особисту поставу та показувати добрий особистий приклад не тільки для вихованців, але й для батьків;
- присвячувати достатню кількість часу для роботи з вихованцями;
- мати беззастережну віру в пластові правила гри (Пластовий закон і Пластову присягу).

Виховник сам для себе має зрозуміти такі речі:

- Чи зможе він опанувати групу своїх юнаків та при цьому не втратити самовладання над собою, бо інакше спільне життя виховника і вихованців буде не дуже приємним для всіх;
- Чи має він достатнє почуття гумору, щоб вміти посміятися із жартів своїх юнаків та ще й додати щось веселе від себе;
- Чи не розчарує він сподівань своїх вихованців та зуміє провести їх через «Велику гру» до великої мети;
- Чи буде мати достатньо часу та бажання щоб заглибитися в проблеми юнаків щоб їх якнайкраще зрозуміти;
- Чи дотримає він слова перед своїм юнацтвом навіть у найменшій дрібниці;
- Чи постоїть за своїх вихованців, коли виникне потреба їх захистити.

Це дуже прості вимоги, але дотримати їх не так просто. Порозуміння між виховником та вихованцями має надзвичайне значення, віра в юнака чи юнач-

ку – це першооснова на якій базується співпраця з вихованцями. Кожен виховник мусить розуміти, що юнацтво перебуває на стадії фізичного росту та психологічного дозрівання (кожен вихованець може змінюватися і стати кращим). Не можна від юнацтва вимагати все і одразу. Виховник постійно має пам'ятати, що перед його вихованцями ще довгі роки пластування, з якими будуть проходити етапи інтелектуального, психологічного та соціального дозрівання, а виховник буде мати багато нагод власним прикладом унести свій вклад у збагачення особистості вихованців.

Маючи великий пластовий та життєвий досвід виховник може допомогти юнакам вирости вдумливими та відповідальними, такими, які зможуть обстоювати в житті засвоєні принципи, сміливо ставити перед собою цілі та досягати їх, а також відповідальними за свої вчинки.

Список використаної літератури:

1. Бейден Пауел оф Гілвел. Пластування для хлопців /авторизований переклад О. Кульчицького/ Івано-Франківськ, 1999. 300 с.: іл.
2. Пластовий довідник. Торонто, 1999. 230 с.: іл.
3. Посібник зв'язкового. Для виховної праці в УПЮ. Торонто Нью Йорк, 1970. 471 с.: іл.
4. Тисовський О. Життя в Пласті. Посібник українського пластового юнацтва. Торонто, 1997. Вид. 4. 551 с.: іл.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РОБОТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Стахнюк-Усач Оксана,

керівник зразкової студії

декоративно-прикладного мистецтва «Клубок»,

Комунального закладу « Будинок дитячої та юнацької творчості»

Березнівської міської ради Рівненської області

Серед численних видів позашкільної роботи, які допомагають розширити творчі та пізнавальні інтереси дітей і підлітків, розвинути їх ініціативу, логічне та творче мислення є організація роботи гуртків з декоративно-прикладного мистецтва. Основою діяльності цих гуртків є пошук раціонального способу використання сил, можливостей та часу для досягнення поставленої мети. Під час пошуку шляхів реалізації, педагог стає менеджером свого творчого колективу, не лише його формує, організовує, шукає напрями співпраці, а і скеровує діяльність вихованця.

Педагогічний менеджмент керівника гуртка декоративно-прикладного мистецтва включає в себе організацію та керування роботою гуртка, спрямованого на розвиток художніх та естетичних навичок вихованців.

В умовах зростання національної самосвідомості нашого народу інтерес до народної культури як системи, видається цілком закономірним. Народне мистецтво – це унікальний світ духовних цінностей, де втілена духовна енергія народу, яка зберігає і розвиває моральний потенціал. Саме з цією метою створюються різноманітні гуртки декоративно-прикладного мистецтва. У сучасних умовах глобалізації, нівелювання особливостей традиційної культури необхідно сприяти збереженню та розвитку надбань українців, тому важливою складовою відродження традицій є проблема самоідентифікації, усвідомлення унікальності та неповторності духовних надбань свого етносу.

Сьогодні актуально не лише наукове осмислення розвитку різних видів мистецтва українського народу, а і створення умов для розвитку творчих здібностей дітей саме в галузі декоративно-прикладного мистецтва, вивчення та надбання навичок роботи з декоративними матеріалами. Педагог-менеджер розробляє чіткі цілі та завдання для діяльності гуртка, визначення необхідних ресурсів, та обладнання. Зважаючи на актуальність усього ідентичного та етнічного, Зразкова студія декоративно-прикладного мистецтва «Клубок» об'єднала гуртки: «Валяння вовни», «Ткацтво», «Виготовлення української народної іграшки», «Художня вишивка», «Розпис на склі», «Художня кераміка». Відповідно завданням вихованців гуртків є ознайомлення та опанування прийомами традиційного українського мистецтва.

Народне декоративно-прикладне мистецтво містить багато видів і жанрів (типологічних груп) залежно від матеріалу, техніки виконання та функціонального призначення. Народне мистецтво яскраво характеризує національні особливості нації, локальні відмінності етнографічних груп, певних регіонів. Порівняно стійким збереженням архаїчних пережитків у культурі відрізняється Полісся – один із самобутніх осередків матеріальної і художньої культури східнослов'янських народів, де стародавньою і яскравою сторінкою красується народне ткацтво, яке найбільше зберегло прадавні традиції. Воно і тепер є найбільш масовим видом народної творчості.

Водночас, мистецькі надбання поліського ткацтва досі залишаються майже не вивченими дослідниками. На основі тканих тканин, українського народного вбрання та предметів побуту намагаємось сформувати побудову інтересів здобувачів освіти. Але важливим є не лише вивчення традиційного, притаманного для нашого регіону, а і формування у дітей уміння до створення особливого, індивідуального, свого.

Організація роботи, створення розкладу занять, вибір методик та засобів навчання, підготовка приміщень і матеріалів потребують від керівника гуртка значної підготовки. Деякі гуртки студії є доволі витратними, тому актуальним є пошук економних ресурсів для втілення творчих задумів. Наприклад, дорого-

вартісні фарби для розпису скла ми замінюємо екологічно-чистими фарбами з яєчного білка, тчемо панно з поліетиленових пакетів та природних матеріалів, а дорогу мериносову вовну замінюємо фарбованою вовною місцевих овець.

Мотивація до навчальної діяльності, залучення вихованців до активної участі в гуртках, створення стимулів для їхньої творчості та розвитку в нашій студії ґрунтується на особистісних якостях педагога. Обравши особистісні якості, як основне джерело й засіб управління, ми досягаємо ефективності діяльності, адже діти прагнуть оволодіти навичками якими володіє їх педагог, хочуть бути на нього схожим, нести такий самий сенс своєї творчої діяльності. А педагоги, в свою чергу, маючи активну громадську позицію, беруть участь у благодійних ярмарках, плетуть маскувальні сітки, проводять благодійні майстер-класи, популяризуючи український стрій, залучають різновікові групи для обміну досвідом.

Варто зазначити, що важливою є постійна співпраця педагога-менеджера з активними громадськими організаціями. Однією з таких організацій є Благодійна організація «БО – можемо!», Благодійний Фонд «Мені не байдуже», і важливий проєкт «Підтримка дітей та молоді шляхом зміцнення потенціалу низових ініціатив швидкого реагування в Україні», що реалізує Громадська організація «Асоціація Української миротворчої школи» та їх освітньо-ресурсний хаб роботи з людьми похилого віку «Золотий вік». Також активно є наша співпраця з Громадською організацією «Березнівська брама» та Благодійним фондом «Рокада». Незліченна кількість майстерок, які були проведені з цими організаціями мотивують наших здобувачів освіти до активної благодійної позиції.

Неодмінно важливою складовою менеджменту є моніторинг та оцінка прогресу учасників, оцінка якості занять і потреб у коригуванні планів. Результатом творчої діяльності наших вихованців є їх творче та духовне зростання, виставки, творчі звіти, а також значна кількість перемог на рівні громади, обласному та всеукраїнському рівні. Талановиті роботи наших вихованців прикрашають навчальні кабінети та стіни закладу освіти, усі вони є професійними та особливими.

Вдала робота педагога-менеджера – це взаємодія з батьками вихованців, адміністрацією закладу та іншими стейкхолдерами для підтримки гуртків. Саме з цією метою було організовано безліч заходів, ярмарків та аукціонів, де продаж дитячих виробів дав змогу неодноразово допомогати Збройним Силам України. Був проведений майстер-клас «Традиції минулого і сьогодення» із виготовлення народної іграшки з виконанням сучасних та народних дитячих забав та пісень. Цей захід визначив здобувачам освіти можливі шляхи співпраці з вихованцями інших напрямів та студій, продемонстрував що Україна – це країна, народ якої має величезну духовну та культурну спадщину, що складається з народних звичаїв, самобутніх традицій, фольклору. Заглиблення в народну обрядовість предків – це святий обов'язок кожного, адже розуміння цінностей народу впливає на виховання, на виникнення нових традицій. Саме для цього був проведений захід «Намисто роду», метою якого було створення намиста і спільно з іншими жінками родини, що може стати родинним оберегом і передаватиметься із покоління

в покоління. Мама та бабусі які відвідали майстер-клас ознайомилися із особливостями техніки валяння з шерсті, його видами, відтак, зрозуміли особливості творчої діяльності своїх дітей в гуртку «Валяння вовни».

У здобувачів освіти ми прагнули виховати ціннісне ставлення до народного мистецтва, виховати потребу в творчому самовираженні, сформувати естетичний підхід до творчої праці; охайність, терплячість, старанність; національну свідомість, патріотичні почуття, працелюбство, духовні та моральні цінності засобами декоративно-ужиткового мистецтва. Звалявши намисто кожен учасник майстерки усвідомив, що намисто – одна з найдавніших жіночих прикрас на території України; для українських жінок – це не просто прикраса, адже значення зробленого намиста глибоко символічне і має оберігати тепло родини.

Вдосконалення методик і програм, залучення нових майстрів і ресурсів для покращення якості освіти у цьому напрямі є те, над чим постійно працює педагог-менеджер. Керівники гуртків розширюють не лише свої професійні навички, а й вдосконалюють творчу майстерність, відвідуючи майстер-класи відомих художників, скульпторів, керамістів, досліджуючи спадщину регіону.

Отже, педагогічний менеджмент керівників гуртків художньо-естетичного напрямку сприяє створенню відповідного середовища для розвитку творчих здібностей та естетичного смаку вихованців закладу позашкільної освіти. Шлях творчого зростання педагога, його гуртківців, підкреслює правильність вибору форм і методів навчання й виховання, демонструє різноплановий підхід керівника творчого об'єднання в освітньому процесі здобувачів освіти, який плекає дитину в творчості, вмінню орієнтуватися в системі цінностей, визначати своє життєве кредо та правильно обирати професійний шлях.

Список використаної літератури:

1. Бондар Л.М. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в креативному позашкільному навчально-виховному мікросоціумі. Суми: Нотабене, 2018. 104с.
2. Варивончик А. В. Ткацтво в контексті художніх промислів України // Zbiór raportów naukowych. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki. Warszawa : Diamond Trading Tour, 2016. P. 9–19. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14922/7/Varivonchik_V_V_konf06_2016_IM_.pdf3. Волковічер Т. Вербальні тексти у народній вишивці кінця ХІХ – першої половини ХХ ст.: генеза, семантика, прагматика. Київ : Наукова думка, 2019. 173 с.
3. Запаско Я. П., Голод І. В., Білик В. І. та ін. Декоративно-ужиткове мистецтво : в 2 т. Львів : Афіша, 2000. Т. 1. 364 с.
4. Шинковська К. Всі способи валяння. АСТ-Прес книга, 2011. 59 с.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ STEM-ПРОФЕСІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА «РАКЕТОМОДЕЛЮВАННЯ»

Степаненко Сергій,

*керівник гуртка-методист «Ракетомодельовання»,
Комунальний заклад позашкільної освіти «Центр дитячої
та юнацької творчості Жовтоводської міської ради»,
Дніпропетровська область*

*Як добре, коли у людини є можливість
вибрати собі професію не за потребою,
а погодившись з душевними схильностями.
А. Апшерони*

Професія починається з дитячого захоплення, тому ті діти, хто хоче стати інженером, конструктором, винахідником сміливо відкривають завісу технічного напрямку діяльності.

«Дніпропетровщина» – це космічна столиця України. Захоплення космосом завжди було притаманно молоді нашого регіону. Зірки, планети, метеорити, комети, ракети, невідомі незвіданні далі – все це, безсумнівно, захоплює дитину, яка любить мріяти, тому вона одразу приходить до гуртка, в якому вчать не тільки проєктувати, але й будувати власні моделі, запускати об'єкти в небо, де відбувається становлення, розвиток стійкого інтересу здобувачів освіти України до авіації, космонавтики, науки, техніки та пов'язаних із ними екологічними, гуманітарними, соціальними проблемами.

Потрапивши у небесний світ майбутніх інженерів гуртка «Ракетомодельовання» Центру дитячої та юнацької творчості м. Жовті Води, який був заснований у 2001 році, діти мають можливість ознайомитися з основами ракетної техніки, а також виготовляти моделі ракет та космічних кораблів, які їм подобаються.

Основною метою гуртка є прищеплення стійких дослідницьких умінь, навичок творчої обдарованої молоді у практичній площині розвитку науки і техніки. Програму занять будуємо за принципом доступності навчального матеріалу для дітей, відповідності його обсягу віковим особливостям та попередній підготовці. Виходячи з мети і завдань, сформульованих у програмі, на заняттях гуртка використовуємо традиційні технології навчання та виховання, а також елементи інноваційних технологій – лабораторно-практичні заняття, консультації, навчальні, екскурсії, вебінари, квест-заняття, змагання тощо.

На заняттях діти вивчають історію розвитку ракетної техніки, основні теоретичні поняття, на практичних – виготовляють моделі ракет, парашути з доступних матеріалів, вивчають технологічні прийоми і варіанти виготовлення окремих деталей моделей. Аматорське ракетобудування є одним з найбільш захоплюю-

чих хобі, що приносить велике задоволення і багато нових знань вихованцям, а проєктуючи їх шляхом залучення STEM-освіти гуртківець формує конструкторські здібності та винахідництво. В аматорському ракетобудуванні проєктування і виготовлення ракети відбувається «з нуля», включаючи відомості про паливо і двигуни. Для виготовлення ракети вихованці гуртка використовують: ватман, картон, деревину, нитки, тонку круглу гуму, прозорий скотч, лавсанову дзеркальну плівку (можна використати інші матеріали) та клей ПВА, а з інструментів необхідні ножиці, олівець, лінійка, штангенциркуль, напилек, свердло, наждачний папір. За потреби діти вчаться працювати на токарному верстаті.

Одним з найважливіших напрямів на цьому шляху є розробка і виготовлення ракетного двигуна, який був би досить безпечним у виготовленні й використанні, надійним, мав би передбачувані і відтворні характеристики. Другий найважливіший напрям – розробка системи порятунку, наприклад парашутної, яка могла б працювати з високою мірою надійності після тяжких умов запуску і польоту ракети на великій швидкості і висоті. Боротьба за досягнення цих та інших цілей і подолання неминучих труднощів якраз і приносить найбільше задоволення, дає багато нових знань, і в той же час, вимагає оволодіння різноманітними навичками та вмінням виявляти велику винахідливість.

Процес запуску власної моделі ракети дуже цікаве видовище. Ракета, випускаючи великий клуб диму, шипить і піднімається на висоту 300-400 метрів, а то і вище, далі чуємо хлопок – починає розкриватися маленький парашутик і вона плавно опускається на землю. Знайти ракету, яка впала за 200– 500 метрів, іноді досить складно, тому є потреба у пристроях пошуку, які допомагають знайти ракету. Серйозні ракетовинахідники застосовують різні методи радіопошуку, а простому аматору, якими є вихованці гуртка, це дорого.

Якщо ракета не відлітає далі, ніж на 500 метрів в сторону, можна спробувати простий звуковий сигналізатор пошуку, як це роблять гуртківці. Вони встановлюють на ракеті звуковий випромінювач, який подає сигнал до того часу, поки ракету не буде знайдено або не закінчиться заряд батарейки.

Момент, коли зроблена своїми руками ракета на швидкості піднімається в повітря, залишає незабутні враження, які запам'ятовуються на все життя! Можливо, саме завдяки цьому ракетомодельний спорт підкорив мільйони сердець у різних куточках нашої планети.

Навчальна програма гуртка дає уявлення про сучасний розвиток ракетобудування та наукові дослідження в цій галузі, що збільшує профорієнтаційне значення даної програми для майбутнього здобувачів освіти. Ще у програмі гуртка є розділ «Історико–технічне стендове моделювання». Це досить «молодий» вид технічної творчості, де вихованці працюють з нескладними пластиковими моделями – іграшками із готових наборів, поступово створюючи точні моделі – копії транспортної техніки. Усі стендові моделі – копії виготовляються з урахуванням додержання копії до історичного прототипу, створення таких моделей вимагає не лише певних навичок роботи із спеціальними матеріалами та інструментами, а й

поглиблених знань з історії, вміння працювати з різними джерелами інформації, вести пошуково–дослідницьку роботу. На збагачувальному етапі STEM-проєкту використовуємо такі практичні вправи, а саме: конструктивні (вимірювання довжини, креслення); аналітичні (порівняння, аналіз результатів спостережень); творчі (виконання творчих дій на основі набутого досвіду).

Ще одну сходинку інновацій діти долають у ході участі в унікальному обласному інтерактивному проєкті «Віртуальна аерокосмічна школа». Вихованці гуртка «Ракетомодельювання» мають змогу отримувати знання і досвід інших педагогів Дніпропетровщини та дітей області. Незалежно від місця проживання, за допомогою мережі Інтернет навчатися, здобувати додатково аерокосмічну освіту та спілкуватися з провідними спеціалістами регіону та країни, формуючи компетентності у площині ракетомодельювання.

«Віртуальна аерокосмічна школа» є складовою Інтернет-проєкту «Обласна електронна школа» яка реалізується у рамках регіонального інноваційного проєкту «Новій Дніпропетровщині – новий стандарт освіти». Освітні курси складаються з циклу лекцій, кожний з яких закінчується обов'язковим тестовим завданням. Також слухачі отримують додаткові завдання – лабораторні та творчі роботи які необов'язкові до виконання, але вони додають додаткові бонусні рейтингові бали вихованцям. Курс вважається закінченим, якщо слухачем були опрацьовані всі лекції протягом кожного з «навчальних років», та набрана необхідна мінімальна кількість рейтингових балів. По закінченні курсу навчання гуртківці отримують відповідний електронний сертифікат.

Ракетомодельювання – це один із найцікавіших високотехнологічних видів захоплення дітей щодо популяризації наукових і технічних досягнень у векторі освоєння космосу, який передбачає креслення, побудову, виготовлення та запуск моделей ракет, надає широкі можливості для розвитку пізнавальних і творчих здібностей учнів, їх участь у виставках, змаганнях, конкурсах. Щорічні обласні змагання «Мирний космос», виставка-конкурс «Наш пошук і творчість, тобі-Україно», змагання з ракетомодельного спорту із застосуванням найпростіших моделей з пневмозапуском власноруч виготовлених моделей, в яких вихованці гуртка беруть участь і займають призові місця. Діти ретельно впродовж року готуються до змагань, підбираючи на захист необхідний матеріал, проводять дослідження та експерименти своїх літальних апаратів.

Отже, навчання в гуртку «Ракетомодельювання» дає можливість здобувачам освіти розвивати творчі нахили, здібності, сприяє кращій успішності в школі (завдяки міжпредметним зв'язкам: фізики, хімії, історії, трудового навчання). Вихованці гуртка вже мають достатньо знань, умінь, навичок, щоб сміливо йти шляхом до здійснення мрій, втілення в життя ідей, маючи значний досвід у виборі STEM-професії.

Список використаних джерел:

1. Биковська О. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки. *Рідна школа*. 2016. № 11–12. С. 48–53.
2. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. К. : ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.
3. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975
4. Тихопій О.Я. Програми з позашкільної освіти: Науково-технічний напрям / Биковська О.В., Лихота С.О. та ін. К. :Грамота. 2007. Вип 1. 360с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тимошенко Юрій,

*керівник гуртків
Кременецького центру дитячої творчості,
Тернопільської області*

Формування в Україні суспільства, заснованого на досягненнях інформаційних технологій, сприяє вивченню освітянами особливостей впровадження інноваційних практик у закладах позашкільної освіти.

Ключовою, сутнісною ознакою інновацій вважається їх здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності фахівця, адже засвоєння нової техніки чи технології вимагає невинного розвитку, зростання над собою, що може призводити до появи нової якості, у тому числі – інноваційної.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», поняття «інновації» слід розуміти як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери». Отже, інновації являють собою кінцевий результат інноваційної діяльності, що проявляється у вигляді цілком нового чи удосконаленого вже існуючого продукту або технологічного процесу, який було наділено якісними перевагами при використанні та проектуванні. При цьому, інновація має використовуватися у практичній діяльності та мати суспільну перевагу.

Проблематика розвитку освітніх послуг та впровадження інноваційної діяльності є предметом наукового інтересу багатьох учених. Серед напрацювань

вітчизняних учених слід відзначити праці таких дослідників як З. Бараник, І. Грищенко, Ю. Завалевський, Л. Злупко, С. Кириленко, А. Колот, Л. Лісогор, О. Маринівська, Г. Назарова, О. Саєнко, М. Семикіна, Р. Щокін та інші.

До освітніх інноваційних технологій прийнято відносити таку сукупність операційних дій педагога з вихованцем, у результаті якої суттєво покращується ставлення здобувачів освіти до освітнього процесу. Серед них значне місце посідають такі технології: особистісно-орієнтовані; інтеграційні; колективної дії; інформаційні; дистанційні; розвивальні; модульно-розвивальні тощо. До виховних інноваційних технологій відносимо мистецькі засоби й прийоми впливу педагога на свідомість особистості вихованця з метою формування в нього особистісних цінностей у поєднанні із загальнолюдськими: рання соціалізація учнів; національна спрямованість освітньо-виховного процесу; духовний розвиток дітей тощо. Для здійснення інноваційних технологій керівник гуртка закладу позашкільної освіти має бути творчою особистістю, мотивованою на творчу діяльність, професійно обізнаним з основними освітньо-виховними теоріями, зокрема: інноваційної педагогіки; освітнього менеджменту тощо.

Ще більш цікавими видаються перспективні проєкти застосування віртуальної та доповненої реальності. Дослідження свідчать, що обсяг ринку освітнього програмного забезпечення, який у 2018 році сягнув 2,3 млрд. дол. США, вже до 2025 року зросте вдвічі. Це свідчить про активне впровадження і використання програмного забезпечення в усіх сферах освіти. При цьому технології доповненої реальності (Augmented Reality, AR) здатні проєктувати цифрову інформацію (зображення, відео, текст, графіку) поза екранами пристроїв та об'єднувати віртуальні об'єкти з реальним середовищем.

Інноваційна діяльність є вимогою сьогодення, а впровадження інновацій у діяльність закладів позашкільної освіти – запорукою їхнього розвитку в сучасному світі. Інновації являють собою кінцевий результат інноваційної діяльності, що проявляється у вигляді цілком нового чи удосконаленого вже існуючого продукту або технологічного процесу, який було наділено якісними перевагами при використанні та проєктуванні освітньої діяльності. При цьому, інновація має використовуватися у практичній діяльності та мати суспільну перевагу. На практиці існує ряд чинників, здатних нівелювати конкурентну перевагу тієї чи іншої технології, що призводить до припинення її сприйняття як інноваційної. До таких належать критерії своєчасності, прийнятності застосування, ситуативності. З огляду на це, необхідно уважно аналізувати інноваційні технології/заходи до початку їх упровадження, адже освітня інноваційна діяльність має сприяти підвищенню конкурентоспроможності вихованців закладів позашкільної освіти.

Отже, модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі освітнього процесу, засновані на єдності методології та засобів їх здійснення

Список використаної літератури:

1. Бараник З. П., Кикош Ю. В. Необхідність взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2015. No 12. С. 115-120.
2. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / за ред. Л.І.Даніленко, В.Ф.Паламарчук / Упоряд. Г.М.Перевознікова. К.Логос. 2004. 117с.
3. Поняття інноваційної діяльності та її предмет. (2008). Режим доступу: <http://buklib.net/books/37223/>. (The concept of innovation and its subject. (2008). Retrieved from: <http://buklib.net/books/3722>
4. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. Ужгород. Інформаційно-видавничий центр ЗІППО. 2004. 168с.

АКТУАЛЬНІСТЬ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В МЕЖАХ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Трачук Юлія,

керівник гуртка

Кременецького центру дитячої творчості

Тернопільської області

В умовах сучасного світу, позашкільна освіта покликана виявляти, розвивати, формувати вміння вчитися, реалізовувати власний творчий потенціал. Особливо загострюється потреба модернізації та визначення ефективних форм навчання гуртківців у закладах позашкільної освіти. Майже всі прийоми та методи нестандартних занять відзначаються ігровим спрямуванням, які найкраще сприймаються вихованцями тому, що діти мають можливість емоційно переживати, міркувати та висловлювати свої думки.

Дослідження з питання розвитку та вдосконалення організаційних форм навчання здійснювалося багатьма науковцями (Т. Байбара, М. Богданович, В. Бондар, О. Дусавицький, М. Данилов, В. Онищук, О. Савченко та інші). У статтях дослідники розглядали переважно логічність, розробку занять та створення умов для продуктивної пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

На організацію освітнього процесу значний вплив мав стрімкий розвиток технічного прогресу, який безпосередньо позначився на якості, урізноманітненні освітнього процесу, активізації пізнавальної діяльності гуртківців, розширенні сфери їх інтересів. У процесі розвитку сучасної освіти в Україні виник новий напрям – педагогічна інноватика, як пошук нового в теорії та практиці навчання, що характеризується певним змістом, принципами, тенденціями і закономір-

ностями розвитку освіти. На сьогодні нестандартні форми проведення занять із використанням інноваційних технологій неабияк піднімають зацікавленість вихованців до предмету, розвивають творчу активність та сприяють досягненню швидких результатів. Синтез інтерактивних наочних методів та нестандартних форм навчання – це новий високий рівень інформативності та якості освіти.

Виховання творчої особистості є ключовим завданням заняття, структура якого повинна формуватися на трьох рівнях: методичному, дидактичному, логіко-психологічному та відображати не лише візуальні прояви організації діяльності керівника гуртка та вихованців, але й виражати сутність внутрішніх процесів, яка пов'язана з методикою, творчістю вчителя та пізнавальною діяльністю здобувачів освіти.

Формати нестандартних занять: сюжетні замальовки (заняття – картинна галерея, фестиваль); інтегровані (міжпредметні) заняття; бінарні; заняття -дискусії (засідання, круглий стіл, прес-конференція, семінар); заняття дослідження (панорама ідей); змагання (заняття-конкурс, турнір, мозковий штурм); римовані заняття;

Одним з найрезультативніших видів нестандартних видів діяльності є заняття-гра. В процесі дидактичної гри, вихованці засвоюють до 90% матеріалу; характер ситуативної та рольової гри дають можливість краще засвоїти новий матеріал заняття. Будь-яка гра має ґрунтуватися на конкретних уміннях, знаннях та навичках, насамперед, потрібно чітко визначити мету та очікуваний результат. Одним з головних завдань заняття-гри є формування творчого мислення, стимулювання творчої уяви та спостереження. Під час дидактичної гри педагогу потрібно створити атмосферу творчого процесу. Гуртківці від власних досягнень мають отримувати позитивні емоції.

Інтегрований підхід до заняття – забезпечує синтез внутрішньопредметного та міжпредметного характеру. Тема навчального заняття розглядається з різних поглядів за допомогою кількох навчальних предметів. Таке заняття дає можливість бачити цілісну систему законів навколишнього світу, розширює та поглиблює знання, розвиває набуті навички та уміння; під час проведення такого заняття необхідно проаналізувати зв'язки між базовими знаннями, врахувавши специфіку інтегрованих предметів.

Ще одна спеціальна форма організації пізнавальної діяльності гуртківців є інтерактивне навчання, яке побудоване на тісній взаємодії вихованців та керівника гуртка, оскільки нестандартні методи занять успішно здійснюються в інтерактивному режимі. Недостатньо сплановане або непродумане, неузгоджене із можливостями здобувачів освіти заняття, не може бути якісним. Підготовка до заняття – це, в першу чергу, діагностика, прогнозування, проектування роботи. Керівник гуртка має вільно орієнтуватися у своєму навчальному предметі, поповнювати власні тематичні папки та робочі книжки, куди має вносити новітні відомості про свій предмет, проблемні питання та завдання.

Важливого значення має технічне та наочне оснащення педагога. Одним з інструментів інтерактивного навчання є WEB-технології, які на пізнавальних заняттях

гуртка дають можливість якісно та цікаво провести заняття. Особливо актуальною є робота в мережі Інтернет, заняття мистецького циклу, що розкривають широкі можливості для творчості, втілення своїх ідей. Основними інструментами для демонстрації навчального матеріалу є відео- та аудіотехніка, проєктор та комп'ютер.

Із впровадженням в освітній процес цифрових технологій та розвитком прикладних графічних програм, виник новий творчий напрям у мистецтві – комп'ютерна графіка, коли комп'ютер використовується не як машина, що виконує задану програму та створює малюнок на основі математичного розрахунку, а як інструмент, за допомогою якого художник «створює картини». У процесі комп'ютерного зображення вмикається уява, логічне мислення та активізуються цілісне бачення. На таких заняттях гуртка головне – це творчий пошук вихованців, який дає змогу нестандартно мислити, висловлювати і відстоювати свою думку, працювати в колективі, групі, парі, індивідуально та самостійно. Відомий американський художник Девід Ем, стверджував: «комп'ютер наштовхує мене на такі думки, які ніколи не прийшли б мені в голову без нього».

В основі інноваційного навчання лежать взаємодія кожного учасника заняття із пошуком шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми, обмін життєвим досвідом та отриманою інформацією. Створення умов для розвитку ключових компетентостей здобувачів освіти шляхом упровадження інноваційних освітніх технологій в освітній процес. Це передбачає також розвиток індивідуальних властивостей особистості та потреби в художній творчості.

Структура нового типу проведення занять має відмінність від традиційних. У стандартних заняттях структура незмінна та постійна, а у нестандартних формах – різноманітна, залежить від типу заняття і способу проведення. В звичайних – мотивація навчання здійснюється за принципом «навчайся-бо потрібно», а у нестандартних заняттях мотивація навчання відбувається підсвідомо, без примусів. Навчання, що здійснюється за звичайним зразком, проводиться, як певний «шаблон» з серії занять, де іноді можуть зустрічатися ігрові моменти, а нестандартні – можуть проводитися як ігрова дія протягом усього заняття. Вони можуть бути несхожими на попередні, бо не мають сталої структури; ця форма діяльності краще активізує увагу дітей і вони не втомлюються при виконанні завдання.

Отже, нестандартні заняття у закладах позашкільної освіти дають можливість позбавлятися шаблонів та урізноманітнювати форми й методи роботи, розширюють функції педагога. Інтерактивні технології – не є самоцілю, а лише інструмент для досягнення та забезпечення сприятливих умов для творчого розвитку гуртківців. Саме інноваційні технології дозволяють керівнику гуртка побудувати освітній процес у такий спосіб, щоб здобувачі освіти шукали нові шляхи й засоби отримання знань, розв'язання нестандартних ситуацій, оскільки майбутня перспектива досліджень орієнтована на розробку системи інтегрованих занять для формування основних компетенцій гуртківців, методичних рекомендацій їх проведення.

Список використаної літератури:

1. Гумінська О.О. Використання мультимедійних засобів – оновлення методики викладання мистецтв. *Мистецтво та освіта*. 2009. № 3. С.21-25.
2. Петлюшенко Н. Упровадження комп'ютерних технологій у початковій школі. *Початкове навчання і виховання*. 2012. №1. С.12-16.
3. Шевченко Н. В. Самоменеджмент як технологія професійного саморозвитку випускника ВНЗ. *Грані*. 2012. № 4 (84). С. 115-118.
4. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. Київ, 2003. 68 с.
5. Інтегровані уроки у початковій школі / Упоряд. Н.С. Вегера. Тернопіль, 2010. 160 с.
6. Мельник С.А. Інтегрований урок як засіб формування загальнокультурної компетентності учнів основної школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2010. 23 с.
7. Матвієнко П. І. Орієнтир на освітні технології. *Початкова школа*. 2000. № 1. С. 3-4.
8. Шарко В. Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. К. : СПД Богданова А. М., 2007. 22 с.

ІМІДЖМЕНЕДЖМЕНТ ТА САМОМЕНЕДЖМЕНТ КЕРІВНИКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Хоменко Тетяна,

*керівник гуртка,
керівник хореографічного колективу «Сапфір»,
Комунальна організація Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

Сучасне хореографічне мистецтво, ґрунтуючись на танцювальних традиціях, які склалися впродовж багатьох віків, має дуже потужні можливості впливу на особистість дитини. Важливим для сучасної системи освіти є естетико-виховний статус хореографічної діяльності, що акумулює в собі естетично-культурний, емоційно-почуттєвий, художньо-творчий розвиток особистості, а хореографічна освіта – це цілісна, самостійна, багаторівнева, багатоцільова художня система.

Основним завданням керівника хореографічного колективу – дати вихованцям хореографічну підготовку, виявити нахили здобувачів освіти і задовольнити потребу в руховій активності; розвинути почуття ритму, хореографічну виразність, координацію рухів; сформувати у дітей танцювальні навички, сценічну культуру. Зміцнити здоров'я вихованців, сформувати гармонійно роз-

винути, красиву фігуру, розвинути інтерес до фізичних вправ, художній смак, творчі здібності, волю та фантазію.

За період роботи керівником гуртка на основі багаторічного досвіду розроблена програма хореографічного колективу «Сапфир» із урахуванням вимог і потреб сучасного рівня хореографії. Програма поєднує тренувальні вправи з танцювальними рухами класичної та сучасної хореографії, танців народів світу тощо. За роки існування колективу здійснено кілька десятків хореографічних постановок.

За цей час нами були визначені загальні ознаки професійного іміджу керівника творчого колективу, а саме: образ керівника має бути яскравим і конкретним, правдоподібним і вірогідним; доречні стримані висловлювання, інформація без гіперболізації, нав'язливості та зайвої емоційності, демонстрування успіхів, щира зацікавленість, вагома аргументація тощо.

Імідж – явище багатогранне. Розрізняють декілька його різновидів, зокрема професійний імідж, який передбачає створення сукупного образу – синтез професійних якостей і компетентностей та особистісних якостей і зовнішності особистості. Причому всі складові професійного іміджу взаємозв'язані та взаємообумовлені без надання переваги жодній із них.

На сучасному етапі розвитку суспільства важливим й актуальним постає питання якісної співпраці між педагогом та вихованцями у системі освіти, оскільки загострюється проблема пасивної участі дітей у процесі навчання та інтелектуального розвитку. Одним із головних рушійних механізмів вирішення цієї проблеми та засобом реалізації найкращих принципів навчання є формування іміджу педагога.

Практика свідчить: ігнорування будь-якого компонента професійного іміджу під час надання одночасно серйозної уваги іншим не приносить очікуваного результату, оскільки від рівня його сформованості залежить професійний успіх цієї особистості. Саме тому педагогам і, зокрема керівнику гуртка, треба наполегливо працювати над його створенням. Демонстрування професійного іміджу має відповідати певним правилам, а саме: має бути зрозумілим; переконувати (недостатньо поінформувати, потрібно ще й переконати людей); бути чесним, відвертим, щирим з аудиторією; містити гумор (у невеликих дозах), оскільки він роззброює скептично налаштовану аудиторію.

Професійний імідж педагога має складатись із чотирьох компонентів:

- змісту (якість, актуальність, грамотність, професіоналізм тощо);
- соціальний (необхідність);
- фінансовий (реальність);
- суб'єктний (особистісно зорієнтований).

Щоб створити привабливий образ потрібно мати: незалежну природну поведінку; грамотне, культурне мовлення; спокійну реакцію на похвалу і критику; гідні, шляхетні манери; знання правил етикету та їхній ефективний вияв на практиці; досконалі рухи, жести, міміку та пантоміміку; привабливий зовнішній вигляд тощо. Щодо керівника творчого колективу, то з огляду на специфіку цієї професії, можна додати ще декілька чинників: уміння регулювати свій психо-

фізичний стан, адекватно виявляти його шляхом проявів поведінки в соціумі; оптимально спілкуватися з будь-якою категорією людей, у тому числі з дітьми, колегами та іншими; наявність та оптимальний прояв емпатійних здібностей; вияв у взаємодії ерудиції та професійної компетентності; уміння здійснювати фасилітативний вплив; адекватний вияв творчих здібностей тощо.

Для того щоб особистості створити позитивний імідж, необхідно докласти чимало зусиль (моральних, фізичних, інтелектуальних, матеріальних). З урахуванням специфіки менеджерської діяльності, пов'язаної з нервовим напруженням, педагогу вкрай необхідно освоїти техніку саморегуляції психофізичного стану, щоб постійно мати нормальне робоче самопочуття, бути урівноваженим, попри складні педагогічні та трудові обставини, проблемні ситуації чи навіть власний критичний стан задля підтримки позитивного іміджу.

Для створення позитивного професійного іміджу сучасному керівнику творчого колективу необхідно повсякчас удосконалювати розмаїття професійних компетентностей і якостей керівника-лідера, набувати спеціальних психолого-педагогічних знань і знань різних наук про людину та її поведінку в суспільстві: природу та внутрішній світ людини, логіку професійного зовнішнього вигляду (одяг, взуття, макіяж, прикраси, аксесуари, зачіску тощо), етикет. Необхідно опанувати знання із антистресових програм; мистецтво спілкування (вербальне та невербальне), щоб воно завжди було ефективним; культуру й техніку мовлення, засади красномовства тощо. Тренування та вміння використання цих знань може стати вирішальним чинником під час створення привабливого іміджу керівника творчого колективу і «швидкою допомогою» в дуже непростій його роботі. Допомогти у цьому можуть знання та навички самоменеджменту, адже сучасна ситуація у світі вимагає: безперервного саморозвитку; вміння управляти собою; використання власного творчого потенціалу.

Самоменеджмент, спрямований на максимальне використання власних можливостей і свідоме управління своїм робочим часом, тому все більше уваги зараз приділяється самоорганізації педагогічного працівника. Для вдалого самоменеджменту потрібно послідовне і цілеспрямоване використання педагогом випробуваних методів і практичних прийомів роботи в повсякденній діяльності для підвищення ефективності виконуваних дій, досягнення намічених цілей.

Головною метою самоменеджменту у педагогічній діяльності є максимальне використання особистих можливостей, свідоме управління ходом власного життя незалежно від зовнішніх обставин. Перш за все, самоменеджмент – це самоорганізація, вміння управляти собою, керувати освітнім процесом – в часі, просторі, спілкуванні, діловому світі. Це постійна праця над собою, саморозвиток.

Саморозвиток (індивідуальний розвиток) – процес, у рамках якого людина набуває здатність управляти поточними подіями, формувати позитивні відносини з оточуючим світом і радіти життю, будучи відкритим йому. Процес саморозвитку здійснюється шляхом подолання перешкод і розвитку особистих

якостей, які сприяють досягненню поставлених цілей і завдань (воля, наполегливість, стресостійкість, вміння впливати на людей тощо). У цьому процесі поєднуються наступні складові: особистий розвиток (особисте зростання); інтелектуальний розвиток; професійний (кваліфікаційний) розвиток; підтримка фізичного стану (оздоровлення).

Особливість сучасного погляду на керівника гуртка як лідера хореографічного колективу полягає в тому, що він розглядається вихованцями як носій інноваційної організаційної культури, основний ініціатор послідовних змін в організації освітнього процесу. Найважливішими рисами сучасного керівника гуртка є: професіоналізм, здатність вести за собою колектив вихованців, прагнення створювати і підтримувати гарний психологічний клімат неможливо без роботи над собою, без самоменеджменту. Для забезпечення складних, скоординованих, ефективних дій потрібні: високоорганізованість, наполегливість і сміливість. Для забезпечення ефективної роботи керівник гуртка повинен уміти використовувати різні інструменти впливу на вихованців та їх батьків.

Отже, самоменеджмент – це властивість, яка має бути основною в системі освіти сучасної людини, особливо керівника хореографічного колективу – це ідеологічна складова сучасної стратегії освіти. Ключовими навичками ефективного керівника колективу є: здатність управляти собою (повною мірою використовувати час, енергію, вміння; здатність долати стреси); чіткі та реалістичні особисті життєві цілі; спрямованість на постійне особисте зростання, сприйнятливості до нових ситуацій і можливостей; компетентнісне – творчий підхід і здатність до інновацій; вміння вирішувати проблеми.

Список використаної літератури:

1. Годовський В. М., Арабська В. І. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом: Методичні рекомендації, лекції, навчальна програма. Рівне: РДГУ, 2006. 76 с.
2. Голдрич О. С. Методика викладання хореографії. Львів: Сполом, 2006. 84 с.
3. Методика роботи з хореографічним колективом: підручник / С. В. Шапа, Н. М. Корисько. Ч. 1. К.: НАКККІМ, 2015. 220 с.
4. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: навч.-метод. Посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 288 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОШУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО НАПРЯМУ

Шмиг Василь,

*керівник гуртків Центру науково-технічної,
дитячої та юнацької творчості
Рахівської міської ради Закарпатської області*

Сучасні заклади позашкільної освіти орієнтуються на вміння здобувачів освіти й компетентності XXI століття. Серед ключових умінь і компетентностей вихованців перше місце посідає комплексне розв'язання проблем, пов'язане зі здатністю самостійно здобувати інформацію, приймати рішення й бути креативним.

Вітчизняні науковці зверталися до поняття пошуково-пізнавальної діяльності: П. Москаленко відзначає важливість використання проблемного навчання у організації пошуково-пізнавальної діяльності; В. Лозова наголошує, що при організації пошуково-пізнавальної діяльності необхідно дотримуватися цілісного підходу; підходи до організації пошуково-пізнавальної діяльності досліджують Н. Волкова, О. Дубасенюк, О. Вознюк, В. Онищук та ін. Утім у переважній більшості досліджень науковці лише побіжно розкривають особливості виховного та розвивального аспектів пошуково-пізнавальної діяльності, що зумовлює необхідність подальшого наукового дослідження.

Пошуково-пізнавальна діяльність особистості є складним педагогічним об'єктом. «Педагогічна енциклопедія» розкриває термін «пізнання» як «відображення у свідомості (індивідуальній чи колективній) характеристик об'єктивної дійсності», виділяє навчальну діяльність як його особливу форму та наголошує, що: «засвоєння накопиченого людством багатства знань є можливим у тому випадку, коли воно відбувається за законами пізнання як відкриття нового, достеменно невідомого, як творча діяльність, що стикається із проблемами та вирішує їх, як діяльність діалогічна (у даному випадку діалог між педагогом і вихованцем)». М. Фіцула надає схоже визначення: «пізнання – процес цілеспрямованого відображення об'єктивної реальності у свідомості людей» (Фіцула, 2000).

Отже, пізнавальна активність передбачає: наявність бажання до засвоєння нових знань; вирішування різних інтелектуальних завдань та проблем; розвиток таких рис характеру, як самостійність, дисциплінованість, організованість; вихід мислення на якісно новий, творчий рівень, відхід від репродуктивного відтворення та перехід до створення власних шляхів вирішення завдань. У цих якостях проявляється пошуковий характер пізнавальної діяльності.

Дослідно-експериментальний напрям – один із основних у гуртковій діяльності, оскільки вихованці мають можливість обирати свої власні теми, які потребують вивчення, проводити власні експериментальні дослідження та

робити аналізи. Експериментальні дослідження в умовах гурткової роботи проводити достатньо важко, але саме вони для кожного вихованця завжди відкривають щось нове та цікаве, спонукають до створення власних ідей та проєктів і завжди є результативними.

Експериментально-дослідна робота, включає в себе три найголовніші аспекти: актуальність (висвітлює різні види екологічних проблем та необхідне їхнє вирішення); мету, яку ставить автор роботи та чітко вказані завдання.

Першим етапом організації дослідницько-експериментальної роботи є обрання конкретної теми та чітке визначення проблеми. Наприклад, екологічний напрям, тема: «Наслідки масштабних вирубок лісів для природного середовища». Основні проблеми, з якою пов'язана дана тема – зміна природної екосистеми, руйнування поверхневих ґрунтів тимчасовими водними потоками, зміна структури та мінерального складу ґрунту.

Другим етапом є застосування методів експериментального дослідження даної теми, які включають визначення дослідних площ а (лісовий масив), б (свіжа лісо-зрубна площа); на площі лісового масиву визначають кількість дерев за віком та породою, за допомогою спеціального волого-виміру визначають рівень вологості деревини до початку дощу та після його закінчення (для цього обирають не більше двох десятків дерев за віком та породою); на дослідній площі б визначають активний процес руйнування поверхневого ґрунтового шару тимчасовими водними потоками та зміни його мінерального складу. Сюди включають аналізи експериментальних досліджень, проведенні протягом певного часу на дослідних територіях.

Третій етап – за допомогою комп'ютерних програм вихованці створюють нові математичні форми для обчислення числових даних дослідження та різні графіки для проведення порівняльних аналізів експериментальних досліджень.

Четвертий етап включає розробку своїх власних рекомендацій щодо збереження старих лісів та пралісів; до цього етапу також входить розробка сучасних технологій відновлення лісів на лісо-зрубних площах, яких немає ніде у світі та сприяють успішному росту молодого лісу.

В екологічному напрямі застосовуємо проблемно-пошуковий метод (висвітлення конкретних проблем у науковій роботі та шляхи їх вирішення за допомогою вже існуючих сучасних технологій або створення своїх власних технологій чи методів) та експериментальний – в якому, спільно із гуртківцями, проводяться певні експерименти (наприклад, збереження зникаючої популяції рослини, методи захисту хвойних лісів від масового висихання тощо).

Сучасний розвиток дослідно-експериментального напрямку включає такі основні частини роботи.

Програма, яка включає: визначення теми дослідження (наприклад, роль лісів для природного середовища), відбір дослідних ділянок (їх може бути від двох до шести, площею від 1 до 5 га), період дослідження – від декількох місяців до 1-2 років (також можуть бути періодичними і проводитися в кон-

кретні сезони років), обробка результатів (можна застосовувати математичні формули попередніх дослідників або свої власні, за якими обробляються числові результати досліджень).

Під час підбору дослідної ділянки значна увага зверталася на експозицію та крутизни гірського схилу, висоту над рівнем моря, типи поверхневих шарів (глибиною не менше 1 метра), визначення рівня їх зволоженості (їх визначають за допомогою датчика вимірювання вологості ґрунтів), типи лісів, їх вік та склад деревних порід, лісову фауну та флору.

Щоденник, який містить наступні дані: дні, місяці або роки, протягом яких велося експериментальне дослідження; номери ділянок, назва урочищ, експозиція гірського схилу та висотний пояс; короткий опис спостереження та дослідження, а також невеличка характеристика всіх природних комплексів чи компонентів лісового масиву; запис усіх результатів досліджень (числових, математичних та експериментальних); аналіз експериментально-дослідної роботи на кожен день та місяць.

Математичні формули для оброблення числових даних досліджень. Результат кожного дослідження обробляється за конкретною математичною формулою, тому їх може бути від двох до одного десятка. Наприклад, для визначення порушення водного балансу в середині ґрунтових шарів та його вплив на формування поверхневого водного стоку була створена ось така спеціальна математична формула: $Po - Kв - E - (Q1 - Q2) = ?$

Використання основних приладів для дослідження. Даний метод включає всі ті необхідні прилади за допомогою яких потрібно отримати певний результат експериментального дослідження. Наприклад, для дослідження екологічної ролі лісів у природному середовищі, необхідно мати такі прилади: опадомір, прилади для вимірювання вологості лісів, ґрунтів та атмосферного повітря, годинник та термометр.

Комп'ютерні програми: Microsoft Excel – для створення таблиць, Paint – для створення різних схем та рисунків, Microsoft Word – для набирання тексту, Google Earth Pro – для визначення місця розташування дослідної ділянки з висоти.

Тема наукового-експериментального дослідження «Процес формування масштабного зсуву на східному схилі гори Латундур». Вихованка гуртка «Юні екологи» взяла участь у власному експериментальному дослідженні та вивченні найголовнішої екологічної проблеми природного середовища Мармароського масиву (це масштабний зсув, який сформувався на східному схилі гори Латундур та триває близько двох десятків років. Основною метою дослідження було визначити вплив основних природних та техногенних факторів на геологічний процес, що набув масштабного характеру. В ході дослідження було визначено, що на процес розвитку ґрунтового зсуву вплинули такі основні фактори:

- збільшення кількості атмосферних опадів в період з 1998 по 2003 року, що спричинили порушення водного балансу в середині ґрунтових шарів та рівноваги між силою тяжіння і силою опору;

- неправильна побудова гірської дороги, яка перетинає досить стрімкий гірський схил, що стало причиною ослаблення верхніх ґрунтових шарів та їх повільне сповзання вниз.

Подальший масштабний ґрунтовий зсув може спричинити наступні наслідки: повне руйнування поверхневих та частково глибинних ґрунтових шарів, зникнення багатьох видів рослин, у тому числі – лікарських; часткова зміна мікроклімату даної місцевості. Щоб запобігти катастрофічним наслідкам, вихованка гуртка подала такі рекомендації: провести дренаж заболоченої території поблизу нижньої лінії зсувного полотна та засадження поверхні зсувного полотна хвойними деревами та кущами. В ході проведення експериментального дослідження, керівник гуртка та його вихованка зуміли досягти поставленої мети, виконати поставленні перед собою необхідні завдання та визначити основні причини утворення ґрунтового зсуву на східному схилі гори Латундур. Ця дослідно-експериментальна робота була надіслана на конкурс МАН-Юніор Дослідник, який проходив у травні-червні 2023 року, в Національному Центрі Малої академії наук України та отримала диплом за III місце.

Починаючи з вересня 2023 року, вихованки гуртка «Юні екологи» Діана Она, Анастасія Назарик та Дарія Бурмиляк почали працювати над новими науковими проєктами до конкурсу-захисту Малої академії наук. Їхня мета – провести власні експериментальні дослідження та проаналізувати виконання своїх робіт.

У жовні 2023 року, була проведена науково-практична конференція «Вплив сміттєзвалищ на природу та людину», під час якої висвітлювалася найголовніша екологічна проблема: утворення масштабних сміттєвалищ та його негативний вплив на природу і на людину. На початку конференції, де були залучені представники відділу освіти, районної ради, міської ради, наукові працівники Карпатського біосферного заповідника, педагоги та вихованці, учні закладів загальної середньої освіти, відбулася відео-презентація, в якій продемонстровано масштабне накопичення сміття на поверхні Світового океану та його вплив на морську фауну і флору.

Отже, пошуково-пізнавальні методи дослідно-експериментальної роботи включають декілька складних етапів, кожен з яких відіграє свою ключову роль. Вагомим результатом складного дослідження є написання роботи, яку надсилають на конкурс Малої академії наук, який проходить у три етапи: місцевий, обласний та Всеукраїнський. Найважливіше завдання Малої академії наук для гуртківців – це здобуття допрофесійної підготовки та отримання дипломів у галузі певних знань, набуття необхідних умінь у проведенні власного експериментального дослідження та написання власної наукової роботи.

Список використаної літератури:

1. Беліцька І. А. Груніна Г. М. Пошукова діяльність щодо впровадження компетентісно орієнтованого підходу в навчально-виховний процес. Завуч. Усе для роботи. 2012. С 36-39.

2. Голодюк Л. С. Організація дослідно-експериментальної роботи в школі *Управління школою*. 2013. № 10-12. С.44-51.
3. Мельнікова Н. Науково-дослідна експериментальна робота педагогічних працівників: методичний супровід. *Методист*. 2012. С.40-45.
4. Назарець Л. М. Формування пізнавального інтересу учнів. *Обдарована дитина: Науково-практичний освітньо-популярний журнал для педагогів, батьків та дітей*. 2009. №4. С.61-65.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 544 с.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ В ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ГУРТКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Шумило Тетяна,
*керівник гуртка
народного художнього колективу
Спортивно-танцювальний ансамбль «Пульс»
Комунальної організації Центр творчості дітей
та юнацтва «Шевченківець» міста Київ*

На сучасному етапі розвитку суспільства та науково-технічного прогресу гостро постає проблема дефіциту вільного часу. Проблема підсилюється й сучасним поколінням дітей, які зростають в умовах формування «навичок ХХІ століття», однією з яких є здатність до управління власним часом. Проблема управління часом цікавила багатьох дослідників, зокрема, мистецтво управління часом досліджували представники епохи Нового часу – Ф. Бекон та І. Ньютон. На сучасному етапі дослідження питання тайм-менеджменту широко представлено працями вітчизняних і зарубіжних учених. Провідним завданням менеджменту, на думку П. Друкера, виступає підвищення ефективності управлінської та творчої праці.

На думку П. Таланчука, раціоналізація витрачання часу – це невичерпний резерв саморозвитку, вивільнення життєвої енергії на нові та цікаві справи. Все це потребує певних зусиль, деякої самодисципліни. Це вимагає від людини зробити рішучу переоцінку цінностей і почати з оволодіння нових прийомів та методів раціонального використання часу (Таланчук, 2014). Багаторічна практика свідчить, що навчання за допомогою традиційних технологій не дозволяє розвинути ключові, базові компетентності щодо конкретної навчальної дисципліни, зазначає О. Маруховська-Картунова (Маруховська-Картунова, 2017).

Тайм-менеджмент включає в себе широкий спектр діяльності, а саме: планування, розподіл часу, постановку цілей, делегування повноважень, аналіз часових

витрат, моніторинг, організацію, складання списків і визначення пріоритетів. Система управління часом включає поєднання процесів, інструментів, технік, методів.

Витрати часу можуть бути пов'язані і з нераціональним використанням такого потужного сучасного засобу комунікації, як комп'ютер. Інтернеттехнології витіснили не тільки безпосереднє спілкування віч-на-віч, а й традиційну письмову мову – «паперове листування». Майже половину щоденного графіка робочого часу вихователя-методиста займають інтернет-комунікації, пов'язані з написанням і читанням електронних листів, пошуком інформації, висвітленням діяльності закладу позашкільної освіти документообігом. Інтернет-комунікації є рентабельними з погляду економії часових ресурсів, але й нераціональними, якщо колектив педагогів недостатньо володіють інформаційно-комунікаційними технологіями.

Проведення діагностики часу, що допоможе виявити види діяльності, на які час витрачається даремно, які можуть (можливо, з великим успіхом) виконувати інші особи, яка віднімає час в інших. Для полегшення цієї діагностики час, що витрачається керівником, можна розподілити за наступними функціями:

- обмірковування проблем, розробка рішень, підготовка документів;
- керівництво людьми (розподіл завдань, інструктаж, консультування, оцінка їх діяльності, вирішення конфліктів);
- прогнозування і планування на перспективу;
- підготовка педагогічних рад, семінарів, виступів, різних заходів;
- контроль за підлеглими;
- здійснення зовнішніх комунікацій (участь у нарадах, обміні досвідом, конференціях).

Розвиток системи «навчання протягом життя», в якій уміння самостійно працювати в освітньому процесі стає очевидною необхідністю. Виклики стосуються й сучасних педагогів, адже керівник гуртка окрім ключових та професійних компетентностей, має розвивати «м'які навички», до яких можна віднести здатність адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях, критично мислити, готовність самостійно набувати знань, вміло застосовувати їх на практиці, організовувати свою професійну діяльність та час.

Розглядаючи тайм-менеджмент у професійній діяльності педагога, варто враховувати особливості здобувачів освіти, з якими працює фахівець. Важливість володіння педагогами сучасними знаннями та навичками підтверджується розповсюдженим висловом: «Не можна керувати іншими, не вміючи керувати собою». Педагоги-практики в роботі з дітьми пропонують дотримуватися певних рекомендацій, а саме: структурувати та зробити привабливим освітній матеріал; забезпечити зворотний зв'язок; скоротити обсяг інформації та надавати пріоритет в його поданні візуалізації; спілкуватися усно; надавати освітньому процесу позитивного забарвлення; ставити зрозумілі та доступні цілі; дотримуватися правил тайм-менеджменту; не перенасичувати дітей інформацією.

В українських реаліях з'явилась ще одна причина, яка ще довго вимагатиме особливої уваги педагогів, хто працює з дітьми. Це – війна, яка торкнулась

кожного. Немає куточка України, місця на карті світу де б не знали про напад росії на Україну. Постійне відчуття небезпеки, підвищена тривожність, зміна звичного графіку дня, постійні зміни та переміщення – можуть дуже налякати дитину. Стрес, який відчують не лише дорослі, для яких ситуація цілком зрозуміла, а й діти. Саме тому, під час війни важливо підтримувати стабільний психологічний стан, особливо у маленьких дітей, що спонукає керівників гуртків відповідальніше підходити до вивчення та впровадження навичок таймменеджменту або самоменеджменту в роботі з дітьми дошкільного віку.

Тайм-менеджмент або управління часом – це процес тренування свідомого контролю за кількістю часу, витраченого на конкретні види діяльності, при якому спеціально збільшуються ефективність та продуктивність. Режим, створюючи емпіричну напруженість, як вважає І. Шоробута, входить у конфлікт із емоційним переживанням, що веде до дезорганізації будь-якої діяльності. Час сьогодні – цінність. Тому наскільки особа вміє організувати свою діяльність, при цьому вміє керувати власним часом, залежить її успішність у житті і роботі (Шоробута, 2014).

В управлінні часом у педагогічній діяльності варто чітко ставити не тільки адекватну мету, але й вміння планувати. Окрім того, за допомогою планування можна чітко побачити шлях до встановленої мети. Здатність особистості розраховувати власні зусилля та час визначаються як здатність до самоменеджменту. Самоменеджмент – це менеджмент, спрямований на себе, це залучення в повсякденну практику певних принципів і навичок для оптимізації використання часу та підвищення результативності роботи.

Варто зазначити, що тайм-менеджмент полягає не тільки у вдалому плануванні часу, але й у ліквідації «поглиначів» часу, яких виділяють досить велику кількість, що може збільшуватися ще й індивідуальними «поглиначами». Проте варто виділити найпоширеніші з них:

- прагнення зробити багато роботи, інколи навіть охопити всі види діяльності та виконати все бездоганно призводить до великої втрати часу, оскільки не всі справи є головними;
- ще одним «поглиначем» часу є нездатність організувати власну діяльність і робоче місце;
- суттєвою загрозою правильного розподілу власного часу є нездатність відмовляти;
- страх або небажання виконувати справи, які є небажаними або мають труднощі у виконанні, не дає їх виконувати вчасно.

Провідним фактором успіху всього педагогічного колективу є ефективне використання часу всього колективу, який у подальшому керівник гуртка може використати для реалізації нових творчих ідей, оскільки дає змогу правильній і раціональній організації життєдіяльності,

Із метою раціонального використання часу ми запропонували вихованцям (3-6 років) студії «Пульсарік» народного художнього колективу Спортивно-танцювального ансамблю «Пульс» Центру творчості дітей та юнацтва «Шев-

ченківець» міста Києва кілька лайфхаків. Ними стала методика «Склади свою піцу». Всі ми знаємо, що таке піца й важко знайти сьогодні таку людину, яка б не їла цю випічку хоча б раз у житті. Всі завдання виконувались під час занять, під керівництвом керівника гуртка.

Основою для нашої «піци» ми обрали 4 методи із технології таймменеджменту метод «Помідора», автором якого є італієць Франческо Чирилло. Будучи студентом він, як і всі колеги здавав сесії. Але часу на підготовку до заліків та іспитів, як завжди буває у всіх студентів – бракувало. Саме тому він вирішив скористатися таймером у вигляді томату й готувався 25 хвилин. Потім робив перерву у 5 хв. Таких «томатів» підряд Франческо «з'їдав» 4. А після цього йшла перерва вже в 20 хв. Така техніка дозволяє концентруватися на головному протягом невеликого проміжку часу. Потім має бути перерва чи зміна концентрації уваги. Тому педагоги, разом із вихованцями, виконували потрібні вправи з хореографії протягом 5хв. – 4 рази, і між ними робили 4 перерви по 3 хв., змінюючи вид діяльності; після цього робили велику перерву в 10 хв.

Метод «Швейцарського сиру» заключається в тому, що будь-яку справу можна «розділити» на частини; як у швейцарському сирі є дірки, так і наші справи можуть складатися за цим принципом. Якщо справа заважка, то в ній потрібно зробити «дірку» й вирішити частинку, а потім наступну і так, аж до завершення всієї справи. Головне, «дірки» роботи щодня й не зупиняться на досягнутому. Тому ми зі здобувачами освіти важкі вправи з хореографії розбивали на декілька складових, які виконували систематично на кожному занятті, а після деякого часу поєднували в одну вправу.

Метод «Жаба на сніданок» вчить нас правильно відноситися до неприємних справ. У тайм-менеджменті їх називають «жабами» і кожного дня, головне зранку, потрібно їх «ліквідувати», тобто «з'їсти на сніданок». Можливо він буде несмачним, але головне, що після ліквідації такої «жаби» у людини з'являється задоволення, впевненість у своїх силах і позитивний заряд енергії на весь день. Цим методом ми користувались при виконанні розігріву вихованців, на початку заняття, щоб підготувати наше тіло до роботи.

Метод «Слона» полягає в тому, що допомагає вирішувати в нашому житті надзвичайно глобальні питання – «слони», які не можна подолати протягом не одного дня, а то й місяця. Як правило, ми стараємося уникати таких справ, «боїмося» їх. Проте, такий метод дозволить нам подолати негаразди і не боятися «слона» тому, що «розділили» їх на частини й по черзі вирішували питання. Цей метод вчить правильно планувати завдання та ефективно розподіляти час. За допомогою цього метода, протягом навчального року, ми збирали всі вправи в комбінації, а комбінації в урок з хореографії.

У нашій «піці» основою були м'ясо, томати й сир. Але кожний із учасників міг додати свій інгредієнт, який вважав за необхідне. Деякі здобувачі освіти у свою «піцу» «додали зерна кукурудзи», які означали «непевненість в собі, лінь...», які дуже відволікають і забирають багато часу.

Робота з дошкільнятами на занятті за технікою «піци» мала ефективний результат; діти гарно працювали, їм було цікаво. Також було приємно, що всі присутні на занятті педагоги відмітили цікавий і новий підхід до технології тайм-менеджменту, але вони із великим задоволенням з нею ознайомились і найголовніше, побачили чудовий результат.

У кожного педагога має бути найважливіша мета, яка розбивається на безліч невеликих проміжних цілей нижчого рівня, досягнення яких забезпечує досягнення мети. Чітко визначені, зафіксовані на папері цілі автоматично набувають обов'язкового характеру, спонукають до постійного аналізу, повторної перевірки та контролю.

Отже, результативність та ефективність творчої педагогічної роботи в закладі позашкільної освіти прямо пропорційно залежить від обраних технологій та методів її проведення. При цьому техніка тайм-менеджменту є надзвичайно дієвою й допомагає не лише ретельно та раціонально організувати кожну годину робочого часу, а й мотивує професійного зросту педагогів та вихованців, адже від їхнього власного успіху залежатиме й якість освітнього процесу. Правильна організація та управління часом дають можливість досягти чималих результатів, але найголовніше – дарують спокій, впевненість, зникає постійне відчуття поспіху та запізнення, а також з'являється вільний час для втілення інших цікавих проєктів.

Список використаної літератури:

1. Богомаза А. Методична робота ДНЗ в умовах модернізації дошкільної освіти [Методична робота в дошкільному закладі в умовах модернізації дошкільної освіти]. Збірник наукових статей. / Кононко О. Л. (ред.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2016. С. 19–24.
2. Васильченко Ю. П. Самовчитель по тайм-менеджменту. Київ : ТЕР, 2007. 112 с.
3. Маруховська-Картунова О.О. Тайм-менеджмент: сутність, багатоманітність визначень та основні типи. Віртус. 2017. №14. С. 87–90.
4. Основні методи тайм-менеджменту. URL: <https://sbm.pnu.edu.ua/2018/11/18/osnovni-metody-tajm-menedzhmentu/>.
5. Таланчук П. Сформулюй осердя свого щастя. Київ: Університет «Україна», 2014. 79 с.
6. Шоробута І. М. Менеджмент [Текст] : навч. посіб. Хмельницький, 2014. С. 175-196.

ІМІДЖМЕНЕДЖМЕНТ ТА САМОМЕНДЖМЕНТ У ЖИТТІ ТВОРЧОГО КЛАСТЕРУ ОБРАЗОТВОРЧОГО, ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ТА НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

Якушева Людмила,

*керівник творчого кластеру
образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва
та народних ремесел, педагог-організатор філії «Ярославна»
Комунальної організації «Центр творчості дітей та
юнацтва «Шевченківець» міста Києва*

Стрімкий розвиток освітніх технологій, напрямів діяльності, зміна світогляду дітей та молоді, спонукають педагогічні колективи закладів позашкільної освіти шукати нові підходи та напрями роботи. Щоб задовольнити сучасні інтереси та потреби вихованців, учнів потрібно відкривати гуртки та секції за новими напрямками.

Імідж закладу освіти, його формування важливий, але трудомісткий процес, де органічно поєднується різноманітні види організації змістовного дозвілля (відпочинок, розваги, свята, творчість) з різними формами освітньої діяльності і тому мають позитивний образ.

Своєрідність позашкільної освіти проявляється у: цілеспрямованому добровільному використанні дитиною вільного часу для повноцінного розвитку своїх потенційних можливостей; свободі вибору напрямів діяльності, педагога, освітньої програми; можливості міняти види діяльності, дитячий колектив, педагога; творчому характері освітнього процесу, здійснюваного на основі додаткових освітніх програм; особливих взаємовідносинах дитини і педагога (співпраця, співтворчість, індивідуальний підхід до дитини); можливості одержати допрофесійну підготовку. Всі ці складові налаштовують заздалегідь на позитивний імідж закладу позашкільної освіти.

Завдяки державній підтримці заклади позашкільної освіти практично не відчувають конкуренції з приватними організаціями, та і між собою в зв'язку з невеликою кількістю, навіть у великих містах, але кожен заклад освіти зацікавлений у своєму значному авторитеті.

На позитивний і привабливий імідж кожного закладу освіти позашкільної освіти – творчості дітей та юнацтва впливає участь вихованців у різноманітних заходах, концертах, конкурсах, фестивалях, виставках образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. Створення позитивного і привабливого іміджу впливає на збільшення кількості дітей, які долучаються до занять у гуртках, секціях, студіях закладів позашкільної освіти, допомагає розкриттю здібностей та талантів підростаючого покоління.

Значне місце у формуванні особистості дитини займає мистецтво, що здатне розвивати почуття прекрасного, формувати естетичні смаки, вміння розуміти і оцінювати твори мистецтва, пам'ятки історії та архітектури, красу, багатство природи. Образотворче мистецтво – важливий засіб морального, естетичного виховання дітей, формування художньої культури, загальнолюдських, національних цінностей, гармонійного розвитку особистості.

Головне завдання освітнього процесу в гуртках та студіях художньо-естетичного напрямку закладів позашкільної освіти – формування мистецько-творчої компетентності дитини. Складовими якої є виховна, пізнавальна, творча, практична, соціальна компетентність (саме цим заклади позашкільної освіти відрізняються від різноманітних освітніх приватних організацій з вузькою спеціалізацією і бізнесовими принципами діяльності).

Імідж творчого кластеру закладу позашкільної освіти – це уявлення про об'єднання талановитих, творчих людей, які працюють у сфері образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва, народних ремесел та формується за комбінацією таких складових, як наявність творчих проєктів, доступність для всіх бажаючих займатися мистецтвом, а ще і можливістю підготуватися до вступу в профільні заклади освіти, отримати професійні навички. Впливає на його розквіт, стимулює його культурне зростання, притягує талановитих людей. Він створює унікальну атмосферу центру культурного виховання дітей та юнацтва.

Творчий кластер образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва і народних ремесел Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» проводить активну проєктну діяльність. «Кобзар крізь століття» – довгостроковий проєкт, що втілюється спільно з програмою Національного музею літератури України «Вшановуємо Тараса Шевченка», який містить значну кількість мистецьких заходів, зустрічей з художниками і літераторами, виставок та конкурсів дитячих творчих робіт.

Суспільно-політична, соціально-економічна ситуація в Україні вимагає створення та поширення єдиної ідеологічної концепції, в основі якої – національна ідея збереження мови, історії та культури, захист та примноження надбань народу, розвиток громадянської свідомості та відповідальності. Одним із шляхів реалізації цієї концепції є запровадження національно-патріотичного виховання, формування культури мислення, любові та знання культурної спадщини рідної держави, розвиток творчих здібностей суб'єктів освітньої діяльності у закладі позашкільної освіти.

Метою проєкту є: національно-патріотичне виховання дітей засобами образотворчого мистецтва; формування і розвиток задатків самовиховання і самореалізації, усвідомлення себе як громадянина України; популяризація багатогранного високохудожнього таланту Т. Г. Шевченка, творчість якого стала вершиною досягнень української літератури XIX ст., привернення уваги до творчого доробку Кобзаря; задоволення духовно-ціннісних та естетичних потреб особистості; популяризація діяльності Національного музею літератури України; розвиток інформативної культури суб'єктів освітньої діяльності.

Завдання означеного проєкту полягає у: використанні базових знань та набутих основних навичок з образотворчого та декоративного мистецтва у вивченні культурної спадщини України; розкритті та розвитку творчих здібностей вихованців; виявленні й підтримці юних талантів; створенні художніх композицій за творами Кобзаря; творчих робіт, присвячених Т. Г. Шевченку.

Проєкт «Кобзар крізь століття» впроваджується в закладі позашкільної освіти за двома напрямками: створення дитячих творчих робіт за обраною тематикою; презентація робіт на виставках та участь у конкурсах, присвячених Т. Г. Шевченку. Кожного року до дня народження Кобзаря у виставковому залі Національного музею літератури України проводиться виставка творчих робіт «Натхненні Кобзарем» вихованців Народних художніх колективів «Студія образотворчого мистецтва «Бджілка» та «Студія образотворчого мистецтва «Пролісок». На урочисте відкриття запрошуються учасники виставки з батьками та усіма бажаними, виставка триває майже місяць і за цей час її мають можливість побачити учні закладів освіти міста Києва, інших міст України та відвідувачі музею. З 6 по 12 березня 2023 року до проєкту «Кобзар крізь століття» був приєднаний творчий онлайн-проєкт «Тарасового слова голос новий», що висвітлювався у соціальних мережах, в якому взяли участь вихованці творчого кластеру образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва і народних ремесел. Цей проєкт підтвердив популярність та значний імідж Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець», як простору вшанування цінностей українського народу, естетичного та національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

Творчі роботи вихованців кластеру були представлені он-лайн на Всеукраїнському челенджі «Українські світочі. Микола Леонтович», «Світ Сковороди» – віртуальній виставці, присвяченій 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди. Участь у таких заходах дозволяє долучити юнацтво до популяризації життя й творчості видатних діячів культури та мистецтва України; формування національного самоствердження, любові до рідної землі, мови, народних традицій, звичаїв, культури, народу, держави.

Участь у міжнародних акціях, конкурсах, виставках сприяє підтриманню високого престижу Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець». Американська благодійна організація **#Heart&ValorFoundation** проводила благодійний аукціон до річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну з метою збору коштів для допомоги постраждалим у війні. Цей аукціон на підтримку України проходив у **#New-YorkCity**. Вихованці творчого кластеру взяли участь у Арт-проєкті «Україна – це ми!» Своєю щирою любов'ю до Батьківщини, безмежну вдячність Збройних Сил України, підтримку мужнього українського народу, діти намагалися відтворити в своїх творчих роботах! Відібрані малюнки були надіслані до США, а кращі – розміщені у соціальних мережах он-лайн.

Канадські організації Exploringby the Seatofyour Pants і Naturefor All оголосили про художній конкурс для дітей, присвячений збереженню біорізноманіття природи до 2030 року. Метою ініціативи є збереження природи до 2030 року –

зробити міста зеленішими, відновити втрачені ареали, зберегти окремі види, заохотити громади опікуватися землею, на якій живуть, і захистити екосистеми океану. Народні художні колективи «Студія образотворчого мистецтва «Бджілка» та «Студія образотворчого мистецтва «Пролісок» з натхненням взяли участь у цьому конкурсі, оскільки екологічна тема завжди близька та захоплює всіх без виключення студійців і було дуже привабливо побачити свій малюнок на сайті міжнародної організації та мати шанс отримати відзнаку.

В пошуках інноваційних форм роботи, вихованці та педагоги творчого кластеру Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» виготовили інсталяцію «Незламні та нескорені». В образотворчому мистецтві інсталяція є формою виразу, яка використовує простір та об'єкти для створення художнього враження. Це сучасна тенденція, яка розширює межі традиційного живопису та скульптури і дає можливість художникам взаємодіяти з глядачами в новий спосіб. Інсталяції можуть бути тимчасовими або постійними творами, які створюються для конкретного простору або події. Вони можуть бути встановлені в галереях, музеях, публічних місцях, або, навіть, на вулиці. Художники, які працюють з інсталяціями, використовують різноманітні матеріали та техніки, щоб створити багатозарові, інтерактивні та незабутні враження.

Інсталяції можуть мати різні тематики і концепції. Одна з ключових особливостей інсталяцій полягає в тому, що вони активно включають глядачів у взаємодію з твором. Глядачі можуть входити в простір і взаємодіяти з об'єктами, досліджувати їх, сприймати різні сенсорні враження. Це створює унікальний досвід, який може викликати різні емоції та думки. Вони можуть відображати соціальні, політичні або культурні питання, висловлювати особисту позицію художника або створювати абстрактні враження, крім того, можуть використовувати звук, світло, рух та інші елементи, щоб підсилити ефект твору і створити специфічну атмосферу.

Інсталяція «Незламні та нескорені» являє собою об'ємно-просторову композицію, виконану з картону і деревини, засобом синтезу монументального розпису, графічного силуетного зображення, паперопластики, декоративного мистецтва з використанням інноваційних технологій (аудіо та відеоряд на екрані позаду). В центрі композиції ми бачимо силуети дітей, які граються паперовим літачком, який запускає хлопчик в небо, що символізує мрію про Перемогу та щасливе майбутнє України. Інсталяція асоціативно відносить глядача до знищеного 27 лютого 2022 року окупантами рф унікального українського надважкого транспортного літака АН-225 «Мрія», який був символом та гордістю України, «восьмим дивом світу» та обов'язково буде відбудований після Перемоги України.

Дівчинка тримає в руці прапор України – символ незалежної європейської держави, яка нині відстоює в тяжкій війні не тільки свою свободу, а й демократичні цінності всього цивілізованого світу. Водночас прапор у руці дитини вказує на усвідомлення української ідентичності, спростовує поширюваний пропагандистами рф міф про так званий «єдиний народ», про «Україну- failed

state». Дерево позаду дітей символізує могутність роду, незламність, процвітання, що є стародавнім сакральним символом України «Деревом життя».

На передньому плані виставлені оборонні конструкції у вигляді «їжаків», які немов відмежують та захищають дитинство від жахів війни. Квіти на них – маки та соняшники – є символами Українського опору та пам'яті полеглих героїв. На екрані проєктується відеоматеріали про війну України з рф.

Інсталяція є важливим меседжем, який полягає в тому, що українці прагнуть миру, а мир для нас – це суверенна незалежна Українська держава і наша готовність протистояти ворогу до кінця, адже не ми розпочали цю війну, ми тут на своїй землі готові захищати кожен її клаптик. Композиція була представлена на творчих заходах Центру творчості дітей та юнацтва «Орнаменти мистецтв», присвячених закінченню навчального року та «Мрію не зруйнувати» до Дня захисту дітей і мала великий успіх серед глядачів, які відвідали Палац культури та мистецтв Національного авіаційного університету.

Творчий кластер образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва і народних ремесел Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» ініціював арт-проект «Грані творчості», в якому педагоги Шевченківського району міста Києва мали змогу оприлюднити свої мистецькі здобутки з образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва (живопис, ліпка, вишивка, бісероплетіння та інші прояви своєї творчості). Метою проєкту є: розвиток професійної компетентності педагогічних працівників, їх загальної культури, створення мотивації й умов для професійного вдосконалення; підвищення професійних якостей педагогічних працівників Шевченківського району міста Києва; орієнтація педагогів на досягнення особистого професійного успіху; ознайомлення широкого загалу мережі Інтернет з творчістю педагогічних працівників Шевченківського району міста Києва; обмін творчими досягненнями та досвідом серед педагогів міста Києва; створення позитивної мотиваційної настанови в умовах мистецького середовища освітнього простору Шевченківського району; підвищення престижу Центру творчості та його педагогічних працівників.

У результаті впровадження арт-проекту «Грані творчості» були створені оптимальні умови для розвитку особистості кожного педагога та реалізації його творчих здібностей, підвищення його самореалізації та самооцінки шляхом впровадження інноваційних форм роботи; популяризація досвіду педагогічних працівників району, як багатогранних та всебічно розвинутих особистостей. Соціальні мережі можуть мати значний вплив на імідж творчого кластеру закладу позашкільної освіти.

Можливі деякі позитивні та негативні наслідки, а саме:

позитивний вплив – популярність: соціальні мережі дозволяють закладу позашкільної освіти презентувати свою діяльність, проєкти та досягнення широкій аудиторії; вони можуть використовувати платформи, такі як Instagram, Facebook або YouTube, щоб ділитися фотографіями, відео та іншими контентом, що відображає роботу творчого кластеру;

залучення нових учасників: соціальні мережі можуть допомогти привернути нових учасників до закладу позашкільної освіти; публікації про захоплюючі проекти та успіхи учасників можуть зацікавити потенційних вихованців та їх батьків;

зв'язок із громадою: соціальні мережі створюють можливості для взаємодії зі спільнотою; заклад освіти може вести діалог зі своїми учасниками, відповідати на запитання та збирати відгуки, який дозволяє зміцнити зв'язки зі своєю аудиторією та враховувати їхні потреби та побажання;

негативний вплив – репутаційні ризики: недбале використання соціальних мереж може призвести до негативного впливу на імідж закладу позашкільної освіти; публікації, які містять неприпустимий контент або неетичну поведінку, можуть зіпсувати імідж та викликати негативну реакцію громадськості;

конфлікти та неправильне використання: соціальні мережі можуть стати майданчиком для конфліктів між учасниками закладу позашкільної освіти; надмірне використання соціальних мереж, залучення учасників у неприйнятну онлайн-взаємодію або шкідливі тренди можуть негативно позначитися на іміджі закладу освіти;

інформаційні шуми: у світі соціальних мереж важко відрізнити достовірну інформацію від недостовірної; погано керуючи інформаційним шумом, заклад позашкільної освіти може втратити довіру громадськості і, навіть вихованців.

Для успішного використання соціальних мереж закладом позашкільної освіти важливо розробити стратегію комунікації, встановити правила використання, просувати позитивний контент та виявляти бажання взаємодіяти з аудиторією. Важливою і вкрай необхідною частиною є робота над підтриманням позитивного іміджу Центру творчості дітей та юнацтва «Шевчківець» у соціальних мережах. Ця робота має бути постійною, уважною і дуже коректною. Педагоги творчого кластеру майже щодня викладають на веб-сайті Центра творчості, у соціальних мережах візуальні матеріали занять, демонструючи кращі творчі роботи, створюючи відеоуроки та віртуальні виставки, висвітлюють участь вихованців у виставках, конкурсах, їх нагороди.

Проводились арт-флешмоби: «Писанка Перемоги», «Вишиванка єднає», «Сила Різдва», «День пам'яті Героїв Крут», «Прапор моєї країни» та багато іншого. Відтак, підтримується постійна увага та цікавість до діяльності творчого кластеру серед здобувачів позашкільної освіти та їх близьких. Рекомендацією для закладів позашкільної освіти є висвітлення подій, які відбуваються у засобах масової інформації, адже збільшення поінформованості підвищує репутацію.

Імідж керівників гуртків може мати значний вплив на імідж творчого кластеру закладу позашкільної освіти. Ось кілька аспектів, які варто врахувати:

професійність – керівники гуртків виступають як представники творчого кластеру; їхні навички та професійний рівень значною мірою впливає на сприйняття закладу освіти і якщо керівник володіє високою кваліфікацією та має вражаючі досягнення, це може підвищити престиж закладу і привернути більше здобувачів освіти;

лідерські якості та комунікативність – керівники гуртків впливають на мотивацію, інтереси та розвиток вихованців; їхня здатність бути ефективними лідерами, надихати і сприяти творчому процесу є важливим фактором для успіху творчого кластеру; добре розвинуті комунікативні навички допомагають педагогам установлювати позитивні відносини з дітьми, їх батьками та громадськістю;

інтегритет та етика – імідж керівника гуртка також залежить від їхньої особистості доброчесності та етичних стандартів; якщо керівник демонструє високий рівень інтегритету, професіоналізму та моральності, це позитивно впливає на сприйняття закладу освіти.

Інтегритет – це поняття, що означає цілісність, чесність і непорушність у моральних та етичних питаннях. Це характеристика особистості, яка передбачає дотримання принципів, цінностей і стандартів, незалежно від обставин і зовнішнього тиску. Основні риси інтегритету передбачають:

чесність: чесного ставлення до інших людей і себе самого, це означає говорити правду, дотримуватися обіцянок і не зловживати довірою;

непорушність: стійкість до зовнішніх впливів і тисків, збереження своїх принципів і не піддавання компромісам у ситуаціях, де це може підірвати моральні стандарти;

відповідальність: брати відповідальність за свої дії і приймати їх наслідки, що включає прийняття своїх помилок і дотримання власних обіцянок;

справедливість: справедливе і рівноправне ставлення до всіх людей; це означає уникати дискримінації, утримуватися від підкупу і дотримуватися принципу рівності.

Інтегритет є важливим у особистому і у професійному житті; він сприяє будівництву довіри, стабільності та гармонійних відносин, а також визначає моральну і етичну основу для прийняття правильних рішень і вчинків.

Створення сприятливого середовища: керівники гуртків відповідають за створення сприятливого середовища для розвитку творчих здібностей вихованців; їхні підходи до навчання, підтримка та визнання досягнень мають велике значення; якщо педагог здатен надихати та розвивати потенціал своїх вихованців, це сприяє позитивному образу творчого кластеру. Важливо, щоб керівники гуртків були свідомі впливу свого іміджу на імідж закладу позашкільної освіти та працювали над його покращенням. Розробка професійних стандартів, надання підтримки та можливостей для професійного зростання педагогів може сприяти підвищенню їхнього престижу та, відповідно, покращенню іміджу творчого кластеру.

Самоімідж керівника гуртка творчого кластеру в закладі позашкільної освіти має кілька основних складових, а саме:

професійність: керівник гуртка повинен мати глибокі знання та вміння в своїй галузі; його професійність, компетентність і досвід упливають на сприйняття його як кваліфікованої та авторитетної особи, здатної керувати гуртком та надавати належну освіту та підтримку вихованцям;

лідерські якості: керівник гуртка повинен мати виразні лідерські якості, що включає здатність мотивувати і надихати здобувачів освіти, створювати позитивну і сприятливу атмосферу, бути прикладом для інших; ефективне керівництво може допомогти встановити позитивний само імідж педагога;

комунікативні навички: вміння ефективно спілкуватися з дітьми, їх батьками, колегами і адміністрацією закладу є важливим для побудови позитивного самоіміджу; керівник гуртка має володіти вмінням слухати, розуміти та відповідати на потреби та питання вихованців та їхніх батьків;

емоційний і соціальний інтелект: керівник гуртка має вміти спілкуватися з людьми, розуміти їхні потреби, реагувати на емоційні ситуації та вирішувати конфлікти; вміння встановлювати позитивні взаємини та розвивати соціальну спроможність учасників можуть зміцнити імідж керівника.

Важливо, щоб керівник гуртка свідомо ставився до свого самоіміджу та працював над його розвитком, щоб створити позитивне враження про себе та свою роботу в закладі позашкільної освіти. Створення позитивного іміджу творчого кластеру, який об'єднує образотворче, декоративно-ужиткове мистецтво та народні ремесла, має значну важливість з декількох причин:

привернення уваги і привабливість: позитивний імідж допомагає привернути більше вихованців до творчого кластеру; якщо люди бачать, що цей кластер відомий своїм високим мистецьким рівнем, креативним підходом та культурною спадщиною, вони будуть більш схильні долучитися до нього;

підвищення престижу: позитивний імідж творчого кластеру сприяє підвищенню його престижу в очах громадськості, спеціалістів у галузі мистецтва, потенційних партнерів та фінансових спонсорів, що може відкривати додаткові можливості для отримання підтримки, грантів, спонсорських коштів та співпраця з іншими установами та організаціями;

розвиток креативного середовища: позитивний імідж творчого кластеру сприяє створенню стимулюючого та надихаючого середовища для здобувачів позашкільної освіти; підсилює почуття гордості і приналежності до спільноти, стимулює колективну творчість та співпрацю вихованців;

промоція традицій та культурного спадку: творчий кластер, який працює з образотворчим мистецтвом, декоративно-ужитковим мистецтвом та народними ремеслами, має можливість промовляти про традиції, культурний спадок та унікальність свого регіону чи народу, що сприяє збереженню та розповсюдженню цінностей і традицій.

Отже, створення позитивного іміджу творчого кластеру образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та народних ремесел є важливим для розширення сфери охоплення дітей та юнацтва, підвищення престижу, розвитку креативного середовища та промоції культурного спадку, має позитивний вплив на громадськість, розвиток мистецтва та збереження культурних цінностей.

Список використаної літератури:

1. Барна Н.В. Іміджологія. Електронний ресурс. Режим доступу: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/50789/mod_resource/content/1/barna_n_v_imidzhelogiya.pdf
2. Франчук А.М. Імідж школи мистецтв: інноваційні шляхи формування та розвитку. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3664>
3. Шморгун Л.Г. Менеджмент організацій. 3.2. Імідж організації, його характеристика та взаємозв'язок з культурою. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/44795-32-mdj-organizats-yogo-harakteristika-ta-vzamozyazok-z-kulturoyu.html>

Навчальне видання

ТРАНСФОРМАЦІЯ НОВАТОРСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО

Навчально-методичний посібник

Редакторка Ірина Євтушенко
Коректорка Ольга Бризицька
Верстка Дмитра Божика

Формат 70x100/16. Ум. друк. арк. 24.83. Зам. № 1777.

Видавець та виготовлювач

в и д а в н и ч и й д і м
p u b l i s h i n g h o u s e

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000 р.

телефон
[0372] 552 943

адреса
58000, м. Чернівці,
вул. Радищева, 10

e-mail
info@bukrek.net

web-сайт
www.bukrek.net